

VAN WOELDEREN

HET DAGBOEK VAN C.A. VAN
WOELDEREN
KAPITEIN G.S.III
1916 – 1919

IHUB, INTELLIGENCE GROUP, RADBOUD UNIVERSITEIT

Versie van: february 6, 2026

Carel Albert van Woelderen (circa 1930) met ambtsketting van de gemeente Vlissingen. In de rechterbovenhoek staat zijn familiewapen: een blauwe zandloper op een gouden schild. Olie op doek, geschilderd door Willem Christian Georg Reuter (Haarlem 1875 – 1966 Amsterdam), in bezit van het Maritiem MuZEEum Vlissingen.

Over deze transcriptie

Deze uitgave is een transcriptie van “Het Dagboek van Van Woelderen”. Deze transcriptie bevat de originele handgeschreven pagina’s, gekoppeld aan een nieuwe, getypte versie. Dit dagboek is onderdeel van de inventaris van de collectie De Meijer in het Nationaal Archief 2.04.53.21: “Inventaris van de collectie De Meijer: Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD), 1916 – 1940”. Het dagboek betreft de aantekeningen die bijgehouden werden door Carel Albert van Woelderen (1877 – 1951). Het begint op 19 juli 1916 en eindigt op 24 juli 1919. In die periode was Van Woelderen plaatsvervanger hoofd van sectie III van de Generale Staf, belast met militaire inlichtingen. Het hoofd van deze afdeling G.S.III was Fabius. Van Woelderen volgde Fabius korte tijd op als hoofd van G.S.III, namelijk van 1 augustus tot 30 september 1919. Daarna was hij burgemeester van Vlissingen (tot 1945).

Een publieke versie van de interne inlichtingengeschiedenis “Rapport de Meijer”¹ is eerder verschenen. In dat rapport fungeert het onderhavige dagboek van Van Woelderen als belangrijke historische bron. Ook andere werken die de periode tussen 1916 en 1919 beschrijven putten met grote regelmaat uit het dagboek van Van Woelderen. Tot op heden bestond er van dit dagboek echter geen bronpublicatie die bovendien ook nog op een eenvoudige digitale manier te doorzoeken was. Dit ontbreken is de aanleiding geweest om o.a. ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek deze digitale transcriptie inclusief een beperkt notenapparaat te vervaardigen. Aan het eind van deze tekst is een lijst te vinden met veel voorkomende afkortingen, en ook een lijst met veel voorkomende namen en begrippen.

Over de inlichtingendiensten in Nederland in de eerste helft van de twintigste eeuw is relatief weinig bekend. Een belangrijke reden is dat deze diensten bij de Duitse inval van mei 1940 zelf hun archieven vernietigd hebben. Het dagboek van Van Woelderen is daarmee een uitzonderlijke, waardevolle bron. Het wordt met waardering in 1966 besproken in de *Militaire Spectator*.² Zo is het tot recente ontdekkingen³ de enige bron geweest waaruit bleek — zonder details overigens — dat Nederlandse codebrekers tijdens de Eerste Wereldoorlog erin geslaagd waren om de versleuteling van Duitse, Amerikaanse en Engelse berichten te doorbreken — waardoor de Nederlandse regering zich een goed beeld kon vormen van de precaire situatie. Van Woelderen benoemt in zijn dagboek met name de grote rol die “den genialen Koot” hierbij gespeeld heeft.

Verder is opvallend hoe Van Woelderen zich gedurende het schrijven steeds pro-Duitser uitlaat. Zo noemt hij de Engelsen zelfs “zwijnen” en betreurt hij “In welk afgrijslijken toestand bevindt zich nu het Duitse volk”. Hij beschouwt de opgelegde bepalingen van Versailles als onrechtvaardig en voorspelt in mei 1919 al dat “onherroepelijk werd hier het fundament gelegd voor nieuwe oorlogen”.

Van Woelderen is waarschijnlijk met het dagboek begonnen op aanwijzing of met medeweten van Fabius. Tot 1 juli 1917 lijkt dit het officiële dagboek van G.S.III te zijn geweest. Wanneer van Woelderen rond deze tijd met langdurig verlof gaat, neemt Fabius het bijhouden van het dagboek over. Deze besluit echter binnen een maand om een ander dagboek bij te gaan houden “waarin de dagelijksche bezoeken worden aangeteekend”. Na de terugkomst van van Woelderen, besluit hij op 1 februari 1918 om het dagboek weer op te pakken. Hij scheurt dan de pagina waarop Fabius aantekeningen heeft gemaakt uit, en verplaatst deze

¹ Rapport de Meijer, zie rapportdemeijer.nl

² Het artikel *Uit het dagboek van Kapitein van Woelderen, G.S.III is online te vinden*.

³ Zie het artikel *A new perspective on Dutch WWI codebreaking with its international ramifications* uit 2024.

later aan het einde van het dagboek, “omdat dit een eigenhandig dagboek moet blijven”.

In het tweede deel van het dagboek wordt het ook duidelijk dat dit niet langer alleen een beschrijvend dagboek is van het reilen en zeilen van G.S.III. Van Woelderen laat veel duidelijker zijn eigen meningen over bepaalde ontwikkelingen doorschemeren. Hij verdedigt meerdere malen zijn eigen handelingen, alsook die van GSIII door onder andere te stellen dat “de Inlichtingendienst van Nederlandschen Generalen Staf de meest fatsoenlijke Inlichtingendienst der wereld is”. Van Woelderen heeft het dagboek, zeker de tweede helft, dus waarschijnlijk ook geschreven met het besef dat dit een belangrijke bron zou zijn voor de toekomstige beoordeling van Nederland en G.S.III door het grotere publiek. Van Woelderen heeft willen overtuigen van de juistheid van de handelingen van G.S.III, internationaal gezien maar ook in relatie tot de dreigende revolutie, en wellicht ook hoe ‘schandalig’ Duitsland is behandeld aan het einde van de oorlog.

Los hiervan is Van Woelderen waarschijnlijk het meest bekend als organisator van de adhesiebetuiging aan Koningin Wilhelmina op 18 november 1918, op het Malieveld in Den Haag — na de mislukte revolutie van [Troelstra](#).

Het grootste deel van deze transcriptie is in de winter van 2023 – 2024 geproduceerd door Xia van Beuningen. Die versie is vervolgens vormgegeven en geredigeerd door Jip Boer, Bart Jacobs en Florentijn van Kampen, vanuit de Radboud Universiteit Nijmegen. De originele handgeschreven tekst is soms moeilijk leesbaar. Waar duidelijkheid ontbrak is in de transcriptie een vraagteken tussen rechte haken [?] geplaatst. Ongetwijfeld zijn er bij de omzetting lees- en typfouten gemaakt. Mocht u als lezer zulke fouten tegenkomen — of verdere helderheid kunnen geven over het origineel — dan horen wij daar graag van. Wij ontvangen uw commentaar liefst zo precies mogelijk gelocaliseerd, met verwijzing naar pagina en regelnummers in het handgeschreven origineel en in de transcriptie. Ook kunnen suggesties voor aanvullende verwijzingen (links) of correcties voor in de kantlijn of index doorgegeven worden.

Het e-mailadres is: contact@rapportdemeijer.nl

Ritmeester Fabius (l) en Kapitein Van Woelderen (r), 1919. Deze foto is waarschijnlijk genomen op de binnenplaats van het Algemeen Hoofdkwartier van de Generale Staf, aan de Lange Voorhout 7 in Den Haag. Glasnegatief van groepsportret door Herman de Ruiter. (Collectie Nationaal Militair Museum Soesterberg).

1916

*Algemeen Hoofdkwartier
'S Gravenhagen, 19 juli 1916*

[Handtekening van van Woelderen]

19 juli 1916: Heden vat ik een plan op, dat ik reeds bijna twee jaar geleden had moeten uitvoeren: het aanhouden van een dagboek op G.S. III, onzen Inlichtingendienst, een der — zoo niet het — meest interessante bureau's van ons leger gedurende de mobilisatie!

19 juli 1916

Zoo juist werd ik bij [Snijders](#) geroepen, die met Generaal Kemper confereerde over de benoeming van militaire attache's, de minute van [Fabius](#) van vanmorgen gaat nu nog naar Lind, die haar morgen ochtend zelf naar Schoon op de VI afd. D.v.O.⁴ brengt, om den officieelen langzamen weg te vermijden, waardoor de benoeming van militaire attaché's nog bijtijds op de begrooting zal kunnen worden gebracht. Zondag is Overste Benteyn vertrokken naar Bern: het eerste resultaat van de langdurige actie van G.S. III, om militaire attaché's te benoemen!

⁴ Departement
van Oorlog

Gisteren gaf de heer van Panhuys ons een brief, waarin zijn collega, thans luitenant, Nachrichten officier te Wesel hem voorstelde, geregeld berichten te zenden van Engelsche oorlogsschepen, die kruisen voor de Nederlandsche kust, "Sie müsten denn vielleicht von ihnen befreit werden können." Natuurlijk onvoorwaardelijk afgewezen!

Van den Brandeler was te Rotterdam, hij gaf aan van 't [Sant](#) instructie om voortaan gezagvoerders van schepen alles te doen rapporteeren, wat voor den inlichtingendienst van belang kan zijn, dit in overleg met den marinestaf. Tevens zal de Rotterdamsche politie voortaan de ontvluchtte krijgsgevangenen meer stelselmatig hooren — op gelijke wijze als thans na onzen brief aan de Dütsche Cdten.⁵ der kon. Marechauseé en mijn bezoek aan Majoor ter Cock, Cdt.⁶ Internerings kamp te Bergen met de Dütsche deserteurs geschiedt. De Dütsche consul Bösenick te R'dam deed het tegen van 't [Sant](#) voorkoomen, alsof hij geheel op de hoogte was van den bij [Schoenmaeckers](#): maatschappij ingestelde, dienst tot het controleren van het Dütsche trein vervoer in België — ik houd dit voor plague en slechts een twee, om van 't [Sant](#) uit zijn tent te lokken! Wij hebben

⁵ Commandanten

⁶ Commandant

an 't Sant nogmaals of het hart gedrukt, voorzichtig te zijn: teate
alle briefkasten, heeft hij nu voort gezet als Dorschich met...
veel van enige bronde.

Suprant v. Konberg, was weder hier, hij was op spionage
in het Grand Hotel de Scherpeninghe, waar de Major de Quay met zijn offi-
ciële in wachtwoord.

Stettin, Magadef en J. telefonteerde, dat de er. Luit. Shid.
Kover ook Labodey bij ons zal melden - Fabius en ik ver-
tegen ons, na 2 jaren traag maar nagekomen ingespannen schied
opent ons de jeugdige Meine kerst!

Ik deed bij Chappel-Meyers, Bureau Nieuw Landen, met
maakte naar de strategie van kolonel Voors, voor verplaatsing
van Retrachement naar den Kang - gien kans zelfs! principiële
vorder, al zulke negatieve pogingen - en tevergeefs!

Oudeste Koninkrijk. Heeft mijn ontwerp - eis een leere van
de Nederlandsche Rabde Stie den laermaal Sij door gezamen om
er een woord van toe te voegen - de perijgende voorbereiding
zal nu moeten gaan beginnen!

10 juli. Een groot doppi Chap. Beckers van C.V., Chap. boort door
zijn onbekend optreden grove in een chaotische staat te worden ver-
wikkeld. Handen Wonders gaat er Leterday a.s. voor naar Nijmegen.
Major reuniers, door de Ing. van D.V. om inlichtingen per te
het deen naar J.B. III, met naar C.V. moeten vervolgen!

12 juli. Heide, meer geschied en telefonteerde van de reactie van
van gelijke fondsen - J.B. III heeft de beschikking, om J.B. van
het jaar - de Meine Ball. W. schijnt deze toch een eenzijdige
kader een onbegrijpelijk te zijn.

Heide, meelde zich de Chap. van Beckers voor den dienst op J.B. III,
hij treedt Maandag a.s. bij ons op.

Er is in den laatste tijd te veel werk - van Edith een uit-
komst brengen! - daardoor komt er tijd te kort voor het militair-
politiek Maandags bericht voor den militairen Spectator, dat alom-
12 juli moet worden ingezonden! Het stof, dat veel te veel
tijd in beslag neemt!

22 juli. Rapport ingekomen van Heide Wonders ons zijn reis naar
Duitschland, hij is een onder den indruk van wat hij gezien heeft om
enthousiast over de energie van het Duitse volk. Chap. Fabius kreeg
hij vragen en instructie over zijn reis naar Duitschland.

Sant nogmaals op het hart gedrukt, voorzichtig te zijn: trots alle luchtkasteelen heeft hij nog nooit gegevens van Bosenick ontvangen van aan eenige waarde!

Sergeant v. Nonhuys was heden hier, hij wees op spionage In het Grand Hotel te Scheveningen, waar de Majoor de **Quay** met zijn officieren is ingekwartierd.

v. Ittersum, Brigade G en J⁷ telefoneerde, dat de res. Luit. Edinhoven zich Zaterdag bij ons zal melden — **Fabius** en ik verheugen ons, na bijna twee jaar onafgebroken ingespannen arbeid oprecht over de jonge nieuwe kracht!

⁷ Grenadiers en Jagers.

Ik deed bij keppel Hesselink, Bureau Beheer Londen[acuit], moeite voor een protégé van kolonel Thiss, voor overplaatsing van Retranchement naar den Haag - géén kans echter! Principieel worden al zulke verzoeken geweigerd — en terecht!

Overste Rijnenburg heeft mijn ontwerp — eis en loire van de Nederlandschen **Roode Ster** aan Generaal **Snijders** gegeven om er een woord aan toe te voegen — de propaganda voorbereiding zal nu moeten gaan beginnen!

20 juli: Een groot dossier is Cassa-Beckers van C.V., Cassa loopt door zijn onhandig optreden gevaar in eene chantage zaak te worden verwikkeld. Van den Brandeler gaat er Zaterdag a.s. voor naar Nijmegen. Majoor van **Tuinen** door de Jonge van D.v.O. om inlichtingen gevraagd, had dezen naar G.S.III, niet naar C.V. moeten verwijzen!

20 juli 1916

21 juli: Heden meer geschrijf en getelefoneer over de verantwoording der geheime fondsen — G.S.III heeft de beschikking over f 25 000 per jaar — de Nieuwe Hall. W. schijnt deze toch zeer eenvoudige kwestie zeer onbegrijpelijk te vinden.

21 juli 1916

Heden meldde zich de kapt. van Bochum voor den dienst op G.S.III, hij treedt Maandag a.s. bij ons op.

Er is in den laatste tijd te veel werk — van Edinhoven zal uitkomst brengen! — Daardoor komt er tijd te kort voor het militair-politiek Maandoverzicht voor den militairen **Spectator**, dat alweer 25 juli moet worden ingezonden! Ons stiefkind, dat veel te veel tijd in beslag neemt!

22 juli: Rapport ingekomen van **Gijsberti Hodenpijl** over zijne reis door Duitschland, hij is zeer onder den indruk van wat hij gezien heeft en enthousiast over de energie van het Deutsche volk. Dr. J. **Fabius** kreeg heden vragenlijst en instructie voor zijne reis naar Duitschland.

22 juli 1916

24 juli: Lt. Edinhoven heeft zich vanmiddag om 2 uur bij mij gemeld en is ingewijd in de geheimen van G.S.III. Van den Brandeler heeft nu aan Cassa opgedragen, den kondschapdienst absoluut te laten rusten — of hij dit zal kunnen laten? Generaal [Snijders](#) schreef een instemmend woord voor de circulaire van de Nederl. [Roode Ster](#); ik ontving de photo's uit Utrecht en had eene conferentie bij van Stochem voor de eind circulaire.

24 juli 1916

25 juli: Lind kwam mij berichten, dat majoor de [Quay](#) benoemd is te Parijs — voorlopig op gelijke wijze als Benteyn te Bern. Hij moet dadelijk op G.S.III worden geïnstrueerd en zich daarna met den grootsten spoed te Parijs melden. Een onvermaakt spoedig streven! B.L. bracht ons het Oranje boek. Kolonel v.d. Belt terug van zijne Zwitsersche reis. Majoor Wittert antwoord zich in zijne hoogst eenvoudige nieuwe veldtenue. Kap.⁸ Alma. Dist.⁹ Cdt. Mar.¹⁰, hier tijdelijk wegens de staking bij de Sierkan, kwam een pluim in ontvangst nemen voor zijne activiteit in Groningen bij het verzamelen van gegevens van de Engelsche geïnterneerden.

25 juli 1916

⁸ Kapitein⁹ District¹⁰ Marine

26 juli: Heden morgen langdurig bezoek aan Majoor de [Quay](#), de a.s. militaire attaché te Parijs. De Heer van Hodenhoek H. te Zeist, lid der 1e Kamer en Lt.¹¹ Gen.¹² kwam onze aandacht vestigen op den Belg. Kapitein Nuissen, die Tordenburg wil bezoeken en over 4 weken naar het front hoopt terug te keeren — aan Sixma v. Heemstra hiervoor geschreven.

26 juli 1916

¹¹ Luitenant¹² Generaal

27 juli: [Extra controle op transcriptie] Heden [Fabius](#) met verlof. Bezoek aan den heer Schiks, Hoofdcom. Pol.¹³ te R'dam, zeer tevreden om de a.s. mil. chercheurs en zulks spoedig in het leger in functie worden gesteld, toonde mij een klacht van een groothandelaar over zoogenaamden spionnage van 't [Sant](#) en Schiks aan Min. v. Justitie! Kamer van v. 't [Sant](#) voor Hoofd Comm. Pol. te Utrecht staan goed, vooral ook dat zij mijn bezoek aan Forkema André. Conferentie met kol. Holland over geheimen fondsen voor Postduivendienst en ik telef. met Hell. M. v.d. Maan en [Haringvliet] — het samenstelling v. R. Verhuys en [Gijsberti Hodenpijl](#) aan den M.v.O.¹⁴ gebracht.

27 juli 1916

¹³ Hoofdcommissaris
Politie¹⁴ Ministerie
van Oorlog

28 juli: De Heer v. Hardenbroek was reeds weer om half tien bij mij. Ik heb zijne gegevens doorgezonden aan v. Heemstra. Lt. Schoon kwam met de Men[?] in zake militaire attaché's, wij drongen met den meesten klem aan, a[?] Zal worden vastgelegd, dat tegen ons advies en wensch geen mil. att.¹⁵ te Londen wordt benoemd. Londen zal in de toekomst uit mil. oogpunt[?] rijker worden — en dat nog wel speciaal voor ons als koloniale mogendheid Maj. De [Quay](#) werd door [Fabius](#) geïnstrueerd over het Duitsche leger, [?]

28 juli 1916

¹⁵ Militair
Attaché

4
 mes nog ons op het totale uitbreken van het begin van geheimhouding in het Noord-
 lig, als voorbeeld o.a. de bodjes met kateij opgesteld. en in de duinen.
 De lang antiekendruken geconferens op buitenlandse zaken met den
 Chef van het kab. Dande v. Proost. De boeket van het bevel, volgens
 welke het optreden van landaan tege, onze vijanden alomst vooral een liggen
 in de jeugd op omroep - dit gezichtspunt was nieuw voor hem. Verder
 informende ik hem van D. v. Blakenstein van de N.R.C., hij was
 hem onbekent, doch zal hij onze ligatie te Nulje later informeren. Hij
 hadden een lang, intussent tusschen voor de mil. pol. tusschen.

29 juli. Van nacht op bracht gemant, dus een vijers morgen. Fabius is
 namiddag voor de opst demonstratie te Polok, gegaan. Ik vond Men. de Smet
 v. Rijk. het agement op de mitrailles kon den een huy op de Republiek der
 dji de taessing, dat de benieuwde londen mis handeling te Nellingen steng
 zal worden ondersocht; ik hoop, dat hiendoor actie van buitengewoon
 zal worden voorkomen.

31 juli. Maj. de Quay huy inlichtingen over het landelijke lig, ik had
 in midday. aengadig propaganda commissie Ned. Rode Ste.

1 Aug. Hele morgen druk bezach, o.a. v. Heemster over opvoeringsdienst,
 fysieke bodjes van zijn Duitsche reis. Toespide lichte, ik profeste een
 hier namiddag alleen aan. Overste foudant over inlichting, over het dings
 aan zijn bevel rapport.

2 Aug. Hele v. morgen, Fabius v. midday vrij - geen bijdrage.

3 Aug. Interessante instructie aan de d. s. militaire attaché's: Muller
 Maj. en de Quay. Kapitaal v. Wavren, bloemballe konster geopenen
 over knidschapsdienst in Rusland, door zijn connecties aldaar. De puting
 met kol. v. Waefter over geheim fondsen. De kol. v. Panheys kwam over met alomtegenwoordig
 bevestiging van Duitsche zijde - Nachrichtverf. te Wisse - met alar meer de
 berichten over de landelijke plannen tot een landing in Nederland. Hij stelde
 daarbij, alle overzichten door middel Duitsche combaat te ontwerpen en te veranderen dings, dat
 de D. konink de land heeft in de poging, eenige tijd geleden, D. omte lichte tot opmunt.

4 Aug.

N. v. d. Mandel's reekking hoofdschep is megenome, door de afk. Opvoe-
 ring dienst des kon. Mar., hebben zij geen soldaatse werk aan voor hem, affe-
 sprake is nu, dat hij mandel's voor 10 dagen wordt g'honoreert eventueel
 een rondje voor meer dagen. Figures over de lichte van de oligtingen aan de
 lichte stamposter aengaden. De ontijfde code van de Duitsche mil. att. Reiner
 dusdachte nu over voordevalle gegeven over de plaats des landelijke de visie.

wees nog eens op het totale ontbreken van begrip aan geheimhouding in het Nederl.¹⁶ leger; als voorbeeld o.a. de bordjes met batterij opstell.¹⁷ zeer in de duinen. Na lang antichambreeren geconfereerd op buitenlandsche zaken met den Chef van het kab.¹⁸ Doude v. Troostwijk. Hij bracht hem het bericht, volgens welk het optreden van Engeland tegen onze visschersvloot vooral zou liggen in de groote spionage — dit gezichtspunt was nieuw voor hem. Verder informeerde ik bij hem waar D.v. Blankenstein van de N.R.C., hij was hem onbekend, doch zal hij onze legatie te Berlijn later informeren. Wij hadden een lang, interessant gesprek voor den mil. pol.¹⁹ toestand.

¹⁶ Nederlandse

¹⁷ opstelling

¹⁸ kabinet

¹⁹ militair
politieke

29 juli: Van nacht op wacht geweest, dus een vrijen morgen. **Fabius** is vanmiddag naar de sportdemonstratie te Velsen gegaan. Ik zond Mevr. de Smith v. Alphen het reglement op de mitraillen honden en kreeg op de Inspectie der Infie²⁰ de toezegging, dat de benarde honden mishandeling te Millingen streng zal worden onderzocht; ik hoop, dat hierdoor actie van buitenaf zal worden voorkomen.

29 juli 1916

²⁰ Infanterie

31 juli: Maj. De **Quay** kreeg inlichtingen over het Engelsche leger, ik had de middag vergadering propaganda-commissie Ned. **Roode Ster**.

31 juli 1916

1 aug: Heden morgen druk bezoek, o.a. v. Heemstra over opsporingsdienst, **Gijsberti Hodenpijl** over zijne Duitsche reis. Tropische hitte, ik profiteer er hier vanmiddag alleen van. Overste Grondhout vroeg inlichtingen over het schrijven van zijn Engelsche rapport.

**1 augustus
1916**

2 aug: Ikzelf 's morgens **Fabius** 's middag vrij — geen bijzonders.

**2 augustus
1916**

3 aug: Interessante instructie aan de a.s. militaire attaché's: Muller Massis en de **Quay**. Korporaal v. Waveren, bloembollen kweker gesproken over kondschafts-dienst in Rusland. Door zijne connecties aldaar. Bespreking met kol. V. Haeftes over geheime fondsen. De Heer v. Panhuys kwam weer met alarmeerende berichten van Duitsche zijde — Nachrichtenoff. te Wesel — met alarmeerende berichten over de Engelsche plannen tot een landing in Nederland. Hij vertelde daarbij, alle brieven rechtstreeks door middel Duitsche consulaat te ontvangen en te verzenden. Bewijs, dat de D.²¹ consul de hand heet in de poging, eenige tijd geleden, P. over te halen tot spionage.

**3 augustus
1916**

²¹ Duitse

4 aug: Nu v.d. Brandeler's werkkring hoofdzakelijk is meegenomen door de afd. Opsporingsdienst der kon. Mar.²², hebben wij geen voldoende werk meer voor hem, afgesproken is nu, dat hij maandelijks voor 10 dagen wordt gehonoreerd eventueel zoo noodig voor meer dagen. Gegevens over de herkenning van vliegtuigen van de luchtalarmposten verzonden. De ontcijferde code van de Duitschen mil. att. Renner verschaftte ons weer waardevolle gegevens over de plaats der Engelsche divisies.

**4 augustus
1916**

²² Koninklijke
Marechaussee

Besuch geland van den 2de. luit. der Bureau R. J. P. Schimmelpenninck, die op een Duitse onder te Frankfurt gaat bezoeken, hij heeft een vraag-lijst mee-gebragen en is ingetrokken in een haak, waarin alle Ned. officieren met buitenlandse medes overleging of commissies worden ingeschreven.

Een interview met een Duitse Oude luitenant door Lt. kol. M. v. Hantke te Ennalle, hij zullen thans te zamen ook de onafhankte Franke, Engelsche en Pruisische krijgsgevangenen lieten te hooren.

5 Aug. Een nieuw.

7 Aug. Vandaag kwam het eerste dorps van Duitse Duitse - zij vroegen schijven schijnt te zijn aangekomen, hij informeren voor het land zijn gebleven. Duitse gevangenen, o.a. eenige metalen omboeken met. Fabius heeft een een praktische nieuw-gedrukt boek voor de militaire attaché's uitgegeven!

8 Aug. - 17 Aug. Weinig nieuw. Ik was 3 dagen met aulaf naar Nieuw af. Fabius heeft vandaag een ontwerp gemaakt voor een oefening van den landt recht dienst in verband met de luchtvaart afdeling. Vandaag was hier de korporaal v. Kaas, die moet metgaen te Rotterdam voor het hooren van Pruisische krijgsgevangenen.

18, 19 Aug. Fabius met aulaf, ges. bijzondereheden. Topog. der landt gaten intercommissie met begeleidend schijven Ned. Rode Ster. Spake vandaag met Raaij, de nieuw adjunct M. v. D. over advies, correspondentie militaire attaché's, ik verduidelijkte standpunt, dat dit behoort te geschieden aan den opperbevelhebber, hij zal nu spreken met den hij heeft bevestigden, beginnende hoop op D. P. Ik heb bezoek van Th. Kraayenhoff. Een een woord of twee v. Klemmer van hier om te spreken over Pruisische taal.

21 Aug. Duitse Duitse Krijg ontving inlichting, een Engelsche en Franke luit. v. D. Duitse gaat morgen naar Delfzijl over een door de Duitse v. D. gemaakte opmerkingen en bevestiging, waarvan ik een of twee v. D. Duitse was.

22 Aug. Fabius gaat morgen tot 1 Sept met aulaf en gaf mij in den loop van den middag een dienst over.

23 Aug. Een drukke dag, vooral omdat tusschen de luitenanten door het mil. pol. mandement van den mil. officier. want anders gedicht!

Bezoek gehad van der res. Luit.²³ der Herren R.J.F. Schimmelpennink, die zijne Duitsche moeder te Frankfurt gaat bezoeken, hij heeft eene vragenlijst meegenomen en is ingeschreven in een boek, waarin alle Ned. officieren met buitenlandschen vredes werkkring of connecties worden ingeschreven. Zeer interessant verhoor van een Duitschen deserteur door Lt. kon. Mar. v. Houten te Zwolle, wij zullen thans te achten ook de ontvluchte Fransche, Engelsche en Russische krijgsgevangenen beter te doen hooren.

²³ Reserve
Luiteneant

5 aug: Geen nieuws.

**5 augustus
1916**

7 aug: Vanmorgen kwam het eerste dossier van Overste Bentejn — zijn vroeger schrijven schijnt te zijn zoekgeraakt, wij informeerden waar het kan zijn gebleven. Aardige gegevens, o.a. eenige metalen ombeschermers. **Fabius** heeft een zeer praktischen nieuwen geheimen code voor de militaire attaché's uitgebroed!

**7 augustus
1916**

8 aug: 8 Aug. – 17 Aug. Weinig nieuws. Ik was 3 dagen met verlof naar Bergen OpZ.²⁴ **Fabius** heeft vandaag een ontwerp gemaakt voor eene oefening van den luchtmachtdienst in verband met de luchtvaartafdeeling. Vandaag was hier de korporaal v. Waveren, die wordt werkzaam te Rotterdam voor het hooren van Russische krijgsgevangenen.

**8 augustus
1916**
²⁴ Op Zoom

18 aug: 18, 19 Aug. **Fabius** met verlof, geen bijzonderheden. Topogr. Ins.²⁵ levert gratis intekenlijst met begeleidend schrijven Ned. **Roode Ster**. Sprak vandaag met Roëll, den nieuwen adjudant M.v.O. over adressen correspondentie militaire attaché's, ik verdedigde standpunt, dat dit behoort te geschieden aan den opperbevelhebber, hij zal nu spreken met den bij keuze bevorderden majoor Insinger Hoofd II Hd. Afd. D.v.O. Ik had bezoek van H. Kraayenhoff. Kon vanavond op wacht. v. Heemstra was hier om te spreken over Russischen tolk.

**18 augustus
1916**
²⁵ Topografisch
Instituut

21 aug: Overste Muller Massis ontving inlichtingen over Engelsche en Fransche leger. Vd. Brandeler gaat morgen naar Delfzijl voor eene door den Heer Doude v. T. gemelde spionnagekwestie op douanevoertuig, waarvoor ik eerst op het dep. v. marine was.

**21 augustus
1916**

22 aug: **Fabius** gaat morgen tot 1 Sept met verlof en gaf mij in den loop van de middag de dienst over.

**22 augustus
1916**

23 aug: Een drukke dag, vooral omdat tussen de bedrijven door het mil. pol. Maandoverzicht voor den mil. Spect.²⁶ moet worden gedicht!

**23 augustus
1916**
²⁶ Militaire
Spectator

24 aug: v.d. B. bracht allerlei nieuws uit R'dam. Ik zond er hem nogmaals heen om v. Wavere te introduceren. v. 't **Sant** schijnt niet voldoende voor het commissariaat te Utrecht te worden gesteund door R'dam — Hij hoopt nu om $\pm$ 10 dagen ook aan de zijde van Bosenick meer geregeld inlichtingen te krijgen.

24 augustus
1916

25 aug: Namens den Hoofd Comm. v. Pol. te R'dam werd mij verzocht, te zorgen, dat ontvluchte krijgsgevangenen door de begeleidende militairen dadelijk aan de politie te R'dam kunnen worden overgegeven zonder tussenkomst van de Garn. Cdt.²⁷.

25 augustus
1916

²⁷ Garnizoenscommandant

26 aug: Zoowel overste Muller Massis als majoor de **Quay** kwamen afscheid nemen. Mil. Pol. maandoverzicht afgezonden. Neem voor **Fabius** den nachtdienst waar. De Lt. d. Art. ie.²⁸ J. **Fabius** verzocht vanuit Sophia den koning van Bulgarije aan het front te mogen bezoeken — hij noemt zich correspondent van Deutsche bladen, wat hem terecht zeer kwalijk wordt genomen.

26 augustus
1916

²⁸ Luitenant
der Artillerie

28 aug: 28 Aug – 31 Aug. Eenige drukke dagen door afwezigheid van **Fabius**. Roemenië oorlogvoerende partij! Eenige medici voor buitenland kwamen zich bij mij melden om inlichtingen. Mello Verhuys één maand verlof naar Duitschl. bezorgd, gevraagd 29 Aug, vertrokken 1 Sept. 's middags! Lt. v.d. Lande kwam met interessante mededeelingen over een Duitsch deserteur, E.K. Uhl! Ik zal zorgen, dat hij naar 't A.H. wordt ontboden.

28 augustus
1916

1 sept: 1 en 2 Sept. v.d. B. bracht bericht van v. 't. S²⁹. Ingebroken bij Ross groote markt toen hij naar Engeland was, twee kisten met stukken gestolen, door Burger in zijn dienst en Josph. Hunting. v. t. S. tweemaal geweest en weggehaald wat voor hem van belang — stukken in Engeland geweest, met connecties terug. v. t. S. gesproken met Duitsch. marine. off. Freyer uit Wesel (ook relatie met Cassa gezocht), hij gaf een ge[?] belangrijk bericht, inlichtingen vinden over Walcheren bij bemanning. Geyen relatie beloofd. Hij heeft aan Bosenik beloofd, de diamanten, die thans gestolen zijn, terug te bezorgen. Telegram van M.A. Been met gegevens over Zwitsersche mobilisatie. Bespreking met Wallaerd saeré maken voor kaarten met gegevens voor vliegers van W. Deutschland nabij onze grens. Tevens bespreking oefening N.H.W.³⁰ voor den luchtwachtdienst op 5 Sept. a.s.

1 september
1916

²⁹ van 't **Sant**

4 sept: Was vanmorgen bij Mr. Insinger dep. van Landbouw om inlichtingen mogelijkheid faciliteiten prijs levensmiddelen Vereniging Samenwerkende Nederlanders te Luik, hij gaf ontkennend antwoord. Overste v. Oort komt liever Woensdagavond confereeren.

³⁰ Nieuwe
Hollandsche
Waterlinie
4 september
1916

Hij gaat weer morgen oefening volgen luchtmachtdienst Utrecht op Luchalarm-post Jacobikerk, daarna jachtverlof tot 10 Sept.

5 sept: 5 – 11 Sept. Jachtverlof. Van 't [Sant](#) bij Bosenick stuk over marineinrichtingendienst voorzien van eigen paraaf. (G.S.III 9800)! v. 't. S.³¹ naar aanwijzing Mil. Cdt.³² in Hoek van Holland huiszoeking bij Hansen. Duitsch agent, die in den aanvang mededeelingen weigerde. Van niet strafbare mededeelingen geen werk maken — van deze belofte mededeelingen over Duitsche spionage. o.a. aan Dirkzwager het vertrek van alle schepen uit R'dam.

**5 september
1916**

³¹ van 't [Sant](#)

³² Militair

Commandant

12 sept: 12 Sept – 18 Sept. [Fabius](#) was een dag te R'dam voor besprekingen met de Rotterdamsche politie, tegelijk werd ons het dossier "Ross" door v 't [Sant](#) gezonden, denzelfden dag had F.³³ een interessant gesprek te Amersfoort met de heer van Rijn van de ned.³⁴ Legatie te Londen. Wij hadden eenige malen bezoek van Dr. [Schoenmaeckers](#), die nogmaals Kwam voor de levensmiddelen voorziening voor Nederlanschen te Luik, wij hebben thans met dep. v. L. en H. met goed gevolg voorbij gepleegd. Ook kwam S. weer spreken over het aanbod van Engelsche zijde van luchtafweer kanonnen (24 stuks met afstandmeter Enz.), denk op de voorwaarde van de plaatsing van 2 in Z. Limburg, had met Majoor Fürstner Cb./a van Overste Logges daarover een interessant gesprek over den stand der onderhandelingen van oorlog met de Engelsche firma Armstrong.

**12 september
1916**

³³ [Fabius](#)

³⁴ Nederlandse

De correspondentie der militaire attachés gaat nu voortaan Rechtstreeks van G.S.III naar II afd. maj. Zwinger voor M.v.O. Buitenlandsche gegevens van den IV afd. zullen voortaan meer in het archief van G.S.III worden benoemd.

Heden kwamen de overdrukken pol. mil. maandoverzicht mil. spect. v. [Oorschot](#) ontving interessante mededelingen van den engelschen M.A. de Vluiting den Engelsche havens voo alleen voor het verplaatsen den mijnvelden in de Noordzee, wij konden nagaan, hoe valsche berichten daaromtrent werden gelanceerd!

19 sept: Opening der Tweede Kamer. Geen nieuws.

**19 september
1916**

20 sept: [Fabius](#) gaat morgen ochtend tot 27 Sept naar den manoeuvres als hulpscheidsrechter.

**20 september
1916**

20 sept: 20 Sept – 4 oct. Ik was eenigen tijd ziek, daarna enkele dagen met verlof, weinig bijzonders. Nul werk voor den Nederl. [Roode Ster](#), waarvoor den voorbereidende propaganda thans voorbij is.

**20 september
1916**

5 Oct. Fabius had enige dagen geleden bij een journalist P. Goudys, ambassadeur naar bij. deffray te Parijs, die verschillende tentatieve punten het bijvoelt en vooral in eerste lijn had meegestuurd, hij had intussentijd interessante mededelingen en het een lang onderhoud met generaal Jagers. St. J. Fabius was over overleging van verlof vanuit Wenen aan, hetgeen jammer was.

6 Oct. Heden bezocht van St. Karl naar België, v. Wenen naar Frankrijk paardes-
hospitaal en Duitse naar Londen. Laat van P. Goudys door St. J. G.
geproduceerd. Fabius uit de stad.

9-13 Oct. Jistens geïnterneerde Duitse vliegers gehoord. Heden positie
Russische tolk v. Wenen gepreced. Heleacht journalist Bredius.
kenners Frankie Agatie Parijs, W.V. Lyden op St. II. Buitenlandse
verlof aankomst van v. Wettingen Wiers. Suspecte Duitse secretair
St. J. recht relaties. Jistens heeft dithis Lichte konfiger aanbader
Pleynafeditie. Verslater Duitse troepen concentratie aan onze grens,
voor aankomst opvoeding Blommersdijk vi over dreven.

14-31 Oct. v.d. Boudels gaat nu nogver aulaten, hij is met inbegrip van W.V.
tussen tot vijensien bij een Gr en griffabriek te Delft, hij zal worden
opgevoerd door St. J. Fabius, een braver aan over St.

Belangstelling hebben in dit tijdperk geweest de troepenconcentraties
aan onze O. grens, berichten over het opvoeden van loopgraven, en aankomst
van geschut. Intussentijd van 26 Oct - Fabius was het verlof - ik
heeft nog. Inzinger was enige kordschapen be-eaten van troepen zone.
hij was bij de ministe, maar ook van Boudon was; in de mocht hand
bij ik een generaal Jagers voorbij komen - das dadelijk, zodat ik bij
hem was geweest, waarbij bedanking van Duitseers en de quasi stellende
aankomst van den Karl geant te België Wenen Sier fr. v. Jagor.
bespreken trouw. De persoonlijke brief van Boudon was door het niet juiste
adres langs v. V.T. in mijn landen - en niet direct bij de persaal gekomen.
Onmiddels naat aan al die maatregelen van onze grens niet te veel belang
worden gebracht.

Veelzijdige pogingen van nu heraan gaan het groot verlof, Fabius
schreef een verschillende berichten, eerst nuus berichten me tot me toe
niet. Wij hebben verkeerplannen, omdat zij groot gebruik aan eenwite
hebben, andere baren's zijn echter heel St. te vinden en verkeer
van het A.H. heeft juist over een geheimen dienst speciale beynader.

Bevestigingen krijgen voor nu uit het persaal St. door de onder-
dijder van kap. Cofa, wel is door v. t. Sent bij Bosnich, d. consul te

- 5 oct:** **Fabius** had eenige dagen geleden bezoek van een journalist Dr. Grondzs, aanbevolen door maj. de **Quay** te Parijs, die verschillende Entente posten had bezocht en overal in eerste linie had meegetreden, hij deed interessante mededelingen en had een lang onderhoud met generaal **Snijders**. Lt. J. **Fabius** vroeg meer verlenging van verlof vanuit Weenen aan, hetgeen geweigerd is. **5 oktober 1916**
- 6 oct:** Heden bezoek van Lt. Kael naar België, v. Vureren naar Fransche paardenhospitalen en Dutelk naar Londen. Kaart van Dr. Grondzs door Top. Zr.³⁵ gereproduceerd. **Fabius** uit de stad. **6 oktober 1916**
³⁵ Topografisch Instituut
- 9-13 oct:** Gisteren geïnterneerde Duitsche vliegers gehoord. Heden positie Russische tolk v. Waveren geregeld. Bezoek journalist Brederode. Koerier Fransche Neds legatie Parijs C. Mr.. v. Lagarden op G.S.III. Buitenlandsch verlof verschaft aan v. Buttingha Wichers. Suspect Duitsche deserteur Ströh zoekt relaties. Gisteren bracht de Heer Schiks korper verboden Telegraaf editie. Berichten Duitsche troepenconcentraties aan onze grenzen naar aanleiding [opruiming] Bloemerdijk zéér overdeven **9 oktober 1916**
- 14-31 oct:** v.d. Brandeler gaat ons morgen verlaten, hij is met ingang van 1 Nov. benoemd tot ingenieur bij een lijm- en gistfabriek te Delft. Hij zal worden opgevolgd door Mr. **Fabius**, een broer van onzen F. **14 oktober 1916**
- Belangstelling hebben in tijdperk gewekt de troepenconcentraties van onze O. grens³⁶, berichten over het opwerpen van loopgraven en aanvoer van geschut. Interessant voor 26 oct — **Fabius** was met verlof — ik bracht maj. Insinger nog eenige kondschapsberichten over troepen cond. hij was bij den minister, waar ook Min. **Loudon** was; in de wachtkamer zag ik onzen generaal **Snijders** voorbij komen — dus dadelijk, nadat ik bij hem was geweest, waarbij bedoelingen den Duitschers en de geruststellende verklaring van den Nederl. front te België (namens von **Jagow**). besproken waren de persoonlijke brief van **Loudon** was door het niet juiste adres langs O.v.J. in mijne handen en niet direct bij den generaal gekomen. Inmiddels moet aan al die maatregelen aan onze grens niet te veel belang worden gehecht. ³⁶ Oostgrens
- Verschillende gingen van ons bureau gaan met groot verlof, **Fabius**, schreef aan verschillende kennissen, groot nieuws bereikten me tot nu toe niet. Wij hebben verhuisplannen, omdat wij groot gebrek aan ruimte hebben, andere kazernes zijn echter moeilijk te vinden en vertrek van het A.H. heeft juist voor onzen geheimdienst speciale kazernes
- Moeilijkheden duigen voor ons uit het proces Elze door de onhandigheden van kap. Cassa; wel is door v. 't. **Sant** bij Bosenik. D. consul te

R'dam aangedrongen op bescheidenheid, maar van den advocaat van Elze is alles te verwachten, in elk geval heeft de zaak zijn beloop.

Wij hadden eenige malen bezoek van den heer Juten vanuit Bergen op- Zoom, broer van het kamerlid, agent der firma Schneider, die langen tijd te Parijs was — hij was geïntroduceerd door van Rijnden, hij ging heftig tekeer tegen kol. Blokkens, overste Lager, den Heer Korter enz, de generaal waarschuwde ons tegen hem, zoodat wij zeer voorzichtig horen.

Dr. Heemsch en Dr. Aldershoff werden door mij vóór hunne reis naar Duitschland geïnstrueerd.

Kapt. v. Ermel Schuur meldde mij eene verdachte relatie van een Nederl. off.— doorgegeven aan Sixma v. Heemstra — opsporingsdienst.

1 nov: Bezoek van kapt. Kenemans voor zijne afreis naar Duitschland. Ik had vanmorgen eene lange conferentie met den heer Hansen, chef den IX afd. D.v.O. Comptabiliteit over de administratie der geheime fondsen. Nu ook over de uitgaven van 1914 te krijgen zullen zij een nieuw rondschrĳven uitzenden. Vaandrig de Waal kreeg een aanbod van kondschr. k. om eene zeer gedetailleerde kaart te ontvangen van alle fabrieken in het industriegebied in W. Duitschland, wij overleggen nog, of wij er de gevraagde som van f 310 à f 500 voor zullen overhebben.

**1 november
1916**

2 nov: Getuige bij het huwelijk van Maj. GS. Huizen.

**2 november
1916**

3 nov: Morgen en middag conferentie met den Heer Hansen, Hoofd IX afd: D.v.O. Comptabiliteit). Eindelijk de administratie der geheime fondsen vanaf begin der mobilisatie uitgewerkt. [Fabius](#) wil relaties met v. Panhuys weer opvatten.

**3 november
1916**

4-10 nov: Jachtverlof naar Landfort.

**4 november
1916**

12 dec: een ongeluk met mijn knie, groote drukte op bureau G.S.III door voortdurende toenemenden omvang der werkzaamheden, organisatie der Nederlandsche [Roode Ster](#) en andere beslommingen deden mij gedurende den laatsten maand dit dagboek niet bijhouden.

**12 december
1916**

Inmiddels is 13 Nov. v.d. Brandeler door Mr. Fabius, broeder van onzen F vervangen. 10 Dec is hier de res. 2e. Lt. Dresselhuis werkzaam gesteld, 15 Dec. verwachten wij den L.w. 1en Lt. Dr. Bierens de Haan uit Den Helder, bovendien verschillende ouder officieren. Een gedeelte van ons personeel verhuist zoo de Nassau-Odijkstraat, voor een bureau is gehuurd in combinatie met des opruimingsdienst der kon. Marechaussee

onder Sixma van Heemstra.

Eenige dagen geleden is het voorstel van den opperbevelhebber aan den minister van Oorlog uitgegaan, om mij na van het vertrek van **Fabius** blijvend te belasten met het bureau G.S.III.

F. heeft van morgen met Gen. **Pop** en Overste Carpentier Alting overlegd over de politie van den vaandrig de Waal, die zich onbillijk behandeld acht, getracht zal worden hem te doen benoemen tot luitenant bij den Vrijwilligen Landstorm.

Heden middag bezoek van den Heer Schiks. Intusschen is eenige weken geleden de Heer v. 't. **Sant** de inspecteur den rivierpolitie benoemd tot hoofdcommissaris van Politie te Utrecht. Dank zij mijne maine aanbeveling bij den Burgemeester Mr. Fockema Andreae. Deze benoeming heeft groote sensatie verwekt; v. 't **Sant** stroomde over van dankbaarheid jegens mij. Voor ons is zijn vertrek uit Rotterdam voor den inlichtingendienst een groot verlies.

Het opzienbarende nieuws komt binnen, dat de Duitsche keizer bereid is, vrede te sluiten. Het juiste, groote moment na de dankbaarheid van Roemenië! het is echter onwaarschijnlijk, dat de Entente op voorstellen zal ingaan! het koerierspakket voor onzen nieuwen marine att. te Londen Kol. Dunlop gaat heden naar Buitenlandsche zaken, kol. D. vertrekt 15 Dec. —

13 dec: Heden meldde zich de landweer res. 1e lt. Dr. Bierens de Haan bij ons. Gisteren woonde **Fabius** de wekelijksche vergadering der N.O.T.³⁷ onder voorzitterschap van den heer van Acht bij, ter zijde, op verzoek van den opperbevelhebber, the, inlichtingen te verschaffen, moeten voortaan Mr. F. deze wekelijksche vergaderingen zal bij wonen.

**13 december
1916**

³⁷ Nederlandsche
Overzee Trust
Maatschappij

14-30 dec: Overmatig veel druk deed mij wederom dit dagboek niet bijhouden. Inmiddels van 23 – 28 Dec. met verlof naar Wolferbüttel, een heemstreekje; omdat zelfs een persoonlijk schrijven van Jhr. **Loudon** mij dit verlof niet kon bezorgen, tenslotte dankte ik de toestemming op het allerlaatste moment aan persoonlijke relatie name J. Hissink bij den Hellaarteeten des Generaal Staf te België. Typeerend, om dat juist gisteren een officieel Duitsch protest bij de Nederlandsche regeering is ingediend, dat Nederl. officieren naar Duitschland zouden zijn uitgezonden, met het doel te spioneren. Wij zijn nu druk bezig alle gegevens te vergaren om te bewijzen, dat de Nederlandsche Generaal Staf steeds correct en onkrenkbaar was. Wij hebben er altijd op gewezen, dat de officieren slechts hun vaderlandschen plicht vervulden door hunne oogen scherp de kost te geven en aan hun G.S. te melden, wat zij van belang achtten — waarbij echter steeds strikt zich te met houden van elke enfami, compromitteerende handeling — [benoeming] zouden zij zich nooit en te nimmer op den G.S. kunnen bemerken!

**14 december
1916**

1917

- 2 jan:** Een kalme dag. Wij ontvingen een ontwerp antwoord-nota aan Duitschland op hun vraag omtrent afgeven van vragenlijst aan Nederlanders voor Duitschland. 2 januari 1917
- 3-6 jan:** 3 – 6 Jan. Alle officieren, die voor ons naar het buitenland zijn gegaan zullen eene verklaring moeten teekenen, dat door hunne schuld de vragenlijst niet in [verkeerd] konden zijn gekomen. **Fabius** had over het antwoord op de Duitschen nota besprekingen met mins. **Loudon** en Doudert. Verhuys en Belzer gaan naar het Yperfront. 3 januari 1917
- 9 jan:** Ik was gisteren in Den Helder, waar ik eene bespreking had op den Marinenstaf met den kapt. V.A.K. Prins en 1e. Lt. A. in Sikkens, laatstgenoemde had gegevens over Engelse spionage in Amsterdam en Den Helder en noemde een officier D. te Den Helder, verdacht van Duitsche spionage. Tevens deelde hij meede, in onderhandeling te zijn met Duitschers, om daar Nederl. arbeiders te laten werken in Duitschen kolenmijnen, de verkregen kolen zouden dan aan Nederland worden verkocht. 9 januari 1917
- 10-23 jan:** Door de hulp van Desselhuys en Edinhoven, die het archief keurig in orde hebben gebracht, heb ik nu gelegenheid eenige speciale dingen, zooals geheime fondsen, gegevens meende krijgen, correspondentie bij te werken. Thans staan nu meer in het teken van het mil. pol. maandoverzicht. 10 januari 1917
- 24 jan:** Heden bezoek van de nieuwe rivierpolitie te R'dam. Bespreking met kap. K.M. van civiaal polizi. Bäcker te Maastricht en over registreering van Duitsche deserteurs. 24 januari 1917
- 26 jan:** Mil. Pol. Maandoverzicht afgewerkt. Geen nieuws. 26 januari 1917
- 3 feb:** Ik had gisteren o.a. naar aanleiding van den Duitschen verscherpte duikbootoorlog en de zaak van den Russ.³⁸ M.A.³⁹ een zeer interessant onderhoud met den heer Donders. Troostwijk. 31 Jan. besprekingen met den Rotterdamschen politie, waarbij ik met de rivierpolitie betere inlichtingsdienst bij den inkomende schepen voor den Marinenstaf door den rivierpolitie voorbereidde. De Heer Sirks noemde onzen Russischen tolk Alkemade, die goede diensten had bewezen bij het verhoor van de handlanger van den Russ. M.A. 3 februari 1917
- Fabius** gaat langs eenige bureau's, over definitieve benoeming tot landst.⁴⁰ luit. van de Waal te verzekeren, Edinhoven gaat Maandag met 6 weken studieverlof, Nieuwe de Haan komt hier voorloopig managen. ³⁸ Russische
³⁹ Militair
Attaché

⁴⁰ Landstorm

5 Febr. Wij beschouwen de benoorden toestanden, waarin wij door de „zinsknijpers“ van „Landboothuys“ zijn geraakt, met een heel hoofd - 't welk wel niet niet komen. Men verhoort te R'dam gerucht, wie te abonneren op Engelsche provinciale bladen, die J. J. Heine's Hoofdstuk bij Renss en liggen. Bespreking met heet. Bacher J. T. over brief en aanwijzing Leekens nagingsteden.

6 Febr. Tel de bondschapsberichten, mededeelende Britsche teleconcentraties. T. gues, alles neemt tot een meergrootte hantje voor dagbericht gues en Britsch. Leden. Kennenst claim; omdat een ordonance van Nieuw athen van 1893 de bondschapsbericht heeft afdrukken. M. F. Klein rond. M. d. v. vergadering bij, het was en wij hebben guesend.

7 Febr. Heine v. d. Minne vergaakt om een officier als help voor athen. Koninkrijks dienst; het was voort voor hem te druck. Bericht aan blieklyk met antroctien over de Britsche teleconcentraties. Malisch. Kennenst bericht uit Maestricht over de concentratie, opgenomen door heet. Roekens.

8 Febr. Voortaan ontvangt de J. J. Heine in het dagbericht een uitdrukking van de ingekomen bondschapsberichten, dat twee en circuleer bij de Hoofden van de Lfd. en. Priestelidant guesend, een J. T. v. d. M. d. v. vergadering om een hulp heeft voort.

12 Febr. Ik heb Saturday te Utrecht een bespreking met de heer v. Ketschma v. Kien. Over de uitdrukking van de bondschapsberichten, die mijn belang is.

14 Febr. Heine vergaakt van den heet te de v. d. M. d. v. vergadering over een voorrechten. Heine vergaakt van den heet te de v. d. M. d. v. vergadering over een voorrechten. Heine vergaakt van den heet te de v. d. M. d. v. vergadering over een voorrechten.

15 Febr. Heine vergaakt van den heet te de v. d. M. d. v. vergadering over een voorrechten. Heine vergaakt van den heet te de v. d. M. d. v. vergadering over een voorrechten. Heine vergaakt van den heet te de v. d. M. d. v. vergadering over een voorrechten.

5 feb: Wij beschouwen den benarden toestand, waarin wij door den “rücksichtslosen Tauchbotkrieg”⁴¹ zijn geraakt, met een koel hoofd — ‘t zal wel weer recht komen. Aan Akker te R’dam gevraagd, zich te abonneren op Engelsche provinciale blaadjes, die [Gijsberti Hodenpijl](#) bij Renner zag liggen. Bespreking met kapt. Backer G.J. voor brief naar aanleiding zoekraken vragenlijsten.

5 februari 1917

⁴¹ In februari van 1917 zetten de Duitsers de onbeperkte duikbootoorlog verder na deze eerder gestaakt te hebben.

6 februari 1917

6 feb: Tal van kondschapsberichten, meldende Duitsche troepenconcentraties O. grens, alles verwerkt tot een overzichtskaartjes voor dagbericht generaalen en Buitenl. Zaken. Vanochtend alarm; omdat een ordonneur van Bierens de Haan naar van Odijkstr. 33 een kondschapsbericht heeft verloren. Mr. Fabius woont N.O.T. vergadering bij, men was er vrij kalm gestemd

7 feb: Overste v.d. Minne verzoekt nu een officier als hulp voor A’dam kondschapsdienst; het werk wordt voor hem te druk. Berichten over beliekken mil. autoriteiten over de Duitsche troepen aan O. grens. Maleisch Senaatie bericht uit Maastricht over de concentratie, opgenomen door kapt. Rorchens.

7 februari 1917

8 feb: Voortaan ontvangt den Generaal in het dagbericht een [enttschaal] van den ingekomen kondschapsberichten, dat tevens zal circuleeren bij den hoofden der afd. enz. Geruststellend geschreven aan cdt. II Div. Mar. tevens verzoek om meer hulp beantwoord.

8 februari 1917

12 feb: Nu had Zaterdag te Utrecht eene bespreking met den Heer v. Kretschmor v. Veen Door de verhoogde spanning vele kondschapsberichten, verder weinig belangrijks.

12 februari 1917

14 feb: Gisteren bezoek van den Luit. ter Zee 2e kl. Dubois over eene waarschijnlijke geheime installatie over [Draadloze telegrafie](#) op de Duitsche legatie alhier; hij zal te Leiden proeven voortzetten. Alle berichten van den majoor de [Quay](#) gaan uit Parijs, ik ga er met de Heer Doude overleg over plegen.

14 februari 1917

19 feb: Eergisteren was de kapt. [Ruys](#) hier, die op verzoek van [Fabius](#) den Duitschen M.A. op den man af gevraagd heeft, wat hij als reden van den Duitsche troepenconcentratie kan opgeven. Wij hebben zijne verklaring — als strikt persoonlijk gedaan letterlijk vortgelegd. Hij was volkomen geruststellend, waaraan ik te overigens niet heb getwijfeld. Het dossier over den Fr. M.A. is reeds grootendeels verwerkt ik ga thans met het restant naar den heer van Dijk. Luit. Jhr. Grenen zal wel niet naar Engeland kunnen vertrekken, de Engelsche consul te R’dam houdt hem aan het lijntje [Schoenmaeckers](#) en overste v. Oost wonen hier, relaties met M.A. [Bucabeille](#) en D. consul te Maastricht willen wonen worden gehouden.

19 februari 1917

13 Febr. Vandaag een bespreking door Feub! Fabien correspondeert met T. B. uit Londen om een mededeling in zake opsporings dienst, aangezien onbekende actie tegen overname agenten te bepalen. M. v. B. laat ons gedurende deze dagen bij de afdeling zijn begroting herbeoordeling met rust! Alles draait zich over op den juridische sticht aan het Hofje - in afwachting daarvan, herbeoordeling rust. —

13 Meert. Wij hebben in de adels nogmaals ontmoetingen gehad met den heer Tacabacile uit Londen. Hij gaf tevens aan Schenckmaeker een lijst van personen in zijn dienst voor „contingency“, zij blijkt echter een eenzijdig voorstel te zijn, daar de „kopstukken“ menkelken - 't is een lotige zaak, hij heeft met iedereen om ons aan zich te verplichten dan de bomen-heren met de Duitse deserteurs Schijpscheel, die ginstuunt werd en met een uitwijking bij den Francken M.H. en daarna deze zaak aan den Justitie zal gief. Ik heb besprekingen met den subd. D. M. H. W. Bepner, Fabien van bij P.P., M. v. J. en M. v. B.L., de zaak rust voor gebruik van kennis in den doofpot getuigt, B. heeft zich niet meer te spreken over Schenckmaeker groot.

Naar trachtte de Duitse J.P. Stab door te komen van M. v. Bepners relatie aan te komen een aanleiding een lagere divisie naar Frankrijk en enige andere vragen, zij laten ons natuurlijk met een enthousiasme rust in.

Ik heb enige dagen geleden bij den minister gesproken in zake Corne, waarom J.C. door het onverschillig meening van de hofly ook absolute in het meent zit. Ik beloofde hem met opzet eenmaal mogelijk gezamen te overlaten over den chantage Wite, de gewoonten portuulien, hietatise, opier en knakkeloor, vooral de schippen hangen verkeerde ook te ook op krijft. Ik ging 3 namiddag, half vijf na mijn gesprek dadelijk spreken met J. A. Aemter, Opgesongst. k. was en inspect. der hangende verkeerde kramer, die dadelijk mij felicitant en bevestigend bleek, doch tegen den volgenden morgen een schijnbaar rapport over Wite van persongt gebrek van de M.H. in de belofde. Wij waren niet water rust vordende. Ik telefonteerde met den Hoofdcom. uit want te Utrecht en ben nog juist den hietatise naar H. helen. Nietgepastende den jaerbeurs hielp mij v.t. J. intant content schreef een wonderbaar brief en telefonteerde, aan den Hoofdcom. - Lids te Rotterdam, dat ik nog juist met den laatste twee kon Lids - in gielochap van de hof. v. Pol. Brandt te R' dan. Aan het station met ik opgemerkt door de hof. Lids en Lids, heeft de verkeerde, we gingen per auto naar Hoofdcom. aan politie, waar de het gebrek aelief was 11 tot 1 uur 30 m. Doorrekenen en Lids zelf een geweten brief over Wite typte. Om 1/2 uur 30 naaste lag ik te bed in Hotel Com. 8 uur v.m. met eliet. team naar de hang, waar ik den afg. van de

22 feb: Van Gijn, weer vervangen door [Treub! Fabius](#) correspondeert met T.D. uit Zwolle om meer medewerking in zake opsporingsdienst, verzoek noodelooze actie tegen vreemde agenten te beperken. M.v.O. laat ons gedurende deze dagen bij de verdediging zijner begroting merkwaardig met rust! Alles bevindt zich voor op den [parldigen] strijd aan het W. front⁴² — in afwachting daarvan merkwaardige rust. —

**22 februari
1917**

⁴² Westelijk
front

13 maart: Wij hebben inmiddels nogmaals interessante gegevens van den Heer [Bucabeille](#) ontvangen. Hij gaf tevens aan [Schoenmaeckers](#) eene lijst van menschen in zijn dienst voor “contraspionnage”, zij blijkt echter van zeer weinig woorden te zijn, daar de “kopstukken” mankeeren — ’t is een listige vos, hij heeft meer redenen om ons aan zich te verplichten dan de bommenkwestie met den Duitschen deserteur [Schirpschak], die geïnstrueerd werd en materieel ontving bij den Franschen M.A. en daarna deze zaak aan den Justitie aangaf. Ik had besprekingen met den deprt. O.v.J. Jhr. Beynen, [Fabius](#) was bij P.v.F., M.v.J. en M.v.B.Z., de zaak wordt door gebrek aan bewijs in den doofpot gestopt, B. hield zich natuurlijk tegenover [Schoenmaeckers](#) groot.

13 maart 1917

Verder traptte de Duitse G.S. staf door tusschen komst van Jhr. v. Panhuys relatie aan te knopen naar aanleiding van Engelsche divisies naar Frankrijk en eenige andere vragen, wij laten ons natuurlijk met een ruilhandel niet in.

Ik werd eenige dagen geleden bij den minister geroepen in zake Corne, waarmee Z.E. door het oorspronkelijk overiggen van de hoofdzaak absoluut in het moeras zit. ik beloofde hem met spoed hem zooveel mogelijk gegevens te verschaffen over den chanteur Wirtz, de gevaarlijke particulier detective spion en makkelaar, naar de slappe Haagsche recherche veel te veel op drijft. Ik ging ’s middags half vijf na mijn gesprek dadelijk spreken met S. v. Heemstra. Opsporingsd. K. Mar. en Inspect. den Haagsche recherche Kramer, die dadelijk weifelend en weinig zeggend bleek, doch tijdens den volgenden morgen een schriftelijk rapport over Wirtz van persoonlijk gebruik van den minister beloofde. Wij achten dit echter niet voldoende. Ik telefoneerde met den HoofdComm. v. ’t [Sant](#) te Utrecht en kon nog juist den sneltrein naar U.⁴³ halen. [Nictlepotaande] den Jaarbeurs hielp mij v. ’t. S.⁴⁴ uiterst coulant schreef een waardevollen brief en telefoneerden aan den Hoofd Comm. Sirks te Rotterdam, dat ik nog juist met den laatsten trein kan halen in gezelschap van den Insp. v Pol. Brandt te R’dam. Aan het station werd ik opgewacht door de H.C. Sirks en Soer, hoofd der recherche, we gingen per auto naar Hoofdbureau van politie, waar we het gehele archief van 4 tot 1 uur n.m. doorzochten en Sirks zelf een grooten brief over Wirtz typte. Om 1 1/2 uur ’s nachts lag ik te bed in hotel Corneau 8 uur v.m. met dichte tram naar den Haag, waar ik den adj. van den

⁴³ Utrecht

⁴⁴ van ’t [Sant](#)

Mix it ^{to} by your heart or your bureau de gezeuen kan te landstella!

Sergisteen hield ik een bespreking met W. Hannema, Secretaris-
Generaal van Duitsland. Takey, om via Duitsland een basis van uit-
breiding te bereiken met meer mil. att. te Parijs, in geval van intens
belangrijke berichten. W. Fabius zal als harnas naar Ken goa om
den afgelegenheid met Duitsland te regelen.

Neder met de commissie Neth. off., die naar het Duitche pont
eol ga, Leiden, al. Duitse Schönstedt, Duitse te Wark, hagen v.
Lijer e hapt. Costl., g. antrekken per in April, door eerste Miller Kropf
thou naar 3 weken g. van Dis. staf aan Duitche W. pont is
geëschikt, hij moet als mentor meegaan.

Kielder, Wednesday heeft de boort. v. Oriskant een zeer interessante
causie in het Amerika van de Opperschenelidder over een tuit met
de Engelse, Belg. e. Franke posten aan het W. front met General
Barclay e. Overtu Raill.

De Brakkebaas Becher, die ons door de onbeveiligdheit van het
Café te Nijmegen in d'zucht van een onvoorwaarsd, een
expositie van den M. v. D. om ons anderszins etc., bij eenen der afgevaardigden
Brant of hem afsturen, om hem anderszins eenige af te leggen.

Fabian ontving heden een brief van D^r. Spronck's uit "St. Peterburg".
Fabian werd ~~eenige ft~~ ^{D. Fabi} ~~gelder~~ kapst. Ruys naar den Duitschen M. A.
Reaner met de opdracht hem positief te vragen, hoore de velen van
de Duitche troepen concentratie aan onze vestingen, hij ~~kan~~ met de
keut punt stellingen verblinden, terug - ~~keeren~~ ⁱⁿ ~~te~~ ^{te} ~~vooren~~ ^{vooren} ~~met~~
Tijgelden de Duitches zullen ~~natuurlijk niet~~ ^{natuurlijk niet} ~~toegaan~~ ^{toegaan} ~~dat als~~
~~geen~~ ~~het~~ ~~intimidatie~~ ~~een~~ ~~vol~~ ~~op~~ ~~ge~~ ~~te~~.

na ~~de~~ leening, hijsaana an Keuns een kleiner tyndienst, door een
aflening an het Fehndungsblatt, dat out Krukel by verzijp-
angestelheid gronder was een .. Abovehustelle - Marineant-
Kary", in bare een Marine staf was gepast, onbroskeds tuing
te gaen.

De heer Daudé gaf ons op ons aengest. verlichtingen over den
vinder des kröcher, die hij bekendt als een ganz vanderlandt.
Tahiti's heeft een uitvöng, brief geschieden aan Britisch Lake, d. m. e.
vinder des kröcher, naar eenheidig van een brief van men
uit des geant te Nuljen, over een gesprek met Dr. Krieger, om eenen
vanderlandtke verdeling uit te hebben, dat ons begreep ten tyt genazy
ht, om tyt een vanderlandtke landing alle mogelyke waartregelen te nemen
daarom met de Britische P.S. besprekingen te houden. Natuurlyk
ingeteld hirop onder ges lading in te gaan.
Wij hebben met de Hoofd Comm. van Pol te Mauritius afgesproken

Minister bij zijn komst op zijn bureau de gegevens kon ter handstellen!

Eergisteren hield ik eene bespreking met W. Hounema, Secretaris Generaal aan Buitenl. Zaken, om via Zwitserland eene koeriersverbinding te verzekeren met meer mil. att. te Parijs, in geval van intent belangrijkste berichten. Mr. Fabius zal als koerier naar Bern gaan om deze aangelegenheid met overste Benteyn te regelen.

Heden werd den commissie Ned. Off. die naar het Duitsche front zal gaan bekend, nl: Deute Schönstedt, overste ten Boch, majoor v. Eben en kapt. Coal, zij vertrekken pas in April, door overste Muller Massis thans voor 3 weken bij den Dir. staf aan Duitsche W. front is gedetacheerd, hij moet als mentor meegaan. Verleden Woensdag hield de kapt. v. Oorschot eene zeer interessante con[ventie] in het bureau van den opperbevelhebber over zijnen tocht naar de Engelsche, Belg. en Fransche fronten van het W. front met generaal Burger en overste Roëll.

De smokkelaar Becker, die ons door de onhandigheid van kapt. Cassa te Nijmegen in die tijd zooveel last heeft veroorzaakt, zond een request aan den M.v.O. om vergaderingen, wij zullen den inspecteur Brandt op hem afsturen, om hem verder zwijgen op te leggen.

Fabius ontving heden een brief van D. Frondzs uit St. Petersburg. Fabius zond 12 febr. Kapt. Ruys naar den Duitschen M.A. Renner met de opdracht hem positief te vragen naar de reden van de Duitsche troepenconcentraties aan onze oostgrens, [enkele regels die zijn doorgestreept] Nu genereren wij daarna aan Renner een kleinen tegendienst, door een aflevering van het [Fabudaags]blad, dat uit Brussel bij vergissing aangetekend gezonden was naar „Abwehrstelle — Marine Amt — Haag” en door onzen Marinestaf was geopend, onderhands terug te geven.

De Heer Doude gaf aan op ons verzoek inlichtingen over den bekenden Heer Kröller, dien bij benoemt als een goed vaderlander.

Fabius heeft een uitvoerigen brief geschreven aan Buitenl. Zaken, d.w.z. geteekend door den Generaal, naar aanleiding van een brief van onzen Duitschen gezant te Berlijn, over een gesprek met Dr. Kriege, om eene Nederlandsche verklaring uit te lokken, dat ons leger [?] tijd genoeg heeft, om tegen eene Engelsche landing alle mogelijke maatregelen te nemen en daartoe met den Duitschen G.S. besprekingen te houden. Natuurlijk voorgesteld hierop onder geen beding in te gaan.

Wij hebben met den Hoofd. Comm. van Pol. te Amsterdam afgesproken

ons met zijn handregister politieman in verbinding te stellen, om ook eindelijk de Amsterdamsche politie tot nog grooteren activiteit te brengen in den zin van de R'damsche speciaal in den dagen van v. 't. [Sant](#).

Heden eene gefingeerde luchtwachtoefening tot oefening van het telegraaf- en telefoonpersoneel

Van 't [Sant](#) zal voor ons meer relatie trachten te zoeken met Gasignet, den Commissaris v. Pol. te Vlissingen.

14 maart: Het was heden weer een voortdurend "va et viens", Zoodat we geene rustig oogenblik hadden voor het loopende gewoone werk. Besprekingen met Siks — die interessante overzichten bracht van de spionage zoowel van Centrale als Entente zijde — met v. 't [Sant](#) o.a. over de kwestie Becker, relatie met Bosenick en bespreking met Comm. v. Pol. te Vlissingen — en met den insp. van Pol. te A'dam Plateel, die de kondschap. te A'dam beter zal organiseren. [Schoenmaeckers](#) was bij Generaal [Bucabeille](#) én kwam met allerhande berichten, o.a. berichten over verkorting van het Duitschen front van Arras tot St. Quentin en verschillende frequenties van draadl. telegr.⁴⁵ installaties.

14 maart 1917

⁴⁵ Draadloze telegrafie

v. 't [Sant](#) had bezoek van v. Bär, die hem waarschuwde tegen een voorgenomen aanslag tegen Duitsch spionnagebureau op den Badhuisweg te Scheveningen.

15 maart: Luit. ter Zee Dubois was hier, hij meent een toestel te hebben gevonden, waardoor hij radio's met aan[?] golflengte hoopt te kunnen opvangen van de code-telegr⁴⁶ uit de allen. radiotel. inst. van Duitsche consulaat te vinden. Hij zegt van geheime opdracht van de marine voor radiotelegr. in Duitschland, speciaal op onderzeebooten, niets te weten. Bulletins brengen berichten van een groot oproer te St. Petersburg — dat kan grooten invloed uitoefenen! Misschien het begin van het einde!

15 maart 1917

⁴⁶ code telegrammen

17 maart: De Engelsche M.A. heeft er zich tegen v. [Oorschot](#) over beklagd, dat hij niet wordt behandeld als .. a white man; dat hij nimmer voor zijne gegevens iets terugontvangt, natuurlijk! De Lt. kol. Wiheet[?] zou hem in de club op den rug hebben geklapt en gecomplimenteerd hebben over zijne mooie [staten] en kaarten, wij zullen W. wijzen op dit onverstandig optreden.

17 maart 1917

Het rapport den Nederl. Missie naar het Westfr.⁴⁷ der geallieerden, gisteren ontvangen, valt niet mede; het is nagenoeg de echo van de [inlever] verlaate causerie, die v. [Oorschot](#) hier onlangs van de G.S. hield.

⁴⁷ Westfront

Overste Merens is ontslagen als adjudant van den opperbevelhebber wegens het incident in de Lange Pater en de interpellatie klerekooper. Hij wordt nu chef G.S.V, afdeling technische zaken en pers. Gisteren, interessant onderhoud met v. Hengel v/d Marine staf over het verbod om [?] vreemde koopvaardij schepen toe te laten.

Als commissie naar het Duitse front zijn aangenomen Lt. Kol. Schönstedt, Lt. Kol. ten Berch, Maj. v. Essen en kap. Coal, zij verzochten er meer van dan van de andere commissie bij de Entente. Ritm.⁴⁸ Gadén de Beaufort heeft eene speciale invitatie uit de omgeving van den Oostenr. Keizer om de fronten te bezoeken, met een andere officier (inc. H. v. [Reijerken] Verhuys) de toestemming baart echter voorloopig nog eenige Moeilijkheden.

⁴⁸ Ritmeester

24 maart: **Fabius** was Maandag en Dinsdag met verlof. Zijn heer was Met v. 't. **Sant** in Vlissingen, waar de "verzoening" met den comm. van pol. Gasignet plaats vond die voortaan zijne medewerking toezegde. Wij hadden bezoek van den kap. **Gijsberti Hodenpijl**, die daarna den Duitschen mil. att. en I[S/5].marine Att. sprak. Heden beëdiging tot landstorm luit. van onzen trouwen [beker] [?] de Waal te Delft, wij lunchten gezamenlijk op den Witte en gingen met alle officiers van G.S.III gezamenlijk per auto naar Delft. Heden mil. pol. maandoverzicht afgesloten. Bezoek vaandrig V. Nonhuys, die het relief werk in België ter sprake bracht, dat door Ned. studenten door tussenkomst van het Min. v. buitenlandse zaken zal worden verricht. Wij kregen gisteren bezoek van v.d. Mondele, die gaarne spoedig door tussenkomst van den att. v. Köster spoedig naar het Duitse front voor een kort bezoek wilde vertrekken, door de minder aangename ervaring in de behandeling van het verlof van v. R. Veerhuys en [Biltzed] hebben wij hem gezegd, zich eerst betere — en schriftelijke — invitatie te verschaffen.

24 maart 1917

28 maart: Gisteren was Mello Verhuys weer hier voor zijn verlof voor Oostenrijk. Beaufort zal nu naar Weenen vertrekken en zorgen, dat V. van daaruit telegrafisch Wordt uitgenoodigd. Lt. Brevet was hier om zijn a.s. vertrek naar Amerika o.a. via Bern-Parijs te melden. Ik waarschuwde Generaal [Netes] om tegen den chanteur Wirtz. besprak met Generaal Kleijnkens mogelijkheid om nog meer geschikt journaal voor G.S.III te krijgen. Adviseerde gisteren Generaal **Pop** in zake vrijwillige verbintenis landstorm verkregen den Nederlandsche **Roode Ster**. De Nederl. missie naar Deutschland vertrekt direct na Paschen.

28 maart 1917

29 maart: Begrootingsfonds G.S.III voor 1918 ingediend, waarbij voorstel aanstelling Bureauambtenaar 2de klasse, mijn aanstaand [factatuur/fortatuun] ! **Fabius** [werkt] alle kondschapsberichten ingekomen van de Duitse versterkingen aan onze Oostgrens, de rechtervleugel van [leuning] van de Rijnstelling of een soort offensief brug[schaf]d] Elten. Emmerick

29 maart 1917

31 maart: Minute voorstel aanstelling Bureauambtenaar 2e Kl. G.S.III Na demobilisatie voor onzen trouwen Heutink Luit. V.d. Lande uit 's Herenberg en Polis. V.A.M.K., die naar Parijs gaat, te woord gestaan. Overigens geen nieuws.

31 maart 1917

3 April. 'Le midde van een groter onwens toorn!' brachten we ons steek af de dingen, die op het N. front konnen vallen. Het lot vertoont gebreken tusschen, aannemelijk, omdat de kiemen tusschen de in Nederland zich eerst moeten ontwikkelen. Wilson heeft voorgesteld aan Britschland den oorlog te verklaren: elken de ironie van het noodlot tegenover den vredekampioen van 200 kort geleden!

Brant, in a circular. He has left the very interesting study on the
Crabapple Gulls on page in case of a, then not a man request
graduated.

His life shows him to be a personal, the go was a conference met
Sept. 1. Copenhagen, some 11 depot friends & friends.

4 April. Keds lagde een de lid. mit. knipje van Duitschland, - in het bijz. ander leedwij.
het eerste Schön stelde en enig. v. lofs. Gisteren my belang op de andere ledijz. van
Ingelade H.A. en St.O.T. over sponsoring met England. Ik blijf in het algemeen (en Bondy
op Monday niet deinst) mij tot Dinsdag na Panchas.

10 April. 10th Reader '17. Gijt een aelte me! Bruinbieren en Londe.
Alle Teekens nypen op een roodent offensief.

Beate Bentege was leider hier per Zugschiff mit Ihnen von ein
dreieckig auf.

Hij valde wondrij licht naechter veldjes van W. L., meijor Kruis deed
de aandoing op alle haren. v. Bonavent hadt andere van Duitsche
diersturen.

11 April. Het was hier, was een groeten donkere dag. De Schier was echter van
twee maal hier en sprak langere tijd met kol. Macabaille, art. Mit. Dtt.,
grootste heer. hier. Later. Ook D. kol. Montoya was hier en overleefde heel.
Jyphent. Hadenjij, die D. kol. Rume gaat bijzaken. De vierde om rede door
a. k. n. f. i. c. h. e. ar. k. e. d. e. s. w. o. r. d. t. d. o. o. r. R. u. m. e. M. i. t. D. t. t. t. y. e. n. g. e. s. p. r. a. k. e. n.

12 April. W. Green o.a. luyck van St. Kruis meester en hest. J. de Witte Houding
zif brachten belangrijke berichten van den Fr. en D. Nid. lutt.

17 April. Er wordt een heftige slag aan het Westfront. Maandag av. aankomen bij voor de bureaus van R.L., mij maken plaats voor Major Cress voor het Matordienst. Wij weten nu persoonlijk alomteer, ik besloot daarom heden morgen de aankomende depote.

Dezelfde sprak gisteren met de post-detective, Morton Smith, die
interviews onthullende, beloofde, D. zal een voorloopig eenigen tijd met
hem in relatie blijven.

- 3 april:** Te midden van een zwaren onweerstorm! Wachten we nog steeds of de dingen die op het W. Front komen zullen. Aan het Oostfront gebeurt niets, vermoedelijk, omdat de nieuwe toestanden in Rusland zich eerst moeten ontwikkelen. Wilson heeft voorgesteld aan Duitschland den oorlog te verklaren: alweer de ironie van het noodlot tegenover den vredeskampioen van zo kort geleden! Brandt, insp. rivierpol. R'dam heeft de nog ontbrekende stukken van den Kwakkelaar Bakkers ontvangen in zake Cassa, thans wordt 's [?] [zeg?t] geadviseerd.
- Wij lijden alweer aan gebrek van personeel, ik ga nog eens confereren met Kapt. V. Hoogenhuyzen, comm. der depot Grenadiers en Jagers.
- 3 april 1917**
- 4 april:** Heden bezoek van Ned. mil. missie naar Duitschland, in het bijzonder bespreking met overste Schönstett en maj. v. Essen. Gisteren nog belangrijke mededelingen van Engelsche M.A. en N.O.T. over spanning met Engeland. Ik blijf in het algemeen (van Zondag op Maandag wacht dienst) vrij tot Dinsdag na Paschen.
- 4 april 1917**
- 10 april:** Ook Paschen '17 ligt weer achter ons! Sneeuwbuien en koude. Alle tekenen wijzen op een naderend offensief. Overste Benteyn was heden hier pas teruggehoord uit Bern voor een drieweeksch verlof. Wij zullen waarschijnlijk moeten verhuizen naar B.L.⁴⁹, majoor Cremer deed een aanslag op onze kamers. v. Oorschot bracht verhoren aan Duitse deserteurs.
- 10 april 1917**
- 11 april:** Het was heden weer en bijzonder drukke dag. Lt. Schoenmaeckers was Twee maal hier en sprak langen tijd met kol. Bucabeille, Fr. Mil. Att., groote heer berichten. Ook Lt. kol. Benteyn was hier en eveneens kol. Gijsberti Hodenpijl, die Lt. Kol. Renner gaat bezoeken. De eisch om vrede door de Russische arbieders wordt door Russ. Mil. Att. tegengesproken.
- 11 april 1917**
- 12 april:** Wij hadden o.a. bezoek van vas Lt. Schoenmaeckers en kapt. Gijsberti Hodenpijl zij brachten belangrijke berichten van den Fr. en D. mil att.
- 12 april 1917**
- 13 april:** Er wacht een heftige slag aan het West front. Maandag a.s. verhuizen wij naar de bureau's van B.L, wij maken plaats voor majoor Cremer voor den motordienst. Wij moeten ons personeel alweer uitbreiden, ik bezocht daarvoor hedenmorgen de verschillende depots. [Dressilhuys] sprak gisteren met den port. detective, Morton Smith, die Interssante onthullingen beloofde, D. zal nu voorloopig eenige tijd met hem in relatie blijven.
- 13 april 1917**

⁴⁹ [?]

19 April. Rijsoord van den Kinn, daardoor aanwieling geschiedt. Verzoek
van den H. C. der Politie te R' dam, voortaan zullen enkele politie ambtenaren te
R' dam een ons eenige taakjes uitvoeren; in de zaak Grolle Bekkers wordt te
Nijmegen nog steeds gezwaagd. Verzoek van polit. wethouder van Nieuwegein,
waarheen hun vertrek naar Weenen. Pak voor Meent Buitgen naar Bern
gaat weder naar Nieuwe Laken, ook de eerste keer aan alle gevechten voor
den M. A. te Parijs. De relatie van Dierckheims met het detective bureau
Katon Smit heeft 14 dagen voortgezet, wij hebben hen de grootste voorzichtigheid
voorgeschreven, die beiden hebben veel overzichte relatie, zij ten met Fabian
wordt opgehouden om deze zaak door en rekenen Martens voortzet.

18 April. Sedende de afgelopen dagen hadden wij o.a. bericht van Schenck
-maats (Frankr. H.A.) en kant. Jap. harte. (Holl. H.A.)
beide partijen dachten zich elken nog steeds de overwinning toe - hoe
lang zal het nog duren, voordat men toetst aan overwinning, dat het
partij comitee is blijft. Door de Schep. Comm. v. Politie te Utrecht
v.t. Sant voring de Orde v. Tieners een artikel over lage lands postzegel
binnen de hiemmen gerant is voring, hietend voor de Duitse pers, deze
ook is door ons ander afgedaan. Wij hebben relatie gezocht met Jhr.
v.d. Pall, die behoort tot de Relief comitee hietend voor België,
hij zal ons graag helpen. Voorbereidingen getroffen voor de reorganisering
Mening en voor de bureaus van B.L., de vragende Topografische
Richting.

Letter. Hij zijn in ons reisbureau gekomen alhier en zijn bij ons verbleven, zij zijn in ieder opzicht overtuigd gegaan. Alden morgen bezocht van den landvoors. Lt. Jhr v.d. Pall, die veel zal uit maken, van de Relief Com. in België.

d'Allee. Sister long. confectie met van 't Hart over een mil. chirurg, die nog ik anders
is als te zijn uitsluit van het in kinder spelen een geheimen mil. taire et alken,
niemandt lie alleen nonchalant gekent een verryaande dordij liet in het
denover een geheimen in de W.H.W., voorafzigtig zal dus geheel ook vooral voor
den generaal d'Hamecourt ongezogene gedolven hebben. Confectie, geheim fondsen,
omplanting en uitbreiding personeel pl. III, bespreking luitant. Echter Dordle.
Sister zijn Beaufort en Keuleys naar Wien, antwoorden p. charalier twee. ij
'vullen hier de Breton. keiser vorder met rozen.

10. Heu. Begrooting en armband wordend gelieën - fondsen ingedienst. De mil.
misfij niet. Bont veldland is teenz gheleent. De each Dolmen te Wits end
is gesust. M^r. Fabius by comm. on jol. te Kliefingen fauigniet, de vanden
is over gisloten!

- 19 april:** Verjaardag van den Prins, daardoor vanmiddag geen dienst. Bezoek aan den H.C. van Politie te R'dam, voortaan zullen enkele politieambtenaren te R'dam van ons eene toelagen ontvangen; in de zaak Cassa-Bekkers wordt te Nijmegen nog steeds geroerd. Bezoek van Fodé de Manfort en Verhuys naar hun vertrek naar Weenen. Pak voor Bert Benteynen naar Bern gaat heden naar Buitenl. Zaken. Voor de eerste keer ook alle gegevens naar den M.A. te Parijs. De relatie van Drubluys met het detective bureau Morton Smit wordt 14 dagen voortgezet, wij hebben hem de grootste voorzichtigheid [vanzenkeeren], die kerels hebben [?] suspecte relaties, gisteren werd Fabius Reeds opgebeld over deze zaak door een zekeren Mister [Jorortend]. 19 april 1917
- 28 april:** Gedurende de afgelopen dagen hadden wij o.a. bezoek van Schoenmaeckers (Fransche M.A.) en kapt. Gijsberti Hodenpijl (Duitsche M.A.) beide partijen dichten zich zelve nog steeds de overwinning toe — hoe lang zal het nog duren, voordat men toestemt aan weerszijden, dat het partie remise is en blijft. Door den Hoofd Comm v. Politie te Utrecht v. 't. Sant ontving de overste v. Tuinen een artikel over Engelsche propaganda onder den nieuwen gezant Sir Townly, bestemd voor den Duitsche pers, deze zaak is door ons verder afgedaan. Wij hebben relatie gezocht met Jhr. v.d. Poll, die behoort tal de Relief commissie bestemd voor België, hij zal ons spoedig bezoeken. Voorbereidingen getroffen voor de verhuizing Maandag a.s. naar de bureau's van B.L. de vroegere topografische Inrichting. 28 april 1917
- 2 mei:** Wij zijn in ons nieuwe bureau geïnstalleerd en zijn bijzonder Tevreden, wij zijn in ieder opzicht vooruitgegaan. Heden morgen bezoek van den landmacht lt. Jhr. v.d. Poll, die deel zal uitmaken van de Relief commissie in België. 2 mei 1917
- 8 mei:** Gisteren lange conferentie met van 't Sant over een mil. schrijver die aangehouden is als te zijn verdacht van het in handen spelen van geheime militaire stukken, vermoedelijk hier alleen non chalanse gepaard aan verregaande slordigheid in het bewaren van geheimen in de W.H.W.⁵⁰, waarschijnlijk zal die geheele zaak vooral voor Den generaal d'Harnecourt onaangename gevolgen hebben. Conferenties geheimen fondsen, overplaatsing en uitbreiding personeel G.S.III, bespreking buitenl. zaken Doude. Gisteren zijn Beaufort en Verhuys naar Weenen vertrokken per [?] trein zij zullen door den oostenr. keizer worden ontvangen. 8 mei 1917
- ⁵⁰ [?]
- 10 mei:** Begrooting en verantwoording geheimen fondsen ingediend. De mil. missie uit Duitschland is teruggekeerd. De zaak Doleman te Utrecht is gesust. Mr. Fabius bij comm. van pol. te Vlissingen Gasignet, de vrede is weer gesloten! 10 mei 1917

11-19 mei: Door groote drukte — de Ned. [Roode Ster](#) nam nog het kleine Restantje vrijen tijd — is het dagboek in het vergeetboek geraakt. De relatie met den Insp. v. Pol. uit A'dam Broekhoff levert veel op o.a. voorbereidingen tot laten springen van Moerdijk van Duitsche zijde en teekeningen van Nederl. fortten door Ned. sold. aan Duitsche agenten. Drukke [?]. met pastoor Wijlen over zogenaamde anarch. social.⁵¹ propaganda in ons land. Wij krijgen een nieuwen buurman de Luit. Kol G.S. ter Borch, Loisdoff in algem. dienst, de schakel tusschen opperbevelh. en M.v.O. ad interim.

11 mei 1917

⁵¹ Anarchistische Socialistische

5 juni: Heden bezoek van den Heer J. de Bordes voorzitter der vragen commissie Fleskens, thans opgelost in de Relief Commissie, die zich bereid verklaarden ons geregeld uit België inlichtingen te verstrekken. Het vertrek op 11 Juni van onze missie naar Oostenrijk is door een voorstel van overste Muller Massis om naar het Duitsche front Hoofdkan. voor 3 weken te gaan, onzeker geworden, vooral omdat in getelegrafeerd tusschen Min. [Loudon](#) en onzen gezant.

5 juni 1917

11 juni: Door gebrek aan tijd door te veel werk blijft het dagboek werkelijk Stiefmoederlijk bedeed. Ik bracht Vrijdagmiddag een bezoek aan den Oostenr. mil. att. v. Iskofsky. oberstluit. over het uitstel vraagstuk den Nederl. missie naar Weenen en ontmoette daar ook den Duitschen marine attach. v. Müller. [Fabius](#) was Zaterdag in Amsterdam en instrueerde daar nog verder den Insp. v. Pol. Broekhoff, die met grooten ijver werkzaam is voor den inlichtingend. Ik was Woensdag in Middelburg en Vlissingen en had daar conferenties met den command. der W.M.M. en Schelde, over het verhoor van Duitsche deserteurs. Met den Heer de Meester over de Jhr. Zeeland over opgave bemanning en passagiers booten Zeeland en met Hoofd Comm. Pol. te Vlissingen.

11 juni 1917

Heden komt [Schoenmaeckers](#) om met Fr. Mil. Att. Generaal [Bucabeille](#) te Spreken over het optreden tegen off. v. Gn. 1e. kl.⁵² Eeldershoff, wiens toestemming tot bezoek Fransche front werd ingetrokken na diens onderhand met den Fr. Agent Wolf. [Fabius](#) confereert bij generaal [Pop](#) over een verschil van mening met Maj. Cremer afd. Motordienst en Luchtvaart over de distributie van correspondentie van onze mil. attaché's, die door handen van G.S.III behoort te gaan.

⁵² Officier van Genie 1e klasse

14 juni: Ik had zoo even bezoek van kapt. Klein, die ingedeeld is bij den vrijwilligen Landstorm en dit instituut na den oorlog hoopt te verbeteren, hij kwam om gegevens Ik heb hem tevens aangeraden naar den Duitschen Mil. Att. Renner te gaan, over te trachten verlof naar Deutschland te krijgen om de "Jugend[amschr]" te bestudeeren. Gisteren maakt Luit. [?] O.I.L.⁵³ v. Doornum hier zijne opwachting, hij zal vermoedelijk binnenkort bij ons worden overgeplaatst. Jhr. Mr. De Jonge wordt Min. V. Oorlog —

14 juni 1917

⁵³ Oost-Indisch Leger, toentertijd ook bekend als Nederlandsch-Indisch Leger of Nederlandsch Oost-Indisch Leger, hedendaags vooral bekend als het KNIL

29 Juni: Ik heb voor onze relaties kennis gemaakt met de heer Kröller.
 Wij hebben terug op alle Nederl. special teits afgelopen, om een stenografisch
 handschrift gevonden bij een Duitsch descriptie te ontbijt een. Posten liet de Drentse
 te Borch een voorbeeld van de officier van het garnizoen om de reis der Ned.
 reisje naar het Duitse front. De Drentse pol. te Mispingen liet me een
 schouwderbrief geschreeven, de facsimile heeft juist voort en Fabius gaat naar
 den Courant-journal. De hant. de facsimile censor te A'Dam kwam aanvallen,
 tegen Brauckhoff, insp. v. pol., voor hij gelooft geacht te worden. Haertrik
 was gestreekt te Rotterdam om te onderhandelen met iemand, die een chantage
 in de H.R.C. een geheime ontplooiing stof, in een Duitse fabriek geacht,
 tegen vergoeding behoeft te maken, de zaak is in handen gegeven aan de R'Damse polit.
 Wij zullen trachten Houding te maken om te doen planeren bij de R.C. en jagers.
 Wij en ook Schenckman zijn vandaag hier. De laatste gaat mee met tot een
 kantier naar J. Bacabille. Wij hebben eenigzins bericht van een Duitse secretaris,
 die door een vergoeding tot met ons doorredingen, een lang, st. behoeftige in kivi.
 die, dat dubbel spel speelt en met een opdraait van de Duitse contraspionage
 naar Friedrichs hagen te Baden en met ook.

29 Juni: Fabius was te A'Dam. Ik vernamte van hem een interessant bericht
 van Bacabille over de manier van inrichting van zijn contraspionage, dat hij
 een Schenckman's megal van volheid van onze kennis om de informatie
 om Drentse Wij maken.

7 Juli: Ik ga tot 22 Juli met verlof naar Dordrecht, voor 't eerst zoo lang in 3 jaar!
 Tandem was Maj. den Lijf. Nachter hier voor een mogelijke opvolging
 van Kolonel Buntz, te Breda. De 20 Juli met Bienen de heer en L.C. van Dubois
 in het L.C. Depart te Bergen voor letter instructie van de aankomen der Duitse
 documenten, een gedrukt einde manuscript gaf vooral een belangrijke inzicht.

Op voorstel van Fabius, die kennisde gedurende zijn verlof begon,
 geleidelijk en nuomen door een dagboek, waarin de dagelijkse
 begrepen worden aangegeven.

Tusschenlij krijg ik dit dagboek later - (Feb. 18 -) met in handen,
 en betrekken thans, het niet te hebben bijgehouden, afhankelijk van het
 afgestelde dagboek, het F. vernachten. Ik ga het daarom thans mee
 maken! —

28 juni: Ik heb voor onze relaties kennis gemaakt met den Heer Kröller. Wij hebben tevergeefs alle Nederl. specialiteiten afgeloopen, om een stenografisch handschrift gevonden bij een Duitsch deserteur te ontcijferen. Gister hier de overste ten Borch eene voordracht over de officieren van het garnizoen over de reis der Ned. missie naar het Duitsche front. De commis. Van pol. te Vlissingen heeft weer eens een onbetaamden brief geschreven, de generaal heeft geantwoord en **Fabius** gaat naar den Procureur-Generaal. De kapt. de Gacien censor te A'dam kwam [?] tegen Broekhoff, insp. v. pol., naar mij gelooven geheel ten onrechte. Hoetink was gisteren te Rotterdam om te onderhandelen met iemand, die per advertentie in de N.R.C. een geheimen ontplofbaren stof, in eene Duitsche fabriek gemaakt, tegen vergoeding bekend te maken, de zaak is in handen gegeven van de R'damsche politie.

28 juni 1917

Wij zullen trachten **Gijsberti Hodenpijl** naar ons over te doen plaatsen bij de Gr. en Jagers. Hij en ook **Schoenmaeckers** zijn vandaag hier. De laatste gaat weer met tal van kwesties naar Gen. **Bucabeille**. Wij hadden eergisteren bezoek van een Duitsche deserteur, die door eene vergissing tot ons was doorgedrongen, een hoogst bedenkelijk individu, dat dubbel [?] speelt en met een opdracht van de Duitsche contraspionnage naar Friedrichshofen a/d Baden en vertrok.

29 juni: **Fabius** was te A'dam. Ik verwachtte vandaag een interessant dossier Van **Bucabeille** 'over de werking en inrichting van zijn contraspionnage', dat hij aan **Schoenmaeckers** meegaf naar aanleiding van onze bewerking over de informatie over Overste Wijnmalen.

29 juni 1917

1 juli: Ik ga tot 22 Juli met verlof naar Domburg, voor 't eerst zoo lang in 3 jaar! Vandaag was Maj. der Infie. Backer hier voor eene mogelijke opvolging van Kolonel Benteyn, te Bern. Ik was 4 Juli met Bierens de Haas en Lt. t/z Dubois in het Int. Depot te Bergen voor betere instructie na de verhooren der Duitschen deserteurs, een gedeserteerde marconist gaf vooral zeer belangrijke inlichtingen.

1 juli 1917

Op voorstel van **Fabius**, die hiermede gedurende mijn verlof begon, geëindigd en vervangen door een dagboek, waarin de dagelijksche bezoeken worden aangetekend.

Toevallig krijg ik dit dagboek heden — 1 Febr. 18 — weer in handen, en betreur thans, het niet te hebben bijgehouden, afgescheiden van het ingestelde dagboek, dat F. wenschte. Ik ga het daarom thans weer hervatten! —

1918.

21

Februari. Het j. III heeft zich sinds Juli 17. reeds ontrokken en uitgekeerd. In Dec. 17. is de Riv. d. Lt. de Cor. Los, metgeen L. V. T. bij ons overgeplant tot; Edinboven, die L. van J. van der Sluis door zijn bijz. agensien examens, gaat nu blees van eenige maanden rusten, hij heeft nog voor een gemitteerd plaats aangevraagd. Bij zijn wekelijks een gelukkig geweest met de heer ons officieren, es wordt 14. kenit 14. Land gevuld en met meer. Het aantal stukken, dat in. e. uitging, bedraagt de 10.000. Ook ons aantal onderofficieren en min meer, is uitgebreid, ook met deze jongelui zijn wij een toereken, het zijn o.a. de l. van, aanstake, van Leiden, W. v. Dorst en, Galles en Loney.

Door de andere organisatie van den Hoofdwijns dienst naar L. van der Sluis is de werking van W. Fabius, de opvolger van v.d. W. van der Sluis van min der belang geworden, hij ontvangt nu elke dondag afschrijvingen van den voorzitter van de uitruimende commissie van de N.O.T. en onderhandelt o.a. de relaties met van't Hart, Brachhoff en de voorpolitie in Rotterdam.

Commissie in de h. kol. Wenteje te W. van der Sluis door Majoor Maas van de defensie, die 15. dag. naar W. van der Sluis, reeds in de kol. v. L. van der Sluis van de marine l. van der Sluis te W. van der Sluis als lid. Maas officier attaché en de l. van der Sluis. T. van der Sluis als lid. l. van der Sluis te Londen, met speciale opdracht, een studie van het Engelse leger te maken; deze uitreis eindigt te Londen. De l. van der Sluis. Müller Maas werd ander tijdelijk l. van der Sluis tot v. van der Sluis. lid. l. van der Sluis te W. van der Sluis.

De commissie van de l. van der Sluis is voortdurend bezig, zij heeft reeds een aantal conclusies en ontwerpt de l. van der Sluis een taak van j. III.

Een een goede en actieve relatie hebben wij tegenwoordig door den l. van der Sluis. Wenteje, die op ons aangekomen uit W. van der Sluis is overgeplant naar de l. van der Sluis en j. van der Sluis, zijn samenwerking met v. van der Sluis, den opvolger van Oberst K. van der Sluis blijft voortdurend den met R. Wij zijn thans van het onderhandelen, om voor W. van der Sluis een l. van der Sluis l. van der Sluis te laten. Beide oorlogsvrienden partijen achter het eenmaal mogelijk verkeer, van een goede verdediging van W. van der Sluis van het allereerste gewicht - een een gunstige omstandigheid is voor ons, omdat beide partijen alle schikkingen naar de l. van der Sluis in het 2. W. in een v. van der Sluis uit te geven. Het is, dat een goede l. van der Sluis op W. van der Sluis, de l. van der Sluis. Belgische l. van der Sluis en de positie der Duitschers althans onhoudbaar voor maken. Van W. van der Sluis, wat en nog in L. van der Sluis ontbrekt, hebben de Duitschers reeds in L. van der Sluis. l. van der Sluis een l. van der Sluis van de l. van der Sluis in W. van der Sluis terug tot een een l. van der Sluis 11 Febr. a.s. een technische commissie, bestaande uit de l. van der Sluis. D. van der Sluis, van v. van der Sluis en l. van der Sluis te W. van der Sluis. Wenteje voor het l. van der Sluis verkeerden om een l. van der Sluis te krijgen van de Duitsche verdedigings werken.

Ook de l. van der Sluis v. van der Sluis, waarin relatie met den Engelsen militair attaché

1918

1 febr: Ons G.S.III heeft sinds Juli 17. verder ontwikkeld en uitgebreid. In Dec. 17. is de Res. 2e Lt. Der cav. Los, werkzaam bij O.v.J. bij ons overgeplaatst, Edinhoven, die sinds Januari slaagde voor zijn mijnningénieursexamen, gaat ons helaas over eenige maanden verlaten, wij zoeken nog naar een geschikten, plaatsvervanger. Wij zijn werkelijk zeer gelukkig geweest met de keuze onzer officieren, er wordt op "kamer 14" hard gewerkt en met succes. Het aantal stukken, dat in- en uitging, nadert de 10.000. Ook ons aantal onderofficieren en minderen zijn uitgebreid, ook met deze jongelui zijn wij zeer tevreden, het zijn o.a. Delcourt, Aanstolk, van Eeghen, Jhr. v. Oordt, Jolles en Lemay, Door de andere organisatie van den opsporingsdienst onder Sixma v. Heemstra in de werkking van Mr. Fabius, de opvolger van v.d. Brandeler van minder belang geworden, hij ontvangt nog elken Dinsdag inlichtingen van den voorzitter van de uitvoerende commissie van de N.O.T. en onderhandt o.a. de relaties met van 't Sant, Broekhoff en de rivierpolitie in Rotterdam.

1 februari 1918

Inmiddels is de Luit. kol. Benteyn te Bern vervangen door Majoor Backer van de Grenadiers, die 15 Aug naar Bern vertrok, verder is de kol. v. Leschen van de marine benoemd te België als Ned. Mar. attaché's de luit. kol. der Artillerie Tonnet als mil. att. te Londen, met speciale opdracht, eene studie van het Engelsche leger te maken; deze vertrok einde Sept. naar Londen. De Luit-kol Müller Massis werd verder tegelijk benoemd tot Ned. mil. att. te Weenen. De commissaris van politie Gasignet is voorloopig verzoend, hij zendt goede kondschaftsberichten en ontvangt sinds januari eene toelage van G.S.III Eene zeer goede en actieve relatie hebben wij tegenwoordig door den kapt. [Gijsberti Hodenpijl](#), die op ons verzoek uit Breda is overgeplaatst naar de grenadiers en jagers alhier, zijne samenwerking met v. Schweinitz, den opvolger van Oberst [Renner](#) blijkt vruchtdragender dan met R. Wij zijn thans aan het onderhandelen, om voor Walcheren eene batterij zware kustgeschut van Duitschland te ontvangen. Beide oorlogvoerende partijen achten het zooveel mogelijk verzekeren van eene goede verdediging van Zeeland van het allerhoogste gewicht — eene zeer gunstige omstandigheid voor ons omdat beide partijen alle verbeteringen onzer defensie in het Z.W. in hun voordeel uitlegen. Een feit is, dat eene zware batterij op Walcheren, de geheele Belgische kust flankiert en de positie den Duitschers aldaar onhoudbaar zou maken. Deze ons te tomen, wat er nog in Zeeland ontbreekt, hebben de Duitschers reeds den Luit. Kol. Pussen v. Rappard een bezoek aan de kustversterkingen in België toegestaan en zal thans 11 Febr. a.s. eene technische commissie, bestaande uit den kolonel Duhont, maj. v. Esser en Luit. Ter Zee 1e kl. Hecris. naar het kustfront vertrekken om een indruk te krijgen van de Deutsche verdedigingswerken.

Ook de kapitein v. [Oorschot](#), wiens relatie met den Engelschen militairen attaché

sector weder ophant den vroeger, heeft onderhandelingen gemeent om de overname van Engeland geredt. Eng. voor de verdediging van Zeeland. Hyspanien is zelfs naar Engeland gegaan om met Spanje te onderhandelen, toch zal een al die schone plannen wel voor niets uit komen.

Prof. v. Son, uit Amsterd. is met verlof, die gaarne als diplomaatisch bij een persoon een rol wilde spelen, daarvoor echter wel het los lijdend was, is nu met de K. v. v. Amsterdam teruggekeerd.

Den heer Kröller heeft ik nu en dan, om mijne relatie met hem te onderhouden.

De gezegde berader van Mr. Douda v. Troostwijk, chef van het kabinet van den Minister van Posten. Echter, hinnen, dikwijls een belangrijke gezegde op -

In de laatste weken, onder o. a. besprekingen gehouden met J. H. III en de heer Albrecht, om een centraal overnemingendement te organiseren, thans vooral met het oog op den grooten stroom desenters, het plan bestaat in een centraal bureau, vast te leggen zijn aalment, plots en deuren afdekken, ^{desenters, heeft ook andere} de overneming van water in dienst zijn van een pas en staan in hunne gemeenten naar politie tusschen, zoo mogelijk zal deze organisatie worden uitgeroepen tot Albul. misdadiger, waardoor zij in overtuiging ook in belang van politiek zal behoren, te worden gehandhaafd.

Waarom te Brussel v. Vollenhoven endet ons thans nu en dan ook Belgische landschapsberichten.

Daar door den minister van Posten, heeft steeds niets verrikt wordt om den talrijkingendienst in de kantplaat van over maritieme aangelegenheden beter te organiseren, heeft Fabian besprekingen gehouden met de Rotterdamse politie, met de kustwacht, Grooten, den hielden en Kleinigen, waardoor thans ook een groot aantal berichten op het gebied bij ons inkomt.

De w. St. Schaan maachen te Maastrecht heeft ons een bericht over de relatie met den Francken, bij L. Taver, atache General Bacabille brengt ons de voor te een heel geheel gezegde.

Ons archief heeft ons dergelijks omring, dat ook over verschillende details kaartregistratie zullen worden aangelegd.

Sinds eenige dagen ga ik elke morgen naar J. H. III om alle ingekomen berichten en geheel te lezen.

De schepvaartovereenkomst met Amsterd. heeft in Duitschland groote ontstemming gemaakt, daeruit zullen nog wel moeilijkheden kunnen voort komen, te meer daar anderszins de onderhandelingen over den uitbouw van 5000 personen enz. nog steeds niet geheel geregeld zijn.

Ik heb in overstemming met mijne peigende bij een re overneming te Best. itomisch traieren. De staking in de Duitsche landbouw neemt af, Duitschland is geen land voor revolutie!

echter minder oplevert dan vroeger, heeft onderhandelingen gevoerd over leverantie van Engelsch geschut enz. voor de verdediging van Zeeland. Oppenheim is zelfs naar Engeland gegaan om met Smeets te onderhandelen, toch zal van al die schone plannen wel weer niets uitkomen.

Prinz. v. Loon, uit Amerika hier met verlof, die gaarne als diplomatiek tusschenpersoon eene rol wilde spelen, daarvoor echter wel wat loslippig was, is weer met de Nieuwe Amsterdam vertrokken.

Den Heer Kröller bezoek ik nu en dan, om mijne relaties met hem te onderhouden.

De geregelde bezoeken aan Mr. Doude v. Troostrijk, chef van het kabinet van den Minister van Buitenl. Zaken leveren dikwijls zeer belangrijke gegevens op — In de laatste weken werden o.a. besprekingen gehouden met G.S.IV en de Kon. Marechaussee, over een centralen vreemdelingendienst te organiseeren, Thans vooral met het oog op den grooten stroom deserteurs, het plan bestaat in een eental bureau voor te leggen signalement, plots en duimafdrukken, de deserteurs, liefst ook andere vreemdelingen moeten in bezit zijn van een pas en staan in hunne gemeente onder politietoezicht, zo mogelijk zal deze organisatie worden uitgebreid tot Nederl. misdadigers, waardoor zij in vreedstijd ook in belang onzer justitie zal behoren te worden gehandhaafd. Onze gezant te Brussel v. Vollenhoven zendt ons thans nu en dan ook Belgische kondschaftsberichten.

Daar door den marinestaf nog steeds niets verricht wordt om den Inlichtingendienst in de kustplaatsen voor maritieme aangelegenheden beter te organiseren, heeft Fabius besprekingen gehouden met de Rotterdamsche politie, met de kustwacht, IJmuiden, den Helder en Vlissingen, waardoor thans ook een grooter aantal berichten op dit gebied bij ons inkomt.

De res. Lt. Schoenmaeckers te Maastricht blijft eene uitstekende kracht voor ons en zijne relatie met den Franschen militaire attaché Generaal Bucabeille brengt ons de mooiste en meest geheime gegevens.

Ons archief krijgt een degelijken omvang, dat ook voor verschillende details kaartregisters zullen worden aangelegd.

Sinds eenige dagen ga ik elken morgen naar G.S.IV om alle ingekomen berichten en geheime telegrammen te lezen.

De scheepvaartovereenkomst met Amerika heeft in Duitschland groote ontstemming gewekt, daaruit zullen nog vele moeilijkheden kunnen voortkomen, te meer door anderzijds de onderhandelingen over den uitvoer van 5000 paarden enz. nog steeds niet geheel geregeld zijn

Geheel in overeenstemmingen met mijne prognose blijven de onderhandelingen te Brest-Litovsk traineeren. De staking in de Duitsche industrie neemt af, Duitschland is geen land voor revolutie!

4 febr: Heden hebben de Nederlandsche revolutionairen de algemeene staking afgekondigd, tot nu toe is nog geenerlei resultaat bekend geworden. De nieuw benoemde kaplt. Schoon is bij v. Munnekes werkzaam gesteld, wij zullen daardoor, hoop ik, diens frisschen opgewekten geest dikwijls zien.

4 februari 1918

Wij ontvingen o.a. een uitvoerig bericht van Broekhoff over de werkzaamheden over Pressabteilung aan den Badhuisweg en de zaak minister. Gasinjet schreef over Nederlandsche visschers, die buiten onze territoriale wateren Duitsche vis wegnemen. Lt. Regont werkzaam in Luxemburg voor staaltekeningen voor het munitiebureau bracht ons mededelingen.

De gepuskelde stemming der Duitsche regering blijkt uit een telegram, waarbij geweigerd wordt een geïnterneerd officier bij de Duitsche legatie in te deelen, omdat deze niet voldoende "scharf" tegen Nederland kan optreden. Kröller is nog steeds in België.

5 febr: Uit vanje fort van onze mil. att. te België en mar. att. Londen, o.a. onze Resultaten duikbootoorlog, ontslag adm. Juliane, waarschijnlijk uitstel van het groote offensief in het W., staking in Duitschland, die weinig succes heeft enz. Bezoek kolonel Benteyn over taktiek en organisatie cavalerie hij zal wel commandant der cavaleriebrigade worden, hetgeen hij, hoewel hij bij de artillerie nog promotiepenaaten heeft, die kapitein zijn, eene matige onderscheiding acht. Mr. F. bracht rapport uit over zijn bezoek aan de Comm. v. Pol. te Venlo in verband met diens rapport om de verdachte fabriek voor giftige gassen, waarin de volgens hem onbetrouwbare burgemeester o.a. sterk geïnteresseerd is.

5 februari 1918

Bezoek Ludwig v. Heek, behalve interessante bijzonderheden uit Duitschland o.a. mededeeling van misstanden in Hengelo (res. [?] [?]) en onbeleefd optreden ministeriebureau bij beslagname katoen, in Enschedeesche fabrieken.

Mr. Fabius was bij de N.O.T., er is o.a. eene commissie in hoogste instantie ter voorlichting van de regeering voor crisis zaken, waarin o.a. Snouck Hurgronje en v. Aalst.

De generaal vond in principe goed, 1 Juli een officier, die de krijgsschool bezocht en daarna een jaar bij den Gen. Staf gedetacheerd was te detacheurs voor één jaar bij den Inlichtingendienst.

Gunstig advies met eenig voorhoud gebracht op verzoek van V. Edinhoven om als mijnningénieur in de staats mijn te worden werkzaam gesteld. De staking onzer revolutionairen breidt zich tot nu toe niet uit.

6 febr: De M.v.O. zond met het nog op de begrootingsdebatten weer een officier naar G.S.III met eene spoedopdracht voor verschillende buitenlandsche gegevens. [Fabius](#) instrueerde kol. Berkhout met het nog op diens vertrek naar het Belgisch

6 februari 1918

scutellid last front, by scutellid 11 Fr. not maj. v. lfr. c. B. $\frac{1}{2}$ chl. Harris
also usually as last legule above as Beute v. Kappod.

Stekmoedich, in ons dodelijk ziekten gevonden, heb een bevestiging te Utrecht en
heeft daarvan teygenwoordig gebruik gemaakt door te velen naar hier, om Vaccinatie
te ondergaan.

7 Feb. Schaammanchen houdt een een belangrijke vergadering. Het zal trachten
relatie te vinden met Schaammanchen elders voor den vermindering van
dienst. Spitsbuck's Bodeppel gaat rondom spreken met de Duitsele Algemeene
Attache om den indruk te krijgen van zijn stemmen over een agreement
met Amerika. Een aantal van de vergadering van W. Fabian, te Venlo verzamelt
om de leestelling van de Chemische Fabriek en de leestelling te Venlo
willen hij morgen aan den Heer van Schreder geven.

D.F.B. Fabius heeft aanvullend een bespreking op p. 10 over een
generaliseerde opzetting voor de deputeerden, waarbij ook vertegenwoor-
digers van Buitendijk, Lohr en Justitie. Minister in de begroting van
Ditay aangekomen, waardoor ik de mobilisatie van aangekomen, als
opvolger van Fabius als hoofd van p. 10. De best. van de
deput. zal voortdurend, als zijde en in de gedeeltes van de
deput. van de p. 10, in de p. 10 over een jaar worden
aankomen geteld.

De definitieve regeling van het pandenbedrijf staat nog steeds op
navigepladen, ook van Duitse zijde. De Franche legatie stelt het gewenscht
de Franche propaganda in Nederland nog meer uit te breiden.

De uitdaging is de pers, dat door het scheepvaart agreement tot aan
1 miljoen scheepminuten in Amerika zal worden ingezameld, welk
bij ingezamelen overal overal op te stellen een beetje te tijde.

Wett overlego op die telegrammen door de lagelaten is afgelezen; dit
kan ook enige ^{andere} toet ons als voorafgaaf aan Benint. later
geenst door geest. tellende mededeelingen aan Jeanne Boncabeille,
die leidt, dat zij in de raad - en geen theoretie tegen ons lagelant gelijk leaden
en meesters volkender.

Wre zijn installatie voor radiotelegrafie naast Ty-voor bij de draad-
loze telegrammen op, die op bepaalde uren van de Duitsche dienstboden worden
afgeleverd, zij zullen nu wel spoedig de kleine code ontzigen door de
handteekening van den quialen Koot.

J. Fehr, Medica van een Luit O.T.R., die een opzicht had op zijn vaderland, Dr.
V. Hammer, die gaarne zou willen worden verhoogd gesteld op N.O., en
de zw. v.l.t. Junita van den Hof, die bij zuster kwam spelen.

[vertrekt] kustfront, hij vertrekt 11 Febr. met maj. v. Essen en Lt. t/z 1e kl. Heeris als vervolg op het bezoek aldaar van overste v. Rappard.

Schoenmaeckers, in middels kapitein geworden, had eene bespreking te Utrecht en heeft daarvan tijdelijk gebruik gemaakt door te reizen naar hier, om **Bucabeille** te spreken.

7 febr: **Schoenmaeckers** bracht weer zeer belangrijke gegevens. Ik zal trachten relaties te vinden met Scheveningsche reders voor den marinekondschapsdienst. **Gijsberti Hodenpijl** gaat vandaag spreken met den Duitschen Marine Attaché om een indruk te krijgen van zijne stemming over ons agreement met Amerika. Een verslag van de gegevens aan Mr. Fabius, te Venlo verzameld om zo beschuldiging tegen de Chemische Fabriek en de burgemeester te Venlo zullen wij morgen aan den Majoor Schraeder geven.

7 februari 1918

8 febr: **Fabius** heeft vanmiddag eene bespreking op G.S.IV over eene gecentraliseerde regeling voor de deserteurs, waarbij ook vertegenwoordigers van Buitenl. Zaken en Justitie. Gisteren is de begroting van oorlog aangenomen, waardoor ik na mobilisatie ben aangemeld, als opvolger van **Fabius** als hoofd van G.S.III. De kapt. der inf. Schoon zal waarschijnlijk, als zijnde een jaar gedetacheerd geweest bij den Chef van den GS, in Juli bij G.S.III voor een jaar worden werkzaam gesteld.

8 februari 1918

De definitieve regeling van het paardenkrediet stuit nog steeds op moeilijkheden, ook van Duitsche zijde. De Fransche legatie acht het gewenscht de Fransche propaganda in Nederland nog meer uit te breiden.

De uitlating in de pers, dat door het scheepvaart agreement totaal 1 miljoen scheepsruimte in Amerika zal worden vrijgemaakt, wekt bij ingewijden onrust wegens represailles van Duitsche zijde.

Het embargo op onze telegrammen door de Engelschen is opgeheven; dit werd reeds eenige weken geleden door ons als waarschijnlijk aan Buitenl. Zaken gemeld door geruststellende mededeelingen van Generaal **Bucabeille**, die zeide, dat wij in de **Zand- en Grintkwestie** tegenover Engeland gelijk hadden, en moeten volhouden.

Onze eigen installatie voor radiotelegrafie vangt tegenwoordig de draadlooze telegrammen op, die op bepaalde uren van de Duitsche duikbooten worden afgezonden, wij zullen nu wel spoedig de geheime code ontcijferen door de handigheid van den genialen Koot.

9 febr: Bezoek van een Luit. O.I.L. die een ongeluk met zijne rechterhand Lt. V. Haneren, die gaarne zou willen worden werkzaam gesteld op G.S.III, evenals de res. 2e Lt. Gerritse van den Insp. der inf. die mij gisteren kwam spreken.

9 februari 1918

25
 Gisteren middag kwam Japaneesche Vloot bij ons, die ons gunststellende welkom
 bracht. Naast van de Duitschen, Marine Attaché en ook welks om bij het
 gelyk met den Duitschen veld. alt. om Duitsche bemanning, om hem o.s.
 vertrek van het Oost-Indisch.

Heden nacht is de oude tijdsche Duitschland en de Behaare getuend.
 Het dagt in het Oosten - maar 't kan Looz en lang, dueren voordat het
 dag wordt. 'Tandellende in veldrijke Duitschers hier zijn in België met.
 Heden, om Duitsche representanten te bepalen tegen de scheepvaartovereenkomst
 met de Entente.

Bespreking met Mevrouw de Haen om maatregelen tegen Duitsche deserteurs,
 die te land, naar de entente in verband met de maatschappij.

15 Febr. De officiële Deutsche zijde blijft men een morie delijke tegen
 Nederlande getuend tegen ons scheepvaartovereenkomst met de Entente.
 De oude met de Behaare en de daarop gevolgde algemeene demobilisatie.
 onder aan het Belgienwikkelschiet beginnende de Centrale groot voordeel, de
 markte van ± 42 op 46 pp. - Fabius gaat naar Baden voor eenige
 dagen.

16 Febr. Gisteren was hier de Vlt. D.L. van Strauen, die wij in de plaats van
 Thunhor, hier vullen onbegaan stellen. Ook de vlt. Strom de fone sollicitatie
 door wij vullen hier niet kunnen gebruiken.

Ik ga zelf de begroting voor de komende jaren, om een van
 den heer Haen aan het D.L. Creager, de tegenstaande 30.000 zijn onverschillen,
 en van welke een overblijft van vorige jaar, ook is het goed met de steeds stij-
 gende inkomsten van de veld uitbreidende. Hefprijzen deert, dat ons krediet
 verhoogd is tot 40.000.

Is in een gelim bericht ingekomen, dat de Duitschers in het Oosten den
 wapenstilstand gaan opzeggen en de actie tegen het Belgienwikkelschiet, dat
 bericht wordt pas door de Duitsche regering gepubliceerd, als de commissie te
 St. Petersburg in overleg is. De magistateurs te Brussel is in recent tegen
 de maatregelen en de propaganda de activeren. Die diplomatie heeft het
 initiatief genomen tot een gezamenlijke neutrale actie te St. Petersburg tegen de
 annuleren der Russische veld. schied. Wij studeer groote moeilijkheden
 en intensionen aan officiële Deutsche zijde om ons scheepvaartovereenkomst
 met de Entente.

20 Febr. Japaneesche vloot van de Japan v. Schmeinitz, pas uit België teruggekeerd, die
 heeft, dat alles goed een begin gaan, maar ook den toestand veldrij met
 door de groote intensionen bij de Duitsche regering om de scheepvaartovereenkomst
 van Nederland met de Entente. Heden bericht, dat Tootali o.s. aan de Centrale
 de oude heeft aangeboden. Bespreking met Lt. 1/2 Dubois, die meningen is van
 het Belgienwikkelschiet, om de "Hochfrequenz machines" voor het D.L. De

Gisteren middag kwam [Gijsberti Hodenpijl](#) nog, die vrij geruststellende verblakingen bracht van den Duitschen marine attaché en ook heden middag had gepleegd met den Duitschen Mil. att. over Duitsche leveranties, over diens a.s. vertrek naar het Groote Hauptkan.

Heden nacht is de vrede tusschen Deutschland en de Oekraïne geteekend. Net daglicht in het Oosten — maar 't kan helaas nog lang, duren voordat het dag wordt! Verschillende invloedrijke Duitschers hier zijn in België ontboden, om Duitschen represailles te bespreken tegen de scheepvaartovereenkomst met de Entente.

Bespreking met Bierens de Haan over maatregelen tegen Duitsche deserteurs, die ter [?], male deserteerden in verband met spionagegevaar.

12 febr: Aan officieele Duitsche zijde blijft men zeer onvriendelijk tegen Nederland gestemd wegens onze scheepvaartovereenkomst met de Entente. De vrede met de Oekraïne en de daarop gevolgde algemeene demobilisatie onder van het Bolsjewikibewind brengen de Centralen groot voordeel, de mark liep van ± 42 op 46.75. — [Fabius](#) gaat naar Baden voor eenige dagen.

**12 februari
1918**

16 febr: Gisteren was hier de 1e Lt. O.I.L. van Staveren, dien wij in de plaats van Edinhoven hier zullen werkzaam stellen. Ook de ritm. Lstorm de Grove solliciteerde doch wij zullen hem wel niet kunnen gebruiken.

**16 februari
1918**

Ik ga zelf de begroting onzer geheimen fondsen over 1917 even aan den Heer Hansen aan het D.v.O. brengen, de toegestane f 30.000 zijn overschreden, er was echter een overschot van vorige jaren, toch is het goed met de steeds steigende onkosten van de zich uitbreidende opsporingsdienst, dat ons bedrag verlaagd is tot f 40.000.

Er is een geheim bericht ingekomen, dat de Duitschers in het oosten den wapenstilstand gaan opzeggen en de actie tegen de Bolsjewiki gaan hervatten, het bericht wordt pas door de Deutsche regeering gepubliceerd, als de commissie te St. Petersburg in verlegenheid is. De magistratuur te Brussel is in verzet tegen de maatregelen en de propaganda der activisten. Onze diplomatie heeft het initiatief genomen tot eene gezamenlijke neutrale actie te St. Petersburg tegen het annuleeren der Russische buitenl. schuld. Nog steeds groote moeilijkheden en ontstemming van officieele Duitsche zijde over onze scheepvaartovereenkomst met de Entente.

20 febr: [Gijsb. H.](#)⁵⁴ was bij majoor v. Schweinitz, pas uit België teruggekeerd, die hoopte, dat alles goed zou blijven gaan, maar toch den toestand ernstig acht door de groote ontstemming bij de Deutsche regeering over de scheepvaartovereenkomst van Nederland met de Entente. Heden bericht, dat Trotzki a.s. aan de Centralen den vrede heeft aangeboden. Besprekingen met Lt. t/z Dubois, die vervangen is door kapt. Blaauw van de genie, over de "[Hochfrequenzmaschinen](#)" voor Ned. Indië. De

**20 februari
1918**
⁵⁴ [Gijsberti
Hodenpijl](#)

Amerikaansche agent Koch bracht dus een gestolen brief van den Engelschen staf uit Londen, die als hij niet vervalscht is, in de hoogste maate compromitterend is voor Engeland (plannen breuk Nederl. neutraliteit voor een aanval op Duitschland)

1 maart: Een rustige tijd voor den Inlichtingendienst. De Engelsche brief is waarschijnlijk vervalscht, de opsporingsdienst rechercheert in Enschede, overste Tonnet zal in Londen t ons het ware handschrift te leveren en ook de Heer Doude achtte den brief onecht en onengelijk. vrede met Roemenië en Rusland binnenkort te verwachten. Thans is het de vraag, wat zal Japan in Siberië gaan doen. Van Stalk heeft buiten ons om ingevolge de met vrijstelling gekregen omdat hij naar Ned. O.I. gaat, eigenlijk onbillijke bevoorrechting om den dienst te ontduiken. [Gijsberti Hodenpijl](#) was eenige malen bij v. Schweinitz, de militaire verhouding blijft gunstig, doch overigens hebben de Duitschers, die allen te België zijn geweest, instructie gekregen "scharf vor zu gehen," er zijn dan ook ernstige wrijvingen over het Amerikaansche Abkommen en de [Zand- en Grintkwestie](#), die 1 Maart weer verwacht wordt, de Deutsche regeering zou willen afzien van doorvaar van grint, mits invoer toegestaan blijft vanuit ons land — waartoe zij tegen hooge prijzen al het uit de uiterwaarden beschikbare grint willen opkopen. Heden morgen conferentie met den Luit t/z 2e kl. Langelaar over de scheepvaart- en marineinlichtingendienst te IJmuiden. Ook de verhouding met Gen. [Bucabeille](#) door middel van kapt. [Schoenmaeckers](#) blijft zeer vriendschappelijk, hij had thans echter klachten over het uithooren van ontvluchte Fransche krijgsgevangenen te Enschede door Lt. Weyl, wij ontvingen heden de daarvoor ingediende nota den Fransche regeering. Overste v. Rappard en Lt. Wilmar keerden Zaterdag hier van den [Piave](#) terug. Zeer voldaan over alles wat zij ervaren hadden, maar met den heiligen wensch, dat wij náér alles buiten den oorlog mogen blijven. Wij hadden eene eenigszins "acute" correspondentie met majoor de [Quay](#), die ons geheel ten onrechte beschuldigde van eenzijdige berichten in het Mil. Pol. Maandoverzicht, wij stelden heden door officieele bescheiden in het ongelijk. v. Munnekrede, die nog steeds tevergeefs uitziat naar zijn bezoek aan het Duitsche Westfront was gedesillusionneerd, omdat het voorstel van overste Muller Massis, dat v. M. hem tijdens zijn verlof als M.A. te Berlijn zou vervangen, door den generaal onuitvoerbaar wordt geacht. Overste Tonnet bracht voor het eerst een kort bezoek aan het Engelsche front.

1 maart 1918

6 maart: [Fabius](#) sinds eenige dagen ziek, daardoor gisteren en eergisteren erg druk (o.a. groote post uit Berlijn en rapport van de commissie over de Vlaamsche kust). Vrede met Rusland en heden ook voorloopige vrede met Roemenië, d.w.z. "Duitsch militaire" vrede, het ware voor ons land te wenschen dat de Entente nu eindelijk verstandig werd en deze gewillige vrede sloot, dien zij thans kon krijgen, want het komt mij zeer twijfelachtig voor, dat zij bestand zal blijken tegen het geweldige offensief, dat thans wordt voorbereid. Vrede door overleg is wat ons land noodig heeft, de hemel beware ons voor een Duitschen vrede en Deutsche hegemonie! De [Zand- en Grintkwes](#)tie dreigt weer acuut te worden, thans van Deutsche zijde!

6 maart 1918

14 maart: Maandag a.s. 18 Maart wordt waarschijnlijk een kritieke datum, want er zijn inlichtingen ingekomen, dat onze schepen dan in Amerika in beslag zullen worden genomen, indien dan niet aan eenige Entente eischen inzake scheepvaart-regeling wordt voldaan. Daarover ministerraad. Minister Posthuma verdedigt zich met hand en tand in de kamer, het ziet er naar uit dat hij het gaan winnen. In de [Zand- en Grintkwes](#)tie gaan de Duitschers voort te trachten de geheele Nederland-sche productie aan grint uit onze uiterwaarden in handen te krijgen, wordt dus een vervoer en uitvoerverbod uitgegeven of gehandhaafd, dan zullen er nieuwe moeilijkheden ontstaan en het Deutsche standpunt omtrent den doorvoer weer ge-wijzigd worden. Wij schreven weer onderhands aan allerlei depots over aanvulling van personeel.

14 maart 1918

Gisteren de groote langverwachte promotie: [Pop](#) Luit. Gen., Gen. Bruger in de plaats van kol. [Croockerit], overste Huiver Hauwitser, afdeling, best bij den Gen. Staf — maar onze bekwame en hene [Fabius](#) niet — hogere politiek ?! De 1e. Luit. O.I.L. Jhr. Haneren wordt bij ons werkzaam gesteld.

4 april: Dagen vol spanning liggen achter ons, naar aanleiding van het con-fisceeren onze schepen door de Entente en het groote Deutsche offensief in het Westen op 21 Maart j.l. Ik neem hier eenige door mij dagelijks aangeteekende bijzonderheden over.

4 april 1918

16 maart. Volgens een telegram van [Loudon](#) aan v. Swinderen zal ik de Nederl. regeering gedeeltelijk [taigeren]

18 maart. Balfour einde gisteren avond, dat de eisch, dat den Nederlandschen handelsschepen troepen enz. zullen moeten vervoeren, zal worden gehandhaafd, evenals het wapenen der schepen. Bij de Nederl. schepen in de Amerikaansche havens zijn militaire wachten geplaatst. Wij zullen protesteeren — men kan ons dan berooven! Balfour eischt voor vanavond antwoord.

19 Maart. De kern der kwestie is voor Duitschland, dat geen schepen

uit Nederland voor de Entente uitvaren. Het conflict loopt nu nog over het transport van troepen en ammunitie, bewapening der schepen en varen van ons scheepsvolk in het spergebied zijn vervallen.

20 Maart. De toestand is hoogst verward, zoowel Engeland als Nederland zeggen van elkaar geen antwoord te hebben ontvangen en daartusschen stookt Sir Walter Townley. Frankrijk schrijft tegenover Engeland den eisch te handhaven, van het bewapenen meer handelschepen. [Schoenmaeckers](#) sprak met generaal [Bucabeille](#), ik ging daarop naar de heer Doude v. Fn., die mij mededeelde dat met opzet in het Nederlandsche antwoord was gezet troepen and war- supplies, tevens liet ik generaal B. namens [Loudon](#) meedelen, dat de Nederlandsche regeering door de verklaring in de Tweede kamer was gebonden en pe[?] niet verder kan tegemoetkomen.

Tegelijk zijn er moeilijkheden over de schepen op den Rijn met Duitschland Daar men hier den indruk kreeg, dat onze schepen in Duitschland stelselmatig worden opgehouden, werd aan onze Hollandsche schepen het uitvaren op den Rijn bij Lobith verboden. Men beging echter de groote onhandigheid tegelijk de Duitsche Rijnschepen aan te houden, waarop juist bij het zwichten naar Entente-zijde vanuit Duitschland een woedeuitval volgde, de fout werd binnen 24 uur hersteld.

21 Maart. President Wilson heeft gisteren avond het besluit genomen, waarbij de Nederlandsche schepen in beslag worden genomen. Natuurlijk algemene vertegenwoordiging. Begin van een groot Duitsch offensief in het Westen — men kan zich dan wel voorstellen, dat in Duitschland alles aan gelegen is, ons grensverkeer voor hun doorvoer zover geregeld te doen plaats hebben.

22 Maart. De Duitschers hebben voor hem het groote strategische punt gekozen voor een doorbraak, waarop wij hier steeds al sinds een paar jaar de aandacht hebben gevestigd. Doorstoten in de buurt van Arras naar Zee. Nu hebben de Duitschers de Somme gekozen, S.i. richting Albert-Amiens-Abbeville! Daarbij komt bovendien, nog thans de omstandigheid, dat hier ongeveer (d.w.z. toch nogal wat meer Z.) de aanhechtingsplaats van het Engelschen en Franschenfront blijft. Toch treden van de Duitschers nog verrassend op!

24 Maart. De Engelschen blijven ten N. en Z. van Peronne en langs de Somme terugtrekken. De Duitschers zetten hun offensief tegen de Engelschen met groote kracht voort.

28 Maart. De absolute “grensperre” is na eenige uren reeds weer herroepen. van Duitsche zijde is de commissie voor het “Wirtschafts abkommen” benoemd.

2 April. Koolen uitvoer uit Duitschland stopgezet.

3 April. Harlingen is door Engelsche zwijnen versperd, het transport van Duitsche kolen moet dus geheel over Delfzijl worden geleid. Het groote Duitsche offensief rust sinds de laatste dagen. Kolonel Muller Massis was

eenige weken hier ter gelegenheid huwelijk van zijn zoon, jammer, dat hij hier door het offensief niet kon bijwonen, waarvoor hij 20 maart eene vertegenwoordiging ontving — wel een bewijs van afkomst van Duitsche zijde! Die officieren (Majoor Borel, Retan v. Hoytema, kapt. ten Ploorten) hebben eene particuliere Duitsche invitatie gekregen. Verder gaan deze officieren, waarbij v. Munnekrede naar de [Piave](#). De kapt. Pieper van het N. Indische leger woont een handgranaten-cursus te Begië bij. De Lt. vliegenier Duinder heeft eene Oostenr. invitatie voor het Piavefront.

Natuurlijk talrijke bezoeken [Schoenmaeckers](#), [Gijsberti Hodenpijl](#), v. [Oorschot](#) enz. Eenige dagen geleden huigen [Fabius](#) en ik een alleraardigst diner van onze G.S.III luitenanten in de Witte. Morgen zijn wij beiden gast van kol. van Haeften, Insp. der kon. mar.

5 april: Gisteren ontving de opperbevelhebber een briefje van Generaal [Buca-beille](#), dat deze aanbiedingen had gekregen van tweede mobilisatiebescheiden, hij vroeg een stafofficier te zenden, een man te helpen ontmaskeren, nadat [Fabius](#) den Generaal [Pop](#) met nadruk onder het oog bracht, dat dit geen opdracht is voor den staf van een Inlichtingendienst, zal van kapt. v. Munnekrede gaan, vergezeld van delcourt. De Duitschers hebben heden het offensief — naar mijne overtuiging met het hoofdobject Amiens-Abbeville — hervat de Entente pers begon juist meer te leuteren over eene “eigenlijk vernieuwing” (n.b. Amiens wordt reeds bedreigd, het spoorwegknooppunt voor de verbinding van Franschen en Engelschen, en de buit bedraagt 70.000 gevangenen en 1100 kanonnen!) en over de groote vijandelijke verliezen! De Entente werkt met haar onverwachtbaar ongematineerd optimisme een “Duitschen” militaire vrede in de hand — en dien kan Nederland al evenmin als een “Entente” vrede gebruiken! Werkzaam gesteld op G.S.III de 1e Lt. O.I.L. der art. Laupman.

5 april 1918

21 mei: Een emotievolle crisistijd ligt weer achter ons, mijne perzonde, dat Duitschland het stellig niet tot een oorlog met ons zou laten komen, zal wel be[?]heid worden. De definitieve oplossing is er nog niet, want er wordt nog steeds met Berlijn onderhandeld over den doorvoer van “approvisionnement de guerre” over de spoorlijn Weert — Roermond, intrekking van den maatregelen omtrent het niet meer verleen van verloven zou daarvan volgens mijne meening verkondigen, omdat men daarmee de troeven uit handen zou geven, dit neemt echter niet weg, dat van beide zijden de wil bestaat, tot overeenstemming te geraken. De [Zand- en Grintkwestie](#) wordt trouwens geregeld, met de oeconomische overeenkomst van Nederland en Duitschl. zal echter eerst heden begonnen worden, door de inleidende onderhandelingen weer getraineed hebben. Wij hebben den indruk, dat het Deutsche optreden uitgaat van den Pruissen Gen. Staf. zoodat het Deutschland inderdaad

21 mei 1918

ernst is en deze kwesties in geenendeel "En bagatelle" te behandelen zijn! Ik meen échter, dat de Centralen een tegenwicht wenschen tegen het voordeel door de Entente behaald door de confiscatie der schepen, zij vinden, dat Nederland de verdragen meestal ten nadeele van Duitschland en ten voordeele van Engeland heeft uitgelegd, zij hebben nu met den meesten klem willen te kennen geven, dat dit voortaan moet uit zijn. Aan een uiterst middel, als oorlog is daarbij nog niet gedacht, laten wij hopen, dat de opvattingen bij Hindenburg en Ludendorff niet dermate veranderen, dat men oordelijken naburen werkelijk oorlogszuchtig worden. In elk geval is, van de centr prognose, dat men slechts met bluff te doen had, bij de Entente legaties hier de schrik ingeslagen, want ment ziet daar zeer helder het groote gevaar in, dat het betrekken van ons land in den strijd voor de Entente, speciaal Engeland oplevert. Inmiddels moeten de zeer pessimistische beschunningen, die nu weer van die zijde worden gelanceerd over Duitschland's plannen met een koel en sceptisch hoofd worden beoordeeld!

Ik had te Utrecht op 23 April een hoogst interessant onderhoud met den Hoofd-Comm. v. Politie van t' [Sant](#), die onder de meest stipte geheimhouding een bezoek van een Duitschen consul Dr. Bosenick en (het hoofd van den Inlichtingendienst) Kapt. Lt. z. de Freyer namens het Duitsche gs. Hauptkar. had gekregen verbinding "par le bas" met [Tinsley](#) te zoeken. En dan samen in Engeland vredes onderhandelingen voor te bereiden. Ik schreef daarvoor een uitvoerig rapport en ging denzelfden dag nog met [Fabius](#) naar [Loudon](#), die geen bepaalde bezwaren had, zoodat nu verder gewerkt wordt. Ik zie de resultaten natuurlijk met groote belangstelling tegemoet. [vB2]

In de crisisdagen stonden wij natuurlijk doorlopend in relatie met de D. E. en F. Militaire attachés door tusschenkomst van [Gijsberti Hodenpijl](#), v. [Oorschot](#) en [Schoenmaeckers](#). Ook van anderen, zooals van L. van Week, Kann enz. kregen wij bezoek en inlichtingen. De verbinding met G.S.IV (censuur) is nu door mijnen dagelijksche besprekingen 's morgens met Schuurman zeer nauw geworden, wat dan ook een eisch is. ook met Buitenl. Zaken stonden wij door den Doude in nauw contact. De kapt. Pieper N.O.I.L. maakte in Duitschland een zeer interessanten cursus op een handgranatenschool mede.

Hier volgen nu nog chronologisch eenige losse aantekeningen:

8 April. De Engelsche legatie blijkt te bezitten eene installatie voor [Draadloze telegrafie](#), zij laten het door de telefoon hooren.

10 April. Waarschijnlijk wordt voor het Reliefwerk voorloopig niets meer naar België en Noord-Frankrijk doorgelaten. De Entente legaties spreken van "eene dwaasheid van Posthuma". Het blijkt echter, dat Cort. v.d. Linden met het besluit bekend was, de regeering denkt tegenover het volk geen uitvoer van graan meer toe te staan. De Duitsche regeering zal graan zenden voor de Duitsche krijgsgevangenen.

11 April. Er wordt geklaagd over ondankbare behandeling door de regeering van Kröller. Onze gezant te Parijs deelt mede, dat er geen Nederl. schepen in Frankrijk zijn in beslag genomen omdat te voren reeds alles vrijwillig geregeld was.

13 April. De Rijksoverheid is nu in orde gemaakt. Natuurfraansche uit de Rijksoverheid, alleen de Hollandse Rijksoverheid naar de Rijksoverheid.

15 April. De Rijksoverheid is nu in orde gemaakt. Natuurfraansche uit de Rijksoverheid, alleen de Hollandse Rijksoverheid naar de Rijksoverheid.

16 April. Het blijkt, dat de Rijksoverheid van de Rijksoverheid alleen de Rijksoverheid heeft op de Rijksoverheid. De Rijksoverheid is nu in orde gemaakt. Natuurfraansche uit de Rijksoverheid, alleen de Hollandse Rijksoverheid naar de Rijksoverheid.

17 April. Het blijkt, dat de Rijksoverheid van de Rijksoverheid alleen de Rijksoverheid heeft op de Rijksoverheid. De Rijksoverheid is nu in orde gemaakt. Natuurfraansche uit de Rijksoverheid, alleen de Hollandse Rijksoverheid naar de Rijksoverheid.

24 April. Telegrafische bericht van de Rijksoverheid en de Rijksoverheid van de Rijksoverheid. Het Rijksoverheid van de Rijksoverheid is nu in orde gemaakt. Natuurfraansche uit de Rijksoverheid, alleen de Hollandse Rijksoverheid naar de Rijksoverheid.

25 April. Het is een bericht van de Rijksoverheid van de Rijksoverheid. Het Rijksoverheid van de Rijksoverheid is nu in orde gemaakt. Natuurfraansche uit de Rijksoverheid, alleen de Hollandse Rijksoverheid naar de Rijksoverheid.

26 April. Het is een bericht van de Rijksoverheid van de Rijksoverheid. Het Rijksoverheid van de Rijksoverheid is nu in orde gemaakt. Natuurfraansche uit de Rijksoverheid, alleen de Hollandse Rijksoverheid naar de Rijksoverheid.

Het Rijksoverheid van de Rijksoverheid is nu in orde gemaakt. Natuurfraansche uit de Rijksoverheid, alleen de Hollandse Rijksoverheid naar de Rijksoverheid.

27 April. Het is een bericht van de Rijksoverheid van de Rijksoverheid. Het Rijksoverheid van de Rijksoverheid is nu in orde gemaakt. Natuurfraansche uit de Rijksoverheid, alleen de Hollandse Rijksoverheid naar de Rijksoverheid.

28 April. Het is een bericht van de Rijksoverheid van de Rijksoverheid. Het Rijksoverheid van de Rijksoverheid is nu in orde gemaakt. Natuurfraansche uit de Rijksoverheid, alleen de Hollandse Rijksoverheid naar de Rijksoverheid.

29 April. Het is een bericht van de Rijksoverheid van de Rijksoverheid. Het Rijksoverheid van de Rijksoverheid is nu in orde gemaakt. Natuurfraansche uit de Rijksoverheid, alleen de Hollandse Rijksoverheid naar de Rijksoverheid.

13 April. De Reliefkwestie is weer in orde gemaakt. Omtrent graanschepen uit Amerika geen verder bericht, alleen de Hollandiá vertrekt naar Buenos Ayres.

15 April. Levensmiddelen toestand in Duitschland is minder gunstig dan men dacht. Hernieuwde aanvraag van Duitschland tot den uitvoer van gewassen zandvrij grint (dus legbaar voor beton, niet voor wegen.).

16 April. Het blijkt dat de bedoeling van stop zetten voor de Relief alleen betrekking had op Nederl-producten. De totale in beslag genomen Nederl. tonnage bedraagt ruim 700.000, waarvan Engeland 170.000, Amerika [vB3] 530.000, de vergoeding bedraagt 35 shilling per maand en per ton.

17 April. Alle uitvoer is verboden, Duitschland beschouwt het bij den hangende onderhandelingen als eene onvriendelijke daad, doch zal geen tegenmaatregelen nemen; cu[?] echter de jonge gezanten te ontvangen, die wij alleen willen uitvoeren.

24 April. Telegramwisseling van den Duitschen keizer en de Koningin over de Duitse eischen, toon keizer vrij scherp. Het Duitse gezantschap seinde gisteren naar Brussel of hij verscherping van den toestand alle acten moeten worden vernietigd. Telegram van de Duitse legatie, dat de toestand hoogst ernstig is, "auf alles gefvort bleiben". Sensatieberichten over Duitse troepenconcentraties aan onze grenzen blijken onjuist te zijn. Wel worden voorbereidende maatregelen genomen in de Duitse grenstreken voor eventueele groote in [heront?ingen].

25 April. Uit een bericht van v. Bussche aan [Rosen](#) (persönlich) blijkt, dat men te Berlijn géén onderhandelingen met Nederland wil, waarbij bedreiging met oorlog als middel wordt gebezigd. Heden keert v. Facit uit Berlijn terug met instructies aan den Duitschen gezant, dus ook geruststellend. Vanuit Brussel wordt geantwoord, dat daar van ongeremtheid niets bekend is. Men moet zich tot het eigen gezantschap richten! Ook worden details geregeld over paarden mochten in Mei, dus ook hieruit blijkt, dat men geen gevaarlijke plannen heeft. Ook de zuil van kale tegen producten en veulens gaat door.. Grenzsperre België-Holland.

26 April. Aan [Troelstra](#) is door de Duitse legatie medegedeeld, dat de onderhandeling- en een gunstig verloop hebben, vandaar dat de Eerste Kamer de ernstige verklaring van [Loudon](#) met zooveel gerustheid aanhoorde. Onze Belgische gezant Genens is sinds gisteren in "Hotel des Indes" In den ministerraad is medegedeeld, dat [Rosen](#) aan [Loudon](#) verklaarde, dat Duitschland thans eischt, dat doorvoer op de spoorlijn Roermond-Hamont ook voor levensmiddelen worde toegestaan, dus alleen niet voor troepen en oorlogsmateriaal.

29 April. De Engelschen blijken convooirecht te zullen weigeren te erkennen. De gezant [Rosen](#) blijkt te zijn een voorstander van het [overen] eener krachtige politiek tegenover Nederland met het oog op de onvoldoende resultaten tot nu toe bij verschillende onderhandelingen bericht, maar niet van eene oorlogspolitiek.

30 April. Uit een telegram van gisteren van den Duitschen gezant blijkt, dat het Nederlandsche voorstel, om aan het verbod van doorvoer van wapens en munitie en vliegtuigen ook toe te voegen "approvisionnement de guerre" doorgezonden

aan den grossen GeneralStab; overigens blijken de onderhandelingen over grind, Rijnvaartakte enz. te loopen.

De Engelschen hebben een nieuw spergebied afgekondigd in het N. den. Noordzee vanaf de Schotsche kust tot aan de Noorsche territoriale wateren.

2 Mei. De onderhandelingen met Duitschland over het "Pendelverkehr" met Amerika zullen beginnen.

6 Mei. Algemene ontspanning in den toestand met het Oosten, de verloven worden weer verleend.

3 Mei zijn de onderhandelingen over het Deutsche "Abkommen" weer hervat.

4 Mei. Wordt vanuit België aan de Deutsche legatie opgedragen in den Nederlandsche pers te publiceeren, dat nooit een eisch van troepen te vervoeren over de spoorlijn Roermond-Hamont van Deutsche zijde is gesteld. De wensch van Nederland, 3 mei naar België gereisd, dat onder "armes" de ruimte interpretatie, al. "objects d'armes et d' e'qui pernant" zou worden verstaan, is 4 Mei 's middags telegrafisch vermeld, 's avonds kwam de koerier nog met de stukken en Zaterdag werd het communiqué nog aan het D. v. Buitenl. Zaken opgesteld.

10 Mei: Heden code telegram van [Rosen](#) van Berlijn, dat "Calgin uit Engeland is teruggekeerd," waaruit dus blijkt, dat er wel degelijk vredespogingen gedaan zijn. Onze getrouwe de Waal is ondertrouwd, de officieren van G.S.III zullen hem gezamenlijk een cadeau geven.

18 Mei. Morgen Pinksteren! Een paar rustdagen komen ons toe. De regeling van den Duitschen doorvoer over de spoorlijn Roermond-Hamont levert moeilijkheden op, 15 Mei zijn er besprekingen gehouden te Esschen, waarbij het [?] financiën en de spoorweg Mins. o.a. ook kapt. Schuurman als vertegenwoordiger was. Nederland handhaaft stipt zijn eisch, dat den controle op Nederlandsch grondgebied zal moeten plaats hebben en Duitschland zal hierin wel toegeven. Een punt, waarop de onderhandelingen echter absoluut hokken is de Deutsche eisch, om Belgische wagens op de lijn te laten loopen (d.w.z. de Duitschers doen het voorkomen, alsof het wagens zijn van het Generale [Four] Brussel, wat niet opgaat, zoodat volgens de Nederl. sp[r]otting die wagens bij ons zouden moeten worden geregistreerd.). Dat de geheele overeenkomst hiermee staat of valt blijkt uit het feit, dat het gaat over 15.000 wagens! Er zouden 24 treinen heen en 24 terug per dag loopen elk van 50 wagens, de treinen loopen natuurlijk zoo spoedig mogelijk doorlopen waarvoor ongeveer 2 uur wordt gerekend. Verscherping van den toestand is dus de volgende dagen te verwachten! De Waal trouwt Dinsdag te Drien. Heden bezoek van Prinsse, die als

Handstroom & leut. hulphieraten roos men belichtingen dienst van wille van wille.
Regent van bel. v. Leiden met Nijmegen en bel. Tonnant met Londen. Nijmegen
het Nijmegen. Later van over beten verzekering van ladeijse broodendij van
opsteltijzenamen, zij zullen tenen wille te nighen rechtstreeks met
over met ladeijse attack's & codetijzenamen te nighen.

Generaal Barbeille gaf Schan meesters van poffen in de hantoungen
te best over over hantougen met Duitschland in oorlog te komen, hij leong
van op rechtstreeks meedij met Generaal Nijmegen, voorop die niet
L gaat.

13 Mei. Fabien is met aurof te hantougen, comant. Col. Muller heeft schreef
en persoonlijken brief met persoonlijke hantoungen over de hantougen
in Duitschland (13 Mei j. 1872) / hantougen van Londen, vooral van de hantougen
Hob van aurof van over hantougen in de aurof van de hantougen. Londen van
persoonlijke hantougen, van v. hantougen en hantougen v. hantougen van het Duitsche
post, de hantougen van de hantougen gaf aurof tot enige hantougen, zij
zullen culten hantougen hantougen met over hantougen. hantougen met v. hantougen
offers van hantougen, het oorlog van hantougen by de hantougen van de hantougen, van
de hantougen en hantougen is een gaat. Hantougen hantougen van Col. Tonnant.

20 Mei. Hantougen en instructies van hantougen hantougen. De hantougen van de hantougen
Tonnant en hantougen hantougen van in de hantougen hantougen hantougen, die hantougen
aurof van de hantougen van hantougen.

5 Juni. Hantougen van een hantougen codetijzenamen van v. hantougen, het hantougen
hantougen het "aurof" v. hantougen, het hantougen hantougen hantougen van
Londen hantougen hantougen, hantougen hantougen v. hantougen / die enige hantougen hantougen
v. hantougen hantougen v. hantougen by hantougen van / hantougen van hantougen aurof
aurof hantougen by de hantougen, van van te hantougen op hantougen hantougen, hantougen
hantougen hantougen van over hantougen te hantougen van Col. Muller hantougen, Nijmegen. Later
van hantougen in hantougen, hantougen hantougen van Col. M. M. hantougen van
met het hantougen van het hantougen in hantougen te stellen van van te hantougen op
hantougen hantougen van hantougen hantougen van hantougen hantougen.

De hantougen Duitsche staat tot oorlog: Nijmegen en Chateau Thierry is hantougen
hantougen hantougen, zij van de hantougen hantougen met hantougen hantougen hantougen.

Fabien maakte gisteren een hantougen comant van de hantougen van hantougen en de
hantougen van alle oorlog hantougen hantougen. Col. Tonnant van hantougen hantougen
hantougen van hantougen hantougen van Londen. De hantougen van hantougen hantougen
hantougen van de hantougen hantougen hantougen hantougen en hantougen hantougen hantougen.
hantougen van het hantougen van hantougen hantougen hantougen hantougen!

Hantougen hantougen van hantougen hantougen van hantougen hantougen hantougen hantougen.

landstorm 1e. Luit. hulpdiensten voor onzen Inlichtingendienst zou willen verrichten. Bezoeken aan kol. v. Leichen uit Berlijn en kol. Tonnet uit Londen. Besprekingen met Buitenl. Zaken o.a. over betere verzekering van dadelijke doorzending van cijfertelegrammen, wij zullen trachten recht te verzekeren rechtstreeks met onze militaire attaché's codetelegrammen te wisselen. Generaal [Bucabeille](#) gaf [Schoenmaeckers](#) zeer pessimistische beschouwingen ten beste over onze kansen met Duitschland in oorlog te komen, hij drong aan op rechtstreeks overleg met generaal [Snijders](#), waarop die niet in gaat.

29 mei: [Fabius](#) is met verlof te Renkum geweest. Kol. Muller Massis schreef een persoonlijk brief met pessimistische beschouwingen over de stemming in Duitschland (23 Mei is W. 722 U) tegenover ons land, vooral van den AdmiralStab naar aanleiding van onze houding in de requisitie der schepen. Zondag a.s. vertrekken maj. Borel, Ülen v. Hostema en kapt. v. Munnekrede naar het Duitsche front, de samenstelling der commissie gaf aanleiding tot eenige wijzigingen, wij zullen echter [Gijsberti Hodenpijl](#) wel weer kalmeeren. Eergisteren is L.V. Duitsche offensief weer hervat, het voorloopig succes bij den Chemins des dames, van de Aisne en Vesle is zeer groot. Heden morgen bezoek van kol. Tonnet.

29 mei 1918

30 mei: Opdrachten en instructies van majoor Borel. de Duitschers zitten reeds in Soissons en hunne berichten zijn weer in den zakelijken korten toon gesteld, die grootere aanstaande incursien doen vermoeden.

30 mei 1918

5 juni: Naar aanleiding van een scheepscodetelegram van v. Kühlmann, dat Ludendorff het "unhaltbar" vindt, dat Engelsche vliegers geheel onbeschoten over Zeeuwsch Vlaanderen vliegen, bracht major v. Schweinitz (die eenige dagen tevoren reeds met den Legations zat köster bij Schuurman was.) thans een meer officieel en ernstig bezoek bij den generaal, over aan te dringen op tegenmaatregelen, memorandums zijn nu gezonden aan onzen gezant te Berlijn, aan kol. Muller Massis, Buitenl. Zaken en Commandant in Zeeland, terwijl wij bovendien aan kol. M.M. schreven zich met den chef van het Flugwesen in verbinding te stellen om aan te dringen op spoedige keuring van luchtafweergeschut en kijkers van groot vermogen. De nieuwe Deutsche stoot tot voorbij Soissons en Chateau Thierry is thans weer uitgewerkt, wij zien de komende dagen met groote spanning tegemoet. [Fabius](#) maakt gisteren een vergelijkend overzicht van de sterkte van divisies en de strategische reserve van alle oorlogvoerende landen. Kol. Tonnet nam weer heden afscheid voor zijne afreis naar Londen. Dezer dagen zal hier worden onderhandeld over de repatriëring der krijgsgevangenen Engelschen en Duitschers h.T.L. - wat ook voor het heil onzer Nederlandsche jonge meisjes van belang is! Heden bezoek van Insp. v. P. Broekhoff over een anarchistisch complot tegen onze minister.

5 juni 1918

28 Jan. Meer eenigen tijd met de gelezen liet gevonden. dit dagboek bij te houden, na nu te weten het gewone werk door ons gheine afwendighe meêr (H) geklappen te hebben, & ieder het juistend militair handboek tot aan Generaal Ruff te hebben afgegeven, vint ik, nu Fabius van ontlof terug is, een nuttig werk, om hier nog een en ander in te schrijven. In de eerste plaats, neem ik nog eenige korte aantekeningen over:

6 Jan. Wederom een Duitse protest over behandeling van Leunich Vlaanderen, door Engelse oligarchen. De verhandelingen met Duitsland over het tusschen op de lijn Rammont - Hamont loopen nu oplet

7 Jan. Voorbeelden van de Duitse-Engelse commissie tot het uitwijzen van krijgsgevangenen te Rotterdam. 1. Schmeits - de zijn genaamd Tys, zijn korte beschrijving gelucht te hebben - leezt er bij den officieelheids persoonlijk opzien op een meer akef Tys, de Engelse oligarchen van Leunich Vlaanderen op te treden.

9 Jan. De vraag of de koning-Regent van de W. Keizer al of niet getrouwd is, heeft in loop van de belangstelling.

De looper, thans is thans op het traject Rammont - Hamont. De Duitse gezant vestigt de aandacht op de plannen van Landbouwers over Engelse granteemoden te Rammont te doen landen, zij een klein in gewone, dat aanslagen op het traject Rammont - Hamont coördinatie vanden, kunnen zonder voorbereid. De Duitse alichtingendiensten van pas code te luy. inlichtingen over Duitse dubbelagenten, waaronder bij Visley te Rotterdam, ontrent kassiers te Middelheim en kenen, als middel om vertrouwen te hebben bij de Engelsen - de edele pers, die van de gelezen dienst! Door het oplossen van den Engelsen code ontwaant zij thans ook de die zijde langst belangrijke gegevens.

10 Jan. De Engelse regering beschouwt beschouwing hoe principiële byzondere Tys, het conovergeen. Zij wil echter deze maal, niet alle gegevens van de looper vanden gegevens en 20 de kinderen een precedent te stellen, van Nederland geen byzondere in den weg byzondere in de schep, vgenwoord. doorlaten (Men liet het evenwel ophief gemaakte voor "conover" blijft coördinatie met niets over, de Tys, van de kapt. en Tys zijn helaas allang voorbij!)

11 Jan. Engeland erkent schuld met betragt het uitlozen van den landbouw bij Tysingen en zal schadevergoeding betalen. Vooral, waarschijnlijk, dat de kolon, die het kolonisch Ruffale van het conoveri beschoude van een forma zijn, de gedeelten ligt staat, Tys, bij Tysale wri schiet.

De Duitse gezant v luyt mont voorligt over de artikelen in de Nieuw St. en de N. Duit. C. over de kapt. en Tys.

13 Jan. De deputatie aan de Keizer. Duitse en hagen den uitlozen van de uitwijzing commissie in gewone, de Duitse stellen het tekenen van de overkomst hiervan afhankelijk. Naar als vraagt Ruffale ggeven, ontrent ghespeldingen in E. H. over Engelse oligarchen. Maj. 1. Schmeits had van Engelen.

28 juni 1918

28 juni: Weer eenige tijd niet de gelegenheid gevonden, dit dagboek bij te houden, na nu tusschen het gewone werk door ons geheime afzonderlijke archief (K) geklapperd te hebben en heden het politiek militair maandoverzicht aan Generaal [Pop](#) te hebben afgegeven, vind ik, nu [Fabius](#) van verlof terug is, een rustig uur, om hier nog een en ander in te schrijven. In de eerste plaats neem ik nog eenige korte aantekeningen over:

6 Juni. Wederom een Duitsche protest over schending van Zeeuwsch Vlaanderen door Engelsche vliegeniers. De onderhandelingen met Duitschland over het treinvervoer op de lijn Roermond-Hamont loopen nu vlot.

7 Juni. Voorbereidingen van de Duitsch-Engelsche commissie tot het uitwisselen van krijgsgevangenen te ontvangen. v. Schweinitz — na zijn gemoed tegen [Gijsberti Hodenpijl](#) gelucht te hebben — drong er bij den opperbevelhebber persoonlijk opnieuw op aan meer actief tegen de Engelsche vliegeniers boven Zeeuwsch Vlaanderen op te treden 8 Juni. De vraag of de koningin Regente van de Mr. Zeeland al of niet getorpedeerd is, heeft in hooge mate de belangstelling. Er loopen thans 10 treinen op het traject Roermond-Hamont. De Duitsche legatie vestigt de aandacht op de plannen een landbouwcursus voor Engelsche geïnterneerden te Roermond te doen houden, zij zien hierin een gevaar, dat aanslagen op het traject Roermond-Hamont zodoende zouden kunnen worden voorbereid. De Duitsche inlichtingendienst zond per codetelegram inlichtingen voor Duitsche dubbelspionnen, werkzaam bij [Tinsley](#) te Rotterdam, omtrent kazernen te Mühhlheim en Kenleu, als middel om vertrouwen te wekken bij de Engelschen — de edele practijken van den geheimen dienst! Door het oplossen van den Engelschen code ontvangen wij thans ook van die zijde hoogst belangrijke gegevens.

10 Juni. De Engelsche regeering handhaaft hardnekkig hare principieele bezwaren tegen het convooyeren. Zij wil echter deze maal, mits alle gewenschte waarborgen worden gegeven en zou der hierdoor eenig praecedent te stellen, aan Nederland geen bezwaren in den weg leggen en de schepen ongemoeid doorlaten (van het met zooveel ophef genoemde woord “convooi” blijkt zodoende wel niets over, de tijden van de Ruyter en Tromp zijn helaas allang voorbij!) 11 Juni. Engeland erkent schuld wat betreft het verloren gaan van den loodsboot bij Vlissingen en zal schadevergoeding betalen. Townley waarschuwde, dat de kolen, die het kolenschip Benghales van het convooi bunkerde van eene firma zijn, die op de Zwarte lijst staat, hetgeen hij toelaatbaar acht.

De Duitsche legatie is heftig verontwaardigd over de artikelen in de Nieuwe Ct. en de N. Rott. C. over de Koningin Regentes.

13 Juni. De deportaties van de China-Duitschen brengen den uitslag van de uitwisselingscommissie in gevaar, de Duitschers stellen het tekenen van de overeenkomst hiervan afhankelijk. Nogmaals vraagt [Rosen](#) nadere gegevens omtrent grensschendingen in Z. Vl. door Engelsche vliegeniers. Maj. v. Schweinitz heden naar Esschen.

17 Juni. is een Engelsch vliegtuig bij Vlissingen geland na een gevecht boven de Noordzee met twee Duitsche vliegtuigen. Maj. v. Schweinitz is vrij scherp opgetreden, hij heeft echter moeten inbinden, hij en Köster hebben tegen de argumenten en feiten van Schuurman amende honorable gemaakt. — V. Schweinitz dringt aan op publicatie in de pers van prateren tegen de Engelsche gebiedsschendingen en wenscht, dat voldoende zekerheid door Nederland wordt gesteld, dat wij tegen de Engelschen zullen optreden en voortaan schendingen beter zullen verhinderen, over wantrouwen te vermijden - geantwoord in, dat in Duitsche Gen. Staf het beste doet door op de plannen van den generaal in te gaan, om ter plaatse in Zeeuwsch Vlaanderen en Belg. Vl. door de militaire autoriteiten rechtstreeks overleg te doen plegen.

24 Juni. Uit codetelgr. van Balfour en Townley blijkt, dat het convooi waarschijnlijk zal vertrekken, tevens, dat Engeland alle schepen, buiten N.O.T. conditie zal opbrengen. Er is nu voor het vervoer Roermond-Hamont bepaald, dat de Duitschers de Belgische geïnterneerde spoorwegwagens allen voor het Reliefverkeer; er loopen thans 10 treinen.

25 Juni. Gevolg van de reis Köster naar het "Grosse Hauptquartier" is, dat wij 10 á 15 kijkers van groot vermogen, megafonen, teekeningen veldgeschut zullen krijgen, dat de Duitsche luchtmachtdienst tot vlak bij onze grens zal worden vooruitgebracht, kaart, waarop de opstelling van den Duitschen luchtmachtdienst. De 2 Engelsche vliegofficieren werden door Schuurman gehoord over het gevecht over de Noordzee bij Vlissingen. Uit een telegram aan Balfour blijkt, dat de Engelsche regeering "indulgent" zal zijn tegen onzen "inbreuk" op het recht aan onderzoek van convooien, doch geen enkel transport van Duitsche artikels kan toestaan, o.a. aan verfstoffen. De onderhandelingen met Duitschland over ruil van vroege aardappelen tegen meel en graan of liever nog tegen 10.000 ton steenkolen en in het algemeen over het "abkommen" moeten liefst vóór 15 juli a.s. afloopen.

27 Juni. Nieuw Amsterdam vaart voorlopig niet uit. Gisteren ministerraad over het convooi en het ontslag van minister [Rambonnet](#).

28 Juni. De Frisia zal in Bergen wachten, tot dat er een schip uit Amerika uitvaart. De Duitsch-Engelsche uitwisselingscommissie stelt voor de vreemde officieren "kopf vor kopf" uit te wisselen. De gezanten der Entente hebben een diplomatieken stap gedaan bij minister [Loudon](#) over het treinvervoer naar Roermond-Hamont, zij achten o.a. het daarlaten van fourage in strijd met de overeenkomst.

3 juli: Heden kamerverkiezing met evenredig kiesrecht, groote spanning over den uitslag. Vernietigende kritiek gekomen van opperbevelhebber op een schrijven van den Cdt. Veldleger aan M.v.O. over een eventueel offensief optreden van ons leger in België bij Duitsche oorlogsverklaring.

3 juli 1918

Berichten over zeer oproerige geest onder de Vlamingen aan het Belgische front.

29 Juni. De Entente gezanten zijn gisteren hoogst onaangenaam tegen Loudon opgetreden, vooral Townley, hunne bedoeling zou zijn geweest absoluut verbod van doorlating van goederen en benodigdheden ten bate van den oorlog; wij zonden echter met name slechts 4 categorieën uit. Townley was woedend en had reeds door Vas Diaz 12 uur te voren een communiqué naar Loudon gezonden, dat zeer onvriendelijk en onjuist was. Loudon verdedigde zich met een argumentum a contrario, dat voor met name legerproviand was uitgezonderd, als het andere was toegestaan, de Fransche gezant beriep zich daartegenover op zijne nota van 10 Mei j.l. volgens welke alle nieuwe regelingen te voren overleg met de Entente wordt verzocht. Bij het Duitsche "abkommen" over het spoorwegvervoer werd echter paardenvoer — m.i. zéér ten onrechte! — uitgezonderd. Wat het convoi betreft eischt Engeland nu volkomen verbod om verfstoffen mee te nemen en eventueel inlevering van alle toestellen voor Draadloze telegrafie van Duitschen oorsprong — gelukkig zijn deze echter[vB4] niet aan boord.

2 juli: Gezag telegrafeert uit Keulen aan Min. van Kol. over de draadloze verbinding met Ned. Oost. Indië. In Indië zal met Amerikaansche aankopen een ontvangstation kunnen worden ingericht, Telefunken zal dan in ons land een station inrichten; onderhandeld wordt nog over de opstellingsplaats nl. Amsterdam of de Veluwe.

2 juli 1918

4 juli: Het convoi is alweer teruggeroepen, waarschijnlijk nu door bezwaren tegen het gaan van sommige personen, het is eene jammerlijke geschiedenis! Uit den gedeeltelijk bekend geworden uitslag der verkiezingen voor de Tweede Kamer blijkt reeds dat de kamer "om" is.

4 juli 1918

5 juli: Het convoi is eindelijk uitgevaren! Uit een Duitsch codetelegram blijkt, dat nu ook het "Oeconomische Abkommen" spoedig tot stand zal komen. Onze brave en zeer bekwame v. Doornum gaat 1 Aug naar de krijgsschool, in zijne plaats komt de kapt. der inf. Roelofsen, die behalve met vertaalwerk ook met het geheele militair-politieke maandoverzicht zal worden belast, na bijna 4 jaar is het mij zeer aangenaam, dat een ander dit werk voor den Militairen Spectator gaat overnemen. Ook Dr. Bierens de Haan gaat ons verlaten, wij zoeken nu voor de Nassau Odijkstr. een wat ouderen Luitenant. Verlof, en kamptijd heeft invloed op de relaties van onze tussenpersonen met de verschillende militaire attaché's, zoodat het in dit opzicht rustig is. Gisteren kwam weer een Telegram van kolonel Tonnet over het Engelsch [?]verbod, waarvoor ook kol. Blokhuis en kapt. de Kreuk eenige dagen geleden naar Londen vertrokken.

5 juli 1918

8 juli: Waarschijnlijk zullen wij een richtich ministerie krijgen, jarenlang wordt als kabinetsformatie genoemd, Beelaerts of v. Vredenburg voor Buitenl. Zaken en een afzonderlijk ministerie voor [?]zaken. De onderhandelingen den Engelsch-Duitsche commissie hokken nog steeds op de China-Duitsche, Engeland zegt, dat dit eene zaak is, die de geheele Entente aangaat. Ook met het oeconomische Abkommen gaat het niet vlot, over de betaling der steenkolen is men het niet eens en Engeland wil niet, dat wij [?] zullen uitvoeren. Onzekerheid bestaat ook nog over de houding der Entente tegenover den Duitschen doorvoer op de lijn Roermond-Hamont.

8 juli 1918

7 aug: Enerzijds door den politieken komkommertijd na de missie van het kabinet, anderzijds als niet-verlofganger in dezen verloftijd door allerlei werk in beslag genomen bleef dit dagboek alweer bijna een maand liggen Daarom thans slechts een kort resume. **Fabius** was 2 maal een dag of 4 met verlof en de vorige week ziek, trouwens ook op ons bureau heeft de spaansche bacil gewerkt, 4 jongelui zijn er tot nu toe door aangetast. Met onze officieren hebben allerlei mutatie plaats gehad. V. Doornum ging 1 Aug. naar de krijgsschool en Bierens de Haan, eenige dagen geleden reserve-kapitein geworden vertrekt 1 Sept. met klein verlof, de plaatsvervangers voor beiden kapt. Roelofsen en 1e. Lt. de Brouwer zijn 1 Aug. Op G.S.III werkzaam gesteld evenal de tot nu toe slechts op dreef bij ons werkende 1e. Lt. Lampmann van het O.I.L., zoodat ik 1 Aug met drie man bij den opperbevelhebber etc. afmarscheerde. Roelofsen zal na met het geheele politieke maandoverzicht voor den Mil. **Spectator** bewerken, zoodat ik hier van na 4 jaar thans als vaste medewerker afscheid neem, verder moet R. zich in den Indes in werken en zich speciaal met de vertalingen der technisch Fransche stukken belasten. De Brouwer komt in de plaats van Bierens de Haan in de Nassau Odijkstr. Morgenmiddag bieden wij aan de komende en vertrekkende heeren in den Witte een dinertje aan, het geen bijzonder goed treft, daar **Fabius** dien dag voor het eest den volke bekend staat als kapitein van den Generalen Staf. eene onderscheiding, die hij na 4 lange jaren van voortdurend ingespannen arbeid ten volle verdient en waarover iedereen zich verheugt. **Fabius** werd 18 Juli bij den Chef van het kabinet generaal Kemper geroepen, om te spreken over eventuele plaatsing bij den G.S. Wij zullen voortaan officieren krijgen die de hoogere krijgsschool hebben afgeloopen, die daarna stage op de G.S.III zullen meemaken.

7 augustus
1918

9 juli. Telegram van koning George aan H.m. de koningin over het convoi.

11 Juli. De Engelsch-Duitsche onderhandelingen hokken door de moeilijkheid over het uitwisselen van duikbootcommandanten.

12 Juli. De Duitsch-Engelsche commissie is tot overeenstemming gekomen. De Nederlandsche regeering vraagt voor de verdere bemiddeling elke maand aan

beide zijden 50.000 ton steenkolen, Duitschland heeft hiertegen sterke bezwaren, omdat het vreest, dat het "Oeconomische Abkommen" daardoor in gevaar komt.

13 Juli. Minister [Loudon](#) weigert elke transactie over onderhandelingen over transport van springstoffen voor de mijnen, onderhands, de kapt. Schuurman had daarvoor eene lange conferentie.

20 Juli. De onderhandelingen van G.S.IV met maj. v. Schweinitz, Hauptm. v. Selle en v. Wilamonitz. Möllendorf over de gemeenschappelijke luchtwachtdienst in Zeeuwsch Vlaanderen, hebben geleid tot snelle en geheele overeenstemming. Tot besluit een keurig de'jeuner in Restaurant Royal, waarbij ik tegelijk mede aanzet, het was een zeer opgewekt geheel, v. Selle een vriend van mijne beide zwagers, wel een merkwaardig toeval.

21 Juli. Nu is ook aan sir Townley opdracht gegeven, met de Nederlandsche regeering te onderhandelen over het beter aangeven van de grens in Zeeuwsch-Vlaanderen. [Fabius](#) bracht een bezoek begin Juli aan West-Zeeuwsch-Vlaanderen en Vlissingen en ik van 16 t/m 19 Juli, begeleid door de Luitenant Alofs, controle-officier te Hans[weert] en Wallost, vliegenier, aan Oost-Zeeuwsch Vlaanderen, om eene goede werking van den kondschapsdienst beter te verzekeren en verder te organiseeren, wij stellen naar aanleiding van onze ervaringen verschillende zaken aan den generaal voor.

Ook Schuurman was eenigen tijd weg, vandaar dat ook de relatie met G.S.IV wat later was dan anders, er is alleen veel gesproken over de organisatie van den vreemdelingendienst, die met tusschenkomst van den min. van Justitie, onder de centrale leiding van den Inspecteurs den kon. Mar. zal worden gesteld, deze krijgt de bevoegdheid, daartoe volkomen zelfstandig de plaatselijke politie te instrueeren; de Procureurs-Generaal zullen alleen van advies mogen dienen, met beroep op den minister van Justitie.

26 aug: Heden meldde zich heer Jhr. Versteegh, resume 2e. Luit. der cav. die Bierens de Haan in de Nassau-Odijkstr. komt vervangen, hij maakt een zeer intelligenten indruk. Nadat de pogingen van Nolens zijn mislukt, om een kabinet te vormen, is omtrent het einde van den crisis nog steeds niets te voorspellen! Daardoor rusten ook onze onderhandelingen met de oorlogvoerende partijen vrijwel geheel. Heden komt echter bericht, dat de Entente gaat beginnen onze moeilijkheden omtrent den Duitschen doorvoer over de Limburgsche sporen in den weg te liggen. Daarmee haast zeker verhard de reis van Gen. [Bucabaille](#) en Mlizo naar Parijs, zoodra de eerste terug is, zal [Schoenmaeckers](#) hem bezoeken. Gedurende een 4 daagsch verlof van [Fabius](#) was het zeer druk en had ik den [?] ernstigen twist bij te leggen op G.S.III van kapt. Roelofsen tegenover Dresselhuys en de Waal, wij hopen dat zoo iets zich niet meer herhalen zal. Schuurman is nu met verlof. Frappante bijzonderheden zijn er uit dezen verlofsmaand niet te melden.

**26 augustus
1918**

30 aug: Morgen koningin verjaardag, daarna 14 dagen verlof. Eergisteren had [Fabius](#) bezoek van den journalist Dr. v. Blankensteyn, die interessante mededeelingen deed over Duitsche toestanden, beloofde geregeld berichten te zenden, wat echter in den regel bij de goede voornemens blijft. Eenigen tijd geleden kregen we ook een dagboek van Dr. Frondijs door tusschenkomst van Buitenlandsche Zaken, mocht dit merkwaardig type nog eens terugkomen, dan zullen wij het dezen teruggeven. Allerlei vragen, notizen enz. van Duitsche legatie enz., die zonder te veel moeite kunnen worden weerlegd. De onderhandelingen over materieel door bemiddeling van kolonel Tonnet met de Engelsche regeering loopen thans zeer vlot. De crisis nog steeds niet opgelost, de kranten noemden thans hedenmorgen Jhr. [Ruys](#) de B. als kabinets formateur.

30 augustus
1918

1 oct: Ik was van 1-15 September met verlof, daarna [Fabius](#) eene week. Thans is alles weer geregeld voor de nieuwe wintercampagne op G.S.III. Bijzonderheden op G.S.III zijn in den afgelopen maand niet te vermelden, daarbuiten echter deste meer. Begin September bracht ons het nieuwe kabinet [Ruys](#) en daarin als M.v.O. Jhr. Alting v. Geusau. Ik bracht 20 Sept. een bezoek aan den kabinetsformateur om de toezending van strikt persoonlijke geheime gegevens te regelen.

1 oktober 1918

Inmiddels is er eene zeer sterke en gewoonlijke inzinking van de Centralen gekomen — zeer onverwachts na de militaire successen wordt Maart-offensief. Gisteren kwam het bericht dat Bulgarije zich op genaden en ongenade aan de Entente heeft overgegeven. Ook de binnenlandsche stemming in Duitschland wordt bedenkelijk: gisteren zijn v. Hertbring en v. Hintze afgetreden. Toch zie ik in tegenstelling met velen, nog geen vrede in zicht, Duitschland zal zich trots alles met hand en tand weren tegen een debacle, heeft zelfs nog kansen op herstel, zoodat het einde, dat ik zie, nog steeds een vrede door overleg is. De verwachte politieke stappen tegen onze regeering zijn tot nu toe uitgebleven, 't is een merkwaardig verschijnsel, dat de Entente het meest coulant tegen ons is, als het land over den wind gaat, Duitschland echter daartegen als zij in de misere zitten!

Onze opsporingsdienst is verhuisd van de Nassau Odijkstr. naar het v. Imhoffplein. In de afgelopen maand talrijke besprekingen over de Arbeiders- en Soldaten inden met Oorlog, Justitie en Insp. v. Pol. Broekhoff. Eene commissie van kol. v.d. Hegge tegen, overste Kalff en kapt. v. Munnekrede is vertrokken naar het Oostenrijksche front. Zeer veel werk, ook door de vele cijferteleggrammen, geeft het thans bijzonder vlot loopen den onderhandelingen van Munitiebureau over oorlogs-materieel via onze militaire attaché's zoowel met Engeland als met Duitschland.

Donderdag 5 Sept. was [Fabius](#) bij H.M. de koningin, om de volgende vraag toe te richten: wat is bij het algemeen Hoofdkwartier de opvatting over de waarde en

de definitieve gevolgen van het offeren van de latente, deene gelyk. nogmaals
by H.M. ontboden om inlichtingen te geven over de geheime kaart met de
Kiebunglinie, Fabius vers. kintengenen min roams door H.M. ontvallen,
ly sprek met veel wondering over het werk van J.P. III.

De Nederlandenke Verordening-jacht naar de Duitse... 46
Hardijk is 16 September in werking getreden, zij plegen overleg met de
Duitse Coten des L.M. om het loopen van desenters en de gelullen
landloopsoort met in de klen te laten komen.

Van Duitse zijde zijn door de D. Legatie tot 4 maal toe berichten tyge het
maken van den Duitse-jacht ingekomen, al. tyge het uit loopen van
Duitse ports van de Kiebungse gans, bleef tyge Maj. Thomon, Franken en
Kijf over de meest toegen van aankomingen van de Duitse desertours van de latente,
bleef over welke Javans te Mastricht en over het in de hand maken van
latente spionage in Leuven. Verduer van België, zij konden alle 4
"Natiën" afdaende ontceunen. Wij lieten torens door Gijfkeste Houding van
duelend van de Duitse Met. Met. v. Schmeider ons ingespreken te deuren
geven over deugte practyken, den reide van deze actie niet te beten en
wilde aan de voor ons. Dat flinken en kintengenen van geroogt "te
antwoorden. Maest de Kiepfung ons een enthousiast over de geyoes met het
latente Fomde infoncieingement en het eend een artikel geend van de M.L. Tonie
Sprektor, om vauylgheide te voorkomen heeft Fabius een uitte voorting, 5,
het stuk tynge te nemen.

Ik gaf aan een van de dergelyke van J.P. III om van Schmeider de
aankomte cenauerberichten te loopen.

Ik geloof my volkelt niet in een afgeheel deelde van Duitse...!

4 Oct. Jisten was Schmeider hier, ly had rich te doen toevonden over een
grote onbedryfheit, die ly op lost van Duitse Schmeider van den Mar.
te Mastricht heeft begun, door van den Duitse consul te Mastricht Maest
te gaan vagen hoe ver, van Duitse zijde van denken over een eventuele
geheultelge Nederlandenke denohitatie. Waerop natuurlijk - juist op dit
moment van het optreden van het nieuwe ministerie - de conclusie werd
getrokken, dat deze vraag onduidelijke uitging van den minister pres. des
Rueys, te Mastricht wonend! Dit geval was nu ingesprekt door Gijfkeste
Houding, van de Duitse M.H. Schmeider het had ant. het, onder toezichting, het
J. t. het met geyoes als subin derg. officier met het Duitse Houding.
Het was natuurlijk een enorme stomme tent, zij konden natuurlijk de gehele zaak
absoluut loopen en vauylgheide van de "Logatelli" te behandelen.

General Menchille vauylgheide van de Schmeider van den Mar. het leende
by den Duitse natuurlijk een gantig van de latente actie, ook vauylgheide van
1919 was in een geval over van vauylgheide.

de definitieve gevolgen van het offensief der Entente, daarna 9 Sept. Nogmaal Bij H.M. ontboden om inlichtingen te geven over de geheime kaart met de Hindenburglinie, [Fabius](#) werd buitengewoon minzaam door H.M. ontvangen, Zij sprak met veel waardering voor het werk van G.S.III.

De Nederlandse Vreemdelingendienst onder den oud H. Comm. v. Pol. te A'dam Hardijk is 16 September in werking getreden, wij plegen overleg met de Distr. Cdt. der K. mar. om het hooren van deserteurs en de geheelen kondschapsdienst niet in de klem te laten komen!

Van Duitsche zijde zijn door de D. legatie tot 4 maal toe klachten tegen het werken van den Inlichtendienst ingekomen, al tegen het uithooren van Duitsche pers aan de Limburgsche grens, klacht tegen Maj. Thomann, Franken en Weyl over beweerd doorgeven van verklaringen enz. van Duitsche deserteurs aan de Entente, klacht over rekeren Javana te Maastricht en over het in de hand werken van Ententespionage en Zeeuwsch-Vlaanderen over België, wij konden alle 4 "Notizen" afdoende ontzenuwen. Wij lieten tevens door [Gijsberti Hodenpijl](#) ondershands aan den Duitschen Mil. att. v. Schweinitz ons ongenoegen te kennen geven over dergelijk practijken, deze zeide van deze actie niets te weten en zoude aan de maar eens "wat flinken en krachtiger dan gewoonlijk" te antwoorden. Overste van Rappord was zeer enthousiast over de gegevens uit het laatste Fransche infanterie reglement en had reeds een artikel gereed voor den Militairen [Spectator](#), om moeilijkheden te voorkomen heeft [Fabius](#) hem echter overtuigd, het stuk terug te nemen.

Ik ga van nu af aan weer dagelijks naar G.S.IV om van Schuurman de nieuwste censuurberichten te hooren. Ik geloof nog volstrekt niet in een algeheel debacle van Duitschland!

4 oct: Gisteren was [Schoenmaeckers](#) hier, hij had zich te verantwoorden over eene groote onhandigheid, die hij op last van Overste Schraeder der kon. Mar. te Maastricht heeft begaan, door aan den Duitschen consul te Maastricht Moratk te gaan vragen hoe men aan Duitsche zijde zou denken over eene eventuele gedeeltelijke nederlandsche demobilisatie. Waarop natuurlijk — juist op dit moment aan het optreden van het nieuwe ministerie — de conclusie werd getrokken, dat deze vraag onderhands uitging van den minister president [Ruys](#), te Maastricht wonend! Dit geval was ons medegedeeld door [Gijsberti Hodenpijl](#), wier de Duitsche M.A. v. Schweinitz het had verteld, onder toevoeging dat S. eisch had uitgegeven als verbindingsofficier met het Algemeen Hoofdkwartier. Het was natuurlijk eene enorme stommiteit, wij konden natuurlijk de geheele zaak absoluut brocheren en verzoeken haar "en bagatelle" te behandelen. Generaal [Bucabeille](#) dulde inmiddels nog om [Schoenmaeckers](#) onder dat hoewel hij den toestand natuurlijk zeer gunstig voor de Entente achtte, toch vóór einde 1919 nog in geen geval verder zou worden gesloten.

4 october 1918

5 Oct. voortdurend komen berichten in over voortbreiding van de Duitsers om de Belgische kust te bereiken. Al te veel worden hier ik er niet aan, hoewel natuurlijk bepaalde actie verwacht een voorafgaand is. Ook is het aantal divisies op het Vlaamse front in vergelijking met vorig tot ongeveer de helft verminderd, ook voortgaande heftige offensieven van de zuidzijde op het landfront zijn hier te verwachten.

Het zijde handhaven van Mr. v. Nader maakt omval en intrekking indruk, van hoewel belang het ook tot terugslag van het Duitse noord en zuiden, blijft niet het oordeel van Jan. Nieuwenhuis, die vrede, dat door een aanwijzing de oorlog minstens 1 maand moet verlengd.

De afval van Bulgarije is een zware slag voor Duitsland, de voortgaande begrip gelooft, dat Turkije in opstand zal volgen.

H. M. de koningin laat zich voortdurend door haar adjutant over de laatste berichten, zij onder twee dagen o.a. gegevens over Palestina, Mesopotamie en het Oostendebegripcomplex.

Met het oog op mogelijke eventualiteiten in België blijft Leden en ook Londen voortdurend een Duitse officier, op 12 Oct.

Prins van Stolte heeft hij ook, dat het meer van de troep terug gaat, hij zullen dus over een plaats verongeluk maken, ook nog een jong officier, wat voor de goede samenwerking een nuttig voor zijn. Het 12 Oct. v. Heugl kwam afgeleid nemen, omdat hij bevestigd is tot directie van de kleine krijgstroep.

7 Oct. 1914,ocht heeft onze ministers met buitenlandse vergadering, waarbij ook de officieusheidsaanwijzing was. Op de vraag van de regering, of intrekking der troepen naar de troep in Brussel, Londen en Londen nodig was, heeft zij, dat het alleen voldoende voor de oorlog, dat ook alleen over de laatste. De spreker gaf twee things, die van H. M. de koningin afkomstig heeft gekregen, van Fabius Hare Gendreau voorkeuring had te maken om de ingekomen gegevens van ons bureau, zij wil een voorafgaand bij twee uitdrukkingen om intrekking te geven over de algemene strategische toestand en van een mogelijke intrekking van België door de Duitsers.

Trots ondanks dat er nog een tegenstandstand van de Centrale sta ik een pessimistische de tegenoverstandige vrees kennen.

Voorzitter van Gendreau Horeggl hier, hij sprak met voorzitter, veldman te en de voortset met. Horeggl. Hij antwoorde, dat de gezantschappen der overheid... Leden alhier verlied, ook zijn gealarmeerd door het bericht van een Duitse land-officier, die kwam vragen, hoe de situatie was van hun gezantschap, gebaseerd op vooral ons land in den oorlog was vrees gewikkeld, kwam gezantschappen te beschermen of te beschermen. Men trok daaromtrent hier en daar de conclusie, dat de nieuwe regering een gerechtigd standpunt ten opzichte van de handhaving van

5 oct: Voortdurend komen berichten in over voorbereidingen van de Duitschers om de Belgische kust te ontruimen. Al te veel woorden hecht ik er niet aan, hoewel natuurlijk Engelsche actie binnenkort zeer waarschijnlijk is. Ook is het aantal divisies op het Vlaamsche front in vergelijking met vroeger tot ongeveer de helft verminderd, ook voortgezette heftige offensieven van Entente zijde op het landfront zijn dan te verwachten.

5 oktober 1918

Het rijkskanselierschap van Max v. **Baden** maakt overal een uitstekende indruk, van hoeveel belang het ook tot versterking van het Duitsche moreel zal meemaken blijkt uit het oordeel van Gn. **Bucabaille**, die zeide, dat door deze benoeming de oorlog minstens 8 maanden werd verlengd. De afval van Bulgarije is een zware slag voor Duitschland, de Oostenrijksche legatie gelooft, dat Turkije nu spoedig zal volgen. H.M. de Koningin laat zich voortdurend door hare adjudanten opdat los door ons inlichten, wij zouden deze dagen o.a. gegevens over Palestina, Macedonie en het Hindenburgliniecomplex.

Met het oog op mogelijke eventualiteiten in België blijft heden en ook Zondag doorlopend een onzer officieren op G.S.III.

Generaal **Pop** deelde mij mede, dat Los weer naar de troep terug moet gaan, wij zullen dus weer een plaatsvervanger moeten zoeken, zoo mogelijk een jong marineofficier, wat voor de goede samenwerking zeer nuttig zou zijn. Luit t/Z 1e kl. v. Hengel kwam afscheid nemen, omdat hij benoemd is tot directeur der Marine krijgsschool.

6 oct: Gisteren nacht hield onze ministerraad buitengewone vergadering, waarbij ook de opperbevelhebber aanwezig was. Op de vraag van de regeering, of intrekking der verloven voor de troepen in Brabant, Limburg en Zeeland noodig werd geacht, zeide hij dat dit alleen voorlopig noodig was voor Zeeland. aldus werd besloten. Ik sprak gisteren **Ruys**, die van H.M. de koningin opdracht heeft gekregen, aan **Fabius** Hare bijzondere waardeering mede te deelen over de ingekomen gegevens van ons bureau, zij zal hem waarschijnlijk bij zich ontbinden om inlichtingen te geven over den algemeenen strategischen toestand en over eene mogelijke instroming van België door de Duitschers.

6 oktober 1918

Trots vredesaanbod en vraag om wapenstilstand van de Centralen sta ik zeer pessimistisch tegenover spoedige vredeskansen.

Vanmorgen was **Gijsberti Hodenpijl** hier, hij sprak met Gerritsma, v. Schweinitz en den Oostenr. mil. attache. Hij vertelt, dat de gezantschappen der vreemde mogendheden alhier verleden week zijn gealarmeerd door het bezoek van een Nederlandschen officier, die kwam vragen, hoe de situatie was van hun gezantschapsgebouw om ingeval ons land in den oorlog zou worden gewikkeld, hunne gezantschappen te beschermen of te bezetten. Men trok daaruit hier en daar de conclusie, dat de nieuwe regeering een gewijzigd standpunt ten opzichte van de handhaving van

om neutraliteit wel gaar in nemen. De Regering houdt het ons voorlicht op de plannen der Belgische activisten, die nog steeds lopen. Leuven en Vlaanderen en dus Schelde en den vrede te krijgen, dat was alleen mogelijk zijn. Toten de ontziening door de Duitschers, later zonder in het geheel geen posticaan meer te vinden zijn.

Te Guljen en in het Joseph Kunstquarter "Laage alleude" gevonden, dat Nikolai zijn reaktie tuit een velle opgeen, i. Moriaite om hooren een dardhaare mit de meest mogelike berliktheid te nememen, later doorev absolut qier opake is. De Duitsche en Latine Altschoe' dulle doorbij tevens make, dat hi in dese phase van den stg 5 absolut mit eenen gelveft in planne van den Intetie van de Nikolajische reaktie tuit te scheiden.

Op de bestuuring hoopte begripen deelde men Jhrb. H. nog mede, dat President
H. loon te over mist, wat de invloed was van het Algemeen met vrees omstelt,
10- de Centralen. Vericant kon zijn ontogen, dat de President zich een hebbe-
mitglader wel op dit oornst te willen ingaan, zits een Belgie en H. Frank.
zijk vorder met ruime. Volgens den Vaters. mit. att. en Paris Max v. Baden
doorop voornijgelyk te gaan; hij vermoedt, dat hem een eenmaal de ont-
uimning en zijn voltrader.

Fabius just states now the three Doubts, "he goes on very easily now. Raell
on account of the opportunity he had to make conversation to the major and the wife.
List, of the friends of officers, he does not meet. Attaki's over some
moral decoration under my guidance, here it is of wit and range.

[illegible]

v. Ormelot dulle was. Het was een Engelsche en Amerikaanse tijde van
opspanning der gansche einder afkomst, doch zeker ook voortdurende aan de einder
van ontspanning van het hertel gelyk. Dr. Lyndbom, tusschen alle kinderen van
de School. Aanblikken te Cille, deed intusschen de kinderen van
stemming - en gevonden, was in het W. front gelyk, ook by. Een
cetera der hertel in de einder, dat de gansche einder is van een hertel in de einder
diken tusschen toet of van een de einder. Kinderen van een afkomstige, ook
v. Farkje hertel, hertel, aan.

onze neutraliteit zal gaan innemen. De Regeering houdt het oog gevestigd op de plannen der Belgische activisten, die nog steeds hopen Zeeuwsch Vlaanderen en de Schelde na den vrede te krijgen, dit zou alleen mogelijk zijn tijdens de ontruiming door de Duitschers, later zouden in het geheel geen mortieren meer te vinden zijn.

Te Berlijn en in het “Grosse Hauptquartier” loopten allerlei geruchten, dat Nederland zijn neutraliteit zou willen opgeven, v. Schweinitz was daarvan zeer dankbaar met de meest mogelijke beslistheid te vernemen, dat daarvan absoluut geen sprake is. De Duitse militaire attaché deelde daarbij tevens mede, dat hij in deze phase den strijd absoluut niet meer gelooft in plannen van den Entente om de Nederlandsche neutraliteit te schenden.

Op de Oostenrijksche legatie deelde men Gijsb. H.⁵⁵ nog mede, dat President Wilson te voren wist, wat de inhoud was van het telegram met vredesvoorstellen van de Centralen. Bericht zou zijn ontvangen, dat de President zich zou hebben uitgelaten wel op dit voorstel te willen ingaan, mits eerst België en N. Frankrijk worden ontruimd. Volgens den Oostenr. mil. att. zal Prins Max v. [Baden](#) daarop waarschijnlijk ingaan, hij vermoedt, dat binnen eene maand de ontruiming zal zijn voltrokken.

⁵⁵ [Gijsberti Hodenpijl](#)

[Fabius](#) gaat straks naar den Den Doude, ik ga nu nog even naar Roell om namens den opperbevelhebber te vragen voortaan te mogen worden ingelicht, of de vreemde officieren, die door onze mil. attachés voor eene vreemde decoratie worden voorgedragen, deze al of niet ontvangen.

9 oct: Vanmorgen werd het voorloopig antwoord van Lansing namens Wilson bekend, die eisch wordt gesteld, dat België en N. Frankrijk door de Duitschers zullen worden ontruimd en eenige andere inlichtingen en waarborgen of het geheele Duitse volk achter het aanbod staat, werden gesteld. Ten minste geen brute afwijzing. Ik blijf echter pessimistisch tegenover spoedige resultaten. De berichten aan [Gijsberti Hodenpijl](#) van den Oosten. M. Att. horen blijkbaar zeer juist — zeer waarschijnlijk is er tevoren onderhands gepolst. In elk geval heeft G.S.IV met het sensatiebericht van gisteren over de overdreven entente eischen (ook inlevering vloten en Elzas Lotharingen) aan de ministers noodeloos gealarmeerd.

9 oktober 1918

v. [Oorschot](#) deelde mee, dat men van Engelsche Amerikaansche zijde vol spanning den gang van zaken afwacht, doch zeker zal vasthouden aan den eisch van ontruiming van het bezette gebied. Dr. Lijnhomp, terug als leider van de Nederl. Ambulance te Celle, deed interessante mededeelingen over stemming van geworden pas van het W. Front gereserveerd, ook hij had echter den beslisten indruk, dat er geen sprake is van een overhaasten Duitschen terugtocht of van een debacle. Geruchten van een afzonderlijken vrede van Turkije houden hardnekkig aan.

Schuurman had nog een ordebericht, dat de industriebevolking van Ryssel enz door eene paniek is bevangen en vluchtend ons land tracht te bereiken. **Rosen** zou reeds eene vraag over opname den vluchtelingen in Zeeuwsch-Vlaanderen hebben gedaan en onze ministerraad heeft over deze zaak beraadslaagd, Zeeuwsch-Vlaanderen zou uitsluitend voor deze menschen worden bestemd. Het lijkt mij waarschijnlijk, dat de Duitsche autoriteiten een dergelijken uittocht en masse der burgerbevolking in de hand zou werken. **Rosen** zou dodelijk hebben toegestemd, dat dan alle schepen uit onze havens zouden mogen uitvaren om levensmiddelen te gaan halen. **Rosen** is naar Berlijn ontboden. Berichten omtrent ontruiming van België houden aan.

10 oct: **Fabius** is optimistisch en denkt, dat wij vóór kerstmis den vrede hebben, ik geloof het niet! allerlei geruchten doen de ronde, Turkije en Oostenrijk zouden aan Duitschland hebben meegedeeld, dat zij de voorwaarden van Wilson accepteren; de Duitsche keizer zou abdiceeren, Ludendorf aftreden. Intusschen zitten de geallieerden hunne successen op het Westfront voort, tusschen St. Quentin en Kortrijk zijn de Engelschen door het Hindenburgliniecomplex heengebroken, zoodat het geheelen Duitsche front ernstig wordt bedreigd. Berichten over de voorgenomen geheele ontruiming van België houden aan. Ook deze acht ik zeer overdreven.

**10 october
1918**

De Duitsche gezant **Rosen** is vanmorgen naar Berlijn vertrokken. Min v. Karnebeek heeft hem medegedeeld, dat wij de vluchtelingen uit N. Frankrijk zullen ontvangen, mits onder Duitsche mil. geleide, toestemming uitvaren van schepen en inwilliging Entente vraag om levensmiddelen; dit om oproer in Nederland te voorkomen, hij verzoekt daarom nog enige dagen uitstel voor zijn definitief antwoord. Er is wrijving tusschen N.O.T. en Buitenl. Zaken, dat den N.O.T. meer onder haar toezicht wil krijgen, Velton had een heftig onderhoud met min v. IJsselsteyn en zou willen aftreden. Snouck gaat voor de oeconomische onderhandelingen met Engeland naar Londen.

De Batavierlijn zal einde October voortaan schip geven, als de Zeeland en de Sindors den dienst staken voor de krijgsgevangenentransporten. Er is een bericht ingekomen, dat Duitschland de laatste voorstellen van Engeland aanneemt om de uitwisseling der krijgsgevangenen.

Wij ontvingen eene geloofwaardig bericht over Duitsche voorbereidingen voor een verderen terugtocht uit het vak Lille-St. Quentin.

De censuur luisterde zooeven een telefonisch gesprek van Genraal **Bucabaille** af, dat de Duitschers er in zouden hebben toegestemd hunne troepen achter de Duitsche grens terug te trekken, mits de entente troepen in hunne tegenwoordige stellingen blijven. België zou gedurende de onderhandelingen door eene gemeenschappelijke commissie worden bestuurd.

G.S.IV meldt mij verder door juist, dat de Fransche legatie getelefoneerd heeft uit zeer goeden bron te weten, dat de Duitsche keizer ten behoeve van zijn kleinzoon afstand zou hebben gedaan.

11 Oct. De feiten hebben wij in het gelyk geteld, de sensatieberichten van 10. 11 van gisteren zijn niet bevestigd, het is belust en frout in de organisatie van het Belg. Prof. dr., dat de congres, d.i. 12. 13. met algemene bijeenkomst is aan de Belg. congresdienst en nu more op hare eigen benijding bij de congresdiensten met andere berichten mag worden besproken.

Wij hebben aangenomen een interessant bericht van den heer v. Vollenhoven, Nederlands Minister Resident te Brussel, die voor een paar dagen voor ons land was uitboden om te spreken over eenige opmerkingen in Nederland over de verhouding met België. Hij gaf een ingezonden bericht van de stemming der Duitschers in België en noemde verschillende feiten, die zijn op een onbegrepen, gelykheids tengevoel dat de Duitschers op een vrijwilligen tengevoel in een. De feiten zijn als de Duitschers te worden opgevoerd, de Duitschers wordt et algeheel, is voort een klein geweten met over de Duitschers v. Keiser, die tot nu toe in België was, dat heeft wijzen voor de Duitschers naar de Duitschers te worden. De heer v. Vollenhoven was alle positieve gegevens en opzichtig mogelijk een kennis te te worden.

De heer v. Vollenhoven deelt v.t. kant bij ons; Hij is een klein geweten met over de Duitschers v. Keiser, die tot nu toe in België was, dat heeft wijzen voor de Duitschers naar de Duitschers te worden. De heer v. Vollenhoven was alle positieve gegevens en opzichtig mogelijk een kennis te te worden.

De heer v. Vollenhoven is leden met tot 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2

11 oct: De feiten hebben mij in het gelijk gesteld, de sensatieberichten van G.S.IV van gisteren zijn niet bevestigd, het is beslist een fout in de organisatie van het alg. Hoofdbur., dat de censuur, s.i. G.S.IV niet ondergeschikt is aan den Inlichtingendienst en nu maar op haar eigen houtje bij de autoriteiten met allerlei berichten mag rondlopen!

**11 october
1918**

Wij hadden vanmorgen een interessant bezoek van den Heer v. Vollenhoven, Nederlandsch Minister-Resident te Brussel, die voor een paar dagen naar ons land was ontboden om te spreken over eventuele opname in Nederland van vluchtelingen uit N. Frankrijk en België. Hij gaf zeer ongunstige berichten over de stemming der Duitschers in België en noemde verschillende feiten, die wijzen op een voorgenomen geleidelijken terugtocht der Duitschers of op een vrijwilligen terugtocht in eens. Zeebrugge schijnt geheel als duikbootbasis te worden opg. zaken, Brussel wordt etappeplaats civiel [?] naar Antwerpen, er wordt een huis gereed gemaakt voor Rupprecht v. Beieren, die tot nu toe in Miel was, het kraftwagenpark wordt van Brussel naar Luik overgebracht enz. Dé Heer v. V. beloofde ons alle positieve gegevens zo spoedig mogelijk per koerier toe te zenden.

Ook was vanmorgen de Heer v. T. [Sant](#) bij ons; Frijnz en Körner zijn beide zeer pessimistisch gestemd, ook v. t. S. had gegevens over steeds toenemende verbittering in Duitschland tegen keizer en kroonprins. De markenkoers is heden reeds tot 38 opgelopen, de beurs blijkt dus, wat de vrede betreft, optimistisch gestemd te zijn.

Ik heb den indruk, dat de Deutsche legerleiding alle maatregelen neemt om België vast te houden, wat natuurlijk niet wegneemt, dat Max v. [Baden](#) op een gegeven oogenblik kan commanderen "ontruimen!"

12 oct: Het Deutsche antwoord is pas morgen te verwachten. Wij ontvingen verschillende berichten over een voorgenomen aanval der Engelschen op de Belgische kust, in elk geval kan deze vannacht niet doorgaan door den mist. Minister de Vries schijnt te zullen weigeren het Deutsche kolenkrediet te verlengen. Onze Nederl. gezant te Sophia is belast met de behartiging der Duitschen, Oostenrijksche en Turksche belangen in Bulgarije. Er komt bericht, dat de Duitschers het station Baarle-Nassau grens opbreken.

**12 october
1918**

14 oct: De Duitschers stemmen toe, niets onder bepaalde waarborgen. De positie van Max v. [Baden](#) schijnt helaas geschokt door een brief van Dec. 17. van Prins v. Hohenlohe. [Schoenmaeckers](#) had vandaag een onderhoud met gen. [Bucabaille](#), die zeer pessimistisch gestemd (hij rekent nog op minstens een jaar oorlog), is over de vredeskansen, de Entente chauvinisten en jingo's zijn te zeer in een overwinnings[?]stemming, alle bloeddorstige, hebzuchtige en rancuneuse elementen vlassen op een totale Deutsche debacle. De beurs blijft nog optimistisch, mark 40. — Het woord is dus thans weer aan Wilson. Wij zenden v. [Oorschot](#) naar Oppenheim en vroegen ook [Gijsberti Hodenpijl](#) zijn licht op te steken.

**14 october
1918**

De Duitschers hier in de legatie zijn apatisch, gelooven evenals de Oostenrijkers in een spoedigen vrede. Oppenheim gelooft in een vrede vóór kerstmis, hij hoopt, dat aan de Duitschers een [?] zal worden bereid.

15 oct: Generaal Bucabeile liet ons heden door [Schoenmaeckers](#) melden: La situation de la Hollande n'est pas tout à fait sans danger". Het antwoord van Wilson aan Duitsland is heden gepubliceerd, het zijn harde voorwaarden voor Duitschland, dat geheel als overwonneling wordt behandeld. Er wordt o.a. bericht, dat de voorwaarden voor den wapenstilstand door de militaire autoriteiten zullen worden vastgesteld, "misdrijven" te land en ter zee Duitschland moeten dodelijk eindigen en waarborgen tegen de Deutsche "autocratie". Morgen Rijksdagzitting te Berlijn, waarvoor het lot van Duitschland, en ook van Max v. [Baden](#) zal worden beslist.

**15 october
1918**

De Entente schijnt den Haag als standplaats voor de vredesonderhandelingen goed te keuren, uit een Duitsch codetelegram blijkt, dat de Duitschers Brussel liever hebben, door geïnstrueerd wijzen, te doen voorkomen, dat zij maar matig met den Haag zijn ingenomen, omdat tegenover de Entente de hunne van den Haag in de hand te werken.

16 oct: 16 Oct. Max von [Baden](#) blijft, de kansen voor een wapenstilstand staan m.i. zeer slecht, in het algemeen hebben de optimisten te vroeg huzzah geroepen. De Duitschers bereiden alles voor om België hardnekkig te verdedigen. Volgens kondschapsberichten zouden de Duitschers heden nacht de Belgische kust ontruimen.

**16 october
1918**

17 oct: Thourout ⁵⁶ en Kortrijk gevallen, de laatste torpedobooten hebben Zeebruggen verlaten. Commando Zeeland meldt, dat zware ontploffingen aldaar worden vernomen en dat een deel van den pier reeds vernield is.

**17 october
1918**
⁵⁶ Torhout

De bewoners van de Scheldepolen in België hebben aanzegging gekregen voor Zaterdag a.s. hunne woningen te ontruimen in verband met het stellen van industriën Dril is ontruimd, Kieldrecht volgt. Er wordt met groote inspanning over het verder inrichten der stelling van Antwerpen gewerkt.

Wilson is in zijn tweede antwoord afgedaald van hoog arbiter tot scheldend partij man. De wereld is in spanning, wat thans de Deutsche regeering zal doen! De artikels van de Voornik, Berlin en Tagblatt enz. van vanmorgen geven te denken, het Deutsche volk zal zich stellig niet alles laten welgevalen, als de Entente den hoogste sterk sport, zal het blijken geven nog tot enorme krachtsprestatie in staat te zijn, dan komt de verantwoording van al het nog volkomen noodeloos te vergieten bloed uitsluitend neer op eene beide jingo's en chauvinisten, die in blinden haat en hebzucht hun wil en wenschen trachten te forceeren.

Berichten over het vormen van "de Vereenigde Staten van Oostenrijk". Ik ben juist een paar belangrijke rapporten van onzen Ned. gezant Melvill v. C. uit Sophia over de jingate gebeurtenissen in Bulgarije.

18 oct: De koning en koningen van België hebben hun intocht in Oostende gedaan. De Belgen staan voor Brugge, de Duitsche posten hebben St. Anne ter Muiden verlaten, de draad op de grens van West Zeeuwsch Vlaanderen heeft geen stroom meer. **Fabius** werd vanmorgen bij den M.v.O. ontboden en moet vanavond om 7 uur de koningin inlichten.

**18 october
1918**

21 oct: Er liepen heden allerlei geruchten over eene actie van officeele Engelse en Fransche zijde om ons Zeeuwsch-Vlaanderen en de Schelde te berooven (Doudé deelde inmiddels mede dat dit onwaar is), zelfs had **Gijsberti Hodenpijl** er gisteren een gesprek over met v. Schweinitz, v. Muller en v. Schenen, de Duitse legatie maakt er zich zeer over ongerust. 't Is de bekende actie der Belgische activisten — maar als de Entente om de Belgen ter wille te zijn misbruik zouden willen maken van hunne tegenwoordige machtspositie, zou dit de vuilst der klare schooierstreek zijn — zoó grof, dat ik er nog geen geloof aan kan hechten. toch zeiden vanmiddag Doudé aan **Fabius**, die met hem over deze kwestie kwam praten, dat de geheele Scheldekwestie vooral niet te licht mag worden opgevat, en dat onze regeering in het bezit gekomen is langs een omweg van het antwoord van Wilson op een betoog van een afgezant van de vragers minister Beyens, dat de Belgische wenschen omtrent de Schelde ondersteunt! Tevens krijgen wij bericht, dat van Belgische zijde reeds in Zeeuwsch Vlaanderen propaganda wordt gemaakt voor afscheuring van Nederland. 't Ware toch al te ignoble tegen een land als Nederland dat niets wil dan met rust gelaten te worden en van niemand iets begeert! Zulk ondenkbaar rapaille! Zooeven wordt het uitvoerig antwoord van Duitschland bekend — er zal nog heel wat onderhandeld en — doorgevochten moeten worden!

**21 october
1918**

23 oct: De regeering heeft op grond van door haar verborgen inlichtingen en met het oog op den algemeenen toestand alle verloven — met uitzondering van oeconomische en stationlonen — ingetrokken. Daar de verhouding met geen van beiden partijen aanleiding geeft tot bijzondere ongeremtheid, zou men kunnen concludeeren, dat de regeering behalve de steeds gevaarlijke Scheldekwestie, tevens het oog heeft op de ook voor ons dreigende Bolsjewikiwolken! Voor mij persoonlijk ook weer uitgezochte pech, want ik zou mijne uitgestelde Engbergsche jacht juist Vrijdag houden! Het zou mij niet verwonderen, als die verlofinhouding langen tijd zal duren, want m.i. zal er door de onverzoenlijke wraakzuchtige houding der Entente geen wapen- stilstand worden gesloten, alles wijst er m.i. op, dat Duitschland [?] eervol te gronde gaat dan zóo vernederd te worden, het kan trouwens met zijn uitstekend leger den strijd nog langen tijd volhouden en heeft dan nog de kans, dat deze winter ook de Entente door structuralistische woelingen wordt geteisterd, waarbij vooral Italië en Frankrijk niet te vergeten en ook de vredespartij in Engeland. In elk geval is eene kentering in de stemming in het Duitsche binnenland reeds waarneembaar. Zoo zullen wij wel langzamerhand — want de Duitschers voeren hun terugtocht meesterlijk

**23 october
1918**

uit en verdedigen zich taai — den strijd langs onze grens zien worden door België vanaf kanaal van Schipdonck, dan lijn kanaal Zelzate-Gent, stelling Antwerpen, Schelde, Dender tot ten slotte de Maaslinie is bereikt, waarbij de gevaren voor neutraliteitsschending door onzen smalle appendix Limburg zeer worden vergroot. Dan moet in de eerste plaats neutraliteitshandhaving in het oog worden gehouden, d.w.z. zooveel mogelijk troepen dirigeren op Limburg, de verdeling der strijdmachten met het oog op de landsverdediging moet hiervoor terugwijken, want geen der partijen denkt thans over eene zelfstandige vijandige actie tegen Nederland.

Zoo zullen dus in 1918 mijne Engbergsche haren voorloopig wel ongemoeid gelaten worden! Men had overigens kunnen volstaan met intrekking der verloven ook in N. Brabant en Limburg, voor ons lijkt het wat op plagerij! — 21 Oct. Gisteren is het antwoord van Wilson bekend geworden, hij denkt, dat Duitschland hierop zeker niet zal ingaan. Gisteren ook in den Duitschen Rijksdag de debatten over de rede van den Rijkskanselier, die geheel den indruk maken, dat de nieuwe regeering den algemeene steun heeft, ook zoo noodig bij den strijd om het uiterste.

De Deutsche legatie is in den laatste tijd erg nerveus, het is daarom goed dat wij [Gijsberti Hodenpijl](#) als tusschenpersoon hebben, om nu en dan te kunnen verzeekeren, dat Nederland zijn eerlijk fatsoenlijk standpunt **nooit** zal veranderen en Duitschland nooit intrige van ons te vrezen heeft.

26 oct: Ik had gisterenavond nog een interessant telefonisch gesprek met Alofs, contrôleofficier te Honsweert, die langs de Zeeuwsch-Vlaanderensche grens de gevechten der Duitschers en Belgen volgt, hij was vol lof over de rust, orde en discipline bij de Deutsche troepen, alles gaat kalm als bij eene gewone veld-dienst oefening daarentegen zijn de Belgen nerveus, vuren over de grens op Hollandsche patrouilles, er schijnen onwillige, socialistische elementen onder te zijn. Vele Belgen schijnen op Nederland gebeten te zijn, de stomste theorien worden verkondigd over de [Zand- en Grintkwestie](#), de Schelde enz.— men blaast aan verschillende Entente kanten het annexionistische vuurtje aan, zelfs bij Manchester guardian en Eclo de Paris, die zelfs dwaasheden verkondigen alsof wij met onze neutraliteitsverklaring van 1914 de eerlijke neutraliteit zouden hebben geschonden, zij spreken n.b.. van de territoriale wateren de Schelde binnengaats en spreken van herstel van macht bij den vrede enz.— de vuile, gemeene jingo's en chauvinisten!

De consul v. Gneist seinde gisteren een code noodkreet naar België, dat Duitschland na den oorlog alle relaties in Nederland zou verliezen, nu helpt de Entente mee met ijzer en staal; er is daarop dodelijk geantwoord dat 600.000 ton konden worden toegestaan. De Deutsche regeering had verzocht tegen 28 oct. dagelijksch [?] treinen over Roermond te mogen laten loopen voor het vervoer van de talrijke Deutsche burgers uit

26 oktober
1918

Antwerpen en elders, thans kwam een spoedbericht, daarmee reeds heden te mogen beginnen.

Hardnekkige geruchten loopen, dat de Duitsche keizer zal abdiceeren ten gunste van zijn oudsten kleinzoon. [Gijsberti Hodenpijl](#) was op de Oostenrijksche legatie, sprak daar Schmid, die uiterst down was, omdat geheel Oostenrijk-Hongarije uiteen dreigt te vallen. De algemeene toestand blijft nog zeer onbestemd; men kan van alles verwachten!

28 oct: Ludendorff afgetreden! Zaterdag militair oproer in den Haeskamp, ellendige toestand, miserabele indruk vooral tegenover het buitenland! Afgezien van de ergelijke slapte, waarvan de officieren daar blijkgeven, is het zeer onmenskundig geweest, zoo langen tijd die troepen in de leiden te laten, zonder ze af te lasten.

**28 oktober
1918**

De 2e. Lt. Stephan, buitengewoon hoogleraar te Delft was hier. Hij moet met spoed naar Duitschland, om [Rumpler](#) motoren te keuren, hiervoor werden veel te hoge prijzen gevraagd. v. t. [Sant](#) vroeg namens [Tinsley](#) of voor een in te richten koeriersdienst voor de Engelschen te Brugge via Huis vanuit Rotterdam codetelegrammen zouden mogen worden gebruikt — geantwoord, dat dit alleen blijft toegestaan aan diplomatieke en consulaire vreemde vertegenwoordigers.

Bezoeken van Overste Huizer, Hm. Afd., majoor v. Essen def. afd., kapt. [Gijsberti Hodenpijl](#) en de commissie, die terug is van het Oostenrijksche front, [?] uit het hospitaal, waar kol. Zijzen en Overste Kalff 14 dagen bijkwamen van hun ongeluk!

31 oct: Turkije voert afzonderlijk vredesonderhandelingen, Oostenrijk-Hongarije uiteengespat — zoo staat Duitschland geheel alleen tegen de geheele wereld! Achter de schermen wordt nu in het Ententekamp waarschijnlijk een felle strijd gevoerd tusschen de gematigde opvatting van Wilson en imperialistische stroomingen, vooral van chauvinisten en jingo's onder het vaandel der gele pers! Als het Duitsche volk tot wanhoop wordt gebracht, strijdt het door, het heeft met zijn onvernietigde leger dan de kans, dat socialistische woelingen in de Ententelanden dezen winter de regeeringen zal noodzaken tot matiging der overdreven eischen, trouwens de wilde overwinningsroes der Entente is bij den stelselmatige zeer langzamen terugtocht der Duitschers al aan het bekoelen, men neigt er al toe te luisteren naar de stemmen tegen verder noodeloos bloedvergieten! Zaterdag a.s. zullen weer verloven en bewegingsvrijheid worden verleend; zeker is de algemene politieke toestand minder dreigend voor ons, toch blijf ik die algemene stopzetting een overijlden maatregel achten, waardoor men thans door intrekking zonder specialen reden een eenigszins vreemd figuur maakt tegenover het buitenland, terwijl hier het groote publiek natuurlijk zegt, dat men het doet uit angst voor militaire relletjes!

**31 oktober
1918**

1 November. Revolutie in Hongarije! Laat het een voorburching zijn voor de
 tenten van een spoedig mogelijk rede te stellen: een rechtsrede, geen rechts-
 rede. Want zij mogen wellicht wel of welken, zelf niet den kans of den heil te
 krijgen, want Duitschland is niet het land der revolutie (het is niet een de
 triant-democraten door zelf in de regering zitten.) maar als Duitschland niet is
 het op de heil doornicht en er dus nog een oorlog niet ten aart onder de
 macht, dan oorlog ik geen socialistische oorlogen in Italië en Frankrijk.
 Grondig is thans voor een rechtsrede de aandachtig heil, dat de Republiek
 onder Roosevelt, de Schiedoorstige charminister het het oog op de aankomende van het
 ageren zijn tegen Wilson, vrees strakker als pacifist door de sterke wordt
 gescrent - ook denkt hij, dat Engeland den rede spoedig wenst.

2 Nov. De heil onder wijze op een ander te zeggen van de Duitsche lang van
 Duitsch. Vandaag, de geene, de geeneporten zijn tot aart komend Schied-
 het te zeggen, Schied is niet meer. Het. Roelofen is van zijn reis
 in Duitsch. Vandaag te zeggen, Vandaag gaat van Italië.

De Duitse. Vandaag te zeggen is om te zeggen - geen heil?
 Het Duitse. Vandaag te zeggen in Italië heil toe. De Italianen heil in de 2 Italianen heil
 schied op den te zeggen, die de heil heil te zeggen en den. Vandaag te zeggen
 vandaag heil in de heil in, zij heil te zeggen. Vandaag te zeggen heil te
 zij alle oorlogen aankomende en te heil den rede oorlog heil te zeggen!
 De Italianen heil het Vandaag te zeggen heil te zeggen.

3 Nov. Twee dagen of heil te zeggen, er is er te veel te zeggen, er is er
 te zeggen te zeggen er te zeggen - te heil er te heil! Het te heil te
 te heil te heil al te heil te heil, die heil te heil te heil op
 Vandaag te heil het heil te heil om te heil te heil van een heil te heil,
 heil te heil, heil te heil. Heil te heil te heil de
 Vandaag te heil heil te heil en heil te heil het heil te heil te heil
 te heil. Heil te heil te heil te heil. Ja! heil te heil
 de antinominale katholieke party te heil te heil, de heil te heil te heil
 ook heil te heil te heil. Het is heil te heil en heil, heil te heil een
 heil te heil te heil te heil en - heil te heil! Het heil te heil
 te heil te heil, is heil te heil van heil te heil voor de heil te heil
 voor een heil te heil - die heil te heil te heil! Heil te heil, dat heil
 heil te heil Duitschland er niet in te heil.

7 Nov. Het grootste heil van den dag te heil, om te heil te heil te heil
 heil te heil van heil te heil, ik te heil op de heil te heil, alles te heil te heil
 heil te heil in te heil, ik te heil te heil te heil te heil door heil te heil, te
 heil te heil te heil.

1 nov: Revolutie in Hongarije! Laat het een waarschuwing zijn voor de Entente om zoo spoedig mogelijk vrede sluiten: een rechtsvrede, geen machtsvrede. Want zij mogen wekelijk wel oppassen, zelf niet den kans op den hof te krijgen, want Duitschland is niet het land der revolutie (zeker niet nu de sociaal-democraten daar zelfs in de regeering zitten!) maar als Duitschland met het mes op de keel doorvecht en er dus nog een oorlogs winter moet worden doorge- maakt, dan voorzie ik puur socialistische woelingen in Italië en Frankrijk. Gunstig is thans voor een rechtsvrede de omstandigheid, dat de Republikeinen onder Roosevelt, de bloeddorstige chauvinisten met het oog op de verkiezingen aan het ageeren zijn tegen Wilson, wiens standpunt als pacifist daardoor steker wordt geaccentueerd — ook dunkt mij, dat Engeland den vrede spoedig wensch.

**1 november
1918**

2 nov: de berichten wijzen op een vrede teruggaan van de Duitschers langs onze Zeeuwsch-Vlaamsche grens, de grensposten zijn tot achter kanaal Selzaete- Gent teruggewonnen, Selzaete is ontruimd kapt. Roelofsen is van zijn reis in Zeeuwsch Vlaanderen terug, Maandag gaat van Staveren. De Oostenrijksch-Hongaarsche troon is omvergeworpen — qui Init? Het Oosten-Hong. leger in Italië huis toe. De Italiaansche helden à la d'Annunzio blijven schieten op den tegenstander, die de wapens heeft neergelegd en zonder bombastische overwinningsbulletin's de wereld in, zij handhaven trouwens hunne traditie, dat zij alle oorlogen verliezen en toch bij den vrede voordelen verkrijgen! De Geallieerden hebben met Turkije wapenstilstand gesloten.

**2 november
1918**

5 nov: Twee dagen op Engbergen gejaagd, nu is er te veel achterstallig werk van lange beschouwingen neer te schrijven — toch is er veel gebeurd! Ik ontmoette naar het bureau gaande al v. Reigerberg Verluys, die juist naar de koningin op Ruigerboek ging met het verzoek om eervol ontslag van onzer hooggevochten, onkrenkbaren onvolprezen opperbevelhebber. Meer dan schandelijk heeft de Regeering Generaal [Snijders](#) behandeld en nog wel met het einde der mobilisatie in het zicht. “eene capitulatie aan [Troelstra](#)” ziet Verhuys. Ja! maar ook de antimilitaire katholieke partij steekt daarachter, de geestelijkheid heeft ook hier de hand in het spel. Het is karakterloos en slap, maar tevens een grievend onrecht tegenover den generaal en — zoo onnoodig! Wat de politieke toestand betreft, is thans het woord aan Generaal Fork. voor de voorwaarden voor een wapenstilstand — die zullen niet malsch zijn! Zóó zelfs, dat naar mijne verwachting Duitschland er niet in zal treden.

**5 november
1918**

7 nov: Het grootste deel van den dag besteed, om eene commissie te vormen voor een huldeblijk aan Generaal [Snijders](#), ik treed op als secretaris, alles moet zoo vlug mogelijk in zee, ik gevoel het meeste voor eene [?] door Tom Dupuis, zal met dezen gaan spreken.-

**7 november
1918**

8 nov: Revolutie in Duitschland! Beieren Republiek. De Soc. Dem. hebben den Rijkskanselier den eisch gesteld, dat keizer en kroonprins zullen abdiceren binnen 24 uur, anders zullen de S.D. leden uit de regeering treden. Telegrafische verbinding met Berlijn stopgezet. Officieel Duitsch bericht aan de D. legatie alhier, dat inderdaad in verschillende streken in Duitschland revolutie heerscht en dat op de jonge troepen niet over te vertrouwen valt, waarvan het sluiten van den wapenstilstand dringend noodig wordt geacht.

**8 november
1918**

9 nov: De revolutie breidt zich uit, de Hertog van Brunswijk zou reeds afstand hebben gedaan; ook te Aken heerscht revolutie, de losgelaten krijgsgevangenen vluchten naar onze grens. Volgens het Duitsche gezantschap zou de Duitschen keizer gisteren reeds afstand van zijn troon hebben gedaan, Prins Max. v. **Baden** zou Regent zijn geworden. Wij gaan thans in duizelingwekkende vaart, wie weet of wij ook in Nederland niet aan den vooravond eener revolutie staan! De internationale revolutiegolf is heel wat sterker dan in 1848! Komt de wapenstilstand tot stand, dan wil de regeering hier dadelijk met demobilisatie gaan beginnen, wat geheel met hun slappen standpunt overeenkomt. Vanmiddag vergadering van de commissie voor het huldeblijk, de geleerden zijn het nog niet eens, in elk geval moeten wij spoedig handelen, voordat misschien allen naar allen hinden is verspreid!

**9 november
1918**

Vergadering heeft helaas geen resultaat opgeleverd, Schout-bij-Nacht Umbgrove en overste Merens hadden zeer ernstige bezwaren met het nog op den algemeenen politieken toestand in achten zelfs deze spontane en geheel alleen voor de persoon van den Generaal **Snijders** gevaarlijk, ik betreur het zeer, maar 't is geheel in overeenstemming met de slappe houding van de regeering in deze dagen, waardoor thans in den land de overtuiging heerscht, dat na het overhaast weer verleenen van verloven en de a.s. demobilisatie, revolutie dreigt van de zijde van een onbetrouwbaar leger het geen beslist onwaar is. Alleen **Fabius** en ik hebben voor onze overtuiging gestreden. Ik ga nu moeite doen den Generaal bij zijn vertrek een pluto te doen aanbieden door ons enkelen officieren die vanaf [?] 1914 onafgebroken onder zijn directie beneden op het Bureau Opperbevelhebber hebben gewerkt.

11 nov: De teerling is geworpen! Vae Victis!! De wapenstilstand is heden morgen geteekend. De keizer, die met den kroonprins abdiceerde, is als vluchteling met klein gevolg aan onze grens bij Eijsden aangekomen en vraag de orders van de Nederlandsche regeering aan de Nederlandsche grenswacht. Sic transit...! Hij zal gest[?]heid ontvangen op het kasteel Amerongen.

**11 november
1918**

Gisteren een verbazend drukke emotievolle dag, doordat Schuurman van G.S.IV werd weggeroepen naar zijne stervende zuster en zijn geheele personeel op zich of afwezig was. **Fabius** heeft daarna vrijwillig ook den dienst van G.S.IV overgenomen.

Ik had 's middags eene conferentie met den Hoofdcommissaris van Politie Versteegh alhier over den dreigenden binnenlandschen toestand (de politie bleek absoluut nergens van op de hoogte te zijn!) en bleef daarna tot half een 's nachts aan den telefoon op G.S.IV, onafgebroken in gesprek met eenzaam A'dam, R'dam, met grensautoriteiten enz. over wapenstilstand, interneering, vluchtelingen, transport keizer Wilhelm enz, politie te R'dam, A'dam. Utrecht enz., de actie der Rooden wordt hoogst gevaarlijk, gezien de werkeloosheid en slapte van onze partijen.

Thans wordt bekend, dat om 11 uur v.m. de wapenstilstand is geteekend, d.w.z. een algeheel debacle voor Duitschland. Tevens is daar in het geheele land de revolutie uitgebroken. De sociaal-democraat Ebert is Rijkskanselier. De Waal als koerier uit Bern teruggekeerd had eene merkwaardige reis, hij kwam met revolutionaire matrozen tegelijk in Emmerik aan.

12 nov: Ik maakte vanmiddag in de beambtenloge de zitting van de Tweede Kamer mede, het historische moment, waar [Troelstra](#) de revolutie preekte onder mededeeling, dat het groote partijcongres te R'dam Zaterdag zal besluiten, hoe de medegedeelde plannen praktisch zullen worden uitgevoerd.

**12 november
1918**

Wij hebben vandaag op G.S.III van tal van goede vrienden in het leger [?] om juiste inlichtingen omtrent stemming en betrouwbaarheid in het leger. G.S.III verandert nu van inlichtingsdienst voor buitenland thans naar binnenland. Ik acht den toestand hoogst gevaarlijk door de werkeloosheid en apathie van alle andere partijen.

Kroonprins van Duitschland thans ook met gevolg te Maastricht aangekomen.

Vanmorgen een frappant ogenblik van afscheid van onzen hooggeachten [?] Generaal [Snijders](#), die zeer waardeerd sprak over het werk van G.S.III.

Ik belde om kwart voor zeven nog den ministerraad op, sprak den heer [Ruys](#), daarna Generaal [Pop](#), meldde bezwaren van Overste Schroeder, die te Maastricht niet meer instond voor de veiligheid van den met klein gevolg in 4 auto's over de grens gekomen Duitschen Kroonprins, conform voorstel besloten, dat hij voorloopig zou gaan naar het kasteel van Graaf Metternich bij Roermond, hij vertrekt daarheen vannacht om 12 uur.

Lt. J. [Fabius](#) was nog hier, die mededelingen deed over de actie in den landen om ons te combineeren tegen het roode gevaar en daarbij o.a. noemde Jhr. van Leeuwen, Gen. Doorman, de [?], Zimmerman, Vissening, v. Calt, Fentener v. Vlissingen, Jhr. v. Blom, Wittert van Hoogland en [?] [?], aan Colijn zal worden getelegrafeerd, om te bemiddelen bij Henderson en Homeland

Wilson, dat aan [Troelstra](#), als hij zich van de macht meester mocht maken, geen levensmiddelen te zenden, waardoor hij zou worden lamgeslagen. Ik telefoneerde nog met Dolf v.d. Laan, ook van die zijde wordt gewerkt, wij moeten allen met alle energie de handen in een slaan, er is periculum in mora!

Lt. Laufmann komt zoo juist (kwart voor twaalf) terug uit Rotterdam, had er eene samenkomst met burgemeester Zimmerman en den Hoofd Comm v. Pol. Sirks, zij achten voor de handhaving van het gezag hoog 3000 man inf. en 400 man cav., er zullen morgen dadelijk 1200 man inf. en 100 man cav. worden heengezonden.

13 nov: Tal van inlichtingen kwamen in op ons schrijven aan vrienden in de troep, die nagenoeg allen gunstig luidden, behalve o.a. van Arriens over Rotterdam, waarheen reeds cav., 2 Cien. milrijders en 2 R.I. en res. 23 R.I. zijn gezonden, 4 school compagnien volgen. Kilen v. Rijssen bracht bij ons de Luit. Warris en van Brink van de treinafdeeling. De eerste had het plan een neutrralen Bond van militairen op te richten tegenover de Revolutionairen, hij had zijn plannen reeds verdedigd bij de Divisie, majoor belaten was (tot combinaties met eene vergadering aan Dr. Schalte, den veldprediker der divisies in Riche over 2 uur. Ik woonde de vergadering bij, waarbij tevens de Heer Molengraaf, katholiek organisator en de vloot predikant, verder verschillende onderofficieren en minderen. Ik kan hier en daar nogal belangrijken invloed op de besluiten uitoefenen. Besloten werd tot vorming van den "Bond van Regeeringsgetrouwen" (dezen naam stelde ik ten slotte voor), die een oproep tot alle goedwilligen zal doen tot onderlingen organisatie tegenover het Roode Revolutiegevaar. De actie moet geheel van den troep spontaan schijnen uit te gaan. De oproep is geteekend door de Christelijke militaire Vereenigingen, de R.C. militaire Vereenigingen en den Bond voor de behartiging den belangen van militairen. Het plan is 500.000 exemplaren te verspreiden, eerst zullen den Haag, Rotterdam en Amsterdam worden bewerkt. Ik zal volgens de groote verzendingenslijst om alle militaire onderdeelen met begeleiden (niet officieelen) verlangen samen 20.000 exemplaren rondzenden. Morgen moet alles in zee zijn, om 2 uur weer vergadering.

[Fabius](#) had in mijne afwezigheid (ik vergaderde van 2 – 5 1/2 uur (Bond Regeeringsgetr.) bezoek [vB5]van v. Schweinitz over een grensincident bij Roosteren [?]⁵⁷ vertrok met Los per auto daarheen. Er worden hier thans [?] veiligheid maatregelen genomen, ingang alleen nog kalverenacht wacht onder een officier met mitrailleurs. Generaal [Pop](#) is nu [?] krachtige geniale man, die de regeering brengt tot de noodige be[?] goddank, want ik geloof, dat wij op den goeden weg zijn, het revolutiegevaar

**13 november
1918**

⁵⁷ De hoek van deze pagina is vervaagd

te bezweren. Juist komt bericht van Broekhoff in Amsterdam, dat 3000 [Wijnkoopianen](#) de cavaleristen uit de cav. kazerne wilden komen “bevrijden”, het salvo, waarmee zij werden ontvangen, doodde 3 man en verwondde er 6 (volgens het eerste telefonische bericht), waardoor de belagers afvloeiden en naar de inf. Kazerne stroomden, waar de wacht onder een officier ze met geladen geweer afwachtte, wat ten gevolg had dat [Wijnkoop](#) een inspecteur van politie liet verzoe-ken toch vooral niet te schieten. Deze [?] trouw der troepen zal in den lande een goeden indruk maken.

De censuur luisterde trouwens een gesprek af van Albarda vol kritiek op [Troelstra](#). Ook Dolf v.d. Laar, met wien ik zoo juist nog telefoneerden, had een betrekkelijk gunstigen indruk van den gang van zaken en achtte de redevoeringen van [Treub](#) en Marekant in de Tweede Kamer, nou het heden bijzonder woelig was, zeer goed.

14 nov: Voortdurend in actie geweest. Na allerlei oponthoud nu eindelijk alle mededeelingen over Bond voor Regeeringsgetrouwen afgezonden (1900 circ. en 20.000 proclamaties) pers ingelicht. Vanmiddag vergadering 2 uur tot 5 uur, propaganda krachtig voortgezet, met veldprediken in alg. dienst en Aalmoezenier I dan terug bureau, auto's enz. geregeld, ik voer Dr. Scholte en verder verschillende mindere militairen geholpen. Ingekomen antwoorden bevriende officieren verwacht, meertal gunstig. Bezoek van Lt. Fabius, die relletjes [Wijnkoopianen](#) A'dam meemaakte en verzocht om indeeling landstormkorps Amsterdam. Stemming algemeen optimistischer, zelfs in de S.D.A.P. verdeeldheid. Verkouden als een snip! —

14 november
1918

17 nov: Eergisteren om 8 uur n.m. naar bed gegaan en gisterenmorgen op streng bevel van den braven [Fabius](#) naar huis gestuurd om naar bed te gaan, daarom schrijf ik pas vanmiddag dit dagboek vlug even bij. Vrijdagmiddag wederom vergadering van den Bond van Regeeringsgetrouwen, het is een spontaan succes, ik heb er echter telkens scherp het licht op doen vallen, dat naar buiten het op-perbevel er geheel buiten moet worden gelaten. Dr. Scholte is gisteren met een onderofficier en een soldaat bij H.M. in audientie geweest. Vrijdagmiddag verliet ik even de vergadering, om Majoor v. Schweinitz te spreken, die uit Limburg terug was gekeerd van den doormarsch der Duitsche troepen. Nu belde hij zooeven op en ontving ik hem op mijn bureau, hij had een dringend telegram ontvangen van zijn Min van Buitenlandsche Zaken te Berlijn om vooral moeilijkheden bij den doormarsch der troepen in Limburg te verhinderen. Hij stelde voor nog heden naar Limburg te vertrekken. Generaal gaf telefonisch toestemming, ik telefoneerde daarna met Commando Limburg, er zal vanavond

17 november
1918

een officier van de trein zijn en vore logies en wonden gezorgd.

[illegible]

Het socialemente party congres is thans aan het aengeslepen, te Rotterdam, allen in witten mantel, en gulnaaf, het bij veldende. Het werd activerend het revolutionair gewas is begonnen. Het is prachtig geweest geheel te doornen hoe in de laatste dagen is geweest, hoe het Nederlandische volk is wakker. gekuust en fant maaste typ het gewas en Tractaten en Wy schoof.

Maar leer vooral aan Generaal Pap, die de Regering omtrent heeft
van de noodbehoefte van een haastig optreden en ^{het} de Min. te raad-
gjen niet te kunnen. in toen rees een bloedeloos bloedbad, als de Regering
niet openlyk verklaarde, het gezag haastig en met alle middelen te
willen handhaven. Had niet te voren de anders zoo koninkz. Prof. Cam-
pino (K'ban) was verklaard, dat hij bij een revolutie zich niet zijn
geheele politiek konse inden een nieuw regering con moeth stellen?

Lo's ze hebben bij voor de revolutie gestaan, in dien zij in het begin
de trek naar de revolutionairien zonder zijn overcompensat 5 - daarna
hebben zij ons kunnen voorkeiden en in de hard gericht - maar t is nog st
vondt gemeent, en was periculum in mora, laat men thans niet
meer in dommen !

[illegible]

Ik spreek den heer Doude, die mij reeds heeft van den burgemeester van
Lombardie te hebben ontroepen, dit doet een wapens en instructies over de gees.
kome en in Londen van de revolutionnaires worden gepubliceerd; ik ga morgen op
Montreal. Eddy met hem spreken.

Ik kom bleefmisch bevestigd uit Rotterdam, dat Frescoleten ok het onge-
schied heeft ook in de bevestigd der opvoeringsgetrouwen te hebben vergoet
de opvoerings tot over een letter ^{verlaten} hier wil uit stellen

Commandant Kildyke deinde beg., dat hijzich van Major v. Schwanitz
in zijn hand niet noodig te achten, ik begroet daarop den Duit. leen
M.G. in zijn Wacht Kieu. Daarna, hij berispten, dat hij onverschijnt met een
gro. —

has finished a beautiful star goat how hot Nidulandale north; it has been there
rather more days now to make! —

Een officier aan den trein zijn en voor logeés zal worden gezorgd.

Gisteren zijn de geïnterneerden (bestemd op [?] prioriteit) en verder Engelsche krijgsgevangen 400 (ingevolgen wapenstilstandverdrag, maar Nederland buiten het Engelsch-Duitsche contract staat, éénzijdig) vertrokken, de rest volgt zoo spoedig scheepsgelegenheid beschikbaar is en er zal menig stel Nederlandsch vrouwen [?] [?]

Het socialistisch partijcongres is thans aan het vergaderen te Rotterdam, alles is echter rustig, ik geloof, dat bij voldoende blijvende activiteit het revolutiegevaar is bezworen. Het is prachtig geweest geheel te doorleven hoe in de laatste dagen is gemerkt, hoe het Nederlandsche volk is wakkergeschud en front maakte tegen het gevaar van [Troelstra](#) en [Wijnkoop](#). Maar Eere vooral aan Generaal [Pop](#), die de Regeering overtuigd heeft van de noodzakelijkheid van een krachtig optreden en die in den ministerraad zijn niet te kunnen in toen naar een noodeloos bloedbad, als de regeering niet openlijk verklaarde, het gezag krachtig en met alle middelen te zullen handhaven. Had niet te voren de anderen zoo kronigen Hoofd Comm. Sirks (R'dam) ons verklaard, dat hij bij eene revolutie zich met zijn geheele politie korps onder eene nieuwe regeering zou moeten stellen? Zóó nu hebben wij voor de revolutie gestaan, indien wij in het begin den week door de revolutionairen zouden zijn overrompeld — daarna hadden wij ons kunnen voorbereiden en is er hard gewerkt — maar 't is hoogst noodig geweest, er wás periculum in mora, laat men thans niet meer in dommelen!

De reorganisatie op G.S.III voor in lichteingendienst in binnenland neemt dien — voor het (buitenland is snel in zijn werk gegaan). Wij zijn versterkt met 3 officieren - leerlingen den krijgsschool, o.a. v. Doornum. Dag en nacht bezet met twee officieren en twee onderofficieren, verbindingsbureau voor berichten, vooral nauwe overleg met politie Amsterdam, Rotterdam en Utrecht, terwijl zooveel mogelijk onze officieren met opdrachten door het land worden gezonden.

Ik sprak den Heer Doude, die mij zeide bericht van den Burgemeester van Enschede te hebben ontvangen, dat tal van wapens en mitrailleurs over de grens komen en in handen van de revolutionairen worden gespeeld; ik ga morgen op Buitenl. Zaken met hem spreken.

Er komt telefonisch bericht uit Rotterdam, dat [Troelstra](#) op het congres erkend heeft zich in den kracht der regeeringsgetrouwen te hebben vergist en zijne revolutie actie tot voor hem lateren tijden wil uitstellen. Commandant Veldleger seinde nog, het bezoek van Majoor v. Schweinitz in Limburg niet noodig te achten, ik bezocht daarop den Duitschen M.A. in zijn hotel Vieux-Dacken, wij besloten, dat hij voorloopig niet zou gaan. —

Een frisch en krachtig elan gaat door het Nederlandsch volk; ik ben dankbaar zulke mooie dagen mee te maken! —

22 nov: Het is jammer, dat ik in de laatste drukke dagen niet de gelgenheid vond dit dagboek bij te houden. De bond van Regeeringsgetrouwen kostte vrij veel vrije tijd, maar het is een succes. Maandag was door de grootsche spontante huldebetooging van H.M. de Koningin op de Maliebaan een onvergeetelijke dag. De Bond van Regeeringsgetrouwen wilde mij op den voorgrond halen, zoodat ik het geest die [?] oogenblik meemaakte, dat de paarden werden afgespannen, terwijl een paar jonge luitenants op den bok en de Vice admiraal Bauduin in den kattenbak zat, ik liet echter het aan den weg timmeren hier aan anderen over. Dien dag liep ik nog naar 4 ministeries: bespreking met den heer Doude, verder over het verschaffen van buitenkleeding van vertrekkende armlastige militairen met Mr. Kan, Schein van der Loeff, deFrere hoofd Textieldistributie Min. v. Landbouw en Min. Alting v. Geusau; die majoor van Breen liet komen. De Generaal Hoogeboom, voorzitter Nat. Vereen. tot verleenen van Steen aan Miliciens, verzocht echter zelf het werk in handen te houden. Desselhuys en eenige onderofficieren zijn reeds vertrokken, Los en Versteegh volgen spoedig, er heerscht thans met recht rust na den storm. De Inlichtingendienst moet nu gegevens trachten te verzamelen over binnen- en buitenlandsch socialisme Wij zijn verder thans aan het overwegen, hoe we den overgang tot het blijvend vredesbureau G.S.III zullen maken, over mijne eigen positie hebben we met den Heer Krämer van het D.v.O. onderhandeld. Eergisteren een alleraardigst afscheidsdiner op de Witte met onze officieren van G.S.III en Sixma v. Heemstra, tegelijk is er een photo van het geheele personeel genomen. De steeds opgewekte en werkzaame Dresselhuys verdwijnt nu helaas ook reeds de volgende week!

22 november
1918

27 nov: Ik moest 4 dagen thuis blijven met een kleine tikje Spaansche griep, eene prachtgelegenheid mijne achterstallige particuliere zaken wat bij te werken. Hier inmiddels niet veel bijzonders gebeurd, Versteegh leverde vandaag voor het laatst het militair-politiek maandoverzicht aan mij af, Roelofsen is naar Enschede en in het algemeen belast gegevens te verzamelen, over [?] propaganda in ons land. Vanmorgen kwam een geschenk van Wicly Sluiter bij ons bestemd voor den Vereenigings zowel voor officieren van den Generalen Staf, een prachtig en frappant gelijkend portret aan Generaal [Snijders](#), de ernstige nobele en krachtige karakterkop van onzen opperbevelhebber heeft blijkbaar Sluyters geïnspireerd. Morgen zondagsche dienst vanmorgen den bidding.

27 november
1918

Er zijn politieke moeilijkheden over de ontwapening en doormarsch der Duitse troepen door ons Limburg. De Entente [?], [?] het natuurlijk voor ieder zover klaar is, dat onze regeering volkomen ter goeder trouw is. Dat juist de Belgische gezant Fallon uit protest heeft uitgebracht doet veronderstellen — vooral omdat reeds dadelijk van compensaties wordt gesproken — dat wij hier met eene aller vuilste annexionistische Belgische intrigue voor de Scheldekwestie te doen hebben!

¹⁰
nuo juist telefonisch besleeds, dat onze dienst. Stt. te Parijs majoor
de Guay met Labouchee aanvaardt om G. S. S. alhier aan het St. Leger.
dat een een belangrijke spoedafvaart zullen aanbrengen. Tegen
en ik gaan de heeren afhalen - het spel begint! -

[illegible]

Op 14 Sept. kwam v. Boulet bij ons met een brief gedateerd 11
vraag om de doormarsch door Limburg door den Cong. milit. district
kol. Oppenheim, de geene de wettigheid wilde vast stellen tussch alle valsch
bevelen der Belg. en Franse (zie ons op het Vredes Congres te Brussel
Kamers en L. Limburg vollen ontstelen!). Ik ging dadelijk te waar den
Dank, die juist ook al hier was met een conuist antwoord naar van
den Belg. gener. Fallon om den doormarsch. Wij bevestigden, dat de district
en vraag van den Commandant Veldelys. Ik bevestigde nog juist de
Pep, die doortu toestemming gaf. Daarna met Schuurman's vonds op
14. 12 een uitvraag antwoord en uitvondiging van Oppenheim afge-
steld en om konst van 11 n. n. nog naar Keitelanden Eder naar den

Zoojuist telefoneert Versluys, dat onze Mil. Att. te Parijs majoor de Quaay met Labouchire vanavond om 9.38 alhier aan het H. Station met eene zeer belangrijke spoedopdracht zullen aankomen. **Fabius** en ik gaan de heeren afhalen — het spel begint! —

30 nov: Woensdagavond, nadat Majoor de **Quay** nog door Generaal **Pop** was ontvangen hem met **Fabius** in de Nieuwe Doelen een souper aangeboden. Hij kwam als koerier met de speciale opdracht van onzen gezant de Stuers aan onze regeering om met allen klem te wijzen op de hoogst ongunstige zelfs vijandige stemming tegen Nederland in officieele Fransche kringen; alles wordt met kwade trouw - gestuurd door de Belgische annexionisten — in ons nadeel gel[?]lineerd. de reis van Generaal v. Heutz (n.b.. in ongunst bij het Hof, waarvan de Duitsche mil. att. alhier tegen **Gijsberti Hodenpijl** zeide: "Er ist eine richter Raubein, ich hätte Ihnen gerne noch eine Reise an die Deutsche Front besorgt, zur Begleitung von dein wäre das aber schade für Sie" — het staat dan ook als een paal boven water, dat hij op generlei gebied éenige officieele opdracht had, doch alleen als particulier ging ten gevolge van eene vaagen belofte door Duitschland. Verder het verblijf van den Duitsche keizer en kroonprins in ons land — maar wij kunnen toch niet breken met de goede oude traditie van gastvrijheid van Nederland. Vervolgens de doormarsch der ontwapende Duitsche troepen door Limburg na sluiten wapenstilstand en ten slotte het gelogene, door vreemde pers muskieten uitgevonden, aanbod als zou na Nederl. regeering bij de Entente tusschenbeide komen voor levensmiddelen voorziening aan Duitschland - dit laatste inmiddels al over v. Karnebeek officieel tegengesproken. De **Quay** achtte den toestand voor ons zeer ernstig vooral ook door de corruptheid der Fransche pers; waartegen wij niet zijn opgewassen, omdat wij alleen fatsoenlijke middelen gebruiken en niet meedoen aan het betalen der pers. Door den draai van de meeste andere neutralen, staan wij nu als de fatsoenlijksten der gesmade "Iales neutres" geheel alleen!

Vrijdag kwam v. **Oorschot** bij ons met een tweetal gedetailleerde vragen voor den doormarsch door Limburg door den Eng. mil. attaché kol. Oppenheim, die gaarne de waarheid wilde voorstellen tegen alle valsche beschuldigingen der Belgen en Franschen (die ons op het Vredes congres Zeeuwsch-Vlaanderen en Z. Limburg willen ontstelen!) Ik ging dadelijk naar den Heer Doude, de juist ook al bezig was met een concept antwoord nota aan den Belg. gezant Fallon over den doormarsch. Wij besloten, dat ik details zou vragen aan den Commandant Veldleger. Ik berichte nog juist Generaal **Pop**, die daartoe toestemming gaf. Daarna met Schuurman 's avonds op G.S.IV een uitvoerig antwoord en rechtvaardiging voor Oppenheim opgesteld en om kwart over 11 n.m. nog naar Buitenlansche Zaken naar den

30 november
1918

Heer v. Heecheren, die met den Minister van B.Z. over de antwoord nota conferreerde. Tot 12 uur overlegd, de Heer v. H. kan zich met het antwoord vereenigen, de Heer Doude ging met den minister weg (hij had gelijk!) - zoodat ik de bespreking met hem tot de volgende morgen mocht uitstellen. Hij had ook al om 11 uur v.m. heden een conferentie met Oppenheim, waarbij hij tevoren ook van het stuk van Schuurman en mij had kennisgenomen. Doordat de Cdt. in Limburg kol. v.d. Pol. zijne gegevens meegenomen had naar Nijmegen heeft echter helaas Veldleger nog steeds geen antwoord gezonden. Zoodra het antwoord nu komt, gaat het na inzage Gen. [Pop](#) via mij en v. [Oorschot](#) naar Oppenheim.

Nu de wapenstilstand eenmaal in het land is, laten [Fabius](#) en ik ons principieel standpunt, tot wille van de objectiviteit, om niet persoonlijk met de vreemde mil. att. in relatie te staan, varen en hebben vanmorgen kennisgemaakt met Gen. [Bucabeille](#), de Franschen mil. Att. die ons allervriendelijkst ontving en met wien mij over het afge- lopen tijdperk de noodige beleefdheden wisselden.

Aan Generaal [Snijders](#) zond ik heden de photo toe van ons 10 officieren, die onafgebroken vanaf Aug 14, op zijn bureau werkten. Broekhoff en v. 't [Sant](#) worden tot groote voorzichtigheid met [Fabius](#)' plannen, om op G.S.III binnenlandsche inlichtingen over revolutionaire plannen en actie in te winnen, waarmee ik volkomen instem 't is glad terrein.

Majoor Backer heeft bericht gekregen, dat hij [?] uit Bern moet terugkeeren, Parijs en Berlijn zullen in elk geval op specialen wensch door Buitenl. Zaken geuit, blijvend bezet blijven — en dat zeer terecht. De M.v.O. wenscht door onzen M.A. ingelicht te worden over de revolutionaire stroomingen in het buitenland, [Fabius](#) schreef daarvoor reeds tevoren aan hen.

Gisteren tot afscheid zeer gezellig met maj. de [Quay](#) geluncht, mogen hem te Parijs eenig oor verleen en aan zijne inlichtingen!

3 dec: Gisteren avond kwam v. [Oorschot](#) mij nog op de Witte opzoeken, om mij te zeggen, dat de kolonel Oppenheim zeer ingenomen was met de gedetailleerde gegevens over de doormarsch van de Duitsche troepen door ons Limburg. Zijn lang gesprek met de Heer Doude had ook reeds een goeden invloed gehad. Het is nu maar te hopen, dat onze garde trouw en recht — trots de vergissing van v. Karnebeek — zoo zonneklaar voor iedereen blijken, dat Belgen en Franschen hunne gemeene intrigue moeten laten varen.

Ik geloof nog altijd, dat als eenmaal alle militairen in Duitschland "huis toe" zullen zijn, weer een anderen geest zal moeten

**3 december
1918**

krijgen, dat men eindelijk paal en perk aan de revolutionaire minderheid zal stellen, dat dan eindelijk in Duitschland bij de “burgerlyken” partijen ook eens *mannen* zullen opstaan, die hun wil tegen het plebs zullen doen gelden — zoo gaat het toch niet langer, na de eerste inrichting van het Duitsche volk thuis, wordt de toestand voor welbedoelende Duitsche mannen eene schande.

Ik ga vanmiddag een paar dagen naar Landfort. —

9 dec: Wij lunchten heden kolonel Tonnet, er werd natuurlijk veel gesproken over Scheldekwestie en doortocht door de D. troepen door Limburg.

**9 december
1918**

24 dec: Gisteren waren [Fabius](#) en ik bij kol. Oppenheim ter kennismaking evenals met Gen. [Bucabeille](#). Hij ontving ons zeer vriendelijk en waarschuwde met den meest mogelijken klem tegen de intrigues en plannen der Belgen tegen ons. Door Spaansche ziekte, begrafenis verlof enz. daardoor extra drukte werd dit dagboek weer stiefkind, [?] en politieke beslommeringen genoeg waren. Generaal Burger hier [?] als Cdt. Veldleger, Gen [Pop](#) chef Gen. Staf geworden!

**24 december
1918**

30 dec: Het blijkt telkens, dat ik er toch niet toe om, geregeld een dagboek aan te houden, het zovaak wichtig dagelijks feiten en feitjes neer te schrijven, die men zelf doorleefd heeft, is geen werk voor mij!

**30 december
1918**

Roelofsen is druk in de weer voor den inlichtingendienst voor de binnenland-sche revolutie. [Fabius](#) sprak vandaag met generaal [Pop](#) over zijne eigen belangen, hij mag hier voorloopig blijven en zal daarna weer bij zijn wapens teruggeplaatst worden. Gisteren sprak ik [Gijsberti Hodenpijl](#), maj. v. Schweinitz, dien [Fabius](#) en ik evenals [Bucabeille](#) en Oppenheim een bezoek hadden willen brengen, gaat naar Berlijn terug, waar hij meent nuttiger voor zijn land werkzaam te kunnen zijn, misschien komt zijn voorganger Oberst [Renner](#) hier weer terug — Mijn secretariaat voor de [Roode Ster](#) geeft mij in deze dagen weer heel veel werk, de vredestaak, oprichting van model klinieken, cursussen voor eerste hulp en verpleging van dieren, reddingsbrigades enz. moet thans ernstig worden opgestart.

Luit. Warris van den Bond der Regeeringsgetrouwen geeft ons moeilijkheden, hij wil een eigen vereeniging oprichten, zaait ontevredenheid, voert onbeschaafde taal en is blijkbaar nog te jong en niet geëquilibreerd

Mogen 1919 voor Nederland wat meer waardeering brengen, vooral bij de Ententeregeeringen, voor het eerlijk streven, steeds stipt Zijne neutraliteit te bewaren en mogen wij bespaard blijven voor eene voortgaande Belgische furie!

1919

2 jan: Al moge met recht verwacht worden, dat 1919 ons binnen niet te langen tijd den zoo zeer verlangden vrede zal brengen, toch zet het nieuwe jaar, wat betreft onzen binnenlandsche toestand zeer ongunstig in, ongunstiger dan het groote publiek denkt, want typisch Hollandsch slaapt alles weer in na de spanningsdagen van November, omdat men meent, dat het revolutie- gevaar voorbij is, de organisatie der goede elementen laat weer geheel op zich wachten en daartegenover spannen de revolutionairen achter de schermen alle krachten in, zij wachten op de hulp van den dreigenden honger en gebrek aan brandstoffen — al moppen wij dus over den eeuwigen regen toch is hij nu een regen in plaats van den traditioneelen vorst.

2 januari 1919

Schoenmaeckers bezocht 30 Dec. nog generaal **Bucabaille**, die ook geruststellende verklaringen gaf over de Belgisch annexionistische plannen. De Fransche inlichtingendienst schijnt door omkooprij te Maastricht in het bezit gekomen te zijn van het geheime archief van het Duitsche consulaat onder consul Mokratten, waarbij volledige lijsten van Duitsche agenten en tal van belangrijke bijzonderheden, wij maken een schitterend figuur, omdat in tegenstelling met vreemde inlichtingendiensten, geen enkele compromitterende regel schrift in het geheele archief te vinden was, wat voor de de Entente meer zal zeggen dan 100 nota's.

Overste Huizer bracht nog een f 50,- voor den Bond van Regeeringsgetrouwen, juist te voren was de veldprediker Dr. Scholten bij ons, ik sprak over Lt. Waezen, die met zijne vrijwel malafide propaganda voor zijn eigen bond niet meer in het bestuur thuishoort.

Fabius gaf heden de minute voor de toekomstige organisatie van G.S.III aan generaal **Pop**. Hij wil nu met mij en eenige hulp eenige avonden per week gaan besteden aan het uitzoeken en schiften van ons zoo omvangrijke mobilisatiearchief.

7 jan: **Fabius** was heden met Generaal **Pop** bij minister **Ruys** om te spreken om de werking en organisatie van de inlichtingendienst met het oog op de revolutionaire propaganda en dreigende stakingen enz. Z.E. wenschte persoonlijk van alles op de hoogte te blijven en achtte het werk van G.S.III van het hoogste belang. Kapt. Roelofsen speciaal belast met de bestudeering der revolutionaire gevaar en met het nagaan van de stemming bij de troepen is druk in de weer, hij heeft echter juist een voordeelig aanbod gekregen om den [?] in Amsterdam te organiseren, zoodat wij hem dreigen te verliezen. v. **Oorschot** vertelde ons gisteren dat overste v. **Tuinen** [?]. chef v/d Gen. St. wordt. Ik ga vanmiddag naar den

7 januari 1919

[illegible]

10 Jan. s'isternavond zijn Faber en ik met d. H. Kruis en Huutink begonnen het aanschaf van te geven boeken en te sorteren met het oog op de studey die een algemeent belang voor den insluiting diens is. J. P. van der Pijp en de Ruyter zijn ook aan het werk, en thans een actief werkende insluiting diens met het oog op de Nederlandsche revolutionaire te organiseren.

13 Jan. Fabricius hat amorgen eine conferentie mit gen. Pop. bz. sein Reys, wovon
Tork hin. Knecht, P.P. v. l. Brandes u. W. Kien aus ein venterden in-
dient in present. Van der P. u. d. huynd van J. v. l. Speyler, die als kaiser
waren mit St. Petersburg u. die kaiserliche gezeen eine list kaiserliche van
kreyt.

31 Jan, Fabius en ik hebben in alle provincies reizen gemaakt met
de burgemeesters der belangrijke plaatsen om de voorstellen van de
Commissie van Koninkrijk over het organisatie van plaatselijke inlichting-
dienst over de afdeling van een beheersing, welk het deconcentratie, politieke aanbesteding
te laten over een centrale inlichting dienst. Ik was en ook geleiden zaterdag
in Groningen, Almeding in Maastricht, Dinsdag in Middelburg, met des met het
batalion te reizen in noordelijke treinen! Daarna hebben zij in de Dinsdag
in Dinsdag in het bez. v. Noordlandische Eiken twee belangrijke vergaderingen
geen met de algemeen commissie van experts van politieke en oorlogsmatige
d. bez. van Fabius, waarin volgens de wet van de minister, Lichte H.C. v. R. te
R. van een voorlichting dienst over de org. waarop zij de inlichtingdienst
te Rotterdam heeft eenigen tijds. heeft georganiseerd. Thans zijn wij in
afspiegeling van den toenemenden storm van berichten, verzameling van
gegevens in de ingezet working, want ook ons eend. relaties hebben, de
min. v. Remond. Eiken heeft hervormen een aanbesteding en een belangrijke vergadering.
Ook Lichte van het plan - door Noordlandische Eiken sterk ondersteund -
van over den heft. Koor een speciaal desb. freestbare aan den
inlichting dienst toe te voegen.

5 Febr. Ik heb gisteren bericht van W. Manspot te Lede, die voor een client
niet gaan agieren tegen de Duitsche Boeken, en langst gevolgd is de
tennis voorzigtig hooft in de t, oeff van een bureau hooft in de t, oeff
ik over ghe het beschikking te Lede en de D. & W. alder, of zij den
naar hooft hooft.

Heer Doude om voor te stellen, Gen. [Bucabeille](#) en Colonel Oppenheim, die beiden spoedig vertrekken, zoo spoedig mogelijk — nipt vóór hun vertrek — eene flinke decoratie te verlenen. Sirks is hier heden geweest ter bespreking samenwerking politie voor binnenlandschen Inlichtingendienst.

10 jan: Gisterenavond zijn [Fabius](#) en ik met v. Staveren en Huetink begonnen het archief uit te gaan zoeken en te sorteeren met het oog op de stukken die van blijvend belang voor den inlichtingendienst zijn. Generaal [Pop](#) en Minister. [Ruys](#) zijn vol ambitie, vol thans een actief werkenden inlichtingendienst met het oog op de binnenlandsch revolutiegevaar te organiseeren.

10 januari 1919

13 jan: [Fabius](#) had vanmorgen eene conferentie met gen. [Pop](#) bij Min. [Ruys](#), waarbij ook Min. Nieuwkerk, O.S. v.d. Brandeler en Mr. Kan over een centralen inlichtingendienst Vanmorgen o.a. bezoek van Jhr. v. Spengler, die als koerier kwam uit St. Petersburg en zeer belangrijke gegevens over het bolsjewisme brengt.

13 januari 1919

31 jan: [Fabius](#) en ik hebben in alle provincies vergaderingen gehad met de burgemeester der belangenrijkste gemeenten onder voorzitterschap van de commissarissen der koning over het organiseren, van maatschappelijke inlichtingendiensten onder leiding van een bekwamen onbeticht betrouwbare, politieambtenaar ten bate van onzen centralen Inlichtingendienst. Ik was een week geleden Zaterdag (18-1) in Groningen, Maandag (20-1) in Maastricht, Dinsdag (21-1) in Middelburg, weet dus wat het betekent te reizen in [?] treinen! Daarna hadden wij verleden Dinsdag (28-1) en Donderdag (30-1) in het dep. v. Binnenlandsche Zaken twee zeer belangrijke vergaderingen met de aangewezen commissarissen en inspecteurs van politie onder voorzitterschap van [Fabius](#), waarin volgens wensch van den minister, Sirks H.C. v. P. te R'dam eene voordracht hield over de wijze waarop hij den inlichtingendienst te Rotterdam sinds eenigen tijd heeft georganiseerd. Thans zijn wij in afwachting van den toenemenden stroom van berichten, aanvulling van personeel is dringend noodig, omdat vele ons reeds verlaten hebben, de Min. v. Binnel. Zaken heeft trouwens een ambtenaar en een [?] toegezegd. Ook ont-popt nu het plan — door Buitenlandsche Zaken stuk ondersteunend — om onder den kapt. Koot een speciaale dechifreerbureau aan den Inlichtingendienst toe te voegen.

31 januari 1919

5 feb: 5 Feb. Ik had gisteren bezoek van Mr. Hanpot ten Cate, die voor een client zal gaan ageeren tegen den Duitschen Bokrn, een hoogst gevaarlijk individu, tevens waarschijnlijk bolsjewist, chef van een bureau Seindienst te Amsterdam, ik overlegde met Broekhoff te A'dam en den O.v.J. alhier, of hij deze man kunnen knippen

5 februari 1919

Met een ^{coel}telegraaf bleek, dat de Engelsen doortrout van jenever te raspen
 gaen en den wou het herette gebint. Brittenlandse Eaken ontving leden
 werd de acte draconen, f. d. t. c. in volle actie, om 8 uur te minitueren.
 W. onder v. Oorschot was de luy. Med. d. t. om radere inlechtingen.
 Deze voorname was indachtigen Belgische en Franse plannen die van
 gronde en schakde ons aan een een heilige landing aan te nemen, en
 werd zonder recht bemerkte en - een gaen de Engelsen het zelf daer -
 het dat fair play?

Fabius beweijst de oprechtheid van both. Maithus van de Hooze bezijde
om het belang, dat de laatste heeft gehad bij het aetnaal Olym van
Lindburg - dit was onze opreining, om bij de reeds onafgebroken zo gauw
mogelijk herleij, te aengodien te keuren beestijnen!

1. Voordert komt juist terug van Offenbeim, die gemaal het land had over
de telegrafische afzender, die de Belgische regering aan de ligatie heeft
gegeven, te meer was hij ons officiaal had gemaakt door België of Frank-
rijk, hij wilde den oek, het zij geestelijk vanden, hebben dat om te beproeven
te men, omdat de laatste was gemaal met haren heeft gemaal over den
doornende der afzender de Duitsche troepen door den burg. Hij wilde, dat
de haren de noties, die Belgische regering over: meêter de nationale en
Canadaanse troepen, in het haren gebied, die onmiddellijk door het haren
rijmigheidsgeslacht vanden vanden en latente tegenwoordig in
België, was een over het economisch land was ook mogelijk om alle
oplossingen wil beschikken.

It is thus ministered our dear angels here.

15 Febr. Het kuraal der Engelken is in den wijsne gezeijet, in dien zin, dat alleen
getrouwalievende Britten en Amerikanen door ons land zullen mogen aantrekken,
om een regening acht daarbij geijet te zij door het stroom om mede te maken tot het
gelijkelijc leentel een normale tuerstonden, zij wil den sate gezeijet compensatie,
de militairis moesten veltter, behalve de officieris, ingescrevend zij, de troepen moest
afsonderlijc onder beuand, allen geueijet onder tuericht van Schalevden
officieren.

Thans ^{Alte} ~~Leijt~~ over de algemeene aandacht de annexioneitale circelen der
Belgen, zandrijz getrouwt bij de Keder conferentie te Parijs. Ik spreek met
Prima van de Stromen Courant, Fabius schreef gisteren voor gien leent een dertig
over het schuldenaangstaak in de toelag. Wij moeten met het oog op de steun van de
beideland een handige landing aannemen, leentien zeggen een als meer
schiktheid worden afgevat, want tamen niet, liden we niet te Parijs.
Ik was gisteren bij Daude, met wie ik uitvoering spreek, o.a. over het Belgisch
annexioneel. De minister had juist gien aankomst in de Pionier leen afge.
Lejt over de landing over eeffing tegen over de congremente „leischer“ van België over

Uit een codetelegram bleek, dat de Engelschen doortocht van gewapende troepen geen eischen voor het bezette gebied. Buitenlandsche Zaken ontving heden reeds de nota daarover, G.S.IV is in volle actie, over 4 uur ministerraad. Wij zonden v. **Oorschot** naar den Eng. Mil. Att. om nadere inlichtingen. Deze waarschuwde ons indertijd tegen Belgische en Fransche plannen dienaangaande en raadde ons aan eene zeer krachtige houding aan te nemen, er werd verder niets bemerkt en — nu gaan de Engelschen het zelf doen — heet dat fair play?

Fabius bewerkt de opdracht van kapt. Wouters aan de Hoogere krijgsschool over het belang, dat de Entente heeft gehad bij het neutraal blijven van Limburg — dit voor onze regeering, om bij de vredesconferentie zoo goed mogelijk beslagen ter vergadering te kunnen verschijnen!

v. **Oorschot** komt juist terug van Oppenheim, die geweldig het land had over de telegrafische opdracht, die de Engelsche regeering aan de legatie heeft gegeven, te meer waar hij ons speciaal had gewaarschuwd tegen België of Frankrijk, zij zeide dan ook, dat wij groot gelijk zouden hebben bot nog te weigeren te meer, omdat de Entente zoo geweldig veel lawaai heeft gemaakt over den doormarsch der ongewapende Duitsche troepen door Limburg. Hij zeide, dat de Vereende natieën der Engelsche regeering horen: muiten der Australische en Canadeesche troepen in het bezette gebied, die onmiddellijk door het nieuwe vrijwilligersleger moeten worden vervangen en halstarrige tegemoetkoming in België, waar men voor het oeconomische herstel zoo veel mogelijk over alle spanningen wil beschikken.

Er is thans ministerraad over deze aangelegenheid.

15 feb: Het verzoek der Engelschen is in den minne geregeld, in dien zin, dat alleen gedemobiliseerde Britten en Amerikanen door ons land zullen mogen vertrekken, onze regeering zegt daarbij geleid te zijn door het streven om mede te werken tot het geleidelijk herstel van normale toestanden, zij wil dan ook geenerlei compensatie, de militairen moeten echter, behalve de officieren, ongewapend zijn, de wapens moeten afzonderlijk worden vervoerd, alles geschiedt onder toezicht van Nederlandsche officieren.

**15 februari
1919**

Thans hebben weer de algemeene aandacht annexistische eischen der Belgen, aanhangig gebracht bij de Vredes conferentie te Parijs. Ik sprak met Bruna van de Nieuwe Courant, **Fabius** schreef gisteren voor zijne krant een stukje over het scheldevraagstuk in den oorlog. Wij moeten met het oog op de stemming in het buitenland eene krachtige houding aannemen, hautain zwijgen zou als onverschilligheid worden opgevat, want trouwe vrienden hebben we niet te Parijs. Ik was gisteren bij Doude, met wie ik uitvoerig sprak, o.a. over het Belgisch annexionisme. De minister had juist zijne verklaring in de Tweede Kamer afgelegd over de houding onzer regeering tegenover de zogenaamde “eischen” van België naar

afleiding van een vraag van den heer Laeff. Het komt er op neer, of wat ik
thans zeg: geen vinkent, centimeter ten Voorzitten staan zij of type den mensch
van ons eigen volk, zij vinkent, dat is, zoo als zij zijn en de soort spake zijn
van de geringste aanwinsten van Duitsch gebied. Als België met ons in
overhandeling met teels, moet het officieel zijn menschen de boos maken. Dit
klokt bij ook aan de kapt. Schenckma's genoot, die spake met een vinkent.
1/2 minister in België, die officieus ons standpunt wilde weten en het een
volgje teeling verhaalt kwam, alsof België type zijn wil of mensch van de
Duitsche type ons vinkent, Daande kon zijn mededeling nog juist later
afgeven, aan zijn minister, die in den ministeriaal over dit vinkent spake.
Daande in teedspake zich een voor de mededeling met de vinkent, dat
van W. London te Parijs bevestigde van te vinkent. Dit is de beste
laf voor hem, want hij heeft de officiële opdeelt zo veel mogelijk sel-
ties te vinkent met de vinkent, en de vinkent, dat de vinkent te
vinkent. Daande antwilde o.a. zeg, dat de vinkent van vinkent door vinkent
eetig vinkent vinkent is, dat hij niet vinkent vinkent 3 vinkent met zijn
vinkent van vinkent (het heet vinkent zijn vinkent vinkent type
vinkent), hij heeft een vinkent in vinkent vinkent. De vinkent met de
vinkent vinkent vinkent is daerentype, vinkent vinkent vinkent en vinkent door
de vinkent vinkent, vinkent vinkent vinkent type van vinkent vinkent
vinkent vinkent, dat de vinkent vinkent vinkent (vinkent vinkent vinkent vinkent,
vinkent vinkent vinkent vinkent op. J. De vinkent met vinkent vinkent is vinkent
vinkent vinkent, vinkent vinkent vinkent vinkent met de vinkent vinkent.
vinkent vinkent (de vinkent vinkent vinkent) vinkent, vinkent vinkent vinkent
vinkent vinkent vinkent vinkent. De vinkent vinkent, dat de vinkent vinkent
vinkent vinkent vinkent vinkent vinkent.

het is me ook jleuk mijner v Schoerwite en Reijt hat. Vffentien over
Nidlandche decoratie te laten rondrijzen, dank zij bemiddeling van den heer Douché.

Op voorstel van v. Brabant, men de *Engelade* journalen & *Toneel* niet aangaaf, als het niet de *Konink* konant een *blinde* intigues offeret, al. door het planters van den hof bericht om de *opzetting*, gezondheid voortend en den *keizer* te koning. De *Engelade* *opzetting* *betreft* *thans* den *laet*, die door de *pers* *gedrukt* de *volg* *type* de *persoon* van den *keizer* in *aangetrokken* en een *het* *heeft* de *mening* den *ingang* *ben* *sin* den : ook *laet* *die* *sticht* *maakt* *met* *met*, *daarom* *maakt* *ten* *het* *artikel* *des* *A.C.* in de *Engelade* *pers* *wordt*, *omgeen* *over*.

De N.C. heeft den voorstel geaccepteerd en de Min. v. Oorlog o.a. begrepen
hien eigenbelang optredende tegen meen. President bij den, ook de State Board Commis-
sion hien bes. o.a. Colijn, het welk dus op de voorlegging geantw. is.
Is de minischegting in al. hien met heel geluk.

Op ons bureau zijn deze dagen werkzaam gesteld de Res. V.Lt. Mr. W. A. M. van der Meer en de Res. V.Lt. Mr. A. J. van der Meer.

aanleiding van eene vraag van den Heer Loeff. Het komt er op neer, op wat ik steeds zeg: geen vierkanten centimeter territorium staan wij af tegen den mensch van ons eigen volk, wij willen blijven zoo als wij zijn en er kan *nooit* sprake zijn van de geringste annexatielust om Duitsch gebied. Als België met ons in onderhandeling wil treden moet het officieel zijne wenschen kenbaar maken. Dit hebben wij ook aan den kapt. [Schoenmaeckers](#) gemeld, die sprak met een V. Seltst. [v/d] minister in België, die officieren ons standpunt wilde weten er met een schijnheilig verhaal kwam, alsof België tegen zijn wil op verzoek van de Entente tegen ons optrad, Doude kon mijne mededeeling nog juist laten afgeven aan zijn minister, die in den ministerraad over dit onderwerp sprak. Doude interesseerde zich zeer voor de mededeeling uit denzelfde bron, dat men Jhr. [Loudon](#) te Parijs beschuldigde van te veel intrigeeren. Dit is de beste lof voor hem, want hij heeft de officieele opdracht zooveel mogelijk relaties te onderhouden met de Engelschen en Amerikanen, doch de Franschen te regeeren. Doude vertelde o.a. nog, dat de partij van Townley door Engelsche actie geheel geschokt is, dat hij niet waarschijnlijk binnen 3 weken met zijne Lady Susan afmarcheert (het heet wegens zijne mislukte optreden tegen v. Karnebeek), hij heeft reeds land in Canada gekocht. De relatie met de Franschen gezant Allizé is daarentegen, merkwaardig verbeterd en wel door de waardeerende wijze, waarop v. Karnebeek zich tegenover Jules Fabre over hem heeft geuit, toen deze bij hem kwam polsen. (v.k. doorzag dit dadelijk, en trad m.i. zeer diplomatiek op.) De relatie met Oberst [Renner](#) is door Gijsb. H. weer opgenomen, wij wisselen nu en dan evenal met de Entente bolsjewistische gegevens (de gemeenschappelijke vijand!) uit, wij gaan hem nu binnenkort ook bezoeken. Er gaan geruchten, dat de dagen van den Duitschen gezant [Rosen](#) hier ook geteld zijn.

Het is me ook gelukt majoor v. Schweinitz en Luit. kol. Oppenheim voor Nederlandsche decoraties te laten voordringen, dankzij bemiddeling van den Heer Doude.

Op voorstel van v. [Oorschot](#), wien de Engelsche journalist Jones dit aangaf, heb ik met de Nieuwe Courant eene kleine intrigue opgezet, al door het plaatsen, van een kort bericht over den ongunstigen gezondheidstoestand van den keizer te Amerongen. De Engelsche regeering betaamt thans den last, die door de pers gedurende den oorlog tegen de persoon van de keizer is aangewakkerd en zou het liefst de meening den ingang doen vinden: och laat die stakkerd maar met rust, daarom moet dan het artikel der N.C. in de Engelsche pers worden overgenomen.

De N.C. heeft den aanval geopend tegen den Min. v. Oorlog o.a. wegens diens ignobele optreden tegen onzen Generaal [Snijders](#), ook Anti Revolutionairen laten hem los, o.a. Colijn, het zal dus op de oorlogsbegroting gaan spannen. Van de marinebegroting is al niets meer heel gebleven!

Op ons bureau zijn dezer dagen werkzaam gesteld de Res. 1e. Lt. Muller Massis op het bureau Imhoffplein en Res. 1e. Lt. der huzaren Van Hardenbroek

lijens, speciaal voor de Central. Slichtingendienst. Nieuwlandse
 Sien schakelt na alle schone beloften men terug en dat is op een hant
 ons hulp te weeten, v.a. door een commissie, waarvan ik een
 gaarne des bekenden en. S'leut Sient een hebben.

De Nieuwlandse tuitant is in de laatste weken een belangrijke
 incident, in de eerste plaats natuurlijk door de verduuring der Sportariteit
 in Duitsland, maar ook ook door de betere organisatie van alle goede
 elementen in ons land, vooral vrijwillige landstroom, bevestigd in de
 kerkelijke geschiedschied met de aangezichts!

Wij hopen vandaan een geweldig individueel, een Baatje Rutger geb.
 Nieuw. naar een Belgisch ministerie ingevallen in Duitsland bij een gewone
 schieding te krijgen.

Jemmer, dat wij de 55 ontbreekt, uit vrees te krijgen,
 en is nog een veel stap naar het dagboek!

3 Maart. Vandaag is. S'leut Sient W. Blasen, commissie van Nieuw.
 Sient, die de betekenis van een centrale Slichtingendienst, min. Reuzen is op
 de plannen ontrent Sient niet ingaan. Bij de def. Def. moet nog gewerkt
 voor een geschiedte tuitant als agitator etc. als opvolger van v. Stassen,
 als opvolger van Campmann krijgen en de Slichting officieel door Def. v.
 kol. en te krijgen. In beginsel leeft de Min. v. Def. gadegevend de beweging
 van het. W. C. Koot van J. H. H., Nieuwlandse tuitant vooral wil echter een
 uitgesproken christen en de christenkerken.

De kol. Slichting Slichting een deputatie van Nieuwlandse tuitant met
 Def. v. dat de resolutie door ons 14 dagen afgezien van uitbreiden en in
 België ons een dag of 10 en dat men ons moet kennen wel de beste schied,
 vooral uit België komen om alle laatste negatieve berichten om de Nieuwland.
 Sient tuitant. Het wil echter ook deze keer nog wel een tuitant komen.

14 Maart. Een officieel telegram uit Parijs meldt, dat de Nieuwlandse op een
 conferentie aller vorderen uitproeven om hunne mening over een op te
 richten overheid te kennen te geven. Het is de eerste stap in een
 betere richting door de tegenwoordige macht hebben de Nieuwlandse? De
 "grote" politiek is tegenwoordig volgelijk, zodat ik er geen lust in
 heb, dagelijks alle reukheid te weeten; te weeten, omdat wij uit een
 traag en ook uit in de Nieuwlandse en handelingen over stemming en vorder.
 tuitant propaganda niet van ongunstige berichten ontvallen.

De agensie der tuitant negatieve, op de Nieuwlandse genomen, door een
 onder, conservatieve, Nieuwlandse en andere chauvinisten, zijn nog steeds
 onbekend door conservatieve en vorderen en vorderen en vorderen alles op, om
 Duitsland vorderen te geven te vorderen. Het wil er thans vorderen.

bij ons, speciaal voor den Centralen Inlichtingendienst. Binnenlandsche Zaken krabbelt nu alle schoone beloften weer terug nu het er op aankomt ons hulp te verleenen, o.a. door een commies, waarvoor ik zoo gaarne den bekwamen res. 1e. Luit. Lind zou hebben.

De binnenlandsche toestand is in de laatste weken zeer belangrijk omgekeerd, in de eerste plaats natuurlijk door de nederlaag der Spartacisten in Duitschland, maar toch ook van de betere organisatie van alle goede elementen in ons land, vooral vrijwillige landstorm, burgerwacht en de katholieke geestelijkheid niet te vergeten!

Wij hopen vandaag een gevaarlijk individue, eene Bartha Rutgen get. Mees, vrouw van een bolsjewistisch ingenieur in Rusland bij hare grensoverschrijding te knippen.

Jammer, dat mij de tijd ontbreekt, uitvoeriger te schrijven, er is nog zéér veel stof voor dit dagboek!

Maandag 3 maart: Woensdag a.s. 5 Maart komt Mr. Bloem, commies van Binnenl. Zaken ter beschikking van onzen centralen Inlichtingendienst, Min. Ruys is op de plannen omtrent Lind niet ingegaan. Bij de Insp-inf. wordt nog gezocht naar een geschikten Luitenant als registrator te als opvolger van v. Staveren, als opvolger van Laupmann krijgen we een Indischen officier door Dep. v. kol. aan te wijzen. In beginsel heeft de Min. v. Oorlog goedgekeurd de benoeming van kapt. O.I.L. Koot van G.S.IV, Buitenlandsche Zaken vooral wil echt een uitgebreider chifeer en dechifeerbureau.

3 maar 1919

De kol. Muller Massis zond eergisteren een pessimistisch telegram uit Berlijn, dat de revolutie daar over 14 dagen zou uitbreken en in België over een dag of 10 en dat men ons land daarin wilde betrekken, vooral uit België komen van alle kanten ongunstige berichten over den binnenlandschen toestand. Het zal echter ook deze keer nog wel weer eens terecht komen.

14 maart: Een officieel telegram uit Parijs meldt, dat de neutralen op eene conferentie zullen worden uitgevaardigd om hunne meening over een op te richten volkerenbond te kennen te geven. Zou dit de eerste stap in eene betere richting door de tegenwoordige machthebbers der wereld zijn? De "groote" politiek is tegenwoordig walgelijk, zoodat ik er geen lust in heb, dagelijks alle narigheid noteeren; te meer, dat wij uit den troep en ook uit industrie- en handelskringen over stemming en revolutionaire propaganda niets dan ongunstige berichten ontvangen. De regeeringen der Ententemogendheden, op sleeptouw genomen door den ouden rancunens en Clemenceau en andere chauvinisten, zijn nog steeds verblind door rancune en wraakzucht en zetten er helaas alles op, om Duitschland reddeloos te gronden te richten. Hoewel zij thans waarschijnlijk

14 maart 1919

de hongerblokkade gaan verbreken, werkt het uitgestrooide gift door, het geheele ongelukkige land is rijp voor het Bolsjewisme, dat daarmee geheel Europa bedreigt. De eischen der paupers worden overal steeds onbeschaamder, allen organiseert zich. En mannen, zooals de Raad van Tien, die het lot der wereld in handen hebben, behooren nu eenmaal het oog op de toekomst te houden en verder te zien dan hun wraakgierige neus lang is. De ondergang van een machtig leger, industrie en volk als nu in Duitschland heeft nog nooit in zulk een snel tempo in de wereldgeschiedenis plaats gehad! Het is werkelijk geen voorrecht om thans "contemporain" te zijn, natuurlijk zal op de tegenwoordige ruïnes wel weer eene nieuwe rechtsorde worden opgebouwd, maar voordat die nieuwe tijd er is, zitten wij in de misère!

Heden zond de kol. Muller Massis een zeer alarmeerend telegram uit Berlijn, hij komt op eigen initiatief morgen zelf hier zijn bericht toelichten. Het standpunt van velen schijnt thans in Duitschland te zijn, dat door de moorddadige eischen der Entente Duitschland in het geheel niets meer te verliezen heeft, zoodat Duitschland er belang bij heeft, de vredesvoorwaarden te weigeren, waardoor het Bolsjewisme hoogtij zou vieren en vriend en vijand samen in Europa zou vernietigen.

In het succes der Belgische annexionisten tegenover Nederland geloof ik niet, hoewel [Schoenmaeckers](#) vanmorgen uit officieelen Belgischen bron meldde, dat de Belgische minister president in de Kamer zou hebben medegedeeld, dat behalve het nietig verklaren van het [Verdrag van 1839](#) door de Entente, daarmee ook alle territoriale overeenkomsten vervallen worden geacht! De officieele Belgische opvatting zou nu zijn, dat hiermede is hersteld de toestand van 1830 tot 1839, zoodat Hollandsch Limburg met uitzondering van Maastricht eigenlijk Belgisch is, zoodat er bij de Limburgsche territoriale eischen van België geen sprake zou zijn van annexatie, alleen van herstel van onrecht!!! Echt Belgisch — 1830 – 1839 hebben door revolutie opstandige Belgen land van Overmaas enz. van ons gestolen, dat nooit tot België of Zuidelijke Nederlanden heeft behoord zoolang er geschiedenis is geschreven. Het gevaarlijke van al die gemeene intrigues blijft echter, dat daar achter staan de ons vijandige Clemenceau en consorten. Welk eene tegenstelling, die tegenwoordige rancuneuse kleinzielige Fransche democraten à la (Clemenceau en Franken de schijnheilige valsche leuzen zoekende chauvinistische Fransche pers met de oude Fransche ridderlijkheid tegen den vijand, die wij in de litteratuur allen bewonderden. Aan diezelfde democraten wijt ik ook het terroristisch optreden tegen ons neutralen: want welk optreden kan toch eigenlijk fatsoenlijker en bescheidener zijn dan het Nederlandsche standpunt, dat wij met rust willen worden gelaten en willen zijn en blijven, die wij zijn!

Eenige dagen geleden hadden wij bezoek van Dr. Alberti van de Duitsche

68
 legatie, die twee spekers van mogelijk uitwijking en verschuiving aan
 gegrepen over het Belgisch en de twee landen. De gegrepen, die hij ver-
 schafte van een paar Hongaarske „criminelpolitici“, die volgens onze
 berichten mede eenige autoriteiten hier bezochten, waren ingetogen en zeiden
 na een briefje van ons door hem bezorgd, ook zijne bevestiging, dat
 de Duitsers niet meer aan plan zijn, hier een „Nachtinterdictie“ te
 onderhandelen, komen ons ingetogen over. Wij vertrouwen daarom de
 huishouding (indien en behoudt men) niet in deze officiële opdoocht,
 want na alle zijden komt het van Duitschland het instaat af in een
 „Belgischverdracht“, zodat als een einde zal van de officiële
 propaganda aan den gang zal zijn.

Daarom voor Belgischverdracht komt Monday de laatste
 stult. Het is ons peuten — of van den peut wil geen denken, zodat
 het half verdronken is?

Wij raaken alomte meer persoonlijk, omdat wij hier een heel klein
 en algemeen uitbreidte geen bijgeen van onze meest getrouwen! —

Als de hand in de Franse harenke mekeghe het een Ome gemest
 voor een poging tot evolutie — wat helet niet een oor — dan helet
 de communiteit bij spel gekant, autoriteiten en politici zijn allen jacht
 en raaf te heet gelopen voor den hand, een heet bijgeen van al het
 andere doet regnering niemand. Aan het heet op lieding hand, deinst
 kamp van een te meer niet begripen — een heel klein op alle gekant
 in ons land een algemeen grote schommeling noodig!

Raafden is young in de oor voor de centrale hier neerlanden
 Delictenverdracht, Mr. Bloem wordt aan en dan nog al een ont te
 wel door hiem te Reys als post. deuten in beslag genomen. Wij
 die met opspanning het deijende conflict in den met albeinverdracht
 tymanet — een eenige staking van een heet ook andere en een
 Ope! Reijgers is — te alle alle albeinverdracht — een
 in deuk, dat het voorloep met een evolutie in ons land nog geen
 raaf zal loopen! —

25 Maart. Kolonel Oppenheim gaf den v. Doudet in de van een een belangrijke
 document, al. besleuning van den Belgische commissie over den verdracht van de Reys
 van de Belgische en den met heijende schijven van Haffour van 11 Maart. Hij
 heet het heet een van ons, die in de een afheijft van namen. Het is een
 handij, eenijng niet het staatsstuk, dat een een eenijng niet te hein van
 gekant, wij onder het een Opeinverdracht Laker, die een heet een afheijft
 van Parijs stunden, Prof. Hengstenberg al het ook hein, te wijl Fabius het
 van opheijng voor te heinverdracht van kolonel van Turen gaf.

Den Doudet heet me in in de een, dat de heijende eenijng niet

legatie, die kwam spreken over mogelijke uitwisseling en verschaffing van gegevens over het Bolsjewisme hier te lande. De gegevens, die hij verschaftte over een paar Hamburgsche "criminalpolizisten", die volgens onze berichten reeds eenige autoriteiten hier bezochten, waren onjuist en werden na een briefje van ons door hem herroepen, ook zijne beleving, dat de Duitschers niet meer van plan zijn, hier een "Nachrichtendienst" te onderhouden, komen ons onjuist voor. Wij vertrouwen daarom dit heerschap (anders een behoorlijk man) niet in deze officieele opdracht, want van alle zijden komt nu van Duitschland dit initiatief inzake "Bolsjewiken-abwehr", zoodat als van ouds wel nu de officieele propaganda aan den gang zal zijn.

Eveneens voor bolsjewistengegevens komt Maandag de Engelsche Mil. Att. bij ons praten — of men den put wil gaan dempen, nadat het kalf verdronken is?

Wij zoeken alweer nieuw personeel, omdat wij binnenkort helaas een algemeen uittocht gaan krijgen van onze meest getrouwen! —

Als de brand in de oranje kazerne werkelijk het sein ware geweest van eene poging tot revolutie — wat beslist niet zoo was — dan hadden de communisten vrij spel gehad, autoriteiten en politie zijn allen zondig en naief te loop geloopen voor den brand, aan beveiliging van al het andere dacht nagenoeg niemand. Aan kritiek op leiding brand, discipline troep enz. zal ik maar niet beginnen — er ware helaas op alle gebied in ons land eene algemeene groote schoonmaak noodig!

Roelofsen is ijverig in de weer voor onze centralen binnenlandschen Inlichtingendienst, Mr. Bloem wordt nu en dan nog al eens wat te veel door minister Ruys als part. secretaris in beslag genomen. Wij zien met spanning het dreigende conflict in den metaalbewerkingsbond tegemoet — eene ernstige staking zou zoo Echt ook andere na zich slepen! Overigens is trots allerlei alarmeerende berichten — onze indruk, dat het voorlopig met eene revolutie in ons land nog geen vaart zal loopen! —

25 maart: Kolonel Oppenheim gaf aan v. Oorschot inzage van een zeer belangrijk document, al beschouwingen van den Belgische commissie voor den Oorlogsraad te Parijs over de Belgische eischen met begeleidend schrijven van Balfour van 11 Maart. Hij bracht het dadelijk enen van ons, die er vlug een afschrift van namen. Het is een handig, venijnig gesteld staatsstuk, dat aan onze regeering nog niet ter kennis was gebracht, wij zouden het voor Buitenlandsche Zaken, die o.a. dadelijk een afschrift naar Parijs stuurden, Prof [Steurspaken] zal het ook bewerken, terwijl Fabius het van opmerkingen voorzien ter behandeling aan kolonel van Tuinen gaf.

25 maart 1919

De Heer Doude deelde me inmiddels mede, dat de Engelsche regeering heeft

PROMOTIE 1899 OFFICIEREN K.M.A.

Réuniediner.

's Gravenhage, 31 Maart 1919.

Ondergeteekenden hebben zich in commissie vereenigd om voorbereidingen te treffen voor het herdenken van het feit, dat de promotie 1899 van de K. M. A. a.s. zomer 20 jaar geleden tot officier werd benoemd.

Zij doen een beroep op Uwe medewerking om dit belangrijke tijdstip in het leven zooveel mogelijk gezamenlijk te vieren.

Zij stellen U voor, daartoe op Zaterdag 2 Augustus 1919 te 's Gravenhage een gezamenlijken maaltijd te houden.

Gaarne zullen zij van U vernemen of U, onvoorziene omstandigheden daargelaten, aan dit feest zult deelnemen. Nadere bijzonderheden over plaats van samenkomst enz. zullen U spoedig worden toegezonden.

De commissie zal zich desverlangd ook gaarne belasten met het bespreken van logies.

De kapitein van den Generalen Staf,

H. A. C. Fabius.

De kapitein der Artillerie,

C. A. van Woelderen.

Aan

Alle officieren der Promotie

1899 - K. M. A.

W.G.A.V.-

Kapitein van Woelderen,

Bureau G.S. III -

Algemeen Hoofdkwartier.

's Gravenhage.

Zie afbeelding op de volgende pagina: (CHECK AFBEELDING)

67
 grant word, is te Kolonel W. P. de Heer, een Hollandsche decoratie nog ontvangen,
 omdat hij nog een 5 jaar in Nederlandsche dienst is, de Engelse koning had
 heeft hem nog de uitbreiding van koningin Victoria. Wij zijn beiden door
 zijn eigen volgers.

22 April. Hier hadden wij bezoek van General Dacabille, die
 de chef van de anti-Koloniëlen dienst Fourgère kwam intro-
 dueren, die op een of twee van zijn 12 kamers nu nog een lot was.
 Later gesproken met ons een flager. Tevens was de Franse luitenant
 Bouille mede hier. Toch wisten wij bij deze gelegenheid niet tot een
 samenwerking hierin over te gaan. Het is ons niet op andere punten een
 soort afstemming bereikt te worden. Hier was de heer. de Kommissie-voorz.
 Derks hier, die van Staven komt aanvangen. Mullis Kropf, die
 op het Ambtsof flet uit naar een nieuw werk had, komt nu in hoofdzaak
 op ons bureau hier werken. Fabius stelde over de Personeel het spreekwoord een
 minuut op tijd het voorstel van Marine, om de Marine et al's geheel
 toe aan de Schiedingdienst te maken, liet zijn in onze overzichten
 in het buitenland, Het is dan ook een eigenaardig behoeven standpunt aan
 het beg. v. Marine. Tevens heeft hier eenheid van een vrag. van het D. v. S.
 om de toekomstige organisatie van J. B. III. Fabius een lange bespreking
 opgesteld, waarom in normale tijden de Opvoedingdienst onder de Personeel
 Staf en niet onder de kon. Marineafdeling behoort te worden geplaatst.

Raafoppen is het een spoedopdracht van Twolle, omdat de ter-
 minale Brieven alhier afgeleverd van den heer op inspectie zijn. Het
 van 8de Div. kon. Mar. een afnemende bericht, te hebben ontvangen, dat
 8 April een aanval op de veiligheid van de Staat een plaats hebben en
 dat het ook niet door den Brieven londer, onder gemeld. Het zal wel
 door alleen zijn, want uit licht overtuigende kon komen juist een
 bericht, dat 8 April de Spantseer te Parijs officieus openen konden
 beginnen, en dat tegen 5000 opstellingen en eenheid op behoud londer, flager

Schimmann geeft 1 Mei a.s. voorzigtig bij J. B. III. om een
 kopst. J. B. Peins, dan zal de censuur worden ondergebracht bij J. B. III.,
 met uitgangspunt van organisatie het eenig punt is. Het is niet het
 ook een van het dieffteerbaan worden bekist en desinen over de
 plaatsing van den kopst. J. B. I. komt bij J. B. III., de nota kan over van
 het D. v. Oorlog ligt ook een 6 weken bij J. B. III.!

Ook het op sticht londer van onze religies geeft moeilijkheden,
 hijze allen trachten ons te overtuigen en ringen zijn machinevervoeren hand-
 loos, en ongefunde pogingen bij de Personeel luit. en bij de J. B. III. hebben
 wij thans een officiële vrag ingediend bij de 8de Divisie.

1. Harderwijk gaat tot een groter opst. hier neerkant ook nog, bij veld

geantwoord, dat kolonel Oppenheim geen Hollandsche decoratie mag ontvangen, omdat hij nog geen 5 jaar in Nederlandschen dienst is, de Engelsche koning handhaaft dus nog de uitspraak van koningin Victoria, mijne eigen handen dragen zijne eigen colliers.

2 april: Heden hadden wij bezoek van Generaal [Bucabeille](#), die de chef van den anti-Bolsjewiken dienst Fourgère kwam introduceeren, die op verzoek van Min. v. Karnebeek overleg over het revolutie gevaar met ons zal plegen. Tevoren was de Fransche luitenant Brulle reeds hier. Toch moeten wij bij deze geregelde rechtstreeksche samenwerking hierin voorzichtig zijn om niet op ander gebied een soort klachten bureau te worden. Heden was de luit. der Houwitserafd. Derks hier, die van Staveren komt vervangen. Muller Massis, die op het Imhoff plein niet meer genoeg werk had, komt nu in hoofdzaak op ons bureau hier werken. [Fabius](#) stelde voor den Generaal met spoed een minute op tegen het voorstel van Marine, om de Marine attaché's geheel los van den Inlichtingendienst te maken, het zijn immers onze voelhorens in het buitenland, het is dan ook een egoïstisch bekrompen standpunt van het Dep. v. Marine. Tevens heeft naar aanleiding van eene vraag aan het D.v.O. over de toekomstige organisatie van G.S.III [Fabius](#) eene lange beschouwing opgesteld, waarom in normale tijden de opsporingsdienst onder de Generalen Staf en niet onder de kon. Marechaussee behoort te worden gebracht.

2 april 1919

Roelofsen is met eene spoedopdracht naar Zwolle, omdat de territoriale bevelhebber aldaar telefoneerde van den daar op inspectie zijnden Cdt. den 8e Div. kon. Mar. zeer alarmeerende berichten te hebben ontvangen, dat 8 April een aanslag op de veiligheid van den Staat zou plaats hebben en dat details niet door den telefoon konden worden gemeld. Het zal wel loos alarm zijn, want uit licht overdrijvenden bron kwam juist een bericht, dat 8 April de Spartacisten te België opnieuw oproer zouden beginnen, en dat tevens 3000 opstandelingen een aanslag op Lobith zouden plegen

Schuurman geeft 1 Mei a.s. waarschijnlijk G.S.IV over aan kapt. G.S. Prins, dan zal de censuur worden ondergebracht bij G.S.III wat uit oogpunt van organisatie het eenig punt is. Eindelijk zal dan ook eens over het dechiffreerbureau worden beslist en daarmee over de plaatsing van den kapt. O.I.L. Koot bij G.S.III, de nota daarover aan het M. v. Oorlog ligt reeds ruim 6 weken bij G.S.IV!

Ook het op sterkte houden van onze schrijven geeft moeilijkheden, bijna allen trachten ons te verlaten en nergens zijn machineschrijvers beschikbaar, na vergeefsche pogingen bij de Inspectie inf. en Brigade G. en J. hebben wij thans eene officieele vraag ingediend bij den 1ste Divisie. — v. Hardenbroek gaat tot onzen grooten spijt binnenkort ook weg, hij wordt

voor 3 jaar gedetacheerd in O. Indië, hij is een uitstekende kracht, waarbij het dokstukje van den Min. v. Binnenlandsche Zaken Mr. Bloem niet in den schaduw kan staan. Over de buitenlandsche ellende zal ik maar zwijgen, welke sterke kracht zal den chaos kunnen ordenen? —

9 april: Wij hadden vanmiddag bezoek van [Schoenmaeckers](#), die in Engeland en Frankrijk gast was aan het Engelsche legerbestuur. Hij is overal — schitterend ontvangen, werd door den Engelschen koning en regeering toespraken en kreeg een eereplaats bij de revue voor dezen. Het is aardig ook over G.S.III, omdat blijkt dat het optreden van ons bureau gewaardeerd is. Overwegende indruk van [Schoenmaeckers](#) was, dat men ons in Engeland zeer welgezind is, veel beter dan den Belgen. 1 Mei resp, 1 Juni a.s. moet de demobilisatie van gepens. officieren, verlofsofficieren en minder verlof personeel zoo nu en zoo stipt mogelijk worden voortgezet, in 's lands belang zal echter o.a. voor het personeel van G.S.III eene uitzondering worden gemaakt.

9 april 1919

15 april: Vanmorgen brachten [Fabius](#) en ik een bezoek aan den Duitschen Mil. Att. kolonel [Renner](#), om kennis te maken — na achter de schermen in de afge-loopen jaren na elkaars bestaan zoo dikwijls bewerkt te hebben. Wij hadden beiden een zeer aangenamen indruk van den attaché, die zich zeer openhartig en uitvoerig tegenover ons over de toestanden in Duitschland uitliet, hij bleek daarbij de kansen op herstel den monarchie in Duitschland zeer gering te achten, zeide onder de tegenwoordige omstandigheden zelf ook niet monarchaal te zijn en vind het opruimen van de tallooze Deutsche degeneratie, dezen annexisten minste een voordeel van de revolutie.

15 april 1919

De Vliegenier Duinker, die met Lt. v. Voorthuyzen naar de tentoonstelling te Koppenhagen zal vliegen, kwam hier vanmiddag kaarten halen.

17 april: Gisteren presenteerde Generaal [Bucabaille](#) hier Lieutenant de Lorgeuil die ons om de 10 dagen gegevens over bolsjewisme zal brengen, de eerste officieele samenwerking met het buitenland op ons bureau, de minister van buitenlandsche zaken had daartoe zijn wensch te kennen gegeven. Een brief van kolonel Tonnet over eene particuliere mededeeling van van Rosseau, die met twee anderen officieren binnenkort voor Bond Landelijke oefening naar Engeland vertrekt, en die daarin had medegedeeld, dat v. [Oorschot](#) bij kol. Oppenheim Tonnet's klacht over geringe steun door Engelsche autoriteiten, had medegedeeld en waarop kol. Tonnet alom had gevat, is na overleg dunkt me door [Fabius](#) rustig en afdoend beantwoord. Aardig bezoek van journalist uit Berlijn Max Blokrijl, Lt. Scheltema gaat waarschijnlijk 2 maanden bij hem aldaar werken, zij kwamen samen onze hulp in [?]

17 april 1919

Ik had bespreking met generaal v. Haeften over geheime fondsen opsporingsdienst en doorzending onzer berichten centrale Inlichtingendienst aan Div. Cdten. kon. Mar. en onderhebbenden. Blijft met Paschen hier.

23 april: Wij hadden bezoek van den res. luit den Heer Naeff, die hier een Hollandsch-Russisch handelsbureau heeft, hij heeft Russische familie door zijne vrouw en ontving van de Nederlandsche Bank het verzoek naar Moskou te gaan, om daar te trachten juiste informatie in te winnen over de uitgften van valsche bankbiljetten. Het lijkt mij een zeer gevaarlijke en moeilijke opdracht

23 april 1919

Ook de Luit. der Veldinfie. J. **Fabius** was hier, die als correspondent van de N. Rott. C. gaarne 1 Mei a.s. naar Duitschland en Rusland wil gaan om eene studie te maken van de kracht van het Bolsjewisme uit militair oogpunt, De Directeur der H. krijgsschool heeft geen bezwaren, hij vroeg ons om raad en zoo noodig om steun.

Generaal **Pop** sprak van morgen over kapt. Roelofsen met **Fabius** met het oog op de rol, die de Inlichtingendienst heeft te vervullen: het mag nooit een klachtenbureau worden en allermintst mogen autoriteiten, die ondershands aan ons personeel mededeelingen doen, laten doen, alsof zij daarmee van hunne verantwoording af zijn. Dit naar aanleiding van een brief van het kamerlid van Veen aan den Min. v. Oorlog, waarin deze zich op eene aan R. door de burgerwacht te A'dam gedane mededeeling beriep. R. is vol ijver, geniet veel vertrouwen, hoort daardoor allerlei van belang voor den Inlichtingendienst, en houdt het door den Generaal **Pop** gestelde principe voor zoover bekend stipt in 't oog en zal dat in elk geval ook voortaan blijven doen.

Helaas gaat morgen V. Hardenbroek weg, hij is in alle opzichten bekwame, superieure en [?] kracht, hij moet met het oog op zijn a.s. detachering in Oost-Indië een cursus in Amsterdam volgen en nog voor zijn vertrek promoveeren. Wij hadden besprekingen over Mr. Bloem, die weinig bekwaam is voor den Centralen Inlichtingendienst en te veel bezet is met allerlei andere en particuliere bezigheden.

28 april: 28 April. De Majoor Braker zal binnenkort uit Bern worden teruggeroepen hetgeen de Heer van Panhuys, onzer gezant aldaar, zeer onaangenaam vindt, zeer begrijpelijk, want de aldaar overleden Sweerts de Londas is ook nog niet vervangen. Wij zullen dan ook onze koerier op Bern natuurlijk niet meer leveren. De Waal, die ons tot groot leedwezen reeds eenigen tijd heeft verlaten en die zijn vertrek naar Marokko voorbereidt, ging reeds een maand geleden voor 't laatst, Mr. Fabius kwam heden weer uit Bern. De Waal heeft sinds Sept 1914 uitstekende

28 april 1919

quinto ad no barba benen.

Wij hebben vernissely en by breed van den 11ten maent November 1842. in
Gronag, niet nuchter acties.

Wat wil de eerste toekomst voor ons stellen met de beschikbare te Ko-
steloos brengen? Voor ons land komt ook voor de laatste om de Ry-
monte op de vergrond, bij welke hierin eende meer later, kunt we
de tyron de Ry. aan te plannen!

Alle berichten van onze acties in Lieringen dient met betreffende
 mine! Miss planten hielden gaant, de voluit: mijn liden geen get,
 geluk en steun en ceth onvrijheid, wij konden den oek van vrede W. W.
 met een kalme en de berichten van den minister van vrede, van een
 dankbaar vrede vrede. — Vrijen heeft ons lieflyk blaat ons
 liden groen en vrede!

Nog een te vermelden fact, dat alle mogelijk te denken bij P. de
 land. Der intressant v.o. is, dat de Duitse „Kass“-code is gevallen, want
 zij overnemen de machines niet meer van de Kreishaus, die de Duitse
 overnemen, om de verduurmat alle uit aan te nemen! Het is ook deze maal
 cypher de tegenover het bevestigende vides optima me. —

30 April. Zondag, het is te hopen, dat de zegen morgen ook zoo steekent;
 er was een zeer goed afgerond eel bij - twee partocelle 1 klein botzorgje.
 H. j. hadde een morgen o.a. brack en een kieu van Nederlandt, gesant te
 Utrecht, die ons met veel enthousiasme gegruet over het Walgisme en
 gaet verschaffen, hij heeft kantte een attache' - code mee.

De J. Fabius was het afschiet bij ons, hij gaat overnuttig naar Mosca,
bepland het den Duitschen keizer te volgen. Mosca, hij gaarne een voort zijn in
eindig over de N. R. Ct. een afscheidt mee.

6
Kiehlblende hiesiger Grube v. 1847 mit d. grünen (Alu-) färbung
aufweist.

Ik wil niet nu verduyden tot een jauchte oft de R. B. v. d. L. een Staun-
der stied opgemekt, gienig en kienig nu goet deis te beven.

Morgen zittt hij 2 jon op me kinnene bureau - wie hat dat ver-
maet, ten hij schijnden, of we hat wel net eijne middelen mit
vrienden opvadder! —

2 Mei. De 1 Mei-dag is naar alle inzichten derichsten deelen aangevallen en over-
konstig om pogingen in volmaakte orde en rust overlijtzaam.

5. Mei. Heden morgen bezocht van Wt. v. Kedenburgsch, onze gezant tot in Zanden, die koranen
aflees van de teksteling van mündelijken door ons Paschurace en recht stonds deen
in code met ons afspraak. Tevens koranen Leut. de Longueil samen de Francken H. H.

diensten aan ons bureau bewezen. Wij hadden vanmiddag een lang bezoek van den tot overste bevorderden M.A. de Quay, met verlof alhier.

Wat zal de naaste toekomst voor resultaten uit de heksenketel te Versailles brengen? Voor ons land komt ook weer de kwestie om de Rijnvaartacte op den voorgrond, wij zullen daarin eerder voeren later, dunkt me, dan tegenover de Belg. annexatie plannen! Alle berichten van onzen centralen inlichtingendienst wat betreft revolutionaire 1 Mei plannen luiden gunstig, de revolutionairen hebben geen geld, gebrek aan steun en enthousiasme, wij konden dan ook vanmiddag Mr. Bloem met zeer kalmeerende berichten naar den ministerraad zenden, waar deze dankbaar werden ontvangen. Overigens bracht ons lieflijk klimaat ons heden zwaren sneeuwstorm!

Nog even te vermelden valt, dat 1 Mei werkelijk de censuur bij G.S.III komt. Zeer interessant o.a. is, dat de Duitsche "Waco"-code is gevallen, waaruit wij nauwkeurig de machinaties leren van de Amerikanen, die de Duitschers aanzetten, om de vredesvoorstellen *niet* aan te nemen! Ik sta ook deze maal cynisch tegenover het heerschende vredesoptimisme.

30 april: Julianadag, het is te hopen, dat de regen morgen ook zoo stroomt, 't zou een zeer goed afweermiddel zijn tegen partieele 1 Mei betoogingen. Wij hadden vanmorgen o.a. bezoek van den Heer van Vredenburg, gezant te Stockholm, die ons met veel enthousiasme gegevens over het Bolsjewisme gaat verschaffen, hij krijgt daartoe onze attaché's code mee. Ook J. Fabius was tot afscheid bij ons, hij gaat vooreerst naar Moscou, begeleidt den Duitschen koerier Berlijn-Moscou, wij gaven hem naast zijne zending voor de N.R.Ct. eene opdracht mee. Verschillende heeren kwamen vanmorgen met de groote 1 Mei pensionering afscheid nemen.

30 april 1919

Ook verlaat ons vandaag tot onzen grooten spijt de 1e. Lt. O.I.L. van Staveren, die steeds opgewekt, ijverig en kundig ons goede diensten bewees. Morgen zitten wij 2 jaar op ons nieuwe bureau en wie had dat vermoed, toen wij dubieerden, of we het wel met eigen middelen niet zouden opknappen!

2 mei: De 1 Meidag is naar alle ingekomen berichten deden vermoeden en overeenkomstig onze prognose in volmaakte orde en rust voorbijgegaan.

2 mei 1919

5 mei: 5 Mei. Hedenmorgen bezoek van Jhr. v. Vredenburg, onze gezant in Zweden, die kwam spreken over de toelating van vreemdelingen door ons Pasbureau en rechtstreeks seinen in code met ons afsprak. Tevens kwam Luit. de Lorgeuil namens den Franschen M.A.

5 mei 1919

vragen om legitimatie van twee anti-Bolsjewistische agenten van den Franschen dienst voor hun werk, wij hebben uit voorzichtigheid geweigerd, wel onze bemiddeling bij plaatselijke autoriteiten toegezegd, meestal zijn die menschen tevens belast met handelsspionage, zoodat wij er de voorkeur aan geven ons niet in wespennest te steken.

Ook in het buitenland neemt alom het revolutionairen en bolsjewistische gevaar af, bij ons is dit in hooge mate het geval, omdat de arbeider in de eerste plaats na alle geleden misère dankbaar gestemd is voor de verbeterde voedingstoestanden en den hoogere loonen, ook heeft de bolsjewist zelfmoord gepleegd — voor zoover mogelijk — door de vrouw te verlagen tot onpersoonlijke fokmachine!

Het optimisme voor een spoedigen vrede is thans algemeen, ik blijf twijfelen — zal de Duitsche regeering tegen ons het Duitsch volk de verantwoording van het tekenen van een hoogst ongunstig vredesverdrag durven dragen? — voor mijn geval staat de barometer nog ongunstig.

8 mei: Gisteren zijn dan eindelijk de door de Entente opgestelde bepalingen van het Vredesverdrag te Versailles door Clémenceau aan de Duitsche gedeligeerden overhandigd. Eene volledige overwinning van het sacrum egoïsme en de rancune van Clemenceau en zijne medechauvinisten op de “chateaux en Espagne” van Wilson en een ramp voor onze wereld, want onherroepelijk werd hier het fundament gelegd voor nieuwe oorlogen — weg alle schoone idealen voor een langen wereldvrede bij eene dergelijke kneveling en vermorzeling van een groot en krachtig volk. Waar blijkens nu alle schijnheilige leuzen en de verontwaardiging van Reintje de Vos, die de passief preekte!? Wie niet toegeeft, dat er bij ernstige conflicten van beide zijden schuld is, is er naast — en welk eene juridische énor-miteit en uitwas van ernstige oorlogspsychose in zulk eene ingewikkelden zaak als de schuldvraag eigen rechter spelen te eischen — hoe anders zal eenmaal de objectieve geschiedschrijver oordeelen dan thans de subjectieve tijdgenoot met zijn door Journalistenreclame vertroebeld brein! Maar steeds zal de grootste misdaad der Duitschers blijven, dat – zij verloren hebben !! In welk afgrijslijken toestand bevindt zich nu het Duitsche volk — en wat zal het in de eerst volgende dagen doen? Men moet werkelijk tot de oude Romeinen teruggaan om een voorbeeld te vinden van een dergelijk geraffineerd vernietigen van een verslagen maar gelijkwaardigen tegenstander. De Franschen — die geheel breken met hunne traditie van ridderlijkheid — blijken hier dus de kerediteis belasten te zijn — dus weer het oude verhaal van een splinter aan den balk wat betreft het scheiden van hunner enz tegen de Duitschers.

8 mei 1919

Maar ik moet weer met spoed doorgaan met mijn werk, vooral omdat Fabius 2 dagen met verlof is. Eene invitatie voor 3 officieren voor een bezoek aan het bezette gebied in Duitschland door den Amerikaanschen Militairen Attaché Col. Davis gaf nog al wat werk, ik ging er zelf even heen, werd kristenlijk in den auto naar het D.v.O. teruggebracht. Generaal Pop sprak nog eens met Min. Ruys over de organisatie van den Inlichtingendienst en zal ook bij M.v.O. aandrigen nu eindelijk eens definitieve beslissingen te nemen, anders worden allen balloorig! Er is nul werk aan den winkel bij gebrek aan werkkrachten. Morgen afscheidsdiner G.S.III op de Witte met 15 personen (5 gast [?]). —

9 mei: in de Duitsche pers heerscht natuurlijk algemeene verslagenheid. [Schoenmaeckers](#), vanavond onzen gast, bracht ons een interessant bezoek, vooral door al zijne Belgische relaties, gelooft ook nog niet in een spoedige vrede. Officieel België is woedend op de Entente, er gaan zelfs geruchten van voeling zoeken met Duitschland. Aan [Schoenmaeckers](#) werd officieel medewerking verzocht om zeer nauwe aansluiting van Nederland te krijgen. Ook moeilijkheden der Entente met Amerika worden voorzien. [Schoenmaeckers](#) blijft nu tusschenpersoon met de vreemde diensten te Maastricht, wat vooral door het verlies van Overste Schreuder, zeer gewenscht is.

9 mei 1919

[Schoenmaeckers](#) was nog bij Generaal [Bucabeille](#), die optimistisch was, hij verwachtte de preliminairen einde Mei, dank zij allerlei concessies, die de Entente zeker zou doen. Hij beklagde zich tegen scherpe optreden tegen zijn agenten door onze justitie van de kwestie Piquet in Zwolle, naar onze opvatting verkapte handelsspionnen onder den mom van antibolsjewistische agenten.

10 mei: Gisterenavond een bijzonder opgewekt en vriendschappelijk diner G.S.III in het "kleine zaaltje" van de Witte, wij hebben besloten voortaan ieder jaar op 31 juli ter herinnering van den mobilisatietijd een reunidiner te houden. De beschouwingen over de keuzen op het teekenen door de Duitschers loopen erg uiteen, doch de verontwaardiging over de eischen der Entente is algemeen, dat pleit ten minste voor ons! Ik acht op den langen duur een teekenen "V (1) c. (cactus)" als wijlen Cornelis de Wit! het meest waarschijnlijk, maar een definitieven vrede — ik zie hem nog lang niet! En als hij niet op geheel anderen grondslag tot stand komt, is een spoedige oorlog, zoodra de Duitschers de kans daartoe schoon zien, natuurlijk onvermijdelijk het verzoek zijn van dien nieuwen a.s. wereldramp (naast het schenden van beloften bij den wapenstilstand, om zich aan de 14 punten van Wilson te zullen houden, is de nieuwe misdaad der Entente.

10 mei 1919

Door de nonchalantie van Buitenlandsche Zaken hebben wij sinds langen tijd een document verloren, afkomstig van [Schoenmaeckers](#), die het kreeg van Belgische annexionisten, waarbij een ruil werd voorgesteld van Zeeuwsch Vlaanderen en Limburg tegen een groot complex Duitsch gebied, het was van 1916 en had dus historische waarde: de eerste poging tot overleg en het speet ons daarom, het verloren te hebben. Nu heeft een der kennissen van [Schoenmaeckers](#) uit den Belgischen Generalen Staf hun meegedeeld, dat het stuk indertijd gestolen is op het Dep. van Buitenl. Z. voor den Belgischen dienst! Hij zal zijn best doen het stuk terug te krijgen.

Vanmorgen o.a. bezoek van v. Wulfften Poltke, vliegenier en a.s. medicus, die naar Engeland gaat met Dr. v. Tricht om eene studie van het vliegeren te maken uit een medisch oogpunt. Maandag a.s. vliegt waarschijnlijk tot Duiniker met Perk naar Koppenhagen. [Fabius](#) dejeuneert vandaag met overste v. Oort, [Schoenmaeckers](#) en 2 officieren van den Engelschen dienst te Rotterdam.

12. Nieuw. Mededoorzigt is de algemeene afteekening, die de vorderingen van de
Tasche ges. extracte beantwoordt, dat vindt men meest opgesteld in de
gehele pos. behalve het eerste de Tijdschrift - zoo stemmen de Tijdschrift der
Romansche meest opgesteld werd tot en geraffineerd schiedmen etc. etc.

Waar het Duitche volk niet reeds, zoo onverzadigd en den hongers dood nader
dan een men vanden leijg voorbelofte wacht, schrijven, de medes voorwaarden
te krijgen en den meer het geheel land te ^{laten} herethen en het uitworpden van de
Intente of te vrachten. Het v.c. tekenen, zoowel algemeen meerst voort, alleen
in de loop, dat Intente. arbeiders en socialisten wetten, wel conuen-
tioneel afdoen, schijnt me - gien de crowing of den den volk, voor het
nationalisme uit bij de socialisten vooral steekt in gebieden den de intente.
tionalisten de kroonen - een een gewoone speculatie. Maar bij goedge-
brede en objektiv gaten den menschen in het bier ten land hebben geen ethisch
theoretie een ! ~~Maar~~ "Van Victor" van 11 Nov. is nu inty komen !

Russisch-Bucskische. De grond was door Schuermanschen bladden voor het
op teelen volbracht van cyparissus-proccusteurs, dat is bladden van cyparissus.
De kwaliteit van het uitbreiden van de Duitschen heider deejt acent te
geen worden, dat is, de cyparissus-proccusteurs en bladden en meer rationaal eer is
en rationaal. De cyparissus-proccusteurs en bladden en meer rationaal eer is
en rationaal. De cyparissus-proccusteurs en bladden en meer rationaal eer is

Feknis is er zoo juist het den Hrn Doende omgaa spreken.

Sein Vater hieß von Jugend an Haderpfel, die seine Mutter war.

13 Mei. Lou het Duitse volk, dat in deze allerzwartste dagen een hoer overheest
gijft aan voordeghid e enoegien shied toch nog de eenige kansen vanden
onverzettelij te krijgen en veriatogend en onteneend sieder sendrag te
tukeken - het begint er eenigzins naar uit te zien! Daarmee een het
Duitse volk en mochetbaan dienst berijpen een de menscheit, want de
rechtsrede is het enige middel om de heillost kenne groote oorlog e rampen
te besparen. Looze dien rechtsrede maekt een eigen generatie nog een
nimmer nog felken oorlog actief mee.

Er wordt hier en daar ook het lot van den Duitschen keizer gesproken, men
aantoonde echter welken stelling men ^{hogerlijks standpunt} ~~aanneemt~~ ^{tegenover} hem wettigden in nemen,
maar ook het uitnemen van sterke presie op het gezin van advies om niet
à la Napoleon een „zichzelf te loven“ vijanden van te hebben, een eenige
blikken op ons werpen. Al wordt in deze aangezichten democratische het
welk Morris omhoog gebracht en in de oude viddelijheid zijn omal naar
te eischen, toch hier ik zag ontvrijd, dat althans Nederlaad zijn een laag
en londer! In ^{oorlog} ~~oorlog~~ ^{oorlog} hoop ik van gescheide harte, dat ons land een der
beijde uitvindingen zal blijven en niet al meden aan het dromen en trachten
van een nergensloze schijder, van een volk, dat niet tegen stand en over en heroi-
schen stijgt heeft gewend - afgezien van wijfjes en alle Peisanten ten een der laagst.

12 mei: Merkwaardig is de algemeene afkeuring, die de vredesbespekingen zelfs bij sterk pro-entente mensen ondervindt, dit vindt men weerspiegeld in de geheele pers, behalve natuurlijk de Telegraaf — zoo stempelt de tijdgenoot deze Romaansche wraakgierigheid reeds tot een geraffineerden schelmersstreek. Ware het Duitsche volk niet reeds zoo ondervoed en den hongersnood nabij dan zou men zonder eenig voorbehoud moeten adorieeren, de vredesvoorwaarden te weigeren en dan maar het geheel land te laten bezetten en het uiteenspatten van de Entente af te wachten. Het v.e. teekenen, zooals algemeen verwacht wordt, alleen in den hoop, dat Entente arbeiders en socialisten mettertijd wel concessies zullen afdwingen, schijnt me — gezien de ervaring tijdens den oorlog, voor het nationalisme ook bij de specialisten zooveel sterker is bebleken dan de internationalistische droomen — eene zeer gevaarlijke speculatie. Maar wij goedgevoede en objectiefgestemde mensen in het buitenland hebben gemakkelijk theoretiseeren! Mijn "Vae Victis" van 11 Nov. is wel uitgekomen!

12 mei 1919

Generaal [Bucabeille](#) zond ons door [Schoenmaeckers](#) klachten over het op hem loslaten van agents-provocterus, dat is buiten ons omgegaan. De kwestie van het uitleveren van den Duitschen keizer dreigt acuut te gaan worden, daar zitten vele voetangels en klemmen en onze nationale eer is er natuurlijk zéér nauw mee verbonden.

[Fabius](#) is er zoojuist met den Heer Doude over gaan spreken. Ten slotte bezoek van [Gijsberti Hodenpijl](#), die eenige dagen buiten was.

13 mei: Zou het Duitsche volk, dat in deze allerzwaarste dagen een mooi voorbeeld geeft van waardigheid en eensgezindheid toch nog de energie kunnen vinden onverzettelijk te weigeren een vernietigend en onteerend vredesverdrag te teekenen — het begint er eenigszins naar uit te zien! Daarmee zou het Duitsche volk een onschatbaren dienst bewijzen aan de menschheid, want de rechtsvrede is het eenige middel om de wereld nieuwe grote oorlogen en rampen te besparen. Zonder dien rechtsvrede maakt onze eigen generatie nog een nieuwe nog felleren oorlog actief mee.

13 mei 1919

Er wordt hier en daar over het lot van den Duitschen keizer gesproken, onze autoriteiten zullen stellig geen laaghartig standpunt tegenover hem in nemen, maar ook het oefenen van sterke pressie of het geven van advies om zich à la Napoleon aan "rücksichtslose" vijanden over te leveren, zou een eeuwigen blaam op ons werpen. Al wordt in deze naargeestigen democratischen tijd veel moois omlaag gehaald en is de oude ridderlijkheid bijna overal ver te zoeken, toch ben ik nog overtuigd, dat althans Nederland zijne eer hoog zal houden! En ook overigens hoop ik van ganscher harte, dat ons land een der weinige uitzonderingen zal blijven en niet zal meedoen aan het smalen en trappen van een neergeslagen strijder, van een volk, dat niet tegen staande [?] een heroïschen strijd heeft gevoerd en afgezien van misschien enkele Pruisenkasten een der hoogst-

aut. m. k. h. d. k. nobelste en haarscheidingste saken des med. w.!

Laos juist te kout Gijzeleni Hodeprij, die juist een een geestel dat
het Meest Renar, door deze uit België terugkeerd, hij was aanmerklijk
hietend deel uit te maken van de delegatie in Brussel, behoeft wel tot
zijn een aanblikbare vrede uit te gaan. Hij sprak in België langer
tot het prof. Renteren host van de een eenheid van Brussel. Deze
deelde mede, dat de Duitse gedelegeerden een een eenheid niet
eender en zonder onderscheidingen, wel konden zij trachten de onderhandelingen
te maken van heten voorwaarde, te krijgen. Als er niet anders anders was,
om de Duitse regering aanvaardig te worden. Meest Renar dacht, dat dit
in de hand spelen van de draagbaarheid Socialisten een zijn, die het mede...
andere dan wel konden onderscheidingen, de behoeven wel niet zonder onderscheidingen,
propaganda maken van hunne denkbeelden, in de Latente landen, en door
niet aanmerken, in Europa. Meest R. namende stelde voorwaarde van anders.
vinding van de overal van België. De officier, leden der delegatie, bezagen
stellig een mede te worden, waarbij de uitwerking van den een een een een
worden geestel. —

Ik voor myself heb de opvatting, dat geen enkele regering of party in
Duitschland, behalve de Profh. Soc., die echter een te kleine minderheid
vormen, de maatschappelijke staat voor het tekene van het anderszins wel
kunnen en daarvan degen. Wat dus, een flesch is niet? in elk geval niet.
ste? — maar voor den hogen staat is er geenszins in mora! en voor
moraliteit is Duitschland geen ruchtloze bodem — welk een dilemma!
Maakt er de eithorst van hiette bonen? wel het gemetste der rijksover-
heerschte regeringen hiet worden rijksoverheerschte? is er op dit gebied onder-
maatschappelijke, treedt Louis Calé, die, als bij het diepgevoelens uit zijn
"Jaccuse", een slammend en fakkend protest de wereld in zendt. Hoe ik
zelf heidschama of Franschama, ik van het niks voelen! —

14 Mei. Deze dagen moet het Gk van Miss Carell van Ingeland verwand, zal gelyk
om als propaganda op veel en verskeid tydstip, pour le besoin de la cause te
gaan sellen met het stoffelyc overvloed en het ongelukkig ducht offer! Men hooren
komt het bevestiget uit Duitschland, dat Kaase samen de Prins Louis van Nassau
hooft overleed, dat zijn party te eenentoordeghheid voor het eventueel tekenen van
het verdrag niet verselt te dragen.

Hij hoorde hoewel van Janssens Brieven. Als, die kwam spreken over de wet eedw. van
ten Schiedamschen advocaten, opgesteld instructie voor de agents van zijn dienst te vinden
het niet ophouden des politie; zijn opmerking, dat het beter is, dat er hier een jongen
svaak ronds dienst naar een fatsoenlijk na al. Bonairell bestaat dan anderszins
onder allerlei onoprechte typen is volkomen juist. Hij dubbelde ook nog met, en aan
verwijzing te zijn, dat de Duitschen zullen tekenen. Hij achtte het echter wettig. Zie,

ontwikkelde nobelste en koerskrachtigste volkeren der wereld is! —

Zoo juist komt [Gijsberti Hodenpijl](#), die gisteren avond een gesprek had met Oberst [Renner](#), dezer dagen uit Berlijn teruggekeerd, hij was aanvankelijk bestemd deel uit te maken van de delegatie in Versailles, behoefde echter tot zijn zeer verklaarbare vreugde niet te gaan. Hij sprak in Berlijn langen tijd met Graf Rantzau kort voor diens vertrek naar Versailles. Deze deelde mede, dat de Duitsche gedelegeerde zeér zware eischen niet zouden en konden onderteekenen, wel zouden zij trachten de onderhandelingen te rekken om betere voorwaarden te krijgen. Als er niet onderteekend wordt, zou de Duitsche regeering vermoedelijk aftreden. Oberst [Renner](#) dacht, dat dit in de kaart spelen van de onafhankelijke socialistten zou zijn, die het vredeverdrag dan *wel* zouden onderteekenen, de bepalingen echter niet zouden nakomen, propaganda maken voor hunne denkbeelden in de Ententelanden en daardoor onrust verwekken in Europa. Oberst R. noemde sterke voorbeelden van ondervreding van de bevolking van Berlijn. De officieren, leden der delegatie, weigeren stellig een verdrag te teekenen, waarbij de uitlevering van den ex-keizer zou worden geeischt. —

Ik voor mezelf heb de opvatting, dat geen enkele regeering of partij in Duitschland, behalve de Onafh. Sre., die echter eene te kleine minderheid vormen, de verantwoordelijkheid voor het teekenen van het vredesverdrag zal kunnen en durven dragen. Wat dus, een plesbisciet? In elke geval uitstel? — maar door den hongersnood is er periculum in mora! en voor revolutie is Duitschland geen vruchtbare bodem — welk een dilemma! Moet er dan uitkomst van buiten komen? Zal het geweten der roekeloze Entente regeeringen niet worden wakkergeschud? Is er op dit geheele ondermaansche geen tweede Emil Zola, dié als bij het Dreyfusproces met zijn "J'accuse", een alarmerend en pakkend protest de wereld in zendt. Ware ik zelf Engelschman of Franschman, ik zou het willen proberen! —

14 mei: Dezer dagen wordt het lijk van [Cavell](#) naar Engeland vervoerd, walgelijk om als propaganda op zulk een markant tijdstip *pous le besoin de la cause* te gaan sollen met het stoffelijk overschot van dit ongelukkig slachtoffer! Van morgen komt het bericht uit Duitschland, dat Haase namens de Onafhankelijke Socialistten heeft verklaard, dat zijne partij de verantwoordelijkheid voor het eventueel teekenen van het vredesverdrag niet wenscht te dragen.

14 mei 1919

Wij hadden bezoek van Generaal [Bucabeille](#), die kwam spreken over de met [?] over twee Nederlandsche advocaten opgestelde instantie voor de agenten van zijn dienst in verband met het optreden der politie; zijne opmerking, dat het beter is, dat er hier een [?] [?] vreemde dienst onder een fatsoenlijk man als [Bucabeille](#) bestaat dan clandestine onder allerlei suspecte typen is volkomen juist. Hij deelde verder nog mede, er van overtuigd te zijn, dat de Duitschers zullen teekenen. Hij achtte het echter waarschijnlijk,

[illegible]

Dit het meelijloos oordeel van Jansz bleek ook dadelijk; het was
Nikolaas ten laatste zijde de eerste spanten afkleding van de vades oorspronken
in de pers, een algemeen geint, een eenmalige keuring; ik wist ten eerste daarom
nog niet att. Pijp / was wellicht eenmaal. Later huy de karnis het stuk
nog geint een / en niet att. Meer, G. afgeenheit en Fabius een Rotterdam.

15 Mei. Leo juist komt hier het bericht, dat Quinker met Puck als passagier
4½ uur vliegtocht naar Kopenhagen heeft. Eldersburg gestopt en vervolgens
4½ uur, 't is afgruys gk. ' arrival Puck was een 'n bevestiging omme keus.!

16 Mei. Kap. Schlegel's was sedert zittingen de eerste taak de familie die de onregelmatige slingers liet schenken mee te delen. Het is een schande, dat niet eenig land omringing in de Nederlanden regening van de enige slingers in Rumpel's tenten, die het Duitse legerhoofd onverschikt wisten, hem een laat vragen - bij ons willen de drie deniers hem steeds te groter inloot behouden. Duitseer spreke jense hart voor zijn aentel ten bij de kaart voor zijn Tent kwam later, loze 75 met Fabius, bij welke 74 4000 m. slinger, bij welke vier een veelvuldig van de leers van boort in de toekomst aan licht port verbinding op groote afstande wegens te lange cello-tent. Grote en overvloedig ook in aentel met geringe besprekings; over de medelast van de Atlantische Ocean was bij peripetische, niet groote deine met een end. taavde bij, dat 90% een onregelmaten.

Het eent en twee mijne poging om mij steeds eenzigt, dat het Duitsche volk de
nouwe kracht zal komen te beproeven, het weder nederig te teekenen - typ. het alge-
meen geval, en de Intente in hare bewondering door de de. Het ~~was de~~ ^{toezicht} ~~was de~~
niet, dat ook hier de feiten mij gelijk zullen geven, eenmaal hier bij mijne vele
vrijere tinten gesproken over de nouwe woorden van den politiek en ex-pro-
fessor Wilson. -

Talman is bezig met het maken van een ontwerp voor zijn "Strategische Aanwijzingen" met betrekking tot de voorbereiding van de uitbreiding en de opgedane ervaringen gedurende de mobilisatie.

Kolonel v. Tausch verließ wegen seiner Pein als hiesiger Kommissar die Ges.
die er von Lt. Treutzel im 1839.

General Pop is dadelijk ingezegen op ons voorstel, dat de Regering ons
aanstippen moet met de platonische politiek in aanband met onze laatste Göt
een uigeling te maken, dat op een bepaald telegram aan ons bij de zijden
de sluiting de hoofdstukken der revolutionaire partijen welke worden voortgezet met

dat verschillende punten verzwakt zullen worden, zoo zal o.a. misschien aan Duitschland het beheer over een gedeelte van de vroegere Duitsche koloniën worden toegewezen en zal men de Duitschers ook in OpperSilezië tegemoet komen. Weigert Duitschland echter de vredesvoorwaarden, dan zal ook het Ruhrgebied worden bezet en de blokkade worden voortgezet.

Uit het wekelijksche codebericht aan [Garrett](#) bleek reeds dadelijk; dat men Nederland aan Ententezijde de eerlijke spontane afkeuring van de vredesvoorwaarden in de pers, zoo algemeen geuit, weer zeer zal kwalijk nemen; ik consteeneer daarom nog mil. att. Parijs (door verschillendheid buitenl. zaken kreeg de koerier het stuk nog juist mee) en mil. att. Bern, bij afwezigheid van [Fabius](#) naar Rotterdam.

15 mei: Zoo juist komt hier het bericht, dat Duinker met Puk als passagier op hun vliegtocht naar Koppenhagen boven Oldenburg gestort en verongelukt zijn, 't is afgrijslijk! Vooral Puk was zoo'n buitengwoone kerel!

15 mei 1919

16 mei: Kapt. Schregarders had gisteren de zware taak de familie der verongelukte vliegers het gebeurde mee te deelen. Het is een schande, dat uit zuinigheidsoverwegingen de Nederlandsche regeering onze kranige vliegers in [Rumpler](#) toestellen, die het Duitsche legerbestuur ongeschikt achtte, hun leven laat wagen — bij ons zullen de kruideniers helaas steeds te grooten invloed behouden. Duinker sprak juist kort voor zijn vertrek toen hij de kaarten voor zijn tocht kwam halen, langen tijd met [Fabius](#), hij wilde op 4000 M. vliegen, hij uitte zich zeer sceptisch over de levensvatbaarheid in de toekomst van luchtpostverbindingen op groote afstanden wegens te hooge exploitatiekosten en onzekerheid ook in verband met geringen bergruimte, over de wedvlucht aan den Atlantische Oceaan was hij pessimistisch, mits groote veine met weer enz. taxeerde hij; dat 90% zou verongelukken.

16 mei 1919

Het ziet er naar mijne prognose nog steeds naar uit, dat het Duitsche volk de moreele kracht zal toonen te weigeren, het vredesverdrag te teekenen — tegen het algemeen gevoelen van de Entente en hare bewonderaars door dik en dun. Het zou mij niet verwonderen, als hier de feiten mij gelijk zullen geven, evenals nu bij mijne vele vroegere twistgesprekken over de moreele waarde van den politieken ex-professor Wilson. —

[Fabius](#) is bezig met het maken van een ontwerp wijziging "Strategische Aanwijzingen" wat betreft G.S.III naar aanleiding van de uitbreiding en de opgedane ervaringen gedurende de mobilisatie.

Kolonel v. [Tuinen](#) vertrekt morgen naar Parijs als lid der Commissie tot herziening van het tractaat van 1839.

Generaal [Pop](#) is dadelijk ingegaan op ons voorstel, dat de Regeering ons machtingen moet met de plaatselijke politie in verband met onze Zwarte lijst eene regeling te maken, dat op een bepaald telegram van ons bij dreigende revolutie de kopstukken der revolutionaire partijen zullen worden vasgezet want —

het oud Hollandsch spreekwoord zegt terecht: “de eerste klap is een driegulden waard” — de generaal is dadelijk naar Minister [Ruys](#) gegaan.

17 mei: Wij hadden o.a. bezoek van Broekhoff, die ons zijn indruk weergaf, dat de revolutieactie in Amsterdam geheel verloopt. Het eenige, dat onze aandacht nog ten volle verdient is de “club van socialistische intellectueele”, dit is de wolf in schapenvacht, maar Berlage e.a. misbruik zullen maken van hun naam en invloed, zij veel meer dan schooreis en [?] als [Wijnkoop](#) en de Visser zijn gevaarlijk. [Fabius](#) was bij den Procureur-Generaal om te bespreken de wijze van optreden tegen de revolutie in drie stadia, 1e. Algemeenen inlichtingen, dat er iets zal gebeuren (bijv 1 Mei 't volgen van vooraanstaande revol. personen) 2e. kort voór uitbreken revolutie en reeds hier en daar onlusten, dus nog geen staat van beleg. 3e. Bij afkondiging van staat beleg. — Bij 1. telegram aan plaatselijke polities, om op hunne hoede te zijn. Bi 2. zeer moeilijk, omdat de justitie zonder meer niet overgaat tot arrestatie, doch aan de hand van art. 102 Sr. in verband met art 87 Sr. (tijd van oorlog = oorlog dreigende, burgeroorlog = oorlog) is ingrijpen te verwachten op het spanningsmoment, dan zal een tweede telegram (B) uitgaan van den P.I., dat het parket zich gereedhoudt de raddraaiers ingevolge art. 102 te arresteeren. Ten slotte in het 3den stadium het derde telegram (C) [?] de arrestaties, in de groote plaatsen te voren vastgelegd, voor de kleine plaatsen op ons bureau naar aanleiding van de zwarte lijst pas door ons zelf af te zenden, hierbij zat de gedachte voor, dat de voorbereidingen aan zoo weinigen als mogelijk is bekend mogen zijn. — Ik gevoel overigens zeer weinig voor theoretische papieren voorbereidingen te schrijven, de praktijk vele jaren later is meestal geheel anders. Ik ga Maandag naar Maastricht en Vaals, bespreking met nieuwen Div. Cdt. K. Marech. Majoor Dragenman Grootepas en beweerde fraude van een Luitenant in Vaals.

17 mei 1919

20 mei: Mijn bezoek aan Maastricht was zeer nuttig, vooral met het oog ook op de toekomstige samenwerking, ook na zijn vertrek zal [Schoenmaeckers](#) zijne relaties met de vreemdelingen aan houden en iedere week eventuele berichten enz. in ontvangst nemen, hij was een allervriendelijkst gastheer. Ook dankte ik nog persoonlijk Overste Schreuder voor al zijne goede diensten. Ik was met [Schoenmaeckers](#) ook nog even per auto in Aken.

20 mei 1919

Over de vredesvoorwaarden stond eene zake opmerking in de Haagsche Post: eene kip kan niet tegelijk dienen voor soepkip en legkip! De belangstelling is natuurlijk gemeentuurd op wat Berlijn zal besluiten.

Gisteren had [Fabius](#) bezoek van een Hauptmann Graf Westarp, die namens de Duitsche regeering in overleg met kol. Muller Msssis kwam om verbinding te zoeken als vertegenwoordiger van eene Pruisische anti-bolsjewistische vereeniging. Hij komt straks nog voor zijn afreis, veel hebben tot nu toe zulke Duitsche officieuze relaties niet opgeleverd.

17
 Hij is met Papastanis overgekomen via de militaire attaché's bolajonistische
 gegens uit te wijzen, hij wint een letter van van de Witte bricht een
 kelder een heel aangename indruk van hem.

21 Mei. Wij hebben vandaag nog weer eens gesproken over het gebied van samen-
 werking tussen de verschillende politieke organen in ons land, waardoor o.a. ook
 een centraal orgaan ontbreekt, dat alle doeleinden of uitgerichte vriendelijke
 agendeert, thans moet ik niet juist ^{aan} Rotterdam, komt claudine terug
 en in Amsterdam niet meent zich aan het gebied af, vooral eerst in
 ons land het aloude separatisme loog. 'hoofdstad' kwam van de Hongarij
 politiek woude ons aan, hij heeft deze zaak met de secretaris-generaal van Justitie
 te bespreken.

Ik was ook bij Rodera, Hoofdstad van de Kieme Convent, waar hij
 het aloude een waren over de achtentwintigste van ons land bij de organisatie
 en de samenwerking met de regering van onze partij; ik kwam steeds iedere gelegenheid
 naar om bij de heer Doode op meerdere publiciteit door Kristendomsleiden
 aan te krijgen, telt hij licht over, dat de samenwerking van de benamde pers-
 commissie met de heer Pijne vrijwel fictief is. Hij ging naar Brussel toe
 om enige kritiek uit te oefenen op de Nederlandse pers op het een een
 gewichtig orgaan van Nederland bij de opening der Nederlandse dingen van
 het tractaat van 1839 en van het niet geringe bijeen op het onbeschaamd
 imperialistisch egoïstisch optreden van Frankrijk o.s. bij de samenvoeging
 en residuatie van Pijne voortcommissie - hij bleef geluk in zijn schijf
 te waken.

Vandaag was hier o.a. de les. V. Luit hof. Witmans over zijn bestek
 naar Kopenhagen, waar hij tot heden keurzaam in het consulaat is benoemd,
 ik overtuikt hem speciaal door het bolajonistische probleem te bestuderen en
 om met de kennis gegrepen te worden, voorproeglijk te wijzen te wijzen hield te
 vrag- en over geant J.W. Vredenburg te Stockholm, met wie hij kennis
 in relatie staat. Kopenhagen is voor ons een belang, omdat hij, dat de
 bolajonisten door het actieve optreden van Luiters een propaganda centrum
 van Stockholm naar Kopenhagen gaan verplaatsen.

24 Mei. Ik bericht gisteren den belanden generaal Bernerdistone bij generaal Pop,
 met wie hij in zijn mil. attaché's tijd heven is was, het is een allernieuwste
 man, die omkomt over het humeur van zijn benam, hoewel in het Schiffo-
 ag, die vandaag in de hofstad heb te waken met familie v. Riemers, ik
 ga steeds een het degenen. diantawa - het eukit en de stuwende hand
 omme stuwende Rook. Ste, naar op Fabius, omdat ik een woonde woude voor
 deed, ^{hij} heeft gecommit, omdat ik de N.R.S. voor hem de woude loop
 woude.

Wij zijn met Graf v. Westarp overeengekomen via de militaire attaché's bolsjewistische gegevens uit te wisselen, wij namen hem later mee naar de Witte Societeit en hadden een heel aangenamen indruk van hem.

21 mei: Wij hebben vandaag nog weer eens gesproken over het gebrek aan samenwerking tusschen de verschillende politieorganen in ons land, waardoor o.a. ook een centraal orgaan ontbreekt, dat alle suspecte of uitgezette vreemdelingen registreert, thans wordt x uitgezet door Rotterdam, komt clandestine terug en in Amsterdam weet niemand iets van het gebeurde af, overal voert in ons land het aloude separatisme hoogtij! Inspecteur Kramer van de Haagsche politie raadde ons aan, nogmaals deze zaak met den secretaris-generaal van Justitie te bespreken.

21 mei 1919

Ik was ook bij Bruna, Hoofdredacteur der Nieuwe Courant, waar wij het alweer eens waren over de achterlijkheid van ons land bij de organisatie om de samenwerking met de regeering van onze pers; ik neem steeds iedere gelegenheid waar om bij den Heer Doude op meerdere publiciteit door Buitenlandsche Zaken aan te dringen, telkens blijkt weer, dat de samenwerking van de benoemde perscommissie met den Heer Patijn vrijwil fictief is. Ik ging naar Bruna toe om eenige kritiek uit te oefenen op den Nederlandsche pers op het nu zoo gewichtig oogenblik voor Nederland bij de opening der onderhandelingen van het tractaat van 1839 en over het niet genoeg wijzen op het onbeschaamd imperialistisch egoïstisch optreden van Frankrijk e.s. bij de samenstelling en [?] der Rijnvaartcommissie — hij bleek geheel in mijn schuitje te varen.

vandaag was hier o.a. de res. 1e. Luit. inf. Witmans voor zijn vertrek naar Koppenhagen, waar hij tot tijdelijk hautain van het consulaat is benoemd, ik verzocht hem speciaal daar het bolsjewistische probleem te bestuderen en ons met den koerier gegevens te zenden, zoo mogelijk hulp te vragen aan onzen gezant Jhr. v. Vredenburg te Stockholm, met wien wij hiervoor in relatie staan. Koppenhagen is voor ons van belang, omdat blijkt, dat de bolsjewisten door het actieve optreden der Zweden hun propagandacentrum van Stockholm naar Koppenhagen gaan verplaatsen.

24 mei: Ik bracht gisteren den bekenden generaal Baruardistome bij generaal Pop, met wien hij in zijn mil. attaché tijd bevriend was, het is een allervriendelijkste man, die overkomt voor het huwelijk van zijn vroeder, majoor in het Suffolk-reg., die vandaag in de Engelsche kerk trouwt met frenla v. Riemsch de[?], ik ga straks naar het dejeuner-dinatoire — het eenheid en de stuwende kracht onzer Nederlandsche *Rode Ster*, waarop *Fabius*, omdat ik er zooveel werk voor deed, dikwijls, zoo heeft geschimpt, zoodat ik de N.R.S.⁵⁸ voor hem de rode lop noemde!

24 mei 1919

⁵⁸ De Nederlandse *Rode Ster*

25 Mei. Ik bridgete gis twee, avond allergerelliget met J. H. van Lennep, de commandant der Burgerwacht te Alkmaar en voorzitter van de Bond van Burgerwachten en afloop van het leuzenfeest van feest van Lennep, dat kan alleen tot overduidelijk stukken over de goede samenwerking met onze behoeften dienst. 'Vanmorgen tellen voor de Schouwman, dat hij met de Belgische minister president Thijmans samen is geweest te Parijs, hij laat te zijde een lang onderhoud met Clemenceau, die zich uitteert vriendelijk over Nederland uitte en ook lief om v. keerschik. De Belgen zijn thans een volk met hune houding, klampen zich en aan vast, dat hij in 1914 anders anders hebben gezien, ~~ontant~~ hij Duitschen aanval. Een lang geluk kan te later, onbevoorwaardelijk, want niemand kan toch overnachten, dat zij de lange Maaslinie overduidelijk onder vast houden.

Ik heb nu nog een lang onderhoud met den heer Daudet.
De typoscripten van Duitschland zijn nu nog gepubliceerd, althans
in overzigt, het is een mooi stuk werk, puur en natuurlijk een stuk,
maar het publiceert nu en weet licht deindelijk met een, hoe van de
partij in te een loopen.

Kwaad beide konzen natuurlijk tot de heiligen en martelaren, zeggen
ten van de Pruisische Militaire Attache' op 11. 11. en nog, hoe men
aanzien met de heeren te Rotterdam etc. van getuigen bij bezetting der
vijandelijkheden, terug! o. o. de heer Kapp en het topografische bureau
van een vriend van de Duitche legatie tot positieve bericht Land gebruyt,
dat zg. M. i. heeft de Duitche troepen in het W. 150 L. M. vanden veld
teruggetrokken en het teekenen gevegens van worden. — We zullen nog
en geduld wachten degenen! —

So Mei. Nieuw, meldde zich bij ons voor den dienst op Pl. III de Mt. de Spt. S. L.
Van het punt, die regens en leuvarabes niet meer voor Indië nog gaan, zij zal
nuttel zijn hoofden opzorgen. en wordt dus de theit, d'union met Dep. v. Koloniën en
A.O.S. - leys.

Hj. hebben o.a. berispt van best. van J. Scherloo, die 10 dagen in Duitsland was, o.a. in België en Den Haag en was onder den indruk van de v. allendege toestand waarin het Duitse volk verkeert, het is zijn overtuiging, dat er niet veel meer te gaten is.

31 Mei. Naar aanleiding van uit Londen en Londen bij ons ingekomen bij ten
15- uitgerichte personen die met het Belgien is me. ons. vanmorgen met allerlei antro-
tanten omleg, gebragt van de mogelijkheid in Nederland 5 Londen te zien, waar.
Alzich hier geheel en mogelijk, willen trachten een anders landende uyteling te maken.
Dit is de tyfcarroont alle then gepubliceert, het woord is nu meer van de Londen.
N. gr. 3 weken met uelof. Londen! —

28 mei: Ik bridgete gisteren avond allergezelligst met Jhr. K. van Lennep den commandant der Burgerwacht te A'dam en voorzitter van den Bond van Burgerwachten na afloop van het huwelijk van Frank van Lennep, dat kon alleen tot voordeel strekken voor de goede samenwerking met onzen Inlichtingendienst! Vanmorgen telefoneerde [Schoenmaeckers](#), dat hij met de Belgische minister president Wijmans samen is geweest te Parijs, hij had tegelijk een lang onderhoud met Clemenceau, die zich uiterst vriendelijk over Nederland uitte en vol lof over v.!Karnebeek. De Belgen zijn thans zeer verlegen met hunne houding, klampen zich er aan vast, dat wij in 1914 orders zouden hebben gegeven, om bij Duitschen aanval Limburg geheel los te laten, onhoudbaar geklets, want niemand kan toch verwachten, dat wij de lange Maaslinie hardnekkig zouden vasthouden.

Ik had vanmorgen een lang onderhoud met den Heer Doude.

De tegenvoorstellen van Duitschland zijn vanmorgen gepubliceerd, althans een overzicht, het is een mooi stuk werk, juridisch natuurlijk zeer sterk, maar het publiek zal er eerst recht duidelijk uit zien, hoe ver de partijen uiteen loopen.

Vanuit beide kampen natuurlijk tal van berichten en manoeuvres, eergisteren was de Amerikaansche militaire attaché op G.S.III en vroeg, hoe onze regeering met den kars te Rotterdam etc. zou optreden bij hervatting der vijandelijkheden, terwijl o.a. de Heer Rapp van de Topografische Inrichting van een vriend van de Duitsche legatie het positieve bericht had gekregen, dat 29 Mei 's nachts de Duitsche troepen in het W. 150 KM. zouden worden teruggetrokken en het teekenen geweigerd zou worden — We zullen nog veel geduld moeten oefenen! —

30 mei: Heden meldde zich bij ons voor den dienst op G.S.III de 1e. Lt. der inf. O.I.L. van der Gont, die wegens een leverabses niet meer naar Indië mag gaan, hij zal mettertijd Haupmann opvolgen en wordt dus de troip-d'union met Dep. v. Koloniën en N.O.I.-leger.

Wij hadden o.a. bezoek van kapt. der Genie Scharroo, die 10 dagen in Duitschland was o.a. in Berlijn en Dusseldorf en zeer onder den indruk was van den ellendigen toestand waarin het Duitsche volk verkeert, het is zijn overtuiging, dat er niet zal worden geteekend.

31 mei: Naar aanleiding van uit Zwitserland en Zweden bij ons ingekomen lijsten van uitgezette personen besmet met bolsjewisme enz. vanmorgen met allerlei autoriteiten overleg gepleegd over de mogelijkheid in Nederland hetzelfde te doen, waarschijnlijk hier geheel onmogelijk, zullen trachten eene ondershandsche regeling te maken. Duitsche tegenvoorstellen thans gepubliceerd, het woord is nu weer aan de Entente. Ik ga 3 weken met verlof, hurrah! —

28 mei 1919

30 mei 1919

31 mei 1919

23 juni 1919

23 juni: Hedenmorgen van verlof terug, bij prachtig weer Zuid-Hollandsche en Zeeuwsche inlanden doorkruist en genoten van vrijheid en rust! Keer thans juist op het beslissende oogenblik terug, want vandaag moet Duitschland definitief aan de Entente antwoorden. Inmiddels blijkt, dat te Weimar de beslissing reeds is gevallen: na de verklaringen van den nieuwen minister-president Bauer heeft de Nationale Vergadering met eene meerderheid van ongeveer 100 stemmen zich vóór onderteekening verklaard. Het Duitsche volk, strijdensmoede en uitgemergeld geeft zich dus op genade en ongenade over aan den rancuneusen en wraakgierigen vijand — Ware die algeheele uitputting en verslapping er niet, hadden de revolutionairen geen Duitschen zelfmoord gepleegd, door het eens zo machtige Duitsche leger algeheel te ontbinden, dan had Duitschland thans nooit of te nimmer mogen teekenen, want ook bij de Entente dreigen de grootsche moeilijkheden, en oneenigheden. Het is mijne overtuiging, dat het Duitsche nageslacht [?] en de zijnen met hunne “reservatio mentales”, met hun naief of luien meestal immoreel idee: het verdrag wordt toch niet uitgevoerd, aan galg zullen wenschen. De proleeten en geldgoden hebben hun wil doorgedrukt, voor mij ware het “ei van Columbus” geweert voor de Duitschers, een eerlijk mensch gedelegeerde bijv. v. Ronzau te hebben doen verklaren te Versailles: “Hier stehe ich, Gott hilfe mir, aber als ehrliche Menschen können wir diesen Vertrag nicht zeichnen” Maar de nood der tijden blijkt [?], edele karakters in Duitschland niet naar voren te hebben gebracht!

Op G.S.III is gedurende mijnen afwezigheid zeer weinig belangrijks gebeurd, het waren met recht dagen van afwachten. De 1e Lt. O.I.L. van der Fant is sinds begin der maand bij ons werkzaam gesteld. Definitieve beslissingen omtrent voorgestelde organisaties G.S.III zijn nog niet genomen, alleen, komt 1 Juli de opsporingsdienst met Sixma van Heemstra bij ons in dus van Insp. Kon. Mareschaussee naar Chef Generale Staf.

Van de zijde der vreemde Mil. Attaché's heeft [Fabius](#) in de afgelopen weken niet veel gemerkt. De lieutenant de Lorgeuil heeft bij hem gedineerd, [Renner](#) heeft door [Gijsberti Hodenpijl](#) laten verzekeren, dat Duitschland niet zou teekenen, Oppenheim beloofde [Fabius](#) gegevens uit Engeland over de organisatie der cavalerie voor zijn stuk in het Wetenschappelijk persbericht, evenals kol. Daris, de Am. mil. attaché, die cavalerist bleek Generaal [Bucabeille](#) vertrekt thans definitief binnenkort. De Russische kolonel [?] komt morgen aankondigingen over een apparaat met geweer tot het schieten bij duisternis, aan [Fabius](#) is namens de M.v.O. opgedragen hem in verbinding te brengen met den directeur de Normaal Schietschool.

[Schoenmaeckers](#) was nog eens bij [Fabius](#), kort na zijne terugreis uit Parijs, waar hij gast was van den Belg. minister Wijmans, hij zeide met [?] Tarinen, die zeer met hem en zijn relaties ingenomen was, de laatste is 5 jaar

Nederl-Belg. besprekingen te Parijs teruggekeerd.

Roelofsen zit in Zuid-Limburg om in opdracht van den Generaal de beweerde annexionistische propaganda vanuit België te bestudeeren:

De wijze, waaorp de Entente het machteloze Duitschland het mes op de keel zet — ik houd anders niet van dikke woorden — is weerzinwekkend en ignoble, het is droevig, maar men moet de conclusie trekken, dat hoogstaande, edelmoedige en fatsoenlijke karakters in dezen zwaren tijd niet meer tot de eerste plaats worden geroepen! Wat zal ook de Entente nog langen tijd de wrange vruchten van de rancune en de wraak [?] chauvinisten en jingo's plukken! —

In de stad wordt verspreid een bulletin, dat de Entente uit Parijs aan Duitschland heeft medegedeeld, dat binnen 24 uur aan de Entente een definitief ja of neen moet worden gezonden, dat geen enkele concessie zal worden gedaan, dit als antwoord op de Deutsche nota, dat Duitschland zal teekenen mits de keizer e.a. niet zullen worden uitgeleverd en geen schuld aan den oorlog behoeft te worden erkend. In het Entente kamp wordt felle strijd gevoerd tusschen Amerikanen en de fatsoenlijke Engelschen tegen de chauvinisten van Clemenceau, die hopen op hervatting van den strijd. Reeds wordt voorspeld dat "le Tigre" acht dagen na den vrede zal vallen! Uit Dinxperlo komt zoo juist, bericht van een Oburolle prator — naar het luid uit officieelen bron (!) — dat niet geteekend zal worden. De beurs is weer gedaald — algemeene spanning, wat er zal gebeuren! —

24 juni: De Duitschers hebben gisteren avond medegedeeld, dat zij zullen teekenen en zooals trouwens na het votum der Nationale Vergadering eigenlijk reeds vaststond — welke laatste, me een nieuw voorbeeld gaf van bankroet van het parlementaire stelsel geen enkele imponeerende redevoering op dezen somberen "diës ater" van het Deutsche volk, bijna allen zijn het middelmatigheden, die tegenwoordige vooraanstaande mannen in Duitschland. Zoo is dus de trotsche Deutsche eik geveld — die natuurlijk persé opnieuw zal opgroeien! — maar ik ben er van overtuigd dat het oordeel over de meedoogenlooze houthakkers, te Versailles van den lateren geschiedschrijver vernietigend zal zijn! — Maar evenmin als het Eeuwig Edict, dat Cornelis de Witt v.c. moest teekenen op zijn ziekbed, eeuwig durende, zal dit vredesverdrag lang van kracht blijven!

24 juni 1919

Vanmorgen telefoneerde [Schoenmaeckers](#) vanuit Maastricht, dat de Belgische regeering protest heeft ingediend over de beslissing van der raad van 7, bij den raad van 4 te Parijs en eene nieuwe commissie heeft benoemd met Minister Ort in de plaats van Hijmans — de Belgen hebben dus blijkbaar de impertinentie hunne annexionistische actie tegen ons voort te zetten!

Ik was vanmorgen op het bureau van den Am. Mil. Attaché.

25 Juni. Tebui is vandaag ^{te} naar Brussel, waar hij een conferentie heeft met majoor May, chef van den Service de Sécurité te Brussel, die hem wilde spreken over afname t.g. het Belgisme.

Hij had inmiddels een zeer interessant bericht van Prof. Comen van 'Want, die Frege en Finley heeft gesproken. Frege wordt afgevaardigd naar de Belgische tijdsdienst van D. A. Bontel. Later te België, voorloping wordt de Duitse Inf. D. over Nederland quasi alleen op landingsplaats en posten in stant plaatsen, en de loopstpersonen in daarbij. Kōner, te Brussel, die i.t. Sant geheel in de land heeft.

De Belgische Belgische dienst wordt opgedragen. Finley heeft echter de opdracht afgevoerd te België uit België, wat de Duitse dienst doen, om eventueel zodanig een officier op te treden, zijn land, te agiteren onder andere de Belgische indringende, zelf wordt hij dienst met de Uranium Transport Co. te R'dam, waar hij voorloping alle 14 dagen vanuit België overkomt. Hij vond het verduidelijking van land, maar wondig ter gemeentestelling van België, die ook door den oorlog hebben geleden, hij verwachtte echter een afspraak en een nieuw oorlog en was ontrent een officier met zijn het Belgische oorlogsoverheidszaken en Duitse vranche machineries. Hij voorziet grote Belgische landbouw mogelijkheden in België o.a. van eenige stellingen. Tebui heeft v.t. Sant met verschillende paarsofcomplexe en over de mogelijkheid om geld te krijgen voor de Belgische Belgische dienst, die door zijn "uitnemende" onder de revolutionaire, van Gouden recht wordt, ik hoorde hem van een particuliere zijde, o.a. v. Koning, verduidelijking te krijgen, hij hield ook daarbij een betoog over v.t. Sant de hoort was zo goed als, hij komt morgen terug.

Belgische bodenrijt is gisterenavond om op meerderen te landen, in tegenwoordigheid van een ex-bezitter; maar of daaromtrent nog bijzonder toestemming nodig was, volgens in België, van Alleen niet. Hij vroeg mij om een woord bij hem te komen, maar ook de Duitse de v.t. Sant kwam, ik heb benieuwd de officier van te horen.

Raarlofen is terug uit Linburg, heeft een mooi rapport over de stemming aldaar tegen het Belgische Belgisme, gaf zelf een advies aan generaal Pof, de Belgische dorpschepers te overtuigen, nog een andere betrouwbare zijde van Schouwmeester in het oog worden genomen.

De zeer interessante rapport ontvingen van den Huis v. Koning met H. Alblaken over den afname tegen het Belgisme om in Brussel.

Generaal Pof was gekomen bij minister Ruyss met de bedoeling om de land v. posten met de Belgische fraude, maar Tebui heeft ook, en over de reis van Raarlofen besproken en daarbij inspraak van het kabinet over de behandeling in den ministerraad.

25 juni 1919

25 juni: [Fabius](#) is vandaag te Breda, waar hij eene conferentie heeft met majoor Mage, chef van den Service de Sûreté te Brussel, die hem wilde spreken over afweer tegen het Bolsjewisme.

Ik had inmiddels een zeer interessant bezoek van Hoofdcomm. van 't [Sant](#), die Freyer en [Tinsley](#) heeft gesproken. Freyer wordt chef van den Inlichtingendienst van D v. Buitenl. Zaken te Berlijn, voorloopig wordt de Deutsche Inl. D. voor Nederland quasi alleen op handelsgebied en propaganda in stand gehouden, een der hoofdpersonen is daarbij Körner, te Utrecht, dien t' [Sant](#) geheel in de hand heeft.

De Engelsche Inlichtingendienst wordt opgeheven. [Tinsley](#) heeft echter de opdracht scherp te blijven uitkijken, wat de Duitschers doen, om eventueel dadelijk weer opnieuw op te treden, zijne handigste agenten worden onder de legatie ondergebracht, zelf wordt bij directeur der Uranium Transport Cie. te R'dam, waar hij voorloopig om de 14 dagen vanuit Engeland overkomt. Hij vond het vredesverdrag zeer hard, maar noodig ter geruststelling van degenen, die veel door den oorlog hadden geleden, hij verwachtte echter zeer spoedig een nieuwen oorlog en was overtuigd van opnieuw voortgaan met nederigsche oorlogsvoorkeursdraging en Deutsche revanche machinaties. Hij voorziet groote binnenlandsche moeilijkheden in Engeland o.a. zeer ernstige stakingen. Verder sprak v. t [Sant](#) over verschillende passen aangelegenheden en over de moeilijkheid om geld te krijgen voor den plaatselijken Inlichtingendienst, die door zijne "vertrouwensmannen" onder de revolutionairen zoo bijzonder nuttig werkt, ik raadde hem aan van particuliere zijde, o.a. v. Beuningen, subsidie te krijgen, hij betreurde daarbij zeer het overlijden van v. Zijst.

de Lorgeuil was nog even hier, hij komt morgen terug. [Gijsberti Hodenpijl](#) is geïnviteerd om op Amerongen te lunchen, in tegenwoordigheid van den ex-keizer; vroeg of daarvoor nog bijzondere toestemming noodig was, volgens inlichtingen van Mr. v. Kan niet. Hij vroeg mij hem vanavond bij te bezoeken, maar ook de Deutsche M.A. [Renner](#) komt, ik ben benieuwd diens opinie eens te hooren.

Roelofsen is terug uit Limburg, brengt een mooi rapport over de stemming aldaar tegen het Belgisch annexionisme, gaf zelf verslag aan generaal [Pop](#), de Belgische dwarskijkers te Maastricht zullen nog van andere betrouwbare zijden dan [Schoenmaeckers](#) in het oog worden gehouden. Een zeer interessant rapport ontvangen van den Heer v. Vredenburg uit Stockholm over den afweer tegen het bolsjewisme in Zweden

Generaal [Pop](#) was hedenmorgen bij minister [Ruys](#) met de mededeeling van den Min. v. Justitie over de telegrammen fraude, waarin [Troelstra](#) betrokken is, tevens werd de reis van Roelofsen besproken en spoedige inzending van het rapport verzocht ter behandeling in den ministerraad.

26 Juni. Fabius heeft de Belgische afgevaardigden overtuigd: op de eerste vergadering te Brussel, heeft hij daar als antepenultiemus een subietaan politiekantoor. — die Belgen zullen het voort voeren!

Levensverhaal van de Franschen deinst, die alle in het werk stelt om alles de voorhand te komen, dat geheel deinst de Franschen om deids begin Juni door een kapitaal ontstroom aan Duitschland een belangrijke finantiele teruggeven zijn gedaan, waarbij als voorwaarde gesteld werd, dat Berlingen aan het hand een komen. Daartoe herinde zich in den Haag Pius Blucher van Wiedelstett, plant met een kapitaal nieuw, grafen van Scharf Foss geb. White, bructer van Scharf White, den antenaming van Pius. Scharf, grafen Ma. tische een gebore Amerikane, Pius Carl v. Scharf, getrouwd met een Amerikane uit New. Orleans, is fudgent als karnit en Baron de Goldschmidt Rathskiller, attache bij de Pruisische Legatie te München. In elk geval staan die menchen in eenen relatie met den laagen Duitschen adel, met het Amerikane geest kapitaal en kapitaal diplomatische hingen. De conferentie had den plaats in het pension van Pius Blucher en in de Engelse legatie.

Ik was gisteren avond bij fydert's kadeppij met Robert Reuter samen, die zich nuvoorlijk afscheide uit liet, hij heeft voorgesteld — in elk geval voorlooph — de Duitche militaire en marine attache's terug te creëren — ik van zelfs een fant uitte en reide het hem.

28 Juni 1874, de vergadering van den raad te Serajewo, met dat de historische datum, waarop het onderzoek te Versailles zal worden getuend! Ik denk, dat de wereld nog lang voort moet tal worden door den „Triumph der wreke“ — met de groote Duitche Jyn de tijt van 1870 tot nu toe met de algemeene oorzaak voor den oorlog — afgeven van de openbaren bykomstige „kleine“ feiten — heeft Clemenceau op het moment van groote vreemde zijn mond voorly geprent door te zeggen, dat hij 43 jor op het reguleeren gewerkt heeft! Hoe zullen voorlooph de conferentie volle oude personen ook eenmaal spreken — hoewel, gelukkig voor men weet, vreesdijnd en vreesde men in het fensomde den in het Romaan. sche karakter liggen! —

30 Juni. Ik bracht vandaag bij den rector, Duitcher, Moine attache op de Duitche legatie een tegemoet, de bractendacht van v. Wiesbaden was door Duitche fydert's veldt bij mij geintroduceerd. Fabius verzocht me tegely Robert Reuter te vernemen, om hem mee te deken, dat hij ^(vrijt naar London) van fydert's Westarp, die ons 29 aller j. bevoeld over eventuele samenwerking voor afneem van het belijnistisch wereldgevoel, afgesproken had toe, op verzoek van Fabius, dat de werken ding om de belijnistische milt. fydert's

26 juni: [Fabius](#) heeft de Belgische vlegelachtigheid ervaren: op verzoek Van majoor Mage te [Baden](#), trof hij daar als vertegenwoordiger een [?] politieambtenaar! Die Belgen zullen het nooit leeren!

26 juni 1919

Sixma v. Heemstra vernam door den Franschen dienst, die alle in het werk stelt om achter de waarheid te komen, dat geheel buiten de Franschen om sinds begin Juni door een Engelsch consortium aan Duitschland zeer belangrijke financieele toezeggingen zijn gedaan, waarbij als voorwaarde gesteld werd, dat Erzbergen aan het bewind zou komen. Daartoe komen dan ook in den Haag Prins Blucher van Wahlstatt, gehuwd met eene Engelsche vrouw, Gräfin van Seher Toos geb. White, dochter van Ambuss White, den [?] van Pres. Wilson, Grafin Mataschka eene geboren Amerikaanschen, Prins Carl v. Isenburg, getrouwd met eene Amerikaansche uit New-Orleans, hij fungeert als koerier en Baron de Goldschmidt Ratherhildt, attaché bij de Pruisische legatie te München. In elk geval staan die menschen in hunne relatie met den hoogen Duitschen adel, met het Amerikaansche groothofstaal en Engelsche diplomatieke kringen. De conferenties hadden plaats in het peroin van Prins Blücher en in de Engelsche legatie.

Ik was gisteren avond bij [Gijsberti Hodenpijl](#) met Oberst [Renner](#) samen, die zich merkwaardig [?] uit liet, hij heeft voorgesteld — in elk geval voorloopig — de Duitse militaire en marineattaché's terug te roepen — ik zou zulks eene fout achten en ik zeide het hem.

28 juni: 28 Juni 1919, de verjaardag van den moord te Sarajevo, wordt dus de historische datum, waarop het vredesverdrag te Versailles zal worden geteekend! Ik denk, dat de wereld nog lang verontrust zal worden door dezen "Triumf der wrake" — wat de groote historische lijn betreft van 1870 tot nu toe met de algemeene oorzaak voor dezen oorlog — afgezien van de opgeklaren bijkmatige "kleine" feiten — heeft Clémenceau op het moment van grootste vreugde zijn mond voorbij gepraat door te zeggen, dat hij 49 jaar op dat oogenblik gewacht heeft! Zoo zullen waarschijnlijk temperamentvolle oude Germanen ook eenmaal spreken — hoewel, gelukkig voor onze wereld, wraakgevoel en rancune minder in het Germaansche dan in het Romaansche karakter liggen! —

28 juni 1919

30 juni: Ik bracht vandaag bij den nieuwen Duitschen Marine Attaché op den Duitschen legatie een tegenbezoek, de kornettenkapitein v. Weizsäcker was door Duitse [?] leden bij mij geïntroduceerd. [Fabius](#) verzocht me tegelijk Oberst [Renner](#) te bezoeken, om hem mee te delen, dat wij niets meer hoorden van Graf Westarp, die ons 19 mei j.l. bezocht over eventueele samenwerking voor afweer van het bolsjewistisch wereldgevaar, afgesproken werd toen op wensch van [Fabius](#), dat de verbinding over de wederzijdiche militaire

30 juni 1919

83
 Maack's van Loepen. Hij hebelden zoo iets merkwaardigs belijfd — telepathisch
 samenzijn naem ik bij Remer den naem Westerp, of de deur wordt
 geopend en een ordonnans presenteert het visitekaartje aan — prof Westerp
 Remer hoorde het eerst van den man en vond de zaak suspect. Hij kwam
 er daartoe zijn stekwoordje te geven herijden, dat hij al sinds het begin zijn
 loopbaan als mil. attaché in 1906 steeds gaait bij het organiseren van
 spionagesystemen van betaalde agents, die hij internationaal schiedin naemt,
 die orgines allen dubbel spel spelen en de mandatairjes verraden en verhooren,
 hij rektoe de woltroeven daaraan lieder metgesmeten en eende, daerom het
 leijgs gedurende den oorlog gelooft te hebben, omdat hij steeds getracht had
 de officiële en niet-officiële diensten zoo veel mogelijk van zich af te houden
 en toch steeds de beste herijden om Loepand had gelooft in alle Duitse instellingen
 gepreint, geput uit de studie van ^(opgem. 16-11) theoretische Duitse dagbladen enz. Hij woude
 den heer Remer — een eulge en flink soldaat, of men ook gedurende de laatste oorlog
 wist uit ons aan te maken — in het belang der moraliteit en het eerisid der
 naef; zijn ervaring en sportingen te publiceren — ik heb het in vele opzichten met
^{provenant van rijplaten met uit agenten gemerkt!}
 hem eens, ^{in de laatste Remer einde}, dat hij een groot aantal Duitse agenten uit,
 die in het geheel niet aan ons Duitschland tuing komen, en zich icht juist als te
 hebben, hij blaafde ons te helpen, te te vigeleeren. Hetwel prof. Westerp
 verhoorde naem het Remer in de Hekto ministerie te Landen, vond Remer
 de zaak met suspect en con ons opdenig herisid maken.

Indmiddels is Westerp aanwisdig bij ons geweest, hij zal een
 overnomen door Remer bij ons worden geintroduceerd, de zaak heeft
 zich opgelost.

Vindt voor Inst. o.a. zoo stein op het strategische moment te prater ten
 top het onderandig, de Chinen wijzen te tekenen, v. Beth man Wall.
 bij en dit de voortvondig kind van den hein ons zich op.

1 Juli. Fabien andig van Anken voor herijding classen, die
 dero drijft speak te loopen. Heft de huff. H. v. Voort tot Voort meldde
 zich lui, van den dienst van Raelofen over te naem, hij steet bekend
 als een veldgenoot en amb. t. en, zodat ik er op vertoont en eerste
 haast om hem te zullen hebben.

Gisteren was v. Raelofen bij hien van over de koning te vige
 van de voortvondig van het. Anderreggs, de vigeen chief van den Am. en de
 Raelofen steef ons de demoralisiering des vigeen, v. Raelofen steefden
 een maj. Raelofen, v. Raelofen v. Raelofen en om, v. Raelofen
 trecht die vigeen des algemeen belangstelling!

Naar aanleiding van valsche geruchten over overgenomen vigeen van hien of
 hien is er in de pers een veldgenoot belangstelling van de veldgenoot
 van hien.

attaché's zou loopen. Ik heb zelden zoo iets merkwaardigs beleefd — telepathie namelijk noem ik tegen Renner den naam Westarp, of die deur wordt geopend en een ordonnans presenteert het visitekaartje aan — Graf Westarp. Renner hoorde het eerst van den man en vond de zaak suspect. Hij kwam er daartoe zijn stokpaardje te gaan berijden, dat hij al sinds het begin zijner loopbaan als militair attaché in 1906 steeds ageert tegen het organiseeren van spionagesystemen van betaalde agenten, die hij internationaal schuim noemt, die ongeveer allen dubbel spel spelen en de [?] verraden en verkoopen, hij achtte de millioenen daaraan besteed weggesmeten en zeide, daarvan het bewijs gedurende den oorlog geleverd te hebben, omdat hij steeds getracht had de officieele en niet-officiëele diensten zoo veel mogelijk van zich af te houden en toch steeds de beste berichten over Engeland had geleverd van alle Duitsche inlichtingendienst, geput uit de studie van ongeveer 160 (!) provinciale Engelsche dagbladen enz. Ik zouddde den heer Renner — een eerlijk en flink soldaat, op wiens werk gedurende den geheelen oorlog nooit iets was aan te merken — in het belang der moraliteit en het inzicht der massen; zijne ervaring en opvattingen te publiceeren — ik ben het in vele opzichten met hem eens, trouwens ook wij hebben voort met agenten gewerkt! Renner zeide, dat hier een groot aantal Duitsche agenten zit, die in het geheel niet meer naar Duitschland terug kunnen, na zich rijk gestolen te hebben, hij beloofde ons te helpen, ze te signaleeren. Hoewel Graf v. Westarp verzekerde namens het Pruisische Stadsministerie te handelen, vond Renner de zaak wat verpest en zou ons spoedig bericht zenden. Inmiddels is Westarp vanmiddag bij ons geweest, hij zal nu overmorgen door Renner bij ons worden geïntroduceerd, de zaak heeft niks opgelost. Verder was Smeets o.a. zoo slim op het strategische moment te protesteeren tegen het vredesverdrag, de Chineezzen weigeren te teekenen, v. Bethmann Hollweg eischt de verantwoordelijkheid van den keizer over zich op.

1 juli: Fabius vandaag naar Arnhem voor bespreking censuur, die daar dreigt spraak te loopen. Kapt. der inf. Jhr. v. Voorst tot Voorst meldde zich hier, om den dienst van Roelofsen over te nemen, hij staat bekend als zeer werkzaam en ambitieus, zoodat ik er op vertrouw een eerste kracht aan hem te zullen hebben.

1 juli 1919

Gisteren was v. Reigensberg Verhuys nog hier om voor de koningin te vragen naar de voordracht van kol. Sonderegger, de nieuwen staf van den Zwitsersche Generalen Staf over de democratisering der weermacht, wij telegrafeerden aan maj. Backer, vandaag vroeg v. Munnekerke er om, blijkbaar trekt die arbeid dus algemeene belangstelling!

Naar aanleiding van valsche geruchten over voorgenomen vertrek van keizer of kroonprins is er in de pers weer eene verhoogde belangstelling voor de [?] van beiden.

[illegible]

father, was about eleven his very own ones from Westarch, by his
very hands of official papers out of the.

Voor de bestudering van de verschillende politieke stromingen en in het algemeen den dienst van den Staat, belichtingen dient in het land, voornamelijk Rarlespen was beboort en die ik zooan ongezocht in de toe komst heeft persoonlijk aan mij wil landen, alleen ik was in de volgende tijd de meest persoonlijk relatie van Rarlespen met het hoofd militaire van ons over. Dinsdag en Donderdag a.s. gaan wij naar de kelder en Middelland van het de marine tyden spelen om het organiseren van een buiten belichtingen dienst om de jeugdstromingen onder het personeel des marines.

[illegible][illegible]

7 Juli. Morgen, so ich mit Raulsen nach der Stellung aus- u. zu den Helden, Gensendungen
nach der zu Middelburg. von dort wurde ich umgingen by die marine zu der fischen,
dann von der marine suchte mich off die lichte is a woman weil die bringe ad-
dressed most heated. My ladder, so ein drey leucht von Orentia blouzei von der

4 juli: Het zijn woelige dagen op G.S.III, van Voorst tracht zich met groote belangstelling spoedig in alles in te werken, wat dus veel gepraat eischt, terwijl [Fabius](#) en Roelofsen alles voor 1 aug moeten overgeven, v. Heemstra verhuist verder nog voor zijn a.s. vertrek met verlof met zijn Opsporingsdienst naar onze bureau's en zegt dan het "Passenbureau" op het Imhoffplein vaarwel. Van Veen komt morgen weer terug en daarmee komen de censuurvraagstukken weer meer op den voorgrond, de positie van kapitein Koot moet dringend worden vastgesteld, anders dreigt het gevaar, dat deze allereerste kracht in het ontcijferen van codes toch nog door vertrek naar Indië voor ons verloren gaat, de regeering zal, nu algeheele demobilisatie voor de deur staat, maatregelen moeten treffen waardoor onderhands toch nog buitenlandsche telegrammen in code kunnen worden nagegaan.

Gisteren was Oberst [Renner](#) hier nog eens over Graf Westarp, hij wil nog wachten op officieele papieren uit Berlijn.

Voor de bestudeering van de binnenlandsche politieke stroomingen en in het algemeen den dienst van den Centralen Inlichtingendienst in detail, waarmee Roelofsen was belast en die ik zoover mogelijk in de toekomst liefst persoonlijk van mij wil houden, alleen ik nu in de volgende dagen de stipt persoonlijke relaties van Roelofsen met katholieke militairen enz. enz. over Dinsdag en Donderdag a.s. gaan wij naar den Helder en Middelburg om met de marine te gaan spreken over het organiseren van een beteren inlichtingendienst voor de geestesstroomingen onder het personeel der marine.

De afdeling Comptabiliteit van Oorlog schijnt bij de voorgestelde financieele regeling mijner positie na 1 aug bezwaren te maken, de Kräiner heden er mij over op, deelde er echter bij mee, dat ik mij er niet over behoefde te verontrusten, omdat het hoofd der II afd. Overste Insinger had laten verdeelen, dat men mij perse wilden hebben en een maand dan moest worden gepost.

Gisteren was Ct. Jhr. Graafland, de propagandist van den Limburger koerier hier in verband met ons vertrouwelijk teruggezonden berichten uit Maastricht en grieven over ondervonden behandeling te Maastricht. Daar zijne felle propaganda tegen alles wat op annexionisme lijkt, komt hij licht met kalmere elementen in conflict, o.a. met onzen [Schoenmaeckers](#), wiens onbreekbaarheid overigens natuurlijk vaststaat.

7 juli:

Morgen ga ik met Roelofsen naar den Stelling cdt. te den Helder, Donderdag over naar Middelburg om de sociale stemmingen bij de marine te bespreken, waarvan de marine veel te weinig op de hoogte is en waarvan veel te weinig aandacht wordt besteed. Wij hadden vanmiddag bezoek van Overste Klontje van den

4 juli 1919

7 juli 1919

Vrijwilligen Landstorm in Zeeland, die kwam waarschuwen tegen de mogelijkheid, dat brutale roekelooze Belgen een raid à la Jameson zouden wagen in Zeeuwsch-Vlaanderen, o.a. door geheel gebrek aan garnizoenen. Tevens kwam hij tengevolge van eene burgemeestersvergoeding in Oost-Zeeuwsch Vlaanderen uiting geven van klachten over ernstige rooftochten van Belgen over onze grens. Ik heb mijne opinie sterk onderstreept, dat onze internationale positie — evenals bij de dislocatie van ons leger in de eerste oorlogsjaren, toen daarvoor de eerste opmerking ook van G.S.III uitging! — Thans eenig troepenvertoon, d.w.z. garnizoenen in Zeeuwsch-Vlaanderen eischt, [Fabius](#) is dan ook gelukkig dadelijk naar den generaal gegaan, om een lans voor dit denkbeeld te breken. Inmiddels moeten de mededeelingen van overste Klontje niet al te ernstig worden opgevat, omdat de propaganda-oogmerken over den vrijwilligen landstorm er wel wat heel dik opleggen.

9 juli: De bijeenkomst met Schout-bij-nacht Sontendam te den Helder verliep geheel naar wensch, afspraken voor directe samenwerking zijn gemaakt. Lt. Graafland kwam hier weer confereeren over het Belgisch annexionistisch gevaar, de Generaal ging er voor naar minister [Ruys](#). De vertrekkende Generaal [Buca-beille](#), Fr. mil. att. kwam afscheid nemen en zijn opvolger voorstellen, waarbij zeer waardeerende woorden werden gewisseld. Ik ga vanmiddag even naar den Hoofdcomm. van Poliite te Rotterdam. Tevens bezoek ik dan den Hoofdredacteur den Maasbode, die een bericht bevatte over een Nederlandsch kamerlid, dat te Brussel annexionistische propaganda zou maken, onze veronderstelling is, dat het v. Groenendaal is.

9 juli 1919

11 juli: Inderdaad is v. G. de man die men op het oog heeft, v. Vollenhoven heeft vertrouwelijk medegedeeld, dat hij door de Amerikaanschen gezant te Brussel is ingelicht. Ik had gisteren de bijeenkomst voor de inlichtingendienst voor de geestelijke stroomingen bij de marine met admiraal Smit te Middelburg, afgesproken is, dat G.S.III zoo noodig rechtstreeks overleg zal plegen met de commandanten der oorlogsschepen. Wat het organiseeren van eigen inlichtingendienst o.a. aan boord betreft heb ik er nog eens speciaal op gewezen, toch niet te werken met het [?] spionnen dat alleen met vertrouwensmannen belangeloos over “de goede zaak”, omdat “louche” karakters gewoon worden opgeleid voor dubbelspionnen, die de opdrachtgevers verkoopen en verraden! De admiraal was het door trouwens evenals de H. Cdt. in den Helder geheel mee eens. Ik bracht ook nog een bezoek aan den Comm. van Pol. te Vlissingen en deed een beroep op zijne medewerking voor den marine inlichtingendienst, die werd toegezegd. Bij mijn onderhoud met den Commissaris van de koningin Mr. Dijkmeester sprak ik uitvoerig over de mededeelingen van overste Klontje, hij verzocht me dringend den generaal te overtuigen dat de Oost-Zeeuwsch Vlaamsche grensaangelegenheden toch niet geheel “en bagatelle” mochten worden behandeld. Roelofsen is vandaag over voor de Limburgsche aangelegenheid in Maastricht.

11 juli 1919

Generaal de Blok vertelde mij zeer tever, dat de fusie is voorgegaan, dat een annexiënistisch "Nederlandsch officier", die Spannaagden te voor ons een bericht brachten van den Belgischen koning een hoge decoratie zal ontvingen — een Schakelmarchen, 't is alles gemene lasten, want hij is een onbreukbaar man, en een goed vaderland, die ons veelge meedelt, dat hij voor zijn relaties heeft — en ettelijke lasten is intant mogelijk te bestrijden, want het is niet mogelijk phantastische verheven te construeren, over onnoodig gebouwen met de latente oor.

De huy van 18 idag allerlei geschiedkundige gegevens van Generaal de Blok over oorsprong van twee Belgisch-brachtees van annexiënisten, die mij hem te beoordeelen hij had gegeven, de Generaal wil in onderling met de minister Ruyss, dat hij de voor eenmaal mogelijk gegeven verschaffen te bestrijding van de intelligenz der Belgien.

Prof. v. Wistart, heeft met het verzamelen van gegevens over het Belgisch. Wiens een van leden hier, hij herwerd, dat zijn papieren uit België them opandig zullen komen.

Kolonel Muller Marée was hier vanmiddag, ook kolonel Touret was metten mij tingeren van zijn belang.

12 juli. My hebbe, o.a. by ook van kolonel Touret, die maakt voor het einde van zijn mil. att. bespreken te Londen en van Lieut. de Rongit, die weer met zijn Belgisch militair gegevens kwam en — cult Fransch — en schiedkundig zong over den vieren, Franschen Mil. attaché in vergelijking met den door hem tusschen haaggeven onder chef Generaal Ducabaille. —

Talman heeft den heer v. Vollenhoven uit Brussel gesproken en afspreek gemaakt voor Tackenslijf samenwerking voor het verzamelen van gegevens tegen het Belgisch meden in België en opbreng van beschikte personen, hij deelde daarbij o.a. mede, dat den 14. den Belg. minister een sterke deening uitgaat, die personen contrale te verzamelen, waarvan hij een geest geven zag. Ook was Fabius gestier by den heer Druke, die ook van de noodzakelijkheid doordrongen bleek van onze centrale samenwerking met onze onafhankelijke gewetshouders tot het afbreken van de Belgische liden of communiteiden internationale gegeven.

Raarlofen komt door juist terug uit Maastricht. Hij berichtte over, dat het aantal annexiënisten in Limburg een geringe blijft, de meeste werke behoudt de zaak de afspreek, behoudt enkele persimint, die eenmaal de enkele annexiënisten zo veel een verdienzen om hinde kan te. Het anti-annexiënistisch comité is nu eelge kant van eenen, dat in type-propaganda in de pers moet, gemaakt worden. De steun van type schenken schenken vinderen engewit. Toch wordt mij type een geïnteresserd, een brief den heer de Vries de Vries over hem by den heer Druke geven en bescheid gebracht. De Generaal gaf mij een Fabius opdrachten om in Limburg radere inlichtingen in te winnen.

Generaal de Block vertelde mij eergisteren, dat de praatjes rondgaan, dat een “annexionistisch” Nederlandsch officier, die spionnagediensten voor ons zou verrichten binnenkort van den Belgischen koning eene hooge decoratie zal ontvangen — arme [Schoenmaeckers](#), 't is alles gemeene laster, want hij is een onkrenkbaar man, en een goed vaderlander, die ons eerlijk meedeelt, wat hij door zijne relaties hoort — en etille laster is uiterst moeilijk te bestrijden want het is niet moeilijk phantastische verklaren te construeeren over onwaar gekonkel me de Entente enz.

Ik kreeg vanmiddag allerlei geschiedkundige gegevens van Generaal de Bes naar aanleiding van twee leugenbracheeres van annexionisten, die wij hem ter beoordeeling had gegeven, die Generaal wil in overleg met minister [Ruys](#), dat wij de pers zooveel mogelijk gegevens verschaffen ter bestrijding van de intrigues der Belgen.

Graf v. Westarp, belast met het verzamelen van gegevens over het bolsjewisme enz. was heden hier, hij lameerde, dat zijne papieren uit Berlijn thans spoedig zullen komen. Kolonel Muller Massis was hier vanmiddag, ook kolonel Tonnet verwachten wij tengevolge van zijn verlof.

12 juli: Wij hadden o.a. bezoek van kolonel Tonnet, die snakt naar het einde van zijne mil. att. loopbaan te Londen en van Lieut. de Lorgeuil, die weer met zijne bolsjewistische gegevens kwam en — echt Fransch — een klaaglied zong over den nieuwen Franschen mil. attaché in vergelijking met den door hem terecht hooggeprezen ouden chef Generaal Bucbeille. — [Fabius](#) heeft den Heer v. Vollenhoven uit Brussel gesproken en afspraken gemaakt voor toekomstige samenwerking voor het verzamelen van gegevens over het bolsjewisme in België en opgave van suspecte personen, hij deelde daarbij o.a. mede dat van soc. dem. Belg. ministers een sterke drang uitgaat, de passencontrole te verminderen, waarin hij een groot gevaar zag. Ook was [Fabius](#) gisteren bij den Heer Doude, die ook van de noodzakelijkheid doordrongen bleek van onze centrale samenwerking met onze verschillende gezantschappen tot het afweren van de bolsjewistische of communistische internationale gevaren.

12 juli 1919

Roelofsen komt daar juist terug uit Maastricht. Hij bevestigt weer, dat het aantal annexionisten in Limburg zeer gering blijft, de grootte massa beschouwt de zaak als afgedaan, herhalen enkele pessimisten, deze evenals de enkele annexionisten zijn fel en overdrijven van beide kanten. Het anti-annexionistisch comité is er zelfs niet mee eens, dat en tegen-propaganda in de pers moet gemaakt worden. De stemming tegen Schoenmackers scheen minder ongunstig. Toch wordt nog tegen hem geïntrigeerd, zoo had de Heer le Bron de Vezela over hem bij den Heer Doude een bezoek gebracht. De Generaal gaf nog aan [Fabius](#) opdrachten om in Limburg nadere inlichtingen in te winnen.

x. Van haren te dattet met een alomtemaal beslist om den censor te hantelen, den
 sikker usure. luit. Fabius om een intrigue, om den Duitshen keizer te
 bewegen te den monarchen met een veldheersiger Duitshen, zegge Wilhelm
 Kreyer, of hem gelykende, die zijn ezel wederom op te halen en daarbij den Cong-
 ressus met een veldheersiger vordende. De geloof niet met een veldheersiger
 een min als een een veldheersiger in een latente land niet te gestaan de alle
 opvoeding vooral in de gele entente pers, men zal toch wel bij anders in een
 verstandiger zijn om niet, ^{en nog wel} alle veldheersiger in, om een een veldheersiger
 groot luit een veldheersiger te maken!

14 Juli. Of menich om den generaal heeft vandaag een een veldheersiger
 veldheersiger een opvoeding gelykende om in Linsburg te te gaan, of onder den
 bereiking veldheersiger om het Belgische veldheersiger een veldheersiger,
 hoe een veldheersiger.

x. Vorst hat niet een veldheersiger veldheersiger om de een veldheersiger
 stemming in het Belgische luit; wie een veldheersiger met veldheersiger is
 veldheersiger veldheersiger.

Den veldheersiger luit veldheersiger hat niet een veldheersiger, dat veldheersiger
 in België veldheersiger veldheersiger veldheersiger maken.

De veldheersiger vandaag veldheersiger met veldheersiger veldheersiger, een een veldheersiger
 in veldheersiger de veldheersiger de veldheersiger katholieke veldheersiger, een
 veldheersiger veldheersiger.

Vandaag "le jour de gloire" te Parijs -

14 Juli. Fabius hat vandaag een veldheersiger met den veldheersiger om de veldheersiger om den
 veldheersiger veldheersiger om de veldheersiger om de veldheersiger, dat de veldheersiger veldheersiger
 veldheersiger veldheersiger met veldheersiger veldheersiger veldheersiger, dat alles om
 den veldheersiger om veldheersiger met veldheersiger, anders veldheersiger in de veldheersiger de veldheersiger
 veldheersiger te loopen: veldheersiger veldheersiger veldheersiger met veldheersiger veldheersiger veldheersiger.
 veldheersiger met veldheersiger veldheersiger. veldheersiger veldheersiger veldheersiger om
 het veldheersiger om met veldheersiger om veldheersiger veldheersiger, veldheersiger veldheersiger
 veldheersiger luit een veldheersiger luit veldheersiger om het veldheersiger om veldheersiger om veldheersiger om
 een veldheersiger veldheersiger, agent om veldheersiger, dit veldheersiger om veldheersiger
 in luit veldheersiger om den veldheersiger; in veldheersiger veldheersiger die een een veldheersiger veldheersiger
 en veldheersiger veldheersiger veldheersiger, men 't veldheersiger veldheersiger met veldheersiger, dat
 veldheersiger veldheersiger veldheersiger veldheersiger veldheersiger veldheersiger! - veldheersiger veldheersiger
 veldheersiger veldheersiger om veldheersiger veldheersiger!!

Ven veldheersiger veldheersiger om veldheersiger veldheersiger veldheersiger om veldheersiger veldheersiger
 veldheersiger veldheersiger veldheersiger veldheersiger veldheersiger veldheersiger om veldheersiger veldheersiger
 veldheersiger veldheersiger om veldheersiger veldheersiger veldheersiger de veldheersiger om veldheersiger veldheersiger
 om veldheersiger veldheersiger te Parijs, veldheersiger veldheersiger om veldheersiger veldheersiger te België.

v. Veen kwam ten slotte met een alarmeerend bericht van den censor te Arnhem, den dikken reserve-luit. Fabius over eene intrigue, om den Duitschen keizer te Amerongen te doen omwisselen met een willekeurigen Duitscher, zegge Wilhelm Meyer, op hem gelijkende, die zijne zal verder zou spelen en daarbij dan langzamerhand imbeciller wordende. Ik geloof niet veel van het verhaal evenmin als van een keizerproces in een Ententeland niettegenstaande alle opwinding vooral in de gele Ententepers, men zal toch wel bij nader inzien verstandiger zijn om niet, en nog wel tegen alle rechtsbeginselen in, van een deze gevallen grootheid een martelaar te maken!

14 juli: Op wensch van de generaal heeft vandaag een onzer militaire rechercheurs eene opdracht gekregen om in Limburg na te gaan, of onder de bevolking propaganda over het Belgische annexionisme wordt gemaakt, hoe en door wie.

14 juli 1919

v. Voorst had uit zeer goeden Belgischen bron gegevens over de zeer slechte stemming in het Belgische leger, wie overigens niet pro-annexionist is wordt voor pro-Boche uitgemaakt. Een Amerikaansch Codetelegram had reeds een bericht, dat Nederland en België wederkeerig oorlogsvoorbereidingen maken. Ik maakte vandaag kennis met pastoor Mutsaers, een der 5 dioceanen en ga zoo in de volgende dagen de verschillende katholieke relaties van Roelofsen overnemen.

Vandaag "le Jour de Gloire" te Parijs —

16 juli: Fabius had vandaag een gesprek met de Generaal over de positie om de Inlichtingendienst na demobilisatie en betoogde, dat de interdepartementale aard gehandhaafd moet worden en dat moet worden voorkomen, dat alles over den Minister van Oorlog moet gaan, anders dreigt in de practijk de zaak spaak te loopen: rechts [?] overleg met andere betrokken departementen moet mogelijk blijven. Gisteren hadden wij weer een sprekend bewijs van het verkeerde van het verzuimen van onderhandsche samenwerking, doordat Buitenlandsche Zaken een officieelen brief schreef aan het dep. van Oorlog over toelating van den willekeurigen schooier, agent van [Wijnkoop](#), dit werd ware officieelen in handen gesteld van den Generaal; inderdaad speelt die man een dubbele rol en moet daarom toegelaten, maar 't spreekt toch wel vanzelf, dat daarom geen officieele brieven kunnen worden geschreven! — voordat echter ettelijke bureaucraten aan oorlog zoo iets inzien!! Vandaag gaan Fabius en ik een tegenbezoek brengen bij den nieuwen Franschen Mil. Att. Kolonel Casanane en zullen dan tevens spreken over eene officieele samenwerking over anti-bolsjewisme tusschen de Franschen en ons zoo noodig ook met Overste de [Quay](#) te Parijs, evenals thans ook kol. Muller Massis te Berlijn.

16 juli 1919

Gisteren deelde Overste Insinger mij mede, dat de kolonel Muller Massis thans ook te Stockholm wordt verwacht.

Roelofsen kreeg weer en bewijs hoe snel en goed de katholieke organisatie werkt, hij vroeg aan den deocean Dr. Poels in Limburg inlichtingen over annexionisten en abonne's op de kroniek en had reeds een paar dagen later een dik pak inlichtingen uit alle gemeenten, die daarvoor in samenwerking komen, het aantal annexionisten en Belgen is zeer gering, maar er wordt grof met Belgisch geld gewerkt en daarvoor is de Limburger — zie de verkiezingspraktijken — niet ongevoelig. —

Fabius ontving door tussenkomst van **Schoenmaeckers** gegevens voor zijn overzicht over de Cavalerie voor het Wetenschappelijk Jaarbericht over de Belgische Cavalerie van den kap. commandt. A.S.M. 2e. sectie alg. Hoofdkn. Belg. leger en verzond vandaag een brief aan dien officier, voorstellend deze relatie aan te houden.

Morgen met Roelofsen naar A'dam. —

18 juli: Gisteren bespreking met Dir. der Marine te A'dam Coops, kapt. ter Zee, bijzonder bekwaam marineofficier, die in alle opzichten zal medewerken, verder bezoek bij van Heer Klaas, technisch Directeur Werkspoor, die over de stemming onder de werklieden zal blijven inlichten, wij spraken daar nog een Duitscher, bekwaam architect, die mededeelde, dat te Hamburg tijdens en na de revolutie absoluut geen burgerwacht werd georganiseerd, zoodat uit het dadelijk ontwapenen der dienstdoende organisatie te Hamburg geen verkeerde conclusies mogen worden getrokken. Verder maakte ik kennis met den deocean Restor Stromer, die ook nog onze bemiddeling vroeg bij de regeering omtrent de stand van het geschil in het schippersbedrijf. Ook mogen wij in het gebouw der burgerwacht, waar we echter den commandant Jhr. Lt. v. Lennep niet troffen en ten slotte op het bureau van den Insp. van Pol. Broekhoff, de chef van onze inlichtingendienst aldaar.

18 juli 1919

Vanmorgen was o.a. Majoor Backer hier, die eergisteren van zijn post te Bern is teruggekeerd, wij hopen door hem een tussenpersoon te Bern te krijgen tegen revolutiegevaar.

Roelofsen kreeg vanmorgen van den generaal de opdracht, om het vraagstuk bij den troep te onderzoeken, hoe het komt, dat de stemming onder de lichte 1919 zooveel beter schijnt te zijn dan die van 1918, ik zie daarvoor vele motieven.

Het vraagstuk van de officieren aanvulling op G.S.III met 1 Aug. wordt dringend: van Voorst kan natuurlijk met al zijn ijver en bekwaamheid **Fabius** + Roelofsen niet vervangen; Laupmann is reeds met verlof in afwachting van zijne ontheffing en is vervangen door van der Gant, die hoewel hij zijn plicht doet, wegens zijne minder goede gezondheid waarschijnlijk niet meer naar de kolonien terugkeerd, minder geschikt lijkt voor verbindingsofficier met het Ned. Ind. Leger; Mr. Bloem, hoewel door Min. **Ruys** uitverkoren tot particulier secretaris, weinig bekwaam, elk militair inzicht missend en onvormelijk had mijn actie voor den banen trouwens Lind maar succes gehad!, niet in staat de functie voor den Centralen

leider gedenkt van Karlofen om te nemen in St. Dicks deingent van opvoeding
 20 juli van jhr. III nog te komen - zij moeten verhoorde bekwame aanstelling
 krijgen, te meer omdat in tegenstelling met andere lussen's de werkzaamheden
 op jhr. III nog steeds voortduren door het voort aanhoudende instandhouding van
 den castelaanen geroep van Fabius! -

19 juli. Ik was vandaag met Karlofen bij den rector Muller om het
 jaarverslag te laten en overocht hem bij Hordij in de gelegenheid te stellen
 te vergaderen met de 5 deocanen, om een vergadering te treffen om in
 pool van verstand enlicht stichting om te volgen met alle adviseurs in een
 harte voor het nuttelijke van ommevande inlichtingen op het geve
 en van mijn. Het is een goede stem over het gezeg, dat onze
 inlichtingen de ^{enigste} bevestiging over de penning pergevoerde, met een
 deel maken der katholieken inlichtingendiensten. Ook is de bevestiging
 van den hoofdoelen azenies porteur ~~en~~ kan ik bevestigden. Deze
 relaties zijn in middelen stichting geveerd en worden ook uit dien stichting
 door mij personges en worden afgedaan.

23 juli. Fabius met zaterdag ^{van de A.} bevestiging, het feest in de kerk
 tegelijk over de overwinning om te nemen. Hij was welk deed, maar de
 bevestiging van Opdenheide in den kerk van penning om het stichting!

Met Karlofen de beide vorige dagen nog tal van zaken besproken en
 enige bespreking afgeleid, van het Fabius van de zij wiligen land van.
 Wij zullen de overigen, penning bevestiging over de gevestigde stichting
 en bespreking, bij de gevestigde in spraking van zijn overplanting met
 bevestiging bevestigden.

Van morgen kwam de des v. h. Muller Muller, die omme van Fabius
 te wille van zijn onder gelalpen in, a hant portant bij ons bevestigden,
 dat hij 1 dag een bevestiging bevestiging wil annemen - een dienst horede
 zegt te wille van met 6 bevestiging op!

Ik is in deze dagen vooral om te nemen - ook Fabius begint met
 een bevestiging bevestigden te maken - dat er geve is, dit bevestiging
 bevestiging bij te houden. -

24 juli. Gisteren kwam ik van de heer Linnen om het D.O.O., dat ik per 16 dag
 2.1. zal worden gepensionneerd en daarna door bij L.O. zal worden bevestigden
 gesteld over de bevestiging van de Chief van de Penning Stof, ook zal ik de bevestiging
 nog korte tijd als actief bevestigden der bevestiging bevestigden van den bevestiging bevestigden
 zijn. Ik bevestigden de vorige dagen met de bevestiging bevestigden. Dit is de bevestiging
 D.O. en met de bevestiging bevestigden het bevestigden van Jack Hordij, bevestigden der bevestiging.
 bevestigden bevestigden bevestigden bevestigden om te bevestigden, dat bevestigden en bevestigden.

Inlichtingendienst van Roelofsen over te nemen en Lt. Diks dringend zoo spoedig mogelijk van G.S.III weg te komen — wij moeten werkelijk bekwamen aanvulling krijgen, te meer omdat in tegenstelling met andere bureau's de werkzaamheden op G.S.III nog steeds toenemen door het nooit verminderde initiatief van den rusteloozen geest van **Fabius**! —

19 juli: Ik was vandaag met Roelofsen bij den rector Muller om het Groenestein-gesticht en verzocht hem mij spoedig in de gelegenheid te stellen te vergaderen met de 5 deoceanen, om eene regeling te treffen om in geval van nood rechtstreeks overleg te plegen met alle adviseurs in een [?] voor het verstrekt van omweg aan de inlichtingen of het geven van aanwijzingen. Het is een enorme steun voor het gezag, dat onze Inlichtingendienst zoo noodig beschikt over de prachtig georganiseerde, uiterst wel werkenden katholieken inlichtingendienst. Ook op de bemiddeling van den hoofdaalmoezenier pastoor Enens kan ik beschikken. Deze relaties blijven inmiddels stipt geheim en worden ook uitsluitend door mij persoonlijk en mondeling afgedaan.

19 juli 1919

23 juli: **Fabius** werd Zaterdag persoonlijk door den Eng. M.A. geïnstrueerd, het feest in de Engelsche legatie voor de overwinning mee te vieren, hij was verbindend, maar de waardeering van Oppenheim is dus blijkbaar geweldig aan het stijgen!

23 juli 1919

Met Roelofsen de beide vrije dagen nog tal van zaken besproken en eenig bezoeken afgelegd, o.a. kol. **Fabius** van den Vrijwilligen landstorm. Wij zullen dan ijverigen, fanatieken bestudeerder der "geestelijke stroomingen" zeer missen, Hij is gisteren in afwachting van zijne overplaatsing met verlof vertrokken.

Vanmorgen kwam de res. 1e. Luit. Mullers Massis, die vooral door **Fabius** ter willen van zijn vader geholpen is, a hout portant bij ons binnenvallen, dat hij 1 Aug eenen burgerbetrekking wil aannemen in een dienstbode zegt ten minste nog met 6 weken op!

Er is in deze dagen zooveel over te nemen — ook **Fabius** begint zich nu langzamerhand los te maken — dat er geen tijd is, dit dagboek uitvoerig bij te houden.

—

24 juli: Gisteren vernam ik van de Heer Krämer, op het D.v.O., dat ik pas 16 Aug. a.s. zal worden gepensioneerd en daarna dus bij K.B. zal worden werkzaam gesteld onder de bevelen van de Chef van den Generalen Staf, zoo zal ik dus toch nog korten tijd als actief kapitein der Artillerie Hoofd van den Inlichtingendienst zijn. Ik bespreek de vorige dagen met de Hoofden, afd. Artil. en Genie op het D.v.O. en met den marinestaf het aanbod van Zack Hissink, Techn-Dir. A.G. Elastisitätsmerke Bergmann Berlijn om te bemiddelen, dat leger en Marine rechtstreeks

24 juli 1919

— dus niet door hooge minister nemende tusschenpersonen — tegen de zeer lage opruimingsprijzen uit de enorme veelzijdige voorraden van Duitsch oorlogsmaterieel, dat geheel zal worden verkocht, zal kunnen putten. Het standpunt van den minister van Oorlog is echter, dat voor geen cent nieuw materieel mag worden gekocht, zoodat alleen overleg zal worden gepleegd over het aanschaffen van 16.000 Brisantgranaten van 15 c.m. Hor., die reeds zijn toegestaan en event. over wat materieel voor de luchtvaart. Ook eene conferentie met admiraal de Booy op het D.v. Marine leverde weinig op. De vanouds bekende kruidenierspolitiek: persé noodzakelijke aanschaffingen krijgt men bij de tegenwoordigen markenkoers nagenoeg cadeau, maar men later duur voor bloeden moet!

Ik was vandaag met [Fabius](#) o.a. bij minister [Ruys](#) en bij minister Heemskerk, waar ik als nieuwe chef werd voorgesteld. Hoewel ik dit dagboek eigenlijk met den definitieven vrede had willen afsluiten — na ruim drie jaar — is dit nu met het oog op de nog beschikbare ruimte — een goed moment dit mobilisatiedagboek te beeindigen, want alle termijnen worden blijkbaar in dezen tijd verlengd, althans zeker het sluiten van den definitieven vrede! —

Zoo zal ik dus 1 Augustus a.s. [Fabius](#) opvolgen. — Welk een ander beeld levert thans ons Bureau G.S.III op als nu bijna 5 jaar geleden! toen in Augustus 1914 de bij den Generalen Staf gedetacheerde Luitenant der Huzaren [Fabius](#), wanhopig, dat hij alleen stond bij het vele werk, mij vroeg hem te helpen! Ik heb sindsdien alle lief en leed op G.S.III getrouw met hem gedeeld en kan het daarom het beste beoordeelen, dat het in de eerste plaats van zijne groote stemkracht aan zijn gezond oordeel bij werkelijk ingrijpende belangrijke gebeurtenissen en zijn talent plannen bij zijn chefs door te zetten, te danken is, dat de Inlichtingendienst zijn tegenwoordigen grooten omvang heeft gekregen.

Toch ziet [Fabius](#) niet juist, als hij meent, dat er na deze 5 jaren, van zwaren arbeid alleen voor hem reden van vermoeidheid zou bestaan. Het moge waar zijn, dat het jarenlange gevoel van voortdurende verantwoordelijkheid, vooral door het grootendeels ongeschoolde personeel — zelfs amateurs — van G.S.III, op den duur te veel van zijne krachten vergt, ook voor mij, die eigenlijk ouderen tijdgenoot, wiens best toch ook juist altijd in organiseeren, omgang met het levend element en zelfstandig werken bestaat, kostte het bij al onze vriendschap en harmonie soms inspanning bij het dikwijls zeer drukke werk mij als goed soldaat altijd naar hem te moeten richten.

Ik zal zeker G.S.III niet ontrouw worden — tenzij men mij eens tot eene andere functie zal roepen en dan zal ik met klem reclame maken, dat men een hoofdofficier van den Generalen Staf tot chef benoemen, wat ik vooral met het oog op de positie tegenover de vele burgerautoriteiten

91
 gewenscht om aelken — maar ook 'ik vind na de laatste 5 jaren,
 overafgegaan door inspannende jaren van ernstige studie aan
 Latijn, Grieksch en Keetenwetenschappen, ^{na} ~~al~~ de hevel en de lust
 in hetzelfde busulgarul te blijven loopen door de wetenschap,
 dat ik eigen heer in huis vind! — wat een origine bekende
 transactie van Fabius niet te kort doet.

Het is een blijft een onvoelbaar geluk, de groote wereld:
 gekentenis van deze jaren te hebben mogen medeleven op p. 1. 11.
 Het is steeds de ^{schadelooze} ~~schadelooze~~ voorheid geweest, als wij betogden, dat
 de belichtingendunst van den ^{schadelooze} ~~schadelooze~~ staf de meest fatsoenlijke
 belichtingendunst der wereld is, gevezen naar een geval gelijk aan
 v. Wattenale als in Londenland hebben zij ons nooit gediend.
 Toch heeft onze onkreukbare Fabius onder een gelukkig
 goteente gewerkt, dat hij valische beschuldigingen af intezes
 steeds zoo gemakkelijk heeft kunnen afsnijpen.

Laas heeft p. 1. 11 in het klein hemeren, wat onze regering
 in de mobilisatiejaren aan de gehele wereld heeft getoond,
 dat naar de resultaten in deze moeilijke tijden het si van Co.
 bankus was: eich etijt te handlen aan de ayels van het Keet
 en eigen eer en geweten. Teate de gemallezke drillich van de
 stuurleui van den val heeft Nederland het alleen deaven
 te danken, dat eyne Regering het schip van staat veilig door
 de Europese beanding heeft heengelandet!

gewenscht zou achten — maar ook ik vind na de laatste 5 jaren, voorafgegaan door inspannende jaren van ernstige studie van Latijn, Friesch en Rechtswetenschappen, nu de kracht en de lust in hetzelfde bureelgareel te blijven loopen door de wetenschap, dat ik eigen heer in huis word! — wat van mijne bekende waardeering van [Fabius](#) niets te kort doet.

Het is en blijft een onvolprezen geluk, de groote wereldgebeurtenissen dezer jaren te hebben mogen medeleven op G.S.III. Het is steeds de eerlijke waarheid geweest, als wij betoogden, dat de Inlichtingendienst van Nederlandschen Generalen Staf de meest fatsoenlijke Inlichtingendienst der wereld is, gevaren voor een geval [Egli en v. Wattenwyle](#) als in Zwitserland hebben bij ons nooit bedreigd.

Toch heeft onze onkrenkbare [Fabius](#) onder een gelukkig gesternte gewerkt, dat hij valsche beschuldigingen of intriges steeds zoo gemakkelijk heeft kunnen afwijzen.

Zoo heeft G.S.III in het klein bewezen, wat onze regeering in de mobilisatiejaren aan de geheele wereld heeft getoond, dat voor de neutralen in deze moeilijke tijden het ei van Columbus was: zich stipt te houden aan de regels van het Recht en eigen eer en geweten. Trots de gemakkelijke kritiek van de stuurlieden aan den wal heeft Nederland het alleen daaraan te danken, dat zijne Regeering het schip van staat veilig door de Europeesche branding heeft heengeloodst!

(Anteckeningen van Fabius tyden zijn verlof gemaakt - alleen in de
seffard, om het dit een eigenhandig (handgesch.) document te zijn)

4 Juni

Telegram ontving dat Ned. Commissie
althans verschillende heeren, waaronder
Kol. v. Finne, morgen 5 Juni uit Parijs
zullen terugkeeren.

6 Juni.

Kol. v. Finne doet twee interessante
mededeelingen over afloop onderhan-
delingen Min. v. Kammebeck te
Parijs.

Wat Schenmaeckers betreft
was N.K. met goede mededeelingen uit
Belgische relatie bijzonder ingenome.
Het bleek dat Sch. goed was inge-
licht.

11 Juni.

Kol. v. Finne antwoort mij de stukke
uit Parijs, ook betoog Hyman's.
De Staat hield mij gisteren op, dat
dank zij onze bemiddeling Jas
naar Marokko nu is ontsien.

14 Juni

Min. v. Justitie heeft men een alar-
mierend telegram phonden de Pres.
Gen. Adam over protestvergadering
op 16 Juli Arnhem S.D.A.P. te
Amsterdam over vervolgdere

Volgens Raolofers niets te betee-
ken, nu Stakins te Parijs verhoort
en Dujeland met Schatte jld verol-
te voorkomt hal Raolstra niet
begripen.

17 Juni.

En advocaat Wierwils uit Nijmegen
Arram mededeeling daen van een
zaak over 2 haas, die door een offi-
cier in de oorlogsfaar gebruikt wane
over berichten in te vinnen in Duitseh.
Land. Hij handt de allerlei hel-
te jodan, te Slotte overtuigend dat
in tijd van oorlog hekenen was lang
geld te helpe bij de Staat en id.
Onderhand jeldte in 6% gaecepten.
De familie handt 2200 fl. voo jeboden.

Aantekeningen Fabius

(Aantekeningen door [Fabius](#) tijdens mijn verlof gemaakt — alleen uitgescheurd omdat dit een eigenhandig dagboek moet blijven)

4 Juni Telegram ontvangen dat Ned. Commissie althans verschillende heeren, waaronder Kol. v. [Tuinen](#) morgen 5 Juni uit Parijs zullen terugkeeren.

6 Juni. Kol. v. [Tuinen](#) doet zeer interessante mededeelingen over afloop onderhandelingen Min. van Karnebeek te Parijs. Wat [Schoenmaeckers](#) betreft was v. R. met zijne mededeelingen uit Belgische relatie bijzonder ingenomen. Het bleek dat Sch. goed was ingelicht.

11 Juni. Kol. v. [Tuinen](#) vertoont mij de stukken uit Parijs, ook betoog Stegemans. De Waal belde mij gisteren op, dat dankzij onze bemiddeling pas naar Marokko nu in orde is.

14 Juni Min. v. Justitie heeft weer een alarmeerend telegram gezonden aan Proc. Gen. A'dam over protestvergadering op 16 Juli Arbeiders S.D.A.P. te Amsterdam over geweldvrede Volgens Roelofsen niets te betee- kenen, nu stakingen in Parijs verlopen en Engeland met Schattengeld revolutie voorkomt zal [Troelstra](#) niet beginnen.

17 Juni. Een advocaat Wiermels uit Nijmegen kwam mededeeling doen van eene zaak over 2 broers, die door een officier in de oorlogsjaren gebruikt waren om berichten in te winnen in Duitschland. Hij had ze allerlei beloften gedaan, ten slotte overtuigd dat het in tijd van oorlog zekerder was hun geld te beleggen bij de staat en zo duizend gulden á 6 procent geaccepteerd. De familie had reeds f 10.000 geboden.

18 Juni. Roelofsen krijgt van O.L.Z. opdracht zich eenige dagen naar Limburg te begeven om annexionistische elementen te be- studeeren. Alle karakter om officieel aan deze reis te ontnemen. Heb hem daarom toestemming gegeven met zijne vrouw te gaan.

Lijst van namen en begrippen

Baden Generaal prins Maximiliaan Alexander Frederik Willem (Max) von Baden (1867 – 1929) was de laatste rijkskanselier van het Duitse Keizerrijk en leider van de gematigde liberalen in Duitsland. [87](#), [89](#), [93](#), [95](#), [105](#), [169](#)

Brest-Litovsk De uit revolutie voortgekomen nieuwe Russische Socialistische Federatieve Sovjetrepubliek onderhandelde sinds het einde van 1917 met de Centrale machten (Duitsland, Oostenrijk-Hongarije, Bulgarije en het Ottomaanse Rijk) over het sluiten van een vrede. Deze onderhandelingen resulteerde in het vredesverdrag van Brest-Litovsk van 3 maart 1918. Dit verdrag is in het volgende jaar nietig verklaard in het verdrag van Versailles. [49](#)

Bucabeille De Generaal Paul Boucabeille (door van Woelderen gespeld als Bucabeille) was de Franse militair attaché in Den Haag. Hij hield zich voor de Franse militaire inlichtingendienst Deuxième Bureau actief bezig met spionage en contraspionage. [29](#), [31](#), [35](#), [39](#), [43](#), [45](#), [49](#), [53](#), [57](#), [61](#), [63](#), [71](#), [81](#), [85](#), [87](#), [91](#), [93](#), [119](#), [121](#), [123](#), [125](#), [139](#), [141](#), [149](#), [151](#), [153](#), [163](#), [175](#)

Cavell Edith Cavell (1865 – 1915) is in oktober 1915 door het Duitse leger geëxecuteerd omdat ze als verpleegster een 200-tal Entente krijgsgevangenen heeft helpen ontsnappen. Ze wordt vereerd in de *Church of England*. [153](#)

Draadloze telegrafie Particuliere installaties voor draadloze telegrafie, ookwel radiotelegrafie, waren illegaal in Nederland gedurende de Eerste Wereldoorlog. [29](#), [35](#), [65](#), [77](#)

Egli en v. Wattenwyle Karl Egli en Friedrich Moritz von Wattenwyle waren beide officieren van de Generale Staf van het Zwitserse Leger die in december 1915 in opspraak zijn geraakt in wat de Oberstenaffäre is genoemd toen bekend werd dat beide heren confidentiële informatie aan Duitse en Oostenrijk-Hongaarse agenten hebben geleverd. [187](#)

Fabius Hendrik Anton Cornelius (Han) Fabius (1877 – 1957) had vanaf oktober 1913 de leiding van het Studiebureau Vreemde Legers, de voorganger van de inlichtingendienst Generale Staf sectie III (G.S.III) waar hij van het begin in juni 1914 tot augustus 1919 het hoofd van was. [7](#), [9](#), [11](#), [13](#), [15](#), [17](#), [19](#), [21](#), [23](#), [25](#), [27](#), [29](#), [31](#), [33](#), [37](#), [41](#), [43](#), [45](#), [49](#), [51](#), [53](#), [55](#), [59](#), [63](#), [65](#), [71](#), [73](#), [79](#), [81](#), [83](#), [85](#), [87](#), [89](#), [91](#), [97](#), [105](#), [109](#), [111](#), [117](#), [119](#), [121](#), [123](#), [125](#), [127](#), [135](#), [139](#), [141](#), [143](#), [147](#), [149](#), [151](#), [155](#), [157](#), [159](#), [163](#), [167](#), [169](#), [171](#), [173](#), [175](#), [177](#), [179](#), [181](#), [183](#), [185](#), [187](#), [189](#)

Fabius Jan **Fabius** (1888 - 1964). Deze broer van Han Fabius was, naast dat hij officier der artillerie was, tevens oorlogscorrespondent en schrijver. [9](#), [17](#), [21](#), [107](#), [143](#), [145](#)

Garrett **John Work Garrett** was een Amerikaanse diplomaat en ambassadeur in Nederland en Luxemburg van 1917 – 1919. [155](#)

Gijsberti Hodenpijl George Henry James Gijsberti Hodenpijl was reeds vroeger als officier gedetacheerd geweest in Duitsland bij het 'Keizerin Auguste regiment'. Hij was zeer Duits gezind en vanwege zijn vele Duitse contacten en bezoeken naar Duitsland was hij een belangrijke bron voor G.S.III Om deze reden is Gijsberti Hodenpijl op aandringen van Fabius en van Woelderen naar Den Haag overgeplaatst. [9](#), [11](#), [13](#), [29](#), [37](#), [39](#), [41](#), [45](#), [47](#), [53](#), [55](#), [57](#), [63](#), [65](#), [71](#), [73](#), [85](#), [87](#), [89](#), [93](#), [97](#), [99](#), [101](#), [117](#), [121](#), [151](#), [153](#), [163](#), [167](#), [169](#)

Hochfrequenzmaschinen In 1918 is de bouw aan een Nederlandse HF-radio installatie begonnen bij **Kootwijk** voor draadloze communicatie met Nederlands-Indië. Door deze installatie zou Nederland niet langer afhankelijk zijn van Duitsland of Groot-Brittannië om te communiceren met haar koloniën.. [55](#)

Jagow **Günther Gottlieb von Jagow** (1863 – 1935) was de Duitse staatssecretaris van de Auswärtigen Amt van 1913 – 1916. [21](#)

Loudon **Jhr. dr. John Loudon** (1866 – 1955) was de Nederlandse minister van Buitenlandse zaken van 1913 – 1918. [21](#), [25](#), [27](#), [43](#), [59](#), [61](#), [65](#), [67](#), [75](#), [77](#), [81](#), [129](#)

Oorschot **Johan Willem van Oorschot** (1875 – 1952) eerste hoofd van G.S.III bij de oprichting in 1913. [19](#), [33](#), [35](#), [39](#), [47](#), [63](#), [65](#), [89](#), [93](#), [117](#), [119](#), [123](#), [127](#), [129](#), [135](#), [141](#)

Piave Deze Italiaanse rivier vormde het front tussen Italiaanse en Oostenrijk-Hongaarse troepen. In **juni 1918** neemt Italië hier een derde van het Oostenrijk-Hongaarse leger gevangen. [57](#), [63](#)

Pop Luitenant-generaal **Willem Frederik Pop** was de sous-chef van de Generale Staf. Tevens opvolger van generaal Snijders na diens aftreden als chef van de Generale Staf en Opperbevelhebber Nederlandsche Land- en Zeemacht in november 1918. [25](#), [37](#), [43](#), [59](#), [63](#), [73](#), [87](#), [107](#), [109](#), [113](#), [117](#), [119](#), [121](#), [123](#), [125](#), [143](#), [147](#), [155](#), [159](#), [167](#)

Quay Rudolph Balthazar Antoine Nicolas de Quay, later dit jaar uitgezonden als militair attaché naar Parijs, tevens vader van latere Minister-president **Jan de Quay**. [9](#), [11](#), [13](#), [17](#), [21](#), [29](#), [57](#), [117](#), [119](#), [145](#), [179](#)

Rambonnet **Jean Jacques Rambonnet** (1864 – 1943) was Minister van Marine tot juni 1918. [75](#)

Renner Kolonel Renner was Duits militair attaché in Den Haag.. [47](#), [121](#), [129](#), [141](#), [153](#), [163](#), [167](#), [169](#), [171](#), [173](#)

Roode Ster De **Roode Ster** of *L'Etoile Rouge* was een internationaal samenwerkingsorgaan voor organisaties die hulp boden aan dieren die ingezet werden voor oorlogsdoeleinden. De Nederlandse afdeling is in mei 1916 opgericht. 9, 11, 13, 15, 19, 23, 37, 43, 121, 159

Rosen **dr. Friedrich Felix Balduin (Fritz) Rosen** (1856 – 1935) was een Duits gezant die aan het einde van de oorlog naar Den Haag was uitgezonden. 67, 69, 73, 91, 129

Rumpler **Rumpler** was een Duitse vliegtuigfabrikant opgezet door de Oostenrijkse ingenieur Edmund Rumpler. 101, 155

Ruys **Jhr. Charles Joseph Marie Ruys de Beerenbrouck** was Minister-President van Nederland namens de RKSP van 1918 – 1925. 29, 33, 83, 85, 87, 107, 123, 125, 131, 135, 147, 157, 167, 175, 177, 181, 185

Sant **François van 't Sant** (1883 – 1966) was het hoofd van de opsporingsdienst van de politie in Rotterdam; later werd hij hoofdcommissaris van politie te Utrecht. 7, 9, 11, 17, 19, 21, 25, 31, 35, 37, 41, 47, 65, 93, 101, 119, 167

Schoenmaeckers De Limburgse officier Wilhelm Gerardus Antonius Schoenmaeckers onderhield het contact met de Franse militair attaché generaal Bucaille. Hiernaast onderhield hij ook relaties op hoog niveau met andere Franse en Belgische politici en officieren. 7, 19, 29, 31, 35, 39, 41, 43, 45, 49, 53, 57, 61, 63, 65, 71, 81, 85, 93, 95, 123, 129, 133, 141, 149, 151, 157, 161, 163, 165, 167, 173, 177, 181, 189

Snijders Generaal Cornelis Jacobus **Snijders** (1858 – 1939) was de opperbevelhebber van de Nederlandse land- en zeemacht tot november 1918. 7, 9, 11, 21, 71, 103, 105, 107, 115, 119, 129

Spectator De **Militaire Spectator** is een krijgswetenschappelijk tijdschrift dat vooral gericht was op officieren en de hogere burgerij. 9, 15, 77, 79, 85

Tinsley **Richard Bolton Tinsley** (1875 – 1944) was Brits geheim agent in Rotterdam die veel met van 't Sant samenwerkte. 65, 73, 101, 167

Treub **Marie Willem Frederik (Willem) Treub** (1858 – 1931) volgde Anton van Gijn in 1917 op als minister van Financiën in het kabinet-Cort van der Linden. Hij was eerder van 1914 tot 1916 ook minister van hetzelfde ministerie in dit kabinet. 31, 111

Troelstra **Pieter Jelles Troelstra** (1860 – 1930) was een socialistisch politicus die de Nederlandse bevolking in 1918 opriep tot een revolutie. Deze oproep mislukte en staat nu bekend als de Vergissing van Troelstra. 4, 67, 103, 107, 109, 111, 113, 167, 189

Tuinen Majoor der Artillerie Christoffel van Tuinen werd benoemd als hoofd van Generale Staf sectie IV (G.S.IV) bij de oprichting in augustus 1914. G.S.IV was verantwoordelijk voor neutraliteitsvraagstukken, censuur en later ook cryptanalyse van gecodeerde berichten. 9, 41, 123, 135, 155, 189

Verdrag van 1839 Het [verdrag van 1839](#), ook wel tractaat van 1839 genoemd, verwijst naar het Verdrag der XXIV Artikelen waarin de grenzen van de Benelux werden vastgesteld. Dit verdrag leidde tot de officiële internationale erkenning van de onafhankelijkheid van het Belgisch Koninkrijk. [133](#)

Wijnkoop [David Wijnkoop](#) (1876 – 1941) was een belangrijke politieke leider van Nederlandse communisten die op deze dag (13 november 1918) een revolutie probeerde te ontketenen. [111](#), [113](#), [157](#), [179](#)

Wijnkoopianen Volgelingen van David Wijnkoop. [111](#)

Zand- en Grintkwestie De zand- en grintkwestie betreft een kwestie omtrent het Duitse gebruik van Nederlandse waterwegen voor het transport van zand en grind naar België. Groot-Brittannië was ervan overtuigd dat dit zand en grind ook werd gebruikt voor militaire bouwwerken en oefende druk op de Nederlandse regering uit om dit vervoer te beperken. Duitsland stelde dat dit zand en grind nodig was voor de wederopbouw van civiele infrastructuur in België en oefende eveneens druk uit op de Nederlandse regering om zo veel mogelijk vervoer toe te staan.. [53](#), [57](#), [59](#), [63](#), [99](#)